

Η Ελληνική Οικονομία

2/14

Τριμηνιαία Έκθεση

Αρ. Τεύχους 76, Ιούλιος 2014

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του IOBE. Τα κείμενα αυτά είναι ανυπόγραφα και οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν τη συνισταμένη των διαφόρων αντιλήψεων και απόψεων. Επίσης, οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το IOBE

Το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών** είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωνοφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθή την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2014 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός τεύχους

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

<p>Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) Τσάμη Καρατάση 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977) http://www.iobe.gr</p>
--

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΔΡΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ	7
1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	13
<i>Κλιμακώνεται η ανάπτυξη της πα-γκόσμιας οικονομίας στις αρχές του 2014</i>	<i>13</i>
<i>Περαιτέρω επιβράδυνση της ύφεσης στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, σχεδόν στο χαμηλότερο επίπεδο από την έναρξή της</i>	<i>14</i>
<i>Σε τροχιά ανάκαμψης μετά από έξι χρόνια η ελληνική οικονομία το 2014</i>	<i>15</i>
<i>Συνεχίζεται σταθερά η αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο πεντάμηνο του τρέχοντος έτους</i>	<i>19</i>
<i>Ανακοπή της πτώσης της ανεργίας στο τελευταίο τρίμηνο του 2013 – Επιστροφή σε ήπια υποχώρηση κατά το τρέχον έτος</i>	<i>20</i>
<i>Νέα επιτάχυνση του αποπληθωρι-σμού στο δεύτερο τρίμηνο του 2014 – αποκλιμάκωσή του στη συνέχεια του έτους</i>	<i>20</i>
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	23
2.1 Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας	23
<i>Το Παγκόσμιο Περιβάλλον</i>	<i>23</i>
2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	31
<i>A) Οικονομικό κλίμα</i>	<i>31</i>
<i>B) Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές</i>	<i>39</i>
<i>Δαπάνες</i>	<i>39</i>
<i>Έσοδα</i>	<i>39</i>
3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	43
3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις	43
3.2 Εξελίξεις και προοπτικές σε βασικούς τομείς της Οικονομίας	61
3.3 Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας	74
3.4 Απασχόληση - Ανεργία	79
3.5 Τιμές Καταναλωτή	90
<i>Πρόσφατες εξελίξεις</i>	<i>90</i>
<i>Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις</i>	<i>93</i>
3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	96
<i>Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών</i>	<i>96</i>
<i>Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων</i>	<i>97</i>
<i>Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών</i>	<i>97</i>
<i>Αποτίμηση</i>	<i>99</i>
4. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	103
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	109

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το IOBE εκδίδει τη δεύτερη έκθεσή του για το 2014, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας. Πραγματοποιείται λίγο πριν την επόμενη αξιολόγηση του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής από την τρόικα, η οποία είναι κρίσιμη αφενός λόγω του προσδιορισμού των δημοσιονομικών μέτρων τα οποία θα ολοκληρώσουν τη δημοσιονομική προσαρμογή, αφετέρου λόγω της διαπραγμάτευσης κατόπιν του περυσινού πρωτογενούς πλεονάσματος για πρόσθετα μέτρα ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους. Όπως όλες οι εκθέσεις του IOBE, έτσι και αυτή αναπτύσσεται σε **τέσσερις ενότητες**, ενώ συνοδεύεται από το **Παράρτημα** διαρθρωτικών δεικτών, στο πλαίσιο της ποσοτικής παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Προηγείται κείμενο για τις σαφείς θετικές προοπτικές που παρουσιάζει η ελληνική οικονομία, αλλά και τους κινδύνους οι οποίοι ελλοχεύουν από τον εφησυχασμό της οικονομικής πολιτικής μετά τις καλύτερες των αναμενόμενων περυσινών επιδόσεων. Οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής:

Η **πρώτη ενότητα** αποτελεί τη **συνοπτική επισκόπηση** της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η **δεύτερη ενότητα** εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του **διεθνούς περιβάλλοντος** κατά το πρώτο τρίμηνο 2014, με βάση τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις του ΔΝΤ και της Ευρ. Επιτροπής, καθώς και με στοιχεία άλλων διεθνών φορέων β) την αποτύπωση του **οικονομικού κλίματος** στην Ελλάδα στο δεύτερο φετινό τρίμηνο, βάσει των πλέον πρόσφατων αποτελεσμάτων των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE γ) την ανάλυση υλοποίησης του **Κρατικού Προϋπολογισμού** στο πεντάμηνο Ιανουαρίου-Μαΐου του τρέχοντος έτους.

Η **τρίτη ενότητα** εστιάζει στις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας κυρίως στο β' τρίμηνο του 2014. Χαρτογραφείται καταρχάς το τρέχον **μακροοικονομικό περιβάλλον** και παρουσιάζονται οι προοπτικές του για τη συνέχεια του έτους. Καταγράφονται οι **εξελίξεις** σε **βασικούς παραγωγικούς τομείς** στο πρώτο τετράμηνο ή τρίμηνο φέτος, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα στοιχείων, ενώ παρουσιάζονται οι **εξαγωγικές επιδόσεις** της ελληνικής οικονομίας στο αρχικό τρίμηνο του 2014. Κατόπιν, αποδελτιώνονται οι εξελίξεις στην **αγορά εργασίας** στο ίδιο χρονικό διάστημα. Επίσης, αναλύεται η πορεία του **πληθωρισμού** στο πρώτο πεντάμηνο φέτος. Η ενότητα ολοκληρώνεται με την πορεία του **ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών** κατά την προηγούμενη περίοδο Ιανουαρίου-Απριλίου.

Στην **τέταρτη ενότητα** παρουσιάζεται μελέτη του IOBE, για τη συμβολή στην οικονομία και τις προοπτικές του κλάδου διύλισης πετρελαίου στην Ελλάδα.

Σε μεθοδολογικό επίπεδο η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι τις 18/07/2014.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του IOBE για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί στις αρχές Οκτωβρίου του 2014.

ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΔΡΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ

Η συνολική εικόνα που προκύπτει από τα πρόσφατα δημοσιονομικά και μακροοικονομικά δεδομένα επιβεβαιώνει ότι η Ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε στάδιο εξισορρόπησης. Μπορούμε βέβαια να ελπίζουμε **ότι το μεγαλύτερο μέρος της κρίσης είναι πλέον πίσω μας και ότι η κεντρική πρόβλεψη της οικονομικής πολιτικής για θετικό ρυθμό ανάπτυξης κατά το τρέχον έτος είναι επιτεύξιμη**. Θα ήταν λάθος να μην τονισθεί εκ νέου ότι η προσαρμογή που έχει επιτευχθεί στην οικονομία και αποτυπώνεται στο δημοσιονομικό ισοζύγιο και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι ιδιαίτερα σημαντική και ότι η σχετική επιτυχία δεν ήταν καθόλου αυτονόητη στην αρχή της κρίσης. Σε μεγάλο βαθμό αυτή αντανάκλα τη **βούληση των ελλήνων πολιτών να πληρώσουν το απαραίτητο κόστος, ελπίζοντας ότι η συμμετοχή στο κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα θα έχει μεσοπρόθεσμα οφέλη**.

Όμως, οι εξελίξεις σε μακροοικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο αποτελούν την κοινή συνισταμένη πολλών και διαφορετικών οικονομικών δυνάμεων. Καθώς λοιπόν το κρίσιμο ζητούμενο είναι η επιστροφή σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που θα είναι διατηρήσιμοι μεσοπρόθεσμα (αλλιώς και η ίδια η σταθεροποίηση θα υπονομευθεί), είναι σημαντικό να εξεταστεί η δυναμική των επιμέρους πλευρών της οικονομίας. Σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, **η θετική δυναμική έχει προέλθει κυρίως από τη σημαντική αύξηση της εξωτερικής ζήτησης για υπηρεσίες όπως και από την εξασθένιση της μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης**. Από την άλλη πλευρά, δεν θα είναι δυνατό να επιτευχθούν μελλοντικά υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης χωρίς να αποκατασταθούν συνθήκες ευχερέστερης πρόσβασης σε χρηματοδότηση και κυρίως χωρίς να προχωρήσει η εφαρμογή των απαραίτητων δομικών μεταρρυθμίσεων που θα επιτρέπουν την αποφασιστική μεταφορά παραγωγικών πόρων στην εξωστρεφή επιχειρηματικότητα. Συνολικά, λοιπόν, η θετική ώθηση στην οικονομία κατά τους τελευταίους μήνες έρχεται κυρίως από την πλευρά της ζήτησης ενώ, **στην πλευρά της προσφοράς, ο παραγωγικός μετασχηματισμός της οικονομίας επιτυγχάνεται με σχετικά αργό ρυθμό. Για αυτό άλλωστε και η ύφεση στην ελληνική οικονομία έχει υπάρξει, επί εξαιτία, πολύ βαθιά και η προσαρμογή έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό ακριβώς μέσω αυτής της ύφεσης**. Η κρισιμότητα της επισήμανσης αυτής αφορά πλέον κυρίως τα επόμενα βήματα της οικονομικής πολιτικής. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η δυναμική της προσαρμογής να διατηρηθεί κυρίως μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας στην οποία θα οδηγήσουν οι δομικές μεταρρυθμίσεις και η ρήξη με τις βασικές παθογένειες του οικονομικού υποδείγματος του παρελθόντος. Αλλιώς, οι επεν-

δύσεις και οι εξαγωγές θα παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο και οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται θα είναι πολύ λίγες σε σχέση με την επείγουσα ανάγκη μείωσης της ανεργίας.

Θα είναι, ίσως, χρήσιμη μια αναλυτικότερη αναφορά στις κύριες δυνάμεις που σήμερα κατευθύνουν την οικονομία και τις σχετικές προοπτικές. Από την πλευρά της ζήτησης, διαπιστώνεται κυρίως μια **σημαντική αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες από το εξωτερικό**. Αυτή κατευθύνεται κυρίως προς τον τουρισμό, αλλά επίσης και σε ναυτιλιακές και άλλες υπηρεσίες. Αναφορικά με τον εξωτερικό τουρισμό, αύξηση διαπιστώνεται από όλες τις σχετικές μετρήσεις, και μπορεί να αποδοθεί σε τρεις κύριους λόγους: τη σταδιακή βελτίωση των διεθνών οικονομικών συνθηκών, τη σταδιακή βελτίωση της εικόνας της Ελλάδας στο εξωτερικό ως ένας ασφαλής προορισμός για επίσκεψη και συναλλαγές και τη συνακόλουθη άρση των σχετικών στοιχείων αβεβαιότητας όπως και τη βελτίωση των σχετικών τιμών. Οι μελλοντικές προοπτικές για τον τουρισμό (και για τις εξαγωγές υπηρεσιών συνολικά) είναι γενικά θετικές, αλλά ασφαλώς εξαρτώνται από τη θετική εξέλιξη στα επιμέρους στοιχεία που επισημάνθηκαν. Όσον αφορά στη σχετική ανάκαμψη της εσωτερικής κατανάλωσης, που είναι η δεύτερη από τις δυνάμεις που αναμένεται ότι θα οδηγήσουν συνολικά σε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης κατά το 2014, αυτή πρέπει να αποδοθεί κυρίως στη σταδιακή επαναφορά ενός κλίματος θετικότερων προσδοκιών για την εξέλιξη της οικονομίας, όπως άλλωστε φαίνεται και από τις μηνιαίες μετρήσεις του IOBE στις εκθέσεις συγκυρίας. Παρά τη συνεχιζόμενη πίεση στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, **οι προσδοκίες για σταθεροποίηση της οικονομίας φαίνεται ότι οδηγούν σε καταναλωτικές αποφάσεις που είναι συνολικά λιγότερο επιφυλακτικές σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη**. Θα πρέπει βέβαια να επισημανθεί και σε αυτό το σημείο, ότι για να υπάρξει σημαντική άνοδος της εσωτερικής ιδιωτικής κατανάλωσης είναι απαραίτητο αφενός να μην υπάρξει αύξηση της πολιτικής και μακροοικονομικής αβεβαιότητας και αφετέρου να υπάρξει σταδιακή αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος του μέσου νοικοκυριού.

Φυσικά, για να υπάρξει αποφασιστική είσοδος της οικονομίας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, είναι απαραίτητο να βελτιωθούν οι όροι χρηματοδότησης των επιμέρους τμημάτων της. Ασφαλώς, το πρόβλημα χρηματοδότησης της οικονομίας δεν είναι στο δραματικό επίπεδο των πρώτων ετών της κρίσης, και έχει επέλθει μια σταθεροποίηση. Όμως, οι προκλήσεις παραμένουν πολύ σημαντικές. Σε μικρο-οικονομικό επίπεδο **θα πρέπει να επιταχυνθούν οι προσπάθειες ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες χρηματοδότησης προς νέες παραγωγικές επενδύσεις, μια εξέλιξη που προϋποθέτει, εκτός των άλλων και αποφασιστικότητα στο θέμα του χειρισμού παλαιότερων δανείων** που δεν θα είναι αποτελεσματικό να εξυπηρετηθούν. Επιπρόσθετα, η βελτίωση στη χρηματοδότηση της νέας

επιχειρηματικότητας, σχετίζεται και με την πρόοδο στο επίπεδο χρηματοδότησης της χώρας και ειδικότερα με τη δρομολόγηση θετικών εξελίξεων στο χειρισμό του δημόσιου χρέους.

Βεβαίως, η πιο σημαντική προϋπόθεση για την είσοδο σε ένα κύκλο ανάκαμψης είναι να υπάρξει πέρα από κάθε αμφιβολία μια αποφασιστική στήριξη των μεταρρυθμίσεων και ειδικότερα μια τομή στη σχέση του δημόσιου τομέα και της επιχειρηματικότητας. Κατά τα χρόνια της κρίσης, δεν έχει παρατηρηθεί συνολικά από την οικονομική πολιτική σαφήνεια ως προς το στόχο να εξέλθει η χώρα από την κρίση κυρίως μέσω του μετασχηματισμού της οικονομίας και των κανόνων που τη διέπουν. Όμως η ουσιαστική σύγκλιση με τις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες της ευρωζώνης προϋποθέτει ακριβώς αυτό. Οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις αποτελούσαν εδώ και δεκαετίες το ζητούμενο στην ελληνική οικονομία, άσχετα με το εάν οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που για εξωγενείς λόγους επικράτησαν, έκρυβαν το μέγεθος του σταδιακά διογκούμενου προβλήματος από τη διολίσθηση της ανταγωνιστικότητας. Παρά τα επιμέρους θετικά βήματα, θα είναι βαρύ σφάλμα να θεωρηθεί ότι έχει ολοκληρωθεί η προσπάθεια αναφορικά με τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, της φορολογικής πολιτικής και του φορο-εισπρακτικού μηχανισμού, της απονομής δικαιοσύνης ή των συστημάτων εκπαίδευσης και υγείας. Μόνο η αποφασιστική πρόοδος σε αυτά τα μέτωπα θα επιτρέψει την εκδήλωση ενός ισχυρού επενδυτικού κύματος και θα καταστήσει την Ελλάδα πραγματικά ισχυρή οικονομία και ισότιμη στην ευρωπαϊκή ένωση.

Ειδικότερα, στη διαμόρφωση του αναγκαίου επιπέδου επενδυτικής ζήτησης που απαιτείται για τη στήριξη των επιθυμητών ρυθμών ανόδου του ΑΕΠ και τον περιορισμό της ανεργίας, είναι καθοριστική η διαμόρφωση ενός **κλίματος ασφαλούς προσέλκυσης αμέσων ξένων επενδύσεων**. Οι πόροι αυτοί, αφενός θα καλύψουν την ανεπάρκεια των εγχωρίων αποταμιευτικών δυνατοτήτων και θα βοηθήσουν τη συγχρηματοδότηση από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, αφετέρου με τη μεταφορά τεχνολογίας που θα επιφέρουν, θα διεγείρουν διαδικασίες ενδογενούς ανάπτυξης, μέσω της ενίσχυσης της συνολικής παραγωγικότητας, συμβάλλοντας περαιτέρω στη διατηρησιμότητα των ρυθμών ανόδου του ΑΕΠ.

Στο παραπάνω πλαίσιο, θα μπορούσαν να γίνουν δύο ειδικότερες επισημάνσεις για δύο από τους τομείς που είναι κρίσιμοι για την ανάπτυξη της χώρας. Στο μέτωπο της **ενέργειας**, πρέπει να είναι σαφές ότι χωρίς μια σημαντική βελτίωση στη συνολική αποτελεσματικότητα της παραγωγής, δεν μπορεί να υπάρξει ο εξορθολογισμός του κόστους που είναι συνολικά απαραίτητος και για την υπόλοιπη οικονομία. Η ένταση του ανταγωνισμού, εντός βέβαια του κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου, αποτελεί το κλειδί. Η προοπτική της `μικρής ΔΕΗ'

μπορεί να αποτελέσει καταλυτική εξέλιξη, όμως υπό τη σημαντική συνθήκη ότι θα υπάρξουν επενδύσεις σε αποτελεσματικές μορφές ενέργειας και ουσιαστικός ανταγωνισμός ανάμεσα στους παραγωγούς. Η **εκπαίδευση** είναι επίσης ένας χώρος όπου σημαντικότερη προσπάθεια πρέπει να γίνει, αν η χώρα μας θέλει να επιτύχει μεσοπρόθεσμα μια θέση ανάμεσα στις περισσότερο αναπτυγμένες. Ενώ η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και η καινοτομία είναι πάντα κύριες συνθήκες για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη, η χώρα μας υστερεί συστηματικά και σημαντικά σε όλα τα επίπεδα. Ειδικότερα στα πανεπιστήμια, η καθυστέρηση του μετασχηματισμού τους από κρατικά παραρτήματα σε ιδρύματα που θα χαράζουν ανεξάρτητες στρατηγικές και θα αξιολογούνται αυστηρά από την Πολιτεία για την επίδοσή τους, στο πλαίσιο και του νομοθετημένου αλλά μόνο εν μέρει εφαρμοζόμενου θεσμικού πλαισίου, έχει οδηγήσει σε συσσώρευση προβλημάτων. Συνολικά οι αποφασιστικές τομές στο χώρο της ενέργειας, της εκπαίδευσης αλλά και σε άλλους είναι προϋπόθεση για να τεθεί η ελληνική οικονομία σε τροχιά σταθερής ανάπτυξης.

Το ζήτημα των μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης αποτελεί βέβαια το κέντρο των ευρύτερων αναζητήσεων της οικονομικής πολιτικής και στο ευρωπαϊκό μας περιβάλλον. Άλλοτε το ζήτημα τίθεται ως υποκατάστατο και άλλοτε (ορθότερα) σε συμπληρωματικότητα με τη δημοσιονομική πειθαρχία. Για την ελληνική οικονομία, το δίλημμα που τίθεται μπροστά της ίσως δεν ήταν ποτέ σαφέστερο. Από το σημείο σταθεροποίησης στο οποίο προς το παρόν βρίσκεται, έχει την ευκαιρία να δει καθαρά τους δύο δρόμους μπροστά της, αν και όχι την πολυτέλεια του χρόνου και της αναποφασιστικότητας. **Ο ένας δρόμος είναι μεταρρυθμιστικός και θα την απομακρύνει χωρίς αμφιβολία από την κρίση. Ο άλλος είναι ο δρόμος της υποχώρησης και του συμβιβασμού με το αναποτελεσματικό παραγωγικό υπόδειγμα των τελευταίων δεκαετιών – αυτός ο δρόμος, αργά ή γρήγορα, θα οδηγήσει και πάλι σε κρίση** καθώς τα πραγματικά μεγέθη της οικονομίας μας θα αποκλίνουν από αυτά των εταίρων στη νομισματική ένωση.

Μετά από έξι χρόνια ύφεσης και ανεργίας, έχει κανείς το δικαίωμα να επισημάνει ότι η μοναδική επιλογή της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η εμβάθυνση και υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων με συγκεκριμένο στόχο ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα. Αυτό πρέπει να εκφράζεται από τη μεταφορά παραγωγικών πόρων στους τομείς των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, την ένταση της εξωστρεφούς, ανταγωνιστικής και όχι κρατικοδίαιτης επιχειρηματικότητας, και τη σταδιακή στροφή στην καινοτομία και την οικονομία της γνώσης. Βεβαίως, υπάρχουν ομάδες συμφερόντων που ζημιώνονται, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, από αυτόν τον παραγωγικό μετασχηματισμό. Είτε αυτές είναι ομάδες εργαζομένων, επιχειρηματίες, λήπτες πολιτικών αποφάσεων ή και εμπορικοί εταίροι της χώρας, θέτο-

υν και θα θέτουν προσκόμματα σε κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια. Όμως, προς αυτές τις ομάδες πρέπει να αντιπαρατίθεται όχι μόνο ένα αίτημα κοινωνικής δικαιοσύνης, ιδίως από τη νέα γενεά, αλλά και η κοινή λογική. Ο καθένας μπορεί να ελπίζει ότι θα συνεχίζει να έχει όφελος σε βάρος των άλλων, όμως η οικονομία αποτελεί τη συνάθροιση όλων των μερών της. Είναι αφελές να πιστεύει η κάθε ομάδα ότι μπορεί να διατηρήσει τα δήθεν κεκτημένα της, και να συνεχίσει να ανταμείβεται ανεξάρτητα από την πραγματική συνεισφορά της στην οικονομία. Όσοι μάλιστα θεωρούν ότι η χώρα μπορεί να επιτύχει το επίπεδο κατανάλωσης του παρελθόντος χωρίς να μετασχηματισθεί, αγνοούν ότι δεν μπορεί να υπάρξει ο εξωτερικός δανεισμός του παρελθόντος, ιδίως σε απόκλιση με την παραγωγικότητα. **Αντί λοιπόν οικονομικές ομάδες να ελπίζουν αφελώς και μονομερώς ότι η παλαιά ισορροπία είναι συνολικά διατηρήσιμη, θα ήταν ίσως προσφορότερο να γίνουν κοινή συνείδηση οι υψηλές παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας υπό τον όρο ενός μεταρρυθμιστικού μετασχηματισμού και να υποστηριχθεί συνολικά μια τέτοια προσπάθεια.**

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κλιμακώνεται η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας στις αρχές του 2014

Ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ συνέχισε να επιταχύνεται στο αρχικό τρίμηνο του τρέχοντος έτους, λιγότερο όμως σε σύγκριση με τα προηγούμενα τρίμηνα. Στις χώρες του ΟΟΣΑ σημειώθηκε ανάπτυξη της τάξης του 2,1%, σαφώς ταχύτερη από ότι πριν ένα χρόνο (+0,6%) και οριακά μεγαλύτερη σε σύγκριση με το τελευταίο τρίμηνο του 2013 (+2,0%). Ίδιας έντασης οικονομική μεγέθυνση είχε σημειωθεί πριν ακριβώς δύο χρόνια, στο πρώτο τρίμηνο του 2012. Η κλιμάκωση της ανάπτυξης ήταν εντονότερη στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες, καθώς στις χώρες του G-7 ανήλθε από 0,5% στο πρώτο τρίμηνο πέρυσι σε 2,1% στο ίδιο τρίμηνο φέτος. Μεταξύ αυτών, μεγαλύτερη ήταν η μεταβολή στην Ιαπωνία (+2,7% από -0,1%), στη Γερμανία (+2,3% από -0,3%) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (+0,5% από +3,1%). Ο συνδυασμός αποκλιμάκωσης των δημοσιονομικών μέτρων και υιοθέτησης περισσότερο διασταλτικής νομισματικής πολιτικής στις Η.Π.Α. και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και στην Ιαπωνία, με τον πληθωρισμό να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα, ευνοεί την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας. Από την άλλη πλευρά, αντίρροπα στη βελτίωση του εγχώριου οικονομικού κλίματος επενεργεί η κάμψη της ζήτησης εξαγωγών από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, που ήταν ο κύριος προωθητικός παράγοντας της οικονομικής δραστηριότητας των ανε-

πτυγμένων χωρών τα προηγούμενα χρόνια.

Στο πλαίσιο αυτού του μείγματος πολιτικής στις αναπτυγμένες οικονομίες εντάσσεται η απόφαση του Διοικητή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Mario Draghi τον Ιούνιο να θέσει για πρώτη φορά αρνητικό επιτόκιο στις καταθέσεις των τραπεζών, ενισχύοντας σημαντικά τα κίνητρα παροχής ρευστότητας προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά, η οποία θα διευκολύνει τις επενδύσεις των πρώτων και θα τονώσει τη ζήτηση των δεύτερων στο υπόλοιπο του 2014, αλλά και τα επόμενα χρόνια. Η ολοκλήρωση προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής στην περιφέρεια της Ευρωζώνης (Ιρλανδία, Πορτογαλία) και η αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων δημοσιονομικών πολιτικών σε άλλες χώρες της, όπως αποτυπώνεται στον περιορισμό των δημοσιονομικών ελλειμμάτων το 2013, καθιστούν περιττή τη συνέχιση της δημοσιονομικής προσαρμογής με την ίδια ένταση στην πλειονότητα αυτών. Στις ΗΠΑ, η ώθηση από τις καλύτερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες έχει επεκταθεί πέραν των επενδύσεων και της παραγωγής, στην ιδιωτική κατανάλωση, υποστηρίζοντας το ΑΕΠ μέσω της ζήτησης των νοικοκυριών. Η επεκτατική νομισματική πολιτική εξακολουθεί να είναι η κινητήριος δύναμη της ιαπωνικής οικονομίας, συνοδευόμενη από νέα φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις, καθώς και από σημαντική ενίσχυση των εξαγωγών. Υπό αυτές τις συνθήκες και εξελίξεις, **το ΑΕΠ στο σύνολο των αναπτυγμένων οικονο-**

μιών το 2014 θα είναι 2,2% υψηλότερο σε σύγκριση με το 2013, κατά το οποίο ανήλθε κατά 1,3%.

Από την άλλη πλευρά, στις αναδυόμενες οικονομίες ο πληθωρισμός είναι αρκετά υψηλός, με αποτέλεσμα οι κεντρικές τράπεζες να ακολουθούν περιοριστικές νομισματικές πολιτικές που περιορίζουν την ώθηση από το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην ανάπτυξη, αναδεικνύοντας έτσι τις υφιστάμενες αδυναμίες τους (καθυστέρηση υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στις αγορές προϊόντων). Στην Κίνα η προσπάθεια μετάβασης από ένα αναπτυξιακό μοντέλο σχεδόν αποκλειστικά εξαρτημένο από τις επενδύσεις και την εκτεταμένη πιστωτική επέκταση σε μια δομή οικονομικής δραστηριότητας στηριζόμενη και στις υπόλοιπες συνιστώσες του ΑΕΠ, ενδέχεται βραχυπρόθεσμα να επιβραδύνει τη μεγέθυνσή της. Ισχυρό δυνητικό παράγοντα επιδείνωσης των προοπτικών της ρωσικής οικονομίας αποτελεί η αρνητική τροπή που μπορούν να λάβει η διένεξη με την Ουκρανία. Σε αυτό το πλαίσιο εξελίξεων, **οι αναπτυσσόμενες οικονομίες θα μεγεθυνθούν κατά 4,9% φέτος, ουσιαστικά όσο το 2012 (5,0%) και οριακά ταχύτερα από ότι πέρυσι (4,7%). Υπό τις παραπάνω επιδράσεις στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα, παραμένει η πρόβλεψη για ρυθμό μεγέθυνσης ελαφρώς πάνω από το 3,5% το 2014**, όπως είχε εκτιμηθεί και στις προηγούμενες τριμηνιαίες εκθέσεις του IOBE.

Περαιτέρω επιβράδυνση της ύφεσης στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, σχεδόν στο χαμηλότερο επίπεδο από την έναρξή της

Η πτώση του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου, στο 0,9%, από 2,3% στο αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και 6,0% πριν ένα χρόνο. Η ένταση της ύφεσης στο πρώτο τρίμηνο φέτος, ήταν η δεύτερη χαμηλότερη από την εκδήλωσή της στην Ελλάδα κατά το τρίτο τρίμηνο του 2008. Η μικρότερη μείωση του ΑΕΠ προήλθε πρωτίστως από την ήπια διεύρυνση των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών, για πρώτη φορά μετά από ακριβώς τέσσερα χρόνια, και δευτερευόντως από τη σημαντική άνοδο των εξαγωγών υπηρεσιών λόγω της συνέχισης και κλιμάκωσης του διεθνούς τουριστικού ρεύματος που εκδηλώθηκε πέρυσι, καθώς και από την οριακή διεύρυνση των καταναλωτικών δαπανών του κράτους.

Συγκεκριμένα, η καταναλωτική ζήτηση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 0,7% στο αρχικό τρίμηνο του 2014 έναντι της ίδιας περιόδου πριν ένα χρόνο, όταν σημείωνε εκτεταμένη υποχώρηση, της τάξης του 8,7%. Η άνοδος προήλθε από τη βελτίωση των προσδοκιών των καταναλωτών λόγω μη λήψης πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για φέτος, τις ισχυρές ενδείξεις για επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος και την προαναγγελία της διανομής μέρους του σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες. Μικρή ενίσχυση, κατά 1,2%, παρουσίασε και η δημόσια κατανάλωση, οφειλόμενη εν μέρει και στην έντονη πτώση της ένα χρόνο νωρίτερα (-10%), η οποία διαμόρφωσε μια

χαμηλή βάση σύγκρισης για φέτος. Ακολουθώντας, η εγχώρια καταναλωτική δαπάνη ήταν 0,8% υψηλότερη στο πρώτο τρίμηνο, σε αντίθεση με τη συρρίκνωσή της κατά 8,9% στις αρχές του 2013. Σε αντίθεση με την κατανάλωση, οι επενδύσεις περιορίστηκαν εκ νέου στην περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου φέτος, κατά 16,7%, ενώ στις αρχές της προηγούμενης χρονιάς αυξάνονταν κατά 8,4%. Η μείωσή τους προήλθε από το χαμηλότερο κατά 7,9% σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου, σε συνέχεια της υποχώρησής του κατά 11,4% στις αρχές του 2013, αλλά κυρίως από τη μείωση των αποθεμάτων, ενώ πριν ένα χρόνο διευρύνονταν.

Στο σκέλος του εξωτερικού τομέα της ελληνικής οικονομίας, οι εξαγωγές ανήλθαν κατά 5,4% στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, άνοδος που ήταν η μεγαλύτερη από τις αρχές του 2011 (-2,2% πέρυσι). Ως αποτέλεσμα της αύξησής τους, διαμορφώθηκαν στο υψηλότερο επίπεδό τους για τη συγκεκριμένη περίοδο του έτους από το 2009 (€8,9 δισεκ.). Η εξαγωγική δυναμική οφείλεται στη σημαντική ενίσχυση των εξαγωγών υπηρεσιών, κατά 13,1%, καθώς οι εξαγωγές αγαθών ανήλθαν οριακά (+0,5%). Ήπια ανοδικά κινήθηκαν, για δεύτερο τρίμηνο στα τρία πλέον πρόσφατα, οι εισαγωγές (+2,2%), όταν στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013 η εισαγωγική ζήτηση είχε εξασθενήσει κατά 7,0%. Συνισταμένη των μεταβολών στις βασικές συνιστώσες του ισοζυγίου του εξωτερικού τομέα στο αρχικό τρίμηνο του 2014 ήταν ο περιορισμός του ελλείμματός του κατά 7,2% (-€206 εκατ.), έναντι μείωσής του κατά 18,9% στην αντίστοιχη περυσινή περίοδο (-€650 εκατ.).

Σε τροχιά ανάκαμψης μετά από έξι χρόνια η ελληνική οικονομία το 2014

Η ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου, χωρίς ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις ή ανατροπές, επιτρέπει τη συνέχιση της δημοσιονομικής πολιτικής και κυρίως των μεταρρυθμίσεων στη δομή και τη λειτουργία του κράτους, καθώς και των διαρθρωτικών αλλαγών σε αγορές προϊόντων - υπηρεσιών, οι ρυθμοί υλοποίησης των οποίων επιβρδύνθηκαν σημαντικά κατά την προεκλογική περίοδο. Άλλωστε, το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί μέχρι την επόμενη αξιολόγηση από την τρόικα είναι μικρό, γεγονός που συνεπάγεται ότι πρέπει να γίνει με γοργούς ρυθμούς η σχετική προετοιμασία, στην οποία περιλαμβάνεται η ολοκλήρωση των προαπαιτούμενων ενεργειών, στις οποίες ως επί το πλείστον συγκαταλέγονται πολιτικές που έχουν ως περιεχόμενο και στοχους τα παραπάνω.

Βεβαίως, οι διαπραγματεύσεις κατά την επόμενη αξιολόγηση του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής θα εστιάσουν κυρίως στην οριστικοποίηση των δημοσιονομικών μέτρων για την περίοδο 2015-2017, όπως επίσης στην εξέταση της ύπαρξης «χρηματοδοτικού κενού» και στους δυνητικούς τρόπους κάλυψής του. Ανεξάρτητα από το μείγμα δημοσιονομικών μέτρων το οποίο θα αποφασιστεί για τα επόμενα χρόνια, στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους αναμένονται πρόσθετες σε σύγκριση με πέρυσι δημοσιονομικές πιέσεις μέσω των νέων μειώσεων στις επικουρικές συντάξεις και της αύξησης της παρακράτησης φόρου εισοδήματος στους συνταξιούχους, της μεγαλύτε-

ρης συσσώρευσης φορολογικών υποχρεώσεων (ΕΝΦΙΑ, φόρος εισοδήματος) και των αλλαγών στο φορολογικό σύστημα (πχ. φορολόγηση ως νομικά πρόσωπα φορολογουμένων που μέχρι το 2013 φορολογούνταν ως φυσικά πρόσωπα, κατάργηση φοροαπαλλαγών). Από την άλλη πλευρά, η επίτευξη πέρυσι πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος και η μη λήψη πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για φέτος έχουν άρει αρκετά την απαισιοδοξία και την επιφυλακτικότητα των νοικοκυριών, οδηγώντας σε πραγματοποίηση ορισμένων αναβεβλημένων αγορών τους και γενικότερα σε μικρή ενίσχυση των καταναλωτικών τους εξόδων, όπως προκύπτει και από τα σχετικά στοιχεία του δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης, τον οποίο στην Ελλάδα εκτιμά το IOBE για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Άλλωστε, η επιστροφή μέρους του πλεονάσματος σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και σε κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων θα μετριάσει τις περιοριστικές επιδράσεις των δημοσιονομικών μέτρων στο εισόδημά τους.

Σε ότι αφορά την ύπαρξη ή όχι πρόσθετων χρηματοδοτικών αναγκών του ελληνικού κράτους μεσοπρόθεσμα και τον τρόπο κάλυψής τους, οι περυσινές δημοσιονομικές επιδόσεις ενισχύουν τη διαπραγματευτική της θέση κατά την προσεχή αξιολόγηση για την παροχή νέων διευκολύνσεων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους, στο πλαίσιο της απόφασης του Eurogroup της 26/11/2012 (πχ. προς τα πίσω μετάθεση έναρξης ολοκλήρωσης πληρωμής τόκων και δανειακού κεφαλαίου, μείωση επιτοκίων).

Επιπλέον, επέτρεψαν την επιστροφή του ελληνικού κράτους στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου, παρέχοντας τη δυνατότητα κάλυψης μέρους του «χρηματοδοτικού» κενού με έκδοση ομολόγων. Η ανάδειξη ύπαρξης μικρών ή και μηδενικών πρόσθετων κεφαλαιακών αναγκών του τραπεζικού συστήματος από τα stress tests της ΕΚΤ στα τέλη του 2014, ενδεχόμενο αρκετά πιθανό, θα δώσει τη δυνατότητα, κατόπιν κατάλληλων χειρισμών, διοχέτευσης του υπόλοιπου ομολόγων του ESM που διακρατεί το ΤΧΣ για την κεφαλαιακή θωράκισή τους, στην αντιμετώπιση του «χρηματοδοτικού κενού».

Βεβαίως, η διενέργεια των stress tests από την ΕΚΤ αφορά και θα επηρεάσει πρωτίστως τον τραπεζικό κλάδο. Η πραγματοποίηση κερδών από την πλειονότητα των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζών το 2013 και η καλύτερη της αναμενόμενης δημοσιονομική επίδοση, επενέργησαν καταλυτικά στην επιστροφή τους μετά από τέσσερα χρόνια στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων, την πλέον σημαντική πηγή άντλησης ρευστότητας. Ορόσημο της επανάκτησης μεγάλου μέρους της εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού, ιδίως του διεθνούς, στη βιωσιμότητα και τις προοπτικές ανάπτυξης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος αποτελεί η μεγάλη συμμετοχή προερχόμενων από το εξωτερικό κεφαλαίων στις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου που ακολούθησαν την ανακοίνωση στις αρχές του προηγούμενου Μαρτίου των αποτελεσμάτων των stress tests που πραγματοποιήθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος. Εκτός από την κάλυψη των όποιων κεφαλαιακών ανα-

γκών προέκυψαν σε εκείνη την περίοδο, οι συγκεκριμένες, μεγάλες τοποθετήσεις διεθνών επενδυτών σηματοδοτούν τις δυνατότητες παροχής περαιτέρω στήριξης για τη διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας του τραπεζικού συστήματος, εφόσον κάτι τέτοιο χρειαστεί. Προκειμένου να μην εμφανιστούν ή να περιοριστούν δυνητικοί παράγοντες εξασθένησης της ευρωστίας των τραπεζών, αναμένεται η διατήρηση της εφαρμοζόμενης τα τελευταία χρόνια, αυστηρής πιστοδοτικής πολιτικής προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, μέχρι την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των stress tests της ΕΚΤ.

Ενδεχόμενη διευκόλυνση της παροχής κεφαλαίων από τα αποτελέσματα των stress tests της ΕΚΤ δεν αίρει τους υπόλοιπους παράγοντες –τρέχοντες και διαχρονικούς- οι οποίοι εμποδίζουν την πραγματοποίηση επενδύσεων στην Ελλάδα. Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσεται η παραμένουσα χαμηλή ζήτηση, κυρίως από το εξωτερικό, ενώ η ανάκαμψη τμημάτων της εγχώριας ζήτησης αφορά σε μεγάλο βαθμό εισαγόμενα προϊόντα. Στην πλευρά των διαχρονικών παραγόντων με ανασχετική επίδραση στην ανάληψη επενδυτικών εγχειρημάτων, το κόστος ενέργειας παραμένει υψηλό, παρά την πρόσφατη μείωση των τιμών φυσικού αερίου, το φορολογικό σύστημα είναι απρόβλεπτο καθώς δεν είναι εγγυημένο για ορισμένο χρονικό διάστημα, ενώ συνεχίζουν να υφίστανται περιορισμοί εισόδου και οστρεβλώσεις στην ανταγωνιστική λειτουργία κλάδων και επαγγελμάτων, αναδεικνύοντας τη σημασία της επιτάχυνσης των μεταρρυθμίσεων που προαναφέρθηκε.

Όπως είχε επισημανθεί στις προηγούμενες εκθέσεις του IOBE για την ελληνική οικονομία, στους παράγοντες οι οποίοι θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό την τάση της οικονομικής δραστηριότητας φέτος στην Ελλάδα, συγκαταλέγεται η δυναμική της διεθνούς τουριστικής κίνησης. Στα στοιχεία του Ταξιδιωτικού Ισοζυγίου Πληρωμών καταγράφεται σημαντική, σταθερή άνοδος των εισπράξεων, στο πρώτο τετράμηνο του 2014, κατά μέσο όρο 27,8% σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του περασμένου έτους. Η αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων οφείλεται πρωτίστως στην άνοδο των διεθνών αφίξεων (+21,1%) και δευτερευόντως στην αύξηση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι (+6,2% ή +26 ευρώ). Ο θετικός αντίκτυπος στην ελληνική οικονομία του ιδιαίτερα ενισχυμένου τουρισμού από το εξωτερικό στο τετράμηνο Ιανουαρίου – Απριλίου, που εκτείνεται και στην απασχόληση, εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και κλιμακωθεί από τον Μάιο, οπότε αρχίζει η περίοδος των θερινών διακοπών.

Δεδομένων των πλέον πρόσφατων πολιτικοοικονομικών εξελίξεων, καθώς και των αναμενόμενων στο υπόλοιπο του 2014, ιδίως στο πλαίσιο της προσεχούς αξιολόγησης από την τρόικα, και συνεκτιμώντας τα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία, η ήπια άνοδος της **κατανάλωσης των νοικοκυριών** που σημειώθηκε στο αρχικό τρίμηνο φέτος αναμένεται να συνεχιστεί, τουλάχιστον κατά τα δύο επόμενα τρίμηνα. Στη διατήρησή της σε ανοδική τροχιά θα συμβάλλουν η μικρή αύξηση της απασχόλησης, ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σε εποχικές δραστηριότη-

τες στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού, η περαιτέρω υποχώρηση της αβεβαιότητας μετά την ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου, καθώς και η συνεχιζόμενη πτώση των τιμών, αν και με χαμηλότερο ρυθμό στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη από ότι πέρυσι συσσώρευση φορολογικών υποχρεώσεων από τα μέσα του τρίτου τριμήνου και οι ισχύουσες από φέτος αλλαγές στη φορολογία φυσικών προσώπων, σε συνδυασμό με τις νέες προσαρμογές στις συντάξεις που προαναφέρθηκαν θα συγκρατήσουν τη διεύρυνση των καταναλωτικών εξόδων. **Ως αποτέλεσμα των παραπάνω επιδράσεων, η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών θα ανέλθει οριακά, κατά 1,0% το τρέχον έτος.**

Στο έτερο σκέλος της εγχώριας καταναλωτικής δαπάνης, τη **δημόσια κατανάλωση**, η επιτάχυνση της αναδιάρθρωσης του δημόσιου τομέα, η οποία είχε ατονήσει προεκλογικά, θα ανακόψει την αύξησή της στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου. **Ακολούθως, η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης θα είναι χαμηλότερη από ότι το 2013, της τάξης του 2%.**

Σε ότι αφορά τις **δημόσιες επενδυτικές δαπάνες**, παρουσιάζουν σταθερή, υψηλή επιτάχυνση στο πρώτο εξάμηνο του 2014 (+33%), μετά τα πολύ χαμηλά επίπεδα στις αρχές του προηγούμενου έτους. Παρότι η εκτίμηση για το ύψος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στο σύνολο του 2014 είναι ελαφρώς μεγαλύτερη από τις περυσινές συνολικές του δαπάνες (€6,8 δισεκ. έναντι €6,65 δισεκ.),

η περισσότερη εμπροσθοβαρή υλοποίηση του επιτρέπει την πληρέστερη λειτουργία των σχετικών πολλαπλασιαστών. Αντίρροπα σε αυτούς θα επιδράσει η εκτεταμένη προς τα κάτω αναθεώρηση των δραστηριοτήτων του ΤΑΙΠΕΔ στο ΜΠΔΣ 2015-2018 σε σχέση με τον Προϋπολογισμό του 2014, από τα €3,6 δισεκ. στα €1,5 δισεκ.

Η ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου θα επιδράσει καταλυτικά και στην υλοποίηση **ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων**, κυρίως από ξένους επενδυτές, οι οποίοι αποφεύγουν τις επιχειρηματικές κινήσεις σε συνθήκες πολιτικής αβεβαιότητας. Επισημαίνεται ότι το διεθνές επενδυτικό ενδιαφέρον ήταν μέχρι και τον Απρίλιο σαφώς υποτονικό σε σύγκριση με πέρυσι (-39,9% η καθαρή εισροή ξένων άμεσων επενδύσεων), παρά το καλύτερο του αναμενόμενου δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Έκτοτε, η αναβάθμιση από τη Fitch της πιστοληπτικής ικανότητας του αξιόχρεου του ελληνικού κράτους από B- σε B, αλλά και της «οροφής χώρας» (country ceiling) από B+ σε BB, σε συνδυασμό με την πρόσφατη εκτίμηση της Moody's για καλύτερη από ότι προηγουμένως προβλεπόταν πορεία της ελληνικής οικονομίας, έχουν περαιτέρω ενισχύσει διεθνώς την αξιοπιστία της, εξέλιξη που θα αποτυπωθεί στην πορεία των ξένων άμεσων επενδύσεων στο δεύτερο μισό του τρέχοντος έτους.

Τα προσκόμματα στην επενδυτική δραστηριότητα που προαναφέρθηκαν και πλήττουν κυρίως τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα, θα διατηρήσουν υποτονικές τις επενδύσεις τους για ακόμα

ένα έτος. Ωστόσο, η ρύθμιση για το φόρο υπεραξίας στα ακίνητα που έγινε στα τέλη Απριλίου, θα αναθερμάνει τις επενδύσεις στην κατηγορία τους που παρουσίασε την εντονότερη υποχώρηση στο αρχικό τρίμηνο φέτος, την κατασκευή κατοικιών, που είναι και η κατηγορία παγίου κεφαλαίου με τις υψηλότερες επενδύσεις. **Οι παραπάνω τάσεις στους προσδιοριστικούς παράγοντες των επενδύσεων θα οδηγήσουν σε μικρή μείωσή τους φέτος, της τάξης του 2-3%.**

Στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας, κρισιμότερο παράγοντα για την έκταση της αύξησης των **εξαγωγών** θα αποτελέσει ο βαθμός της νέας ανόδου της διεθνούς τουριστικής κίνησης, καθώς οι εξαγωγές αγαθών θα διαμορφωθούν γύρω από το περυσινό τους επίπεδο. **Εξαιτίας πρωτίστως της έντονα ανοδικής δυναμικής των εξαγωγών υπηρεσιών, το σύνολό τους θα αυξηθεί περισσότερο από πέρυσι, κατά περίπου 4-4,5%.** Η ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης θα τονώσει τις εισαγωγές αγαθών, ενώ ανοδικά θα κινηθούν και οι εισαγωγές υπηρεσιών, κυρίως τουριστικών.

Υπό τις τάσεις στις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ που αναλύθηκαν, το IOBE αναμένει πλέον ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας της τάξης του 0,7% για τη φετινή χρονιά

Συνεχίζεται σταθερά η αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο πεντάμηνο του τρέχοντος έτους

Πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €707 εκατ. στον Κρατικό Προϋπολογισμό επιτεύχθηκε στο πεντάμηνο Ιανουαρίου-Μαΐου φέτος, υψηλότερο κατά περίπου €72 εκατ. σε σχέση με το στόχο για τη συγκεκριμένη περίοδο, έναντι ελλείμματος €1,5 δισεκ. πέρυσι. Η σημαντική βελτίωση του πρωτογενούς αποτελέσματος προήλθε πρωτίστως από την πλευρά των δαπανών, οι οποίες περιορίστηκαν κατά €1,35 δισεκ. Συγκεκριμένα, περικόπηκαν κυρίως οι κοινωνικές δαπάνες, κατά €919 εκατ., μέσω μείωσης των επιχορηγήσεων στα ασφαλιστικά ταμεία κατά €1,27 δισεκ. Ήπια άνοδο παρουσίασαν τα έσοδα, κατά €1,04 δισεκ., €240 εκατ. περισσότερα από το σχετικό στόχο. Όμως τα φορολογικά έσοδα είναι χαμηλότερα κατά €54 εκατ. από πέρυσι, λόγω των μικρότερων πληρωμών έμμεσων φόρων. Η διεύρυνση των μη φορολογικών εσόδων κατά €880 εκατ. (+75,7%) υπερκαλύπτει την πτώση των φορολογικών, οδηγώντας σε άνοδο του συνόλου των εσόδων. Ωστόσο, η εκκαθάριση των φορολογικών δηλώσεων για το 2013 και η τακτική πληρωμή του φόρου που θα προκύψει, όπως επίσης του ΕΝΦΙΑ από τα τέλη Ιουλίου, αναμένεται να υπερκαλύψουν τις όποιες υστερήσεις στα φορολογικά έσοδα στο αρχικό πεντάμηνο του 2014.

Ανακοπή της πτώσης της ανεργίας στο τελευταίο τρίμηνο του 2013 – Επιστροφή σε ήπια υποχώρηση κατά το τρέχον έτος

Η νέα επιβράδυνση της μείωσης του ΑΕΠ στις αρχές του 2014 δεν επενέργησε περιοριστικά στη ανεργία, η οποία παρέμεινε στο διαχρονικά υψηλό επίπεδο του προηγούμενου τριμήνου (27,8%). Όμως, σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του 2013 ήταν μόλις 0,2 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη, διαφορά που είναι η μικρότερη από τότε που ξεκίνησε η άνοδος της ανεργίας, το 2009. Αυτή η εξέλιξη προκλήθηκε εν μέρει από συγκυριακούς παράγοντες, όπως τα προγράμματα του ΟΑΕΔ για ανέργους, γεγονός που αποτυπώνεται στους κλάδους στους οποίους σημειώθηκε η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης, την Εκπαίδευση (+20,9 χιλ.) και τις Υποστηρικτικές-διοικητικές δραστηριότητες (+14,4 χιλ.). Η υψηλή διεθνής τουριστική κίνηση που ενίσχυσε τον κύκλο εργασιών στον κλάδο Υπηρεσιών παροχής καταλύματος - εστίασης, οδήγησε στην τρίτη ευρύτερη δημιουργία θέσεων εργασίας μεταξύ των βασικών τομέων - κλάδων της ελληνικής οικονομίας, κατά 12,6 χιλ. Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη υποχώρηση της απασχόλησης σημειώθηκε στις Κατασκευές (-21,4 χιλ.) και στη Μεταποίηση (-14 χιλ.).

Η μετάβαση της ελληνικής οικονομίας σε ήπια ανάπτυξη στη συνέχεια του τρέχοντος έτους, η οποία θα καθορίσει και την τάση του ΑΕΠ στο σύνολό του, θα οδηγήσει σε μικρή υποχώρηση της ανεργίας φέτος, για πρώτη φορά από το 2008. Βεβαίως, καθώς οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας έπονται αυτών στην παραγωγική

δραστηριότητα με χρονική υστέρηση 2-3 τριμήνων, η πτώση της ανεργίας θα γίνει αρκετά αισθητή από το τρίτο τρίμηνο, υπό την περιοριστική επίδραση σε αυτή της σημαντικής διεύρυνσης της εποχικής απασχόλησης σε δραστηριότητες στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού. Οι διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας κατά τα τελευταία χρόνια, στις οποίες προστέθηκε από την 1^η Ιουλίου η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ κατά 3,9%, θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης. Ανασχετικά στην υποχώρηση της ανεργίας, αλλά σε μικρό βαθμό, αναμένεται να επενεργήσει η πραγματοποίηση φέτος των προγραμματισμένων για τη διετία 2013-2014 απολύσεων στο δημόσιο τομέα. Συνεκτιμώντας το υψηλό επίπεδο της ανεργίας στις αρχές του 2014, η πρόβλεψη **για το μέσο επίπεδο της φέτος αναθεωρείται οριακά επί τα χείρω, στο 26,7%**, ποσοστό που είναι ελαφρώς μικρότερο του περυσινού (27,5%).

Νέα επιτάχυνση του αποπληθωρισμού στο δεύτερο τρίμηνο του 2014 – αποκλιμάκωσή του στη συνέχεια του έτους

Υποχώρηση της τάξης του 1,5% παρουσίασε ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή στο δεύτερο τρίμηνο φέτος, όταν την ίδια περίοδο πριν ένα χρόνο αυξανόταν οριακά, κατά 0,5%. Ο αποπληθωρισμός ενισχύθηκε σε σύγκριση και με τους αρχικούς μήνες του έτους (-1,3%). Ωστόσο, η συνεχιζόμενη στα υπόλοιπα τρίμηνα μικρή διεύρυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης αναμένεται να

επιβραδύνει την πτώση των τιμών στο δεύτερο μισό του 2014, χωρίς να προκαλέσει αύξησή τους. Η αποκλιμάκωση του αποπληθωρισμού θα προέλθει και από την προσεχή αύξηση στα οικιακά τιμολόγια της ΔΕΗ για τα χαμηλότερα κλιμάκια κατανάλωσης. **Δεδομένης της σημαντικής πτώσης τιμών στο πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, εκτιμάται ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΓΔΤΚ θα παραμείνει αρνητικός το 2014 αλλά ελαφρώς χαμηλότερος του περυσινού, -0,7%, έναντι -0,9% το 2013.**

Μελέτη IOBE: «Ο κλάδος διύλισης πετρελαίου στην Ελλάδα: Συμβολή στην οικονομία και προοπτικές»

Η σημαντική αλλαγή του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται τα ελληνικά διυλιστήρια, εξαιτίας της κρίσης της ελληνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με την ύφεση στην Ευρώπη, έχουν επιδράσει καταλυτικά στον κλάδο διύλισης στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, στη συγκεκριμένη μελέτη αναλύθηκε το περιβάλλον δραστηριοποίησης των ελληνικών διυλιστηρίων, εξετάστηκε η συνεισφορά του

κλάδου διύλισης πετρελαίου στην ελληνική οικονομία και εκτιμήθηκαν οι προοπτικές του. Επιπρόσθετα, αξιολογήθηκε ο τρόπος με τον οποίο το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον κλάδο επηρεάζει την ανταγωνιστικότητά του και διατυπώθηκαν προτάσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον των ενεργειακών αγορών.

Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι ο κλάδος της διύλισης πετρελαίου κατατάσσεται τρίτος μεταξύ των κλάδων της Μεταποίησης σε συνεισφορά στο εγχώριο προϊόν (€1 δισεκ. ή 5% το 2011), με σημαντική διεύρυνση του μεριδίου του τα τελευταία χρόνια. Συνολικά απασχολούνται στις επιχειρήσεις του περίπου 4.100 άτομα. Επεκτείνοντας τη συμβολή του κλάδου στην οικονομία στις έμμεσες και προκαλούμενες επιδράσεις του, εκτιμάται ότι μέσω της δραστηριότητάς του το 2012 συνεισέφερε περίπου €3,8 δισεκ. εγχώριου προϊόντος (2% του ΑΕΠ) και περισσότερες από 40.000 θέσεις εργασίας στην εθνική οικονομία.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας

Το Παγκόσμιο Περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα συνεχίζει να ενισχύεται στις αρχές του 2014. Το ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ σημείωσε στο πρώτο τρίμηνο φέτος αύξηση της τάξης του 2,1% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο, όταν ανερχόταν μόλις κατά 0,6%, ενώ στο τελευταίο τρίμηνο του 2013 ενισχύθηκε σε ετησια βάση κατά 2%. Προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης της μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας το τρέχον έτος κινούνται και οι εκτιμήσεις που δημοσίευσε στην τελευταία έκθεση του ΔΝΤ, όπου η άνοδος του παγκόσμιου ΑΕΠ εκτιμάται πως θα διαμορφωθεί στο 3,6% στο σύνολο του 2014, έναντι 3% τον προηγούμενο χρόνο. Επισημαίνεται πάντως ότι η πρόσφατη πρόβλεψη για το 2014 είναι οριακά προς τα κάτω αναθεωρημένη σε σχέση με την προηγούμενη (3,7%).

Ενώ τα τελευταία χρόνια οι αναδυόμενες οικονομίες οδηγούσαν την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, με τις ανεπτυγμένες οικονομίες να παρουσιάζουν έντονη αναπτυξιακή «κόπωση», η τάση αυτή φαίνεται πως έχει αντιστραφεί πλέον ριζικά, με τους ρυθμούς ανάπτυξης να επιταχύνονται ολοένα και περισσότερο σε ΗΠΑ και Ευρώπη, ενώ επιβραδύνονται σημαντικά στις περισσότερες από τις μεγαλύτερες αναδυόμενες οικονομίες. Συγκεκριμένα, στις οικονομικές ζώνες των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο πληθωρισμός παραμένει σε πολύ χαμηλά επί-

πεδα με κίνδυνο αποπληθωρισμού, γεγονός το οποίο δίνει όμως το περιθώριο εφαρμογής και διατήρησης επιθετικής νομισματικής πολιτικής, η οποία μπορεί να υποστηρίξει μια δυναμική ανάκαμψη σε αυτές τις χώρες και ευρύτερα, τις οικονομικές περιοχές. Για παράδειγμα, η νέα, ιστορική κίνηση του Διοικητή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας τον Ιούνιο του 2014 να θέσει για πρώτη φορά αρνητικό επιτόκιο στις καταθέσεις των τραπεζών αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην τόνωση της ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία και στην υποστήριξη μιας δυναμικής ανάκαμψης στην Ευρωζώνη.

Στον αντίποδα, στις αναδυόμενες οικονομίες ο πληθωρισμός είναι αρκετά υψηλός, με αποτέλεσμα οι κεντρικές τράπεζες να εφαρμόζουν περιοριστικές νομισματικές πολιτικές, και ταυτόχρονα να αναδεικνύονται οι υφιστάμενες αδυναμίες των οικονομιών (καθυστέρηση υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στις αγορές προϊόντων), επιβραδύνοντας την ανάπτυξή τους. Αναλυτικά, σε ό,τι αφορά την πορεία του ΑΕΠ στις σημαντικότερες οικονομίες παγκοσμίως στις αρχές του 2014 και εκτιμήσεις για το σύνολο του 2014:

Το ΑΕΠ στις **ΗΠΑ** το αρχικό τρίμηνο του 2014 ενισχύθηκε κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Στο σύνολο του τρέχοντος έτους εκτιμάται ότι ο ρυθμός

ανάπτυξης της αμερικάνικης οικονομίας θα ανέλθει στο 2,8%, από 1,9% πέρυσι. Η ομαλή λήψη δημοσιονομικών μέτρων σε συνδυασμό με την ευνοϊκή νομισματική πολιτική συνιστούν τις βάσεις μιας ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ χωρίς διακυμάνσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, η ιδιωτική κατανάλωση, υποστηριζόμενη από τη σημαντική βελτίωση των δεδομένων στην αγορά εργασίας, αναμένεται να δώσει ώθηση για τη μετάβαση σε μια δυναμική ανάκαμψη. Εκτός από την ιδιωτική κατανάλωση, πυλώνα ανάπτυξης αναμένεται να αποτελέσουν οι επιχειρηματικές και κατασκευαστικές επενδύσεις, καθώς η καλύτερευση στις χρηματοπιστωτικές συνθήκες και στην εμπιστοσύνη διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο σε αυτή την εξέλιξη.

Στην **Ιαπωνία**, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στο πρώτο τρίμηνο του 2014 παρέμεινε υψηλός, καθώς διαμορφώθηκε στο 2,8% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Για το σύνολο του τρέχοντος έτους εκτιμάται σταθεροποίηση της ανάπτυξης στο περυσινό επίπεδο, ίσως και οριακά χαμηλότερα, δηλαδή στο 1,4%. Η συνεχιζόμενη επεκτατική νομισματική πολιτική αποτελεί τη βασική αιτία συνέχισης της ανάπτυξης της ιαπωνικής οικονομίας. Η αρνητική επίδραση στο ΑΕΠ από την αύξηση στο φόρο κατανάλωσης φαίνεται να αντισταθμίζεται σε κάποιο βαθμό από τα νέα φορολογικά κίνητρα που θεσπίστηκαν και αφορούν κυρίως σε επενδυτικές πρωτοβουλίες, αλλά και από τη σημαντική βελτίωση που καταγράφεται στο πεδίο των εξαγωγών. Μία ενδεχόμενη αναβολή για μετά το καλοκαίρι στην υλοποίηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων

μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους για τις επιχειρηματικές επενδύσεις και την εξέλιξη του ΑΕΠ στην Ιαπωνία.

Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης στην **Κίνα** παρουσίασε στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους οριακή επιβράδυνση, καθώς διαμορφώθηκε στο 7,4%, με τις εκτιμήσεις για το σύνολο του έτους να συγκλίνουν σε διατήρηση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ σε αντίστοιχα επίπεδα (7,5%). Η σταδιακή μετάβαση της κινέζικης οικονομίας από ένα αναπτυξιακό μοντέλο σχεδόν αποκλειστικά εξαρτημένο από τις επενδύσεις και την εύθραυστη - εκτεταμένη πιστωτική επέκταση σε μια δομή οικονομικής δραστηριότητας στηριζόμενη και στις υπόλοιπες συνιστώσες του ΑΕΠ, ενδέχεται βραχυπρόθεσμα να επιφέρει περαιτέρω επιβράδυνση της ανάπτυξης αλλά και να οδηγήσει την κινέζικη οικονομία σε μία αναπτυξιακή πορεία μακροπρόθεσμα βιώσιμη. Ωστόσο, στη Κίνα απαιτείται η υλοποίηση περισσότερων μεταρρυθμίσεων για την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη διασφάλιση διαφάνειας στη νομισματική πολιτική.

Η ανάπτυξη της **Ρώσικης οικονομίας** επιβραδύνθηκε εκ νέου στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου, στο 0,9% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο. Η επιβράδυνση οφείλεται στην υπερβολική εξάρτηση της οικονομίας σε εξαγωγές αγαθών, η τάση ανόδου των οποίων έχει εξασθενήσει αισθητά, στον περιορισμό των επενδύσεων και στη γενικότερη υστέρηση που παρατηρείται σε όρους ανταγωνιστικότητας. Συνολικά για φέτος το ΔΝΤ εκτιμά ότι το ΑΕΠ θα

Πίνακας 2.2

IFO - Εκτιμήσεις για την παγκόσμια οικονομία (Δείκτες, έτος βάσης:2005=100)

Τρίμηνο/Έτος	II/12	III/12	IV/12	I/13	II/13	III/13	IV/13	I/14	II/14
Οικονομικό Κλίμα	95,0	85,1	82,4	94,1	96,8	94,1	98,6	103,2	102,3
Παρούσα Κατάσταση	87,9	78,5	76,6	80,4	84,1	82,2	84,1	91,6	91,6
Προσδοκίες	101,8	91,2	87,7	107,0	108,8	105,3	112,3	114,0	112,3

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES Vol.13, No. 02/ May 2014

Η εξέταση του δείκτη οικονομικού κλίματος στις κυριότερες οικονομικές ζώνες παγκοσμίως αναδεικνύει αντίθετες ροπές μεταξύ αυτών, καθώς στην Ασία ο δείκτης σημείωσε σημαντική πτώση που οφείλεται κυρίως στην επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης σε αρκετές αναδυόμενες οικονομίες, ενώ στην Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική το οικονομικό κλίμα φαίνεται να αντιμετωπίζει ολοένα και λιγότερους κινδύνους επιδείνωσης.

Αναλυτικά, στην **Ευρώπη** ο δείκτης οικονομικού κλίματος το δεύτερο τρίμηνο του 2014 διαμορφώθηκε στις 118,4 μονάδες, σημείωσε δηλαδή ήπια αύξηση κατά 1,9 μονάδες σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Επομένως, η ανοδική πορεία του δείκτη διατηρείται για έκτο συνεχόμενο τρίμηνο. Η μικρή ενίσχυση του προήλθε κυρίως από τις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις για την παρούσα οικονομική κατάσταση, ενώ οι προσδοκίες για τους επόμενους έξι μήνες επιδεινώθηκαν ελαφρώς.

Στη **Βόρεια Αμερική** ο δείκτης οικονομικού κλίματος σημείωσε ισχυρή αύξηση στο δεύτερο τρίμηνο του έτους, κατά 5 μονάδες, με την τιμή του να διαμορφώνεται στις 107,1 μονάδες. Αυτή η σημαντική βελτίωση οφείλεται πρωτίστως στις πολύ αισιόδοξες προσδοκίες για το επόμενο εξάμηνο.

Στον αντίποδα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην **Ασία** παρουσίασε μεγάλη επιδείνωση στο δεύτερο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, κατά 7,9 μονάδες συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, υποχωρώντας (δηλαδή από τις 97,4 μονάδες υποχώρησε στις 89,5 μονάδες). Βασικότερος λόγος είναι η σημαντική πτώση που καταγράφηκε και στα δύο συνθετικά στοιχεία του δείκτη, δηλαδή στις χειρότερες εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και στην ενίσχυση της απαισιοδοξίας σχετικά με τις οικονομικές προσδοκίες στην οικονομική ζώνη της Ασίας το επόμενο εξάμηνο.

Πίνακας 2.3

IFO - Δείκτης οικονομικού κλίματος στις οικονομικές ζώνες (έτος βάσης:2005=100)

Τρίμηνο/Έτος	II/12	III/12	IV/12	I/13	II/13	III/13	IV/13	I/14	II/14
Βόρεια Αμερική	95,4	81,2	80,3	86,2	87,0	93,7	88,7	102,1	107,1
Ευρώπη	96,1	86,4	80,6	90,3	93,2	99,0	109,7	116,5	118,4
Ασία	90,4	83,3	81,6	97,4	106,1	89,5	98,2	97,4	89,5

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES Vol.13, No. 02/ May 2014

Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

Η ανάκαμψη της Ευρωζώνης ισχυροποιείται συνεχώς, καθώς στο πρώτο τρίμηνο του 2014 το ΑΕΠ της αυξήθηκε κατά 0,9% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο το ΑΕΠ στην Ευρωζώνη αυξήθηκε κατά 0,2%. Ίδιες τάσεις επικρατούν και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με το ΑΕΠ της να ανέρχεται κατά 1,4% σε σχέση με το αρχικό τρίμηνο του 2013, ενώ συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο η μεγέθυνσή του διαμορφώθηκε στο 0,3%. Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο σύνολο του 2014 η οικονομία της Ευρωζώνης θα αναπτυχθεί κατά 1,2%, εξερχόμενη από δύο συνεχή έτη ύφεσης. Αντίστοιχα στην ΕΕ-28 το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Πλέον υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις πως η ευρωπαϊκή οικονομία αφήνει οριστικά πίσω της την παρατεταμένη ύφεση που την έπληξε τα τελευταία χρόνια (3 χρόνια ύφεσης την τελευταία πενταετία). Η καταναλωτική εμπιστοσύνη έχει ενισχυθεί σημαντικά, το οικονομικό κλίμα έχει αντιστραφεί, οι δείκτες της πραγματικής

οικονομίας κινούνται υψηλότερα από τους μακροχρόνιους μέσους όρους και η αυστηρή δημοσιονομική προσαρμογή έχει περιορισθεί, με αποτέλεσμα η ευρωπαϊκή οικονομία να διέρχεται μια βαθμιαία ανάκαμψη η οποία αποκτά όλο και πιο στέρεες βάσεις, ενώ εμφανίζει προοπτικές για μια ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική. Ωστόσο, η ανάκαμψη δεν υποστηρίζεται προς το παρόν από τις τραπεζικές πιστώσεις (credit-less recovery), με τις επιχειρήσεις να καταφεύγουν κυρίως λύσεις εσωτερικής χρηματοδότησης. Η πρόσφατη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να θέσει αρνητικό επιτόκιο στις καταθέσεις των τραπεζών αναμένεται να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο παροχής δανείων από τις τράπεζες προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Ωστόσο, υπάρχουν κίνδυνοι που σχετίζονται με τις δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις σε Ουκρανία και Ρωσία, όπου μια πιθανή εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδέχεται να αναχαιτίσει την προσδοκώμενη δυναμική ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Εκ των 21 χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με την εξέλιξη του ΑΕΠ στο πρώτο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο

του προηγούμενου έτους η πλειονότητα (15) παρουσίασε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αναλυτικά, οι χώρες που παρουσίασαν τους υψηλότερους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ ήταν η Ρουμανία (3,8%), η Πολωνία (3,5%), η Ουγγαρία (3,2%), η Λιθουανία (2,9%), η Λετονία (2,4%) και η Γερμανία (2,3%). Από την άλλη πλευρά, η υψηλότερη ύφεση στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα σημειώθηκε στην Κύπρο (-4,1%), την Εσθονία (-1,5%) και την Ελλάδα (-0,9%).

Πληρέστερη πληροφόρηση για τα βασικά οικονομικά μεγέθη που συνθέτουν το ΑΕΠ της Ευρωζώνης και της ΕΕ, καθώς και για την εξέλιξή τους κατά το προσεχές χρονικό διάστημα, αξιοποιώντας και τις πρόσφατες σχετικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρέχεται στην ανάλυση που ακολουθεί (πίνακας 2.4), δίνοντας έμφαση στην ποσοστιαία μεταβολή των μεγεθών που καταγράφηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat οι **εξαγωγές** αγαθών και υπηρεσιών σημείωσαν στο πρώτο τρίμηνο του φέτος σημαντική άνοδο 4,1% στην Ευρωζώνη και 4,2% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, και στο άλλο σκέλος του εμπορικού ισοζυγίου, τις **εισαγωγές**, καταγράφονται παρόμοιες αυξήσεις σε αμφότερες τις ζώνες, γεγονός που υποδηλώνει πως οι καθαρές εξαγωγές παύουν να αποτελούν το βασικό οδηγό ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η ισχυρή αύξηση των εισαγωγών οφείλεται πρωτίστως στην αύξηση της εγχώριας ζήτησης. Στην ίδια κατεύθυνση οι πρόσφατες προβλέψεις της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το σύνολο του τρέχοντος έτους, καθώς αναμένεται ενίσχυση των εξαγωγών 4% και στις δύο ευρωπαϊκές ζώνες και ισχυρότερη αύξηση των εισαγωγών, άνω του 5%. Με άλλα λόγια, διαπιστώνεται πλέον βέβαια πως οι πηγές ανάκαμψης της ευρωπαϊκής οικονομίας πρέπει πλέον να αναζητηθούν πέρα και εκτός από τις καθαρές εξαγωγές, στην εγχώρια ζήτηση, όπως θα τεκμηριωθεί από την ανάλυση που ακολουθεί.

Αναφορικά με τις **επενδύσεις** παρουσιάστηκε στο αρχικό τρίμηνο του έτους επιτάχυνση της αύξησής τους κατά 1,9% σε Ευρωζώνη και 3,2% σε ΕΕ-28. Η ενίσχυση των επενδύσεων προβλέπεται να διευρυνθεί στο υπόλοιπο του τρέχοντος έτους, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στις 2,3 και 3,1 ποσοστιαίες μονάδες σε Ευρωζώνη και ΕΕ-28 αντίστοιχα. Και τούτο διότι η βελτίωση στις χρηματοδοτικές συνθήκες όπως και η μείωση της αβεβαιότητας αναμένεται να τονώσουν τις επενδύσεις κυρίως σε εξοπλισμό. Ωστόσο, σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες τα υψηλά επίπεδα χρέους πολλών επιχειρήσεων και η ανάγκη εξυγίανσης των ισολογισμών τους, αποτελούν ανασχετικό παράγοντα στην ανάληψη επενδυτικών εγχειρημάτων.

Η **ιδιωτική κατανάλωση** παρουσίασε αύξηση 0,4% και 0,8% σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση αντίστοιχα στο αρχικό τρίμηνο του 2014. Η ήπια ανάκαμψη στην ιδιωτική κατανάλωση εκτιμάται πως θα ενισχυθεί, προσεγγίζοντας ποσοστιαία αυξητική μεταβολή 0,8 ποσοστιαίων μονάδων στην Ευρωζώνη και 1,2 σε ΕΕ-28 κατά μέσο όρο φέτος, εξαιτίας κυρίως

της βελτίωσης που καταγράφεται στη καταναλωτική εμπιστοσύνη και στο διαθέσιμο εισόδημα, εξελίξεις με τη σειρά τους είναι αποτέλεσμα των μικρών βελτιώσεων στην αγορά εργασίας, του χαμηλότερου πληθωρισμού και της αποκλιμάκωσης της αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής. Όμοιες τάσεις φαίνεται πως κυριαρχούν στο πρώτο τρίμηνο του 2014 και στη **δημόσια κατανάλωση**, η οποία σημείωσε αύξηση κατά 0,2% στην Ευρωζώνη και 0,7% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πορεία της δημόσιας κατανάλωσης στο σύνολο του έτους αναμένεται να έχει μικρή συμβολή στο ΑΕΠ της τάξεως 0,7% σε αμφότερες τις ζώνες.

Οι συνθήκες στην **αγορά εργασίας** εμφανίστηκαν σχετικά ομαλοποιημένες σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και με δεδομένα, πρώτον, τη βαθμιαία κλιμάκωση της ανόδου του ΑΕΠ και δεύτερον την υστέρηση των θετικών εξελίξεων στο πεδίο της απασχόλησης σε σχέση με αυτές στο προϊόν, αναμένεται βραχυπρόθεσμα να υπάρξει μικρό θετικό πρόσημο μεταξύ δημιουργίας και απώλειας θέσεων εργασίας. Συγκεκριμένα, οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ετήσια μεταβολή της απασχόλησης φέτος αναφέρουν πως θα κινηθεί σε θετικό έδαφος (0,6% σε Ευρωζώνη και 0,4% σε ΕΕ-28). Αντίστοιχα, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί ελαφρώς το 2014, αντανακλώντας σε κάποιο βαθμό τα οφέλη από τη βαθμιαία ανάκαμψη, και να διαμορφωθεί στο 11,8% στην ΕΕ-28 και στο 10,5% στην Ευρωζώνη.

Στο πεδίο του **πληθωρισμού** αναμένεται περαιτέρω επιβράδυνση στο σύνολο του 2014, αφού φαίνεται πως θα διαμορφωθεί στο 1% στην Ευρωζώνη (έναντι 1,4% πέρυσι) και στο 1,2% στην Ευρωπαϊκή Ένωση (από 1,5% το 2013). Τα χαμηλά ποσοστά πληθωρισμού στην ευρωπαϊκή περιφέρεια οφείλονται τόσο σε εξωτερικούς παράγοντες όπως η αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ, αλλά και σε εσωτερικούς παράγοντες όπως το ασθενές οικονομικό περιβάλλον.

Αναφορικά με τις **δημοσιονομικές επιδόσεις**, το έλλειμμα του ισοζυγίου γενικής κυβέρνησης αναμένεται να υποχωρήσει εκ νέου το 2014, στο 2,5% σε αμφότερες τις ευρωπαϊκές ζώνες. Η θετική αυτή εξέλιξη αντανακλά κυρίως τα οφέλη από την υλοποίηση δημοσιονομικών μέτρων περιορισμού των υψηλών ελλειμμάτων σε αρκετές χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Σε ό,τι αφορά το λόγο χρέους προς ΑΕΠ εκτιμάται πως θα ανέλθει οριακά το 2014 τόσο στην Ευρωζώνη (96%), όσο και στην ΕΕ (89,5%), φθάνοντας πιθανότατα στο μέγιστο επίπεδό του σε αμφότερες τις περιφέρειες, καθώς αναμένεται από το επόμενο έτος να ακολουθήσει πτωτική πορεία, ως συνδυασμένο αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης επίτευξης πρωτογενούς πλεονάσματος σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες και της επιτάχυνσης της οικονομικής ανάπτυξης.

Πίνακας 2.4

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ-28, Ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)

	ΕΕ-28			Ευρωζώνη		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ΑΕΠ	0,1	1,6	2,0	-0,4	1,2	1,7
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,0	1,2	1,6	-0,7	0,8	1,3
Δημόσια Κατανάλωση	0,4	0,7	0,6	0,2	0,7	0,5
Επενδύσεις	-2,3	3,1	4,7	-2,9	2,3	4,3
Απασχόληση	-0,4	0,6	0,7	-0,9	0,4	0,7
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	10,8	10,5	10,1	12,0	11,8	11,4
Πληθωρισμός	1,5	1,2	1,5	1,4	1,0	1,3
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	1,6	4,0	5,1	1,4	4,0	5,3
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	0,4	3,7	5,2	0,2	3,8	5,5
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,3	-2,6	-2,5	-3,0	-2,5	-2,3
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	88,9	89,5	89,2	95,0	96,0	95,4
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	1,6	1,8	1,8	2,6	2,9	2,9

Πηγή: European Economic Forecast, Spring 2014, European Commission, May 2014

Οι βασικοί πρόδρομοι δείκτες οικονομικού κλίματος και οικονομικής δραστηριότητας χαρακτηρίζονται από σχετική σταθερότητα σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικότερα, το διάγραμμα 2.1 αποτυπώνει την εξέλιξη του δείκτη €-COIN¹ σε μηνιαία βάση, ο οποίος αποτελεί έναν πρόδρομο δείκτη της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη. Ο συγκεκριμένος δείκτης εμφανίζεται σταθερός τον Ιούνιο του 2014 σε σχέση με τον αμέσως προηγούμενο μήνα καθώς παρέμεινε στις 0,31 μονάδες. Η σταθεροποίηση αυτή επήλθε ύστερα από μία σημαντική επιδείνωση που παρουσίασε μεταξύ Απριλίου και Μαΐου (από τις 0,38 στις 0,31 μονάδες). Η επιδείνωση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης φαίνεται πως αντισταθμίστηκε από τη θετική συμβολή των βελτιωμένων

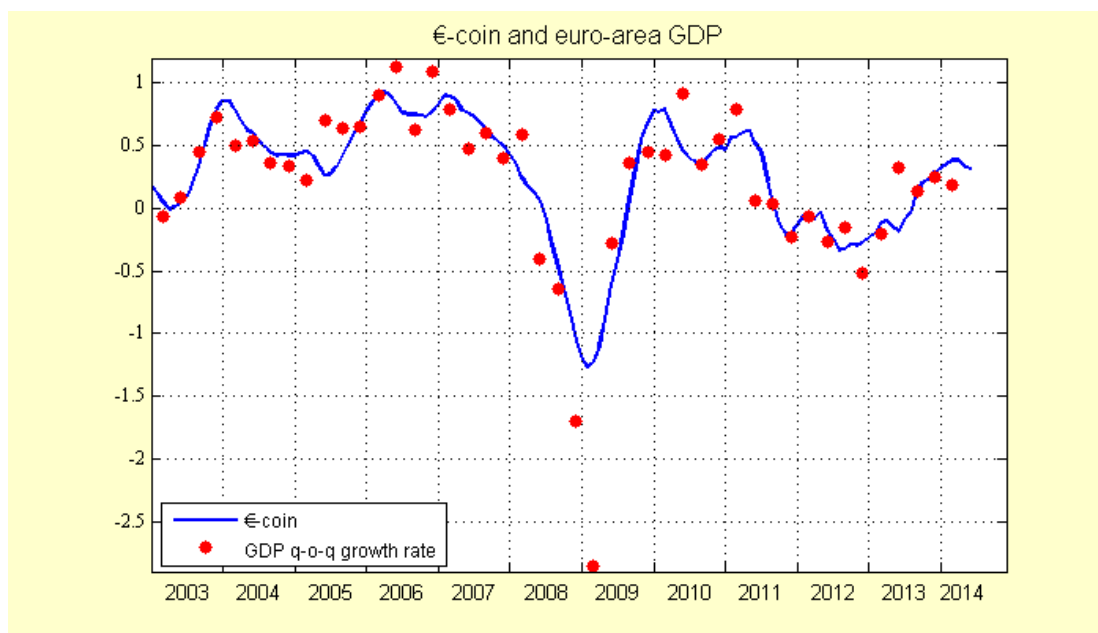
συνθηκών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και από τη βελτίωση στη βιομηχανική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τάσεις σταθεροποίησης επικρατούν και στον πρόδρομο δείκτη οικονομικού κλίματος σε αμφότερες τις ζώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Αναλυτικά, ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσιάζει σχετική σταθεροποίηση στην ΕΕ-28, καθώς τον Ιούνιο διαμορφώθηκε στις 106,4 μονάδες, έναντι 106,5 μονάδων τον Μάιο και 106,3 μονάδων τον Απρίλιο του 2014. Αντίστοιχα στην Ευρωζώνη ο δείκτης επανήλθε τον Ιούνιο ακριβώς στο επίπεδο του Απριλίου (102 μονάδες), σημειώνοντας μικρή μείωση κατά 0,6 μονάδες συγκριτικά με τον Μάιο του τρέχοντος έτους.

¹ Το ερευνητικό κέντρο Center of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της τριμηνιαίας ανάπτυξης του ΑΕΠ και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Διάγραμμα 2.1

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR

Πηγή: CEPR και Bank of Italy

Πίνακας 2.5

Ευρ. Επιτροπή – Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-28 & Ευρωζώνης (1990-2013=100)*

Μήνας	Ιαν-13	Φεβ-13	Μαρ-13	Απρ-13	Μάι-13	Ιουν-13	Ιουλ-13	Αυγ-13	Σεπτ-13	Οκτ-13	Νοε-13	Δεκ-13
ΕΕ-28	91,0	91,5	91,5	89,9	91,0	92,8	95,3	98,4	100,9	101,9	102,4	103,8
Ευρωζώνη	89,7	90,5	90,1	89,0	89,8	91,7	92,9	95,7	97,3	98,1	98,8	100,4

Μήνας	Ιαν-14	Φεβ-14	Μαρ-14	Απρ-14	Μάι-14	Ιουν-14	Ιουλ-14	Αυγ-14	Σεπτ-14	Οκτ-14	Νοε-14	Δεκ-14
ΕΕ-28	104,8	105,0	105,3	106,3	106,5	106,4						
Ευρωζώνη	101,0	101,2	102,5	102,0	102,6	102,0						

* Οι σταθμίσεις των χωρών και η χρονοσειρά στο δείκτη στην ΕΕ έχουν αναθεωρηθεί λόγω της ένταξης σε αυτή της Κροατίας από την 1η Ιουλίου 2013

Πηγή: European Commission (DG ECFIN), Ιούνιος 2014

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Α) Οικονομικό κλίμα

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην οικονομία, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά της τελικής ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών. Εξάλλου, βασικοί δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτές αποτελούν

πρόδρομους δείκτες για διάφορα μεγέθη της οικονομίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επάρκεια για την πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων, ακόμα και στην πορεία του ΑΕΠ. Αναλυτικότερα:

Τα καλύτερα των αναμενόμενων δημοσιονομικά αποτελέσματα για το 2013 που επέτρεψαν την επιστροφή «κοινωνικού μερίσματος» σε κοινωνικές ομάδες, τα θετικά στοιχεία για την πορεία της οικονομίας και οι επιμέρους εξελίξεις που συνδέονται με τη

συνεχή επιβράδυνση της ύφεσης, ενισχύουν διαρκώς τις, χαμηλές ακόμη, προσδοκίες σε πολίτες και επιχειρήσεις. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται από τον Μάρτιο και μετά, ενώ κατά τους εξεταζόμενους μήνες διαμορφώνεται στα λιγότερο αρνητικά επίπεδα των τελευταίων 4½ ετών, αντανακλώντας λιγότερο απαισιόδοξες προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και της χώρας. Όπως είναι εύλογο, ένα μέρος της καταγράφόμενης βελτίωσης προς το τέλος του τρέχοντος τριμήνου θα πρέπει να αποδοθεί στην ιδιαίτερα ανοδική πορεία του τουρισμού που με τη σειρά της επηρεάζει διάφορους σχετιζόμενους κλάδους της οικονομίας ενώ στηρίζει εισοδηματικά μεγάλο πλήθος νοικοκυριών, κυρίως στην περιφέρεια. Παρά την όποια βελτίωση όμως, οι οικονομικές δυσκολίες εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να υφίστανται και η καταστολή της υπέρμετρης ανεργίας να αποτελεί τη μεγαλύτερη τρέχουσα πρόκληση για την ελληνική οικονομία. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα ανήλθε στο τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου 2014 στις 99,4 μονάδες κατά μέσο όρο (από 95,0 μονάδες το τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου), σε επίπεδο υψηλότερο και σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό διάστημα (92,6 μονάδες). Ακολουθώντας, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στο υψηλότερο επίπεδό του από το καλοκαίρι του 2008.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο αντίστοιχος δείκτης κινείται οριακά υψηλότερα την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση

με την αμέσως προηγούμενη, τόσο στην Ευρωζώνη, όσο και στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, ο δείκτης κλίματος διαμορφώνεται στις 102,2 (από 101,6) και 106,4 (από 105,0) μονάδες σε Ευρωζώνη και ΕΕ αντίστοιχα, σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρυσι (90,2 και 91,2 μονάδες αντίστοιχα στις δύο ζώνες).

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα βελτιώνονται σε επίπεδο τομέων το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου σε σχέση με το προηγούμενο σε όλους τους τομείς και περισσότερο στις Υπηρεσίες (κατά +8 μον.). Στη Βιομηχανία, η σχετική άνοδος του δείκτη έφθασε τις 6 μονάδες, εξέλιξη ανάλογη με εκείνη στο Λιανικό Εμπόριο, ενώ στις Κατασκευές, ο σχετικός μέσος δείκτης του τριμήνου κερδίζει 3 μονάδες. Τέλος, στην Καταναλωτική Εμπιστοσύνη, ο αρνητικός δείκτης αυξήθηκε σημαντικά το υπό εξέταση τρίμηνο, κατά 11 μονάδες, παραμένοντας όμως ακόμη σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, οι μέσοι δείκτες έχουν αυξηθεί σε όλους τους τομείς, στους περισσότερους μάλιστα αισθητά: ο σχετικός δείκτης στη Βιομηχανία ενισχύθηκε κατά 5 μονάδες, στις Κατασκευές και τις Υπηρεσίες κατά 17 και στο Λιανικό Εμπόριο κατά 14 μονάδες. Στο δείκτη της Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης επίσης σημειώθηκε άνοδος το προηγούμενο τρίμηνο σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό, κατά 15 μονάδες. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το τρίμηνο Απριλίου –

Ιουνίου αυξήθηκε σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο κατά 11 μονάδες, με το μέσο όρο του να διαμορφώνεται στις -52,4 (από -63,1) μονάδες, αισθητά υψηλότερα έναντι της αντίστοιχης περυσινής του επίδοσης (-67,2 μονάδες). Η εμπιστοσύνη των πολιτών εμφανίζει τάση σταθεροποίησης ήδη από τα τέλη του 2013, με στοιχεία βελτίωσης σε επιμέρους δείκτες του τομέα. Παρόλα αυτά, οι Έλληνες καταναλωτές παραμένουν σταθερά τα τελευταία τέσσερα χρόνια οι πιο απαισιόδοξοι Ευρωπαίοι. Οι αντίστοιχοι μέσοι ευρωπαϊκοί δείκτες το εξεταζόμενο τρίμηνο βελτιώνονται σε σχέση με το προηγούμενο κατά 4 περίπου μονάδες τόσο στην Ευρωζώνη, όσο και στην ΕΕ, φθάνοντας στις -7,7 και -4,7 μονάδες αντίστοιχα, υψηλότερα έναντι των περυσινών τους επιπέδων (-20,8 και -19,3 μονάδες αντίστοιχα κατά μέσο όρο).

Η μέση τριμηνιαία μεταβολή στα περισσότερα από τα επιμέρους στοιχεία που απαρτίζουν το συνολικό δείκτη είναι θετική το τρέχον τρίμηνο σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο. Συγκεκριμένα, οι αρνητικές προβλέψεις των ελλήνων καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12μηνο εξομαλύνονται σημαντικά και αυτό το τρίμηνο, ενώ βελτίωση παρουσιάζει και ο δείκτης για την εξέλιξη της ανεργίας, με τις σχετικές προβλέψεις να κινούνται σε λιγότερο αρνητικά πεδία τιμών. Αντίθετα, η ήδη έντονα χαμηλή πρόθεση για αποταμίευση επιδεινώνεται ελαφρώς και κινείται πλησίον των ιστορικά χαμηλών της επιπέδων το υπό εξέταση τρίμηνο.

Αναλυτικά, το ποσοστό εκείνων που είναι απαισιόδοξοι για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους μειώνεται το υπό εξέταση τρίμηνο στο 56% (από 64%), με το 19% (από 14%) να κρίνει ότι αυτή θα παραμείνει αμετάβλητη. Επίσης, υποχωρεί στο 56% (από 69%) το ποσοστό των Ελλήνων καταναλωτών που διατυπώνουν δυσοίωνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας, με το 11% να θεωρεί εκ νέου ότι αυτή θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα. Ως προς την πρόθεση για αποταμίευση, τα 9/10 των νοικοκυριών συνεχίζουν να θεωρούν ως μη πιθανή ή καθόλου πιθανή την πραγματοποίηση αποταμιεύσεων το επόμενο 12μηνο. Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας και παρά τη συνεχή, ήπια βελτίωση που σημειώνει ο σχετικός δείκτης από τις αρχές του έτους, η μεγάλη πλειονότητα των ερωτηθέντων (66% από 79%) συνεχίζει να πιστεύει ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί, ελαφρά ή αισθητά, ενώ έχει αυξηθεί στο 13% (από 7%) το ποσοστό όσων προβλέπουν το αντίθετο. Τέλος, το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» περιορίζεται οριακά, στο 15% (από 18% κατά το προηγούμενο τρίμηνο και 16% στο αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο). Στο 8% παραμένει το ποσοστό των ερωτηθέντων καταναλωτών που δήλωσαν το δεύτερο τρίμηνο του έτους ότι αποταμιεύουν λίγο (από 11% το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ τέλος, αυξάνεται στο 65% κατά μέσο όρο (από 62%), το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα», με το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους» να διατηρείται στο 11-12%.

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** το δεύτερο τρίμηνο του 2014 διαμορφώνεται υψηλότερα σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο, στις 95,6 (από 90,0) μονάδες, ανώτερα και σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή του επίδοση (90,6 μονάδες). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής βελτιώνονται το εξεταζόμενο τρίμηνο, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις +23 (από +12) μονάδες κατά μέσο όρο. Ελαφρώς λιγότερο δυσμενείς βαίνουν και οι εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (-26 από -29 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ και οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα ετοιμών προϊόντων υποδηλώνουν λιγότερο υψηλά για την εποχή επίπεδα, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί κατά το ήμισυ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, στις +4 μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι μικτές: στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα εξαγωγική δραστηριότητα του τομέα, ο σχετικός μέσος όρος είναι χαμηλότερος στο δεύτερο τρίμηνο, ενώ στις τρέχουσες παραγγελίες και ζήτηση εξωτερικού, όπως και στις προβλέψεις για την εξαγωγική δυναμική του επόμενου τριμήνου, καταγράφεται ελαφρά βελτίωση του σχετικού ισοζυγίου. Σχετικά με την απασχόληση, το αρνητικό ισοζύγιο στις προβλέψεις για την πορεία της στον τομέα βελτιώνεται, φθάνοντας στις -6 (από -10) μονάδες κατά μέσο όρο, επίδοση υψηλότερη και σε σύγκριση με το μέσο όρο του β' τριμήνου του 2013 (-12 μονάδες). Το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού αμβλύνεται οριακά και παραμένει σχετικά χαμηλά και στο εξεταζόμενο τρίμηνο, στο

68,5% (από 66,3%), σε επίπεδο ανώτερο πάντως από εκείνο στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013 (64,7%). Τέλος, οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής διαμορφώνονται κατά μέσο όρο στους 4,6 (από 4,8 μήνες το προηγούμενο τρίμηνο και 4,2 το αντίστοιχο περυσινό).

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** το υπό εξέταση χρονικό διάστημα αυξάνεται στις 86,9 (από 80,6) μονάδες, υψηλότερα και από το ίδιο τρίμηνο πέρυσι (72,9 μον.). Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της ανάκαμψης στο δείκτη των προβλεπόμενων πωλήσεων, με το μέσο επίπεδό του στο δεύτερο τρίμηνο να λαμβάνει θετική τιμή, διαμορφούμενο στις +4 (από -21) μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 31% (από 41%) κρίνει ότι οι πωλήσεις του θα μειωθούν το προσεχές διάστημα, ενώ το 35% (από 20%) προβλέπει άνοδο. Στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αντίθετα, ο σχετικός δείκτης κινείται ελαφρώς πτωτικά, κατά 2 μονάδες, στις -18. Ο αρνητικός δείκτης των εκτιμημένων αποθεμάτων εξομαλύνεται οριακά, στις -2 μονάδες κατά μέσο όρο, υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή τιμή του (-8 μονάδες), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, αρκετά ανοδικά κινείται το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές (-2 από -18 μονάδες η μέση τιμή τριμήνου). Σχετικά με την απασχόληση στον τομέα, το ισοζύγιο των βραχυπρόθεσμων προβλέψεων αυξάνεται κατά 14 μονάδες, φθάνοντας στις +16, ανώτερα και έναντι του αντίστοιχου, χαμηλού περυσινού του επιπέδου (-14 μονάδες). Τέλος, σε όρους τιμών, κυριαρχούν και πάλι οι αποπληθωριστικές προσ-

δοκίες, οι οποίες εξομαλύνονται ήπια σε σχέση με τα επίπεδα του προηγούμενου τριμήνου (στις -10 από -18 μονάδες το ισοζύγιο). Το 17% (από 1/5) των επιχειρήσεων εκφράζει προσδοκίες αποκλιμάκωσης τιμών και το συντριπτικό 76% προβλέπει εκ νέου σταθερότητα. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους, καταγράφεται βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στο εξεταζόμενο τρίμηνο στα Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση, τα Οχήματα & Ανταλλακτικά, τα Είδη οικιακού εξοπλισμού και τα Πολυκαταστήματα. Αντιθέτως, σημειώνεται μικρή επιδείνωσή τους στα Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Κατάσκευές** εμφανίζουν μικρή βελτίωση στο χρονικό διάστημα Απριλίου – Ιουνίου 2014, σε σχέση με το τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται κατά 2 μονάδες υψηλότερα, στις 82 μονάδες. Η επίδοση αυτή είναι σημαντικά υψηλότερη έναντι της αντίστοιχης περσινής (65,6 μονάδες το μέσο αντίστοιχο ισοζύγιο). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, είναι οι προβλέψεις για την απασχόληση του τομέα που βελτιώνονται, κερδίζοντας 10 μονάδες το υπό εξέταση τρίμηνο σε σχέση με το προηγούμενο (στις +18 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Αντιθέτως, οι έντονα αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο προγράμματος των εργασιών τους – που εκπορεύεται κυρίως από τα καθυστερούμενα έργα στους αυτοκινητόδρομους, τα έργα περιβαλλοντικής διαχείρισης και τις εργασίες των εγχώριων εταιριών στο εξωτερικό - αντισταθμίζουν εν μέρει το παραπάνω θετικό αποτέλεσμα (στις -61 από -56 μονάδες ο σχετι-

κός δείκτης). Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 18% (από 28%) αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας και το 36% προβλέπει εκ νέου αύξησή τους. Ως προς τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το τρέχον επίπεδο του προγράμματος εργασιών τους, αυτές κερδίζουν ελαφρά έδαφος, με το σχετικό ισοζύγιο να παραμένει όμως αρνητικό, στις -23 (από -27) μονάδες, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας των επιχειρήσεων του τομέα παραμένουν εδώ και ένα εννεάμηνο στους 11 κατά μέσο όρο. Το αρνητικό ισοζύγιο στις προβλέψεις των τιμών επίσης διευρύνεται κατά 2 μονάδες, στις -29, ενώ τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του περιορίζεται ήπια, στο 11% (από 15%), με τις υπόλοιπες να κρίνουν ως σημαντικότερα εμπόδια τη χαμηλή ζήτηση (37%), την ανεπαρκή χρηματοδότηση (27%) και παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας και η ύφεση, η υψηλή φορολογία και η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το κράτος, οι μεγάλες εκπώσεις, κ.ά. Μεταξύ των βασικών κλάδων, οι δείκτες προσδοκιών καταγράφουν σημαντική θετική μεταβολή στις Ιδιωτικές Κατασκευές (54,9 από 42,5 μονάδες). Αντιθέτως, στις Κατασκευές Δημοσίων Έργων, ο σχετικός δείκτης το πρώτο τρίμηνο του νέου έτους περιορίζεται οριακά στις 94,5 (από 95,8 το προηγούμενο τρίμηνο) μονάδες, παραμένοντας όμως σε μία από τις υψηλότερες επιδόσεις της τελευταίας πενταετίας.

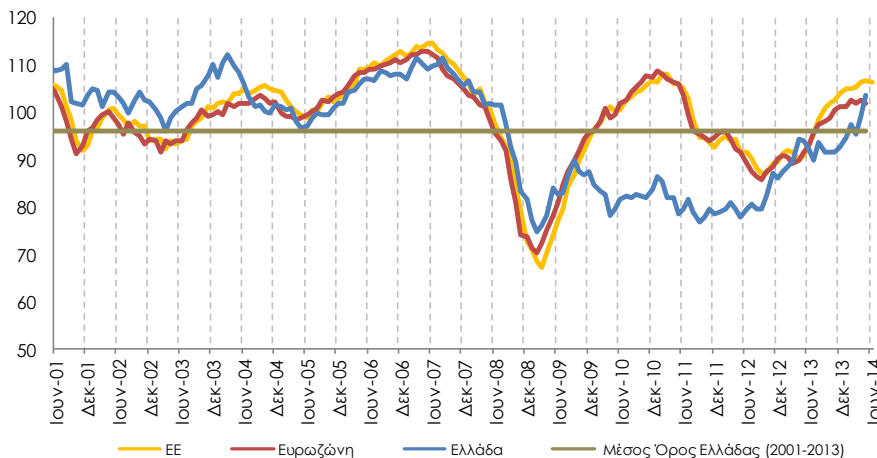
Στις **Υπηρεσίες**, ο μέσος Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του

έτους κινείται ανοδικά, στις 87,1 (από 78,8) μονάδες, ανώτερα κατά 17 μονάδες σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, όλες βελτιώνονται το εξεταζόμενο τρίμηνο: Οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση των επιχειρήσεων του τομέα, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, κερδίζουν έδαφος, με τους σχετικούς δείκτες να ανέρχονται αντίστοιχα στις +18 (από +11) και στις +4 (από -2) μονάδες κατά μέσο όρο. Σημαντική είναι και η άνοδος στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα (στις +4 από -14 μονάδες το μέσο ισοζύγιο), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ανοδικά κινούνται οι προβλέψεις των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόληση, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +5 (από -3) μονάδες κατά μέσο όρο. Στις τιμές, οι σχετικές προβλέψεις αποκλιμάκωσης εξομαλύνονται, με τον αντίστοιχο δείκτη να κερδίζει 10 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -5. Το 1/10 (από 17%) των επιχειρήσεων αναμένει μείωση τιμών και το 85% σταθερότητα.

Τέλος, αυξάνεται αυτό το τρίμηνο στο 20% (από 12%), το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 37% των ερωτηθέντων να δηλώνουν την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία τους, το 27% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 3% την ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού και το 12% τους λοιπούς παράγοντες που συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση και την κρίση, τη διεθνή συγκυρία, την αδυναμία δανεισμού, την υψηλή φορολογία, την καθυστέρηση πληρωμών κ.ά. Από τους επιμέρους δείκτες προσδοκιών για τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, με εξαίρεση τους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που σημειώνουν επιδείνωση, οι υπόλοιποι καταγράφουν μικρή ή μεγάλη άνοδο στους δείκτες τους κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με το πρώτο. Η σημαντικότερη βελτίωση αποτυπώνεται στις προσδοκίες των Χερσαίων μεταφορών, στα Ξενοδοχεία - Εστιατόρια – Ταξιδιωτικά Πρακτορεία και στην Πληροφορική.

Διάγραμμα 2.2

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: Ε.Ε.-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα, (1990-2013=100, εποχικά εξομαλυνμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

Διάγραμμα 2.3

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, (μέσος όρος Απριλίου – Ιουνίου 2014)

Πηγή: IOBE

Πίνακας 2.6

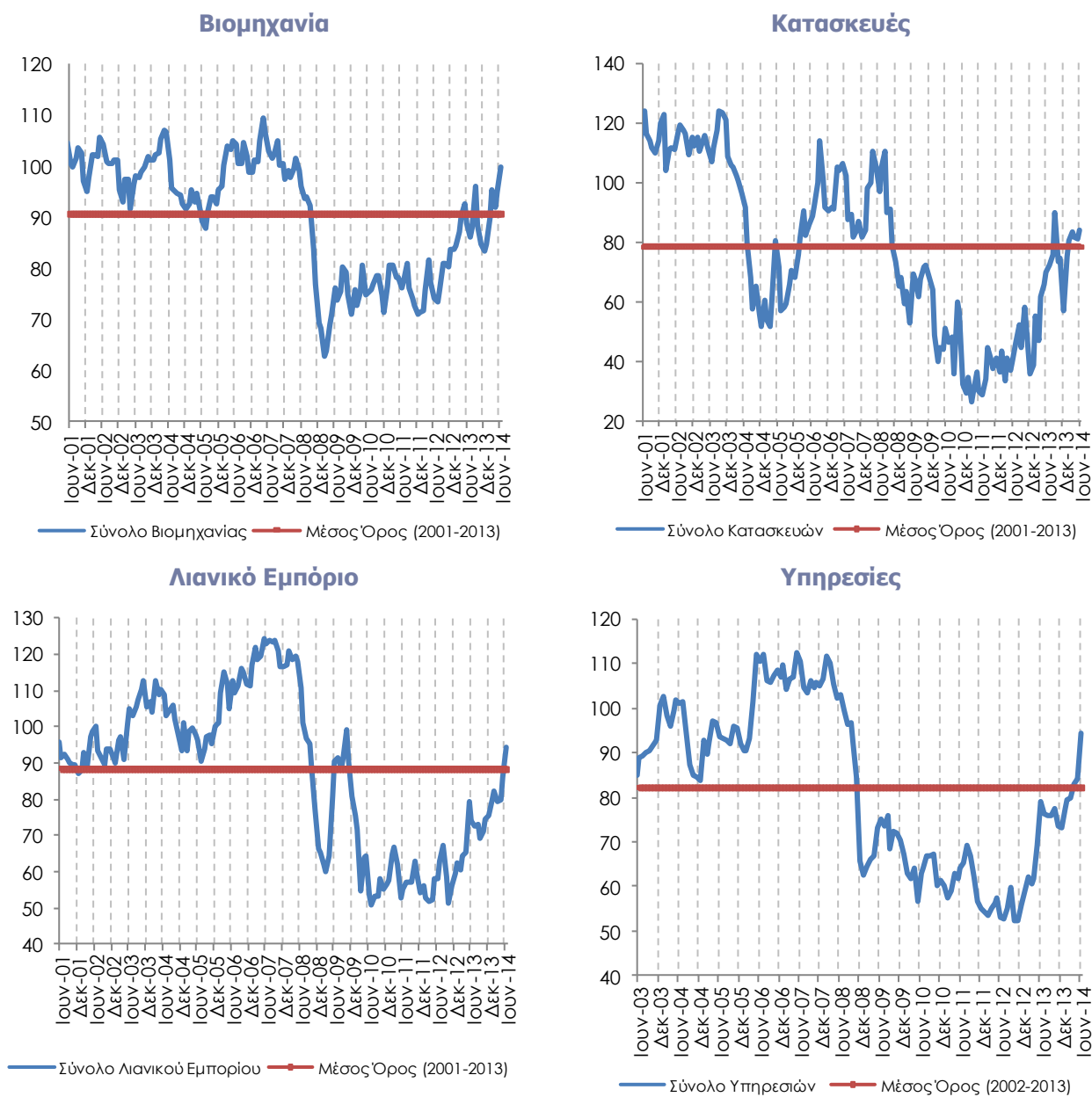
Βραχυχρόνιοι Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας

Μήνας/ Έτος	Δείκτες Οικονομικού Κλίματος ¹		Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών ² (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ¹ (Ελλάδα)
	Ε.Ε-27	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2002	97,3	102,0	101,2	114,0	93,3	82,8	-27,5
2003	95,4	100,1	97,9	115,0	102,0	85,5	-39,4
2004	103,3	104,8	99,1	81,5	104,8	94,6	-25,8
2005	100,8	98,1	92,6	63,0	96,8	93,6	-33,8
2006	108,3	104,9	101,5	91,1	110,8	103,7	-33,3
2007	111,0	108,4	102,8	92,5	120,8	106,6	-28,5
2008	93,3	97,4	91,9	95,2	102,5	97,8	-46,0
2009	79,3	79,7	72,1	65,5	80,4	70,1	-45,7
2010	101,2	79,3	76,2	45,2	59,5	62,9	-63,4
2011	100,3	77,6	76,9	34,2	58,9	61,7	-74,1
2012	90,9	80,0	77,2	43,2	57,1	54,8	-74,8
2013	95,7	90,4	87,8	65,0	70,2	70,4	-69,3
Ιαν-13	91,3	86,1	83,7	38,5	62,6	58,9	-71,9
Φεβ-13	91,8	87,3	84,4	55,0	60,3	62,3	-71,4
Μαρ-13	91,6	88,5	87,1	47,1	64,2	60,4	-71,2
Απρ-13	89,9	89,5	90,3	61,5	65,4	61,9	-71,8
Μάι-13	91,0	94,2	92,6	65,7	79,5	69,3	-63,4
Ιουν-13	92,8	94,0	88,8	69,5	73,9	79,2	-66,5
Ιουλ-13	95,3	92,1	86,2	72,3	72,43	76,1	-70,9
Αυγ-13	98,4	89,7	88,0	75,9	72,9	76,0	-76,6
Σεπ-13	100,9	93,6	96,1	89,7	69,4	75,9	-72,2
Οκτ-13	101,9	91,7	88,4	73,6	71,2	77,6	-66,2
Νοε-13	102,4	91,6	84,6	74,4	74,6	73,6	-66,7
Δεκ-13	103,8	91,4	83,4	56,9	75,5	73,2	-63,3
Ιαν-14	104,8	92,6	84,7	75,2	79,9	77,3	-64,5
Φεβ-14	105,0	94,8	89,9	80,4	82,4	79,3	-65,2
Μαρ-14	105,3	97,5	95,5	83,2	79,5	79,8	-59,7
Απρ-14	106,3	95,4	91,9	81,3	80,1	83,0	-55,0
Μάι-14	106,5	99,1	95,1	80,9	86,2	84,2	-52,5
Ιουν-14	106,4	103,7	99,9	84,2	94,4	94,2	-49,8

Πηγές: ¹Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DGECFIN, ²IOBE

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών

Πηγή: ΙΟΒΕ

B) Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (Ιανουάριος-Φεβρουάριος)

Στο πρώτο πεντάμηνο του έτους, ο Κρατικός Προϋπολογισμός παρουσίασε έλλειμμα €1,99 δισεκ., έναντι €3.84 δισεκ. την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Η βελτίωση αυτή κατά €1,85 δισεκ. ερμηνεύεται από τη σημαντική κάμψη κατά €1,52 δισεκ. στις πρωτογενείς δαπάνες. Έτσι το πεντάμηνο Ιανουαρίου – Μαΐου καταγράφεται πρωτογενές πλεόνασμα €707 εκατ., έναντι ελλείμματος €970 εκατ. πέρυσι, το οποίο μάλιστα υπερβαίνει τον στόχο για τη συγκεκριμένη περίοδο κατά €500 εκατ. περίπου.

Δαπάνες

Η μείωση στις πρωτογενείς δαπάνες κατά €1,52 δισεκ. (πίνακας 2.7) προέκυψε κυρίως από τις εξής μεταβολές:

α) Μείωση της χρηματοδότησης κοινωνικών δαπανών κατά €993 εκατ. Προήλθε από τη σημαντική μείωση των επιχορηγήσεων στα ασφαλιστικά ταμεία κατά 20,7% σε σχέση με το α' πεντάμηνο πέρυσι (όταν και σημειώθηκε πτώση κατά 23,2%) με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν περίπου στα €4,3 δισεκ.

β) Μείωση των λειτουργικών και λοιπών δαπανών κατά €863 εκατ. (-26,5% σε σχέση με πέρυσι).

γ) Μικρή μείωση των δαπανών για μισθούς και συντάξεις κατά 0,8%, σημειώνοντας ταυτόχρονα σημαντική επιβράδυνση σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα πέρυσι (-7,8%)

Αντίθετα, καταγράφεται μικρή αύξηση των αποδιδόμενων πόρων προς τους ΟΤΑ, κατά €36 εκ., όπως επίσης αύξηση κατά €639 εκατ. (+56%) στις δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Έσοδα

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, κατά το πρώτο πεντάμηνο του έτους τα έσοδα του Κρατικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά €435 εκατ. σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013, ενώ ήταν €40 εκατ. υψηλότερα έναντι του στόχου για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (πίνακας 2.8). Η επίδοση αυτή ερμηνεύεται πρωτίστως από την αύξηση των εισπράξεων φόρου εισοδήματος στα Νομικά Πρόσωπα (+748 εκατ.), τα έσοδα από τον οποίο έχουν επταπλασιαστεί σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα πέρυσι, ενώ κυμαίνεται σε διπλάσιο επίπεδο από το σχετικό στόχο. Το γεγονός αυτό αντανακλά τις αλλαγές στους τρόπο φορολόγησης ορισμένων κατηγοριών φυσικών προσώπων, τα οποία από φέτος φορολογούνται ως νομικά πρόσωπα. Αυξημένα παρουσιάζονται και τα έσοδα από το ΠΔΕ, κατά €578 εκατ. σε σχέση με το αντίστοιχη περίοδο πέρυσι.

Πίνακας 2.7

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιανουάριος-Μάιος

	2013	2014	Μεταβολή	ΠΜ% 2014/13
Σύνολο Δαπανών Κρατικού Π/Υ	23.009	21.590	-1.419	-6,2%
Τόκοι	2.873	2.697	-176	-6,1%
Πρωτογενείς Δαπάνες Κρατ. Π/Υ	20.136	18.893	-1.243	-6,2%
Πρωτογενείς Δαπάνες Τ.Π.	18.995	17.113	-1.882	-9,9%
A. Αποδοχές και Συντάξεις	7.692	7.630	-62	-0,8%
Μισθοί	4.800	4.655	-145	-3,0%
Λοιπές Παροχές	470	456	-14	-3,0%
Συντάξεις	2.422	2.519	97	4,0%
B. Ασφάλιση, Περιθ., Κοιν. Προστ.	6.528	5.535	-993	-15,2%
Επιχορηγήσεις ασφαλιστικών ταμείων	5.468	4.337	-1.131	-20,7%
Επιχορήγηση στον ΟΑΕΔ	237	202	-35	-14,8%
Κοινωνική προστασία	100	348	248	248,0%
Επιχορηγήσεις νοσοκομείων κ.λπ.	723	648	-75	-10,4%
Γ. Λειτουργικές και λοιπές δαπάνες	3.258	2.395	-863	-26,5%
Επιχορηγήσεις	735	571	-164	-22,3%
Καταναλωτικές δαπάνες	345	322	-23	-6,7%
Αντικριζόμενες δαπάνες	1.356	1.032	-324	-23,9%
Λοιπές δαπάνες	822	470	-352	-42,8%
Δ. Αποδιδόμενοι Πόροι	1.517	1.553	36	2,4%
Π.Δ.Ε.	1.141	1.780	639	56,0%

Πηγή: Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού-Μάιος 2014, ΥΠ.ΟΙΚ., Ιούνιος 2014

Η θετική πορεία των εσόδων από την άμεση φορολογία αντισταθμίζεται από την υποχώρηση στην έμμεση φορολογία κατά περίπου €430 εκατ. (ή -4,5%) σε σχέση με το πεντάμηνο Ιανουαρίου - Μαΐου του 2013. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα συνολικά φορολογικά έσοδα να εμφανίζουν μικρή κάμψη κατά 0,9% (ή 145 εκατ. ευρώ), η οποία όμως είναι σημαντικά μικρότερη σε σύγκριση με εκείνη το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι (-9,6%).

Συνολικά, φαίνεται ότι οι στόχοι των εσόδων για το 2014, συμπεριλαμβανομένων

αυτών για τους έμμεσους φόρους, μπορούν να επιτευχθούν, δεδομένης και της νέας αύξησης της διεθνούς τουριστικής κίνησης. Σημαντική θα είναι η ενίσχυση στο σκέλος της φορολογίας εισοδημάτων φυσικών προσώπων μετά την εκκαθάριση των φορολογικών δηλώσεων για το 2013, υπερκαλύπτοντας την υστέρηση στο αρχικό πεντάμηνο φέτος σε σχέση με πέρυσι κατά €275 εκατ. (ή -11%) και κατά 4% έναντι του στόχου που είχε τεθεί για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018.

Πίνακας 2.8

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιανουάριος- Μάιος

	2013	2014	Μεταβολή	Δ% 2014/13
Σύνολο Εσόδων Κρατικού Π/Υ	19.165	19.600	435	2,3%
Σύνολο Καθαρών Εσόδων	17.444	17.300	-144	-0,8%
Επιστροφές Φόρων	483	1.268	785	162,5%
Σύνολο Εσόδων	17.927	18.568	641	3,6%
Φορολογικά Έσοδα	16.205	16.060	-145	-0,9%
Άμεσοι Φόροι	6.663	6.947	284	4,3%
Φόροι Εισοδήματος	3.406	3.724	318	9,3%
Φόροι στην Περιουσία	1.158	1.165	7	0,6%
Άμεσοι Φόροι Π.Ο.Ε.	1.386	1.172	-214	-15,4%
Λοιποί άμεσοι φόροι	714	886	172	24,1%
Έμμεσοι Φόροι	9.542	9.113	-429	-4,5%
Φόροι Συναλλαγών	5.975	5.790	-185	-3,1%
Φόροι Κατανάλωσης	3.122	2.900	-222	-7,1%
Έμμεσοι Φόροι ΠΟΕ	306	265	-41	-13,4%
Λοιποί έμμεσοι	139	158	19	13,7%
Μη Φορολογικά έσοδα	1.721	2.508	787	45,7%
Απολήψεις από ΕΕ	35	75	40	114,3%
Μη τακτικά έσοδα	755	796	41	5,4%
Άδειες και Δικαιώματα	62	0	-62	-100,0%
Λοιπά	869	1.637	768	88,4%
Π.Δ.Ε.	1.722	2.300	578	33,6%

Πηγή: Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού-Μάιος 2014, ΥΠ.ΟΙΚ., Ιούνιος 2014

3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις

Πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Η πτώση του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας περιορίστηκε περαιτέρω στο αρχικό τρίμηνο του 2014 στο 0,9%, έναντι υποχώρησής του κατά 6,0% πριν ένα έτος και μείωσης της τάξης του 2,3% στο καταληκτικό τρίμηνο του 2013, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Η ένταση της ύφεσης στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου ήταν η δεύτερη χαμηλότερη από την εκδήλωσή της στην Ελλάδα κατά το τρίτο τρίμηνο του 2008. Η μη λήψη πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για το τρέχον έτος, επίτευξη καλύτερου του στόχου για το 2013 πρωτογενούς δημοσιονομικού αποτελέσματος και η προαναγγελία της διανομής μέρους του σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες, όπως προβλεπόταν στην πρώτη επικαιροποίηση του δεύτερου Μνημονίου, έκαμψαν εν μέρει την επιφυλακτικότητα των νοικοκυριών, οδηγώντας σε μικρή αύξηση των καταναλωτικών δαπανών τους, κύριας συνιστώσας του ΑΕΠ, για πρώτη φορά από το πρώτο τρίμηνο του 2010. Στην έντονη επιβράδυνση της ύφεσης συνέβαλαν δευτερευόντως η σημαντική άνοδος των εξαγωγών υπηρεσιών από την κλιμάκωση του διεθνούς τουριστικού ρεύματος που εκδηλώθηκε πέρυσι και η οριακή διεύρυνση των καταναλωτικών δαπανών του κράτους.

Ανασχετικά σε περαιτέρω περιορισμό της υποχώρησης του ΑΕΠ, ενδεχομένως και σε μικρή αύξησή του επίδρασαν, πρώτον, η νέα συρρίκνωση των επενδύσεων, προερχόμενη κατά κύριο λόγο από την κατάρρευση στις κατασκευές κατοικιών (-42,3%), καθώς εκκρεμούσε και ο προσδιορισμός του φόρου υπεραξίας ακινήτων, δεύτερον, η τόνωση των εισαγωγών, προς τις οποίες φαίνεται ότι διοχετεύθηκε μεγάλο μέρος της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης, μετριάζοντας έτσι τη βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου.

Ευρύτερα, σε επίπεδο κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων κατά το αρχικό τρίμηνο του 2014, συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής από την τρόικα, που είχε διακοπεί στις αρχές του περασμένου Δεκεμβρίου. Ολοκληρώθηκαν τα stress tests στις τράπεζες που διενήργησε η Τράπεζα της Ελλάδος με τη βοήθεια της BlackRock, μετά τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των οποίων εκδηλώθηκε ισχυρό ενδιαφέρον από επενδυτές, ανάμεσα τους και ξένους, για τις αυξήσεις στο μετοχικό κεφάλαιό τους. Οι διαχειρίσιμες κεφαλαιακές ανάγκες των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζών και η επίτευξη πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος το 2013, συνέβαλαν στη διαμόρφωση δυνατοτήτων επιστροφής τους στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου μετά από τέσσερα χρόνια, με την έκδοση ομολόγου από το ελληνικό δημόσιο στα μέσα Απριλίου.

Αναλυτικά σε ότι αφορά τις τάσεις στις επιμέρους συνιστώσες του ΑΕΠ στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου, η **συνολική εγχώρια κατανάλωση παρουσίασε άνοδο, έστω μικρή, για πρώτη φορά μετά από ακριβώς τέσσερα χρόνια**. Αυξήθηκε κατά 0,8%, ενώ πριν ένα χρόνο υποχώρησε κατά 8,9%. Η διεύρυνσή της προήλθε από παραπλήσια αναλογική διεύρυνση των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών και του κράτους, κατά 0,7% και 1,2% αντίστοιχα. Στο ίδιο τρίμηνο του 2013 η ιδιωτική κατανάλωση περιορίστηκε κατά 8,7% και οι δημόσιες καταναλωτικές δαπάνες κατά 9,7%.

Σε αντίθεση με την κατανάλωση, **οι επενδύσεις περιορίστηκαν κατά 16,7% στο πρώτο τρίμηνο φέτος, ενώ στις αρχές της προηγούμενης χρονιάς αυξάνονταν κατά 8,4%**. Η συρρίκνωσή τους προήλθε από το χαμηλότερο κατά 7,9% σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου, σε συνέχεια της υποχώρησής του κατά 11,4% στις αρχές του 2013, αλλά κυρίως από τη μείωση των αποθεμάτων, σε αντίθεση με τη μεγάλη περυσινή διεύρυνσή τους η οποία είχε υπεραντισταθμίσει την κάμψη στη δημιουργία στοιχείων παγίου και ήταν - όπως είχε επισημανθεί και τότε - η αιτία αύξησης των επενδύσεων. Η συνεχιζόμενη για έβδομο χρόνο στο αρχικό τρίμηνο του έτους πτώση του σχηματισμού πάγιου κεφαλαίου έχει οδηγήσει σε σωρευτική συρρίκνωσή του κατά 67,3% έναντι του πρώτου τριμήνου του 2007.

Σε επίπεδο βασικών κατηγοριών παγίου κεφαλαίου, συνεχιζοντας την τάση των

δύο προηγούμενων ετών, η **κατασκευή κατοικιών παρουσίασε στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του τρέχοντος έτους την εντονότερη υποχώρηση, κατά 42,3%**, υψηλότερη των αντίστοιχων στο ίδιο χρονικό διάστημα του 2013 (-34,6%) και του 2012 (-31,2%). Ως αποτέλεσμα της συνεχούς, εκτεταμένης μείωσης, οι επενδύσεις σε κατοικίες στις αρχές του 2014 δεν ξεπέρασαν το 8,4% του αντίστοιχου επιπέδου τους το 2007. Πτώση, πολύ μικρότερη από ότι στην κατασκευή κατοικιών, σημειώθηκε στα μεταλλικά προϊόντα - μηχανήματα (-14,7%), τη δεύτερη σε ύψος επενδύσεων κατηγορία παγίου κεφαλαίου, καθώς και στα αγροτικά προϊόντα (-4,8%), έναντι μικρής ανόδου και παραπλήσιας υποχώρησης αντίστοιχα στην ίδια περίοδο του 2013 (+1,6% και -4,6%). Οριακά χαμηλότερες ήταν οι επενδύσεις σε λοιπές κατασκευές (-0,5%), αντισταθμίζοντας την παρόμοιας έκτασης αύξησή τους πριν ένα χρόνο. Κλιμάκωση επενδύσεων, και μάλιστα σημαντική, της τάξης του 23,8%, σημειώθηκε μόνο στον εξοπλισμό μεταφορών, διατηρώντας την ήπια άνοδο στο σύνολο του 2013 (+2,0%) και υπερκαλύπτοντας τις απώλειες που σημειώθηκαν κατά τη διετία 2012-2013.

Η μεγαλύτερη από τις αρχές του 2011 διεύρυνση των εξαγωγών στο πρώτο φετινό τρίμηνο (+5,4%) περιόρισε περαιτέρω το έλλειμμα του εξωτερικού τομέα. Προήλθε σχεδόν αποκλειστικά από τις πολύ περισσότερες σε σύγκριση με το 2013 εξαγωγές υπηρεσιών (+13,1%), καθώς οι εξαγωγές αγαθών ανήλθαν οριακά (+0,5%). Πάντως, επισημαίνεται ότι παρά την αύξησή τους,

που οφείλεται στην ιδιαίτερα ενισχυμένη ζήτηση για αμφότερες τις τουριστικές και τις λοιπές υπηρεσίες², οι εξαγωγές υπηρεσιών ήταν οριακά χαμηλότερες από ότι το 2012, αφού στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου πέρυσι είχαν περιοριστεί κατά 12,4%. Επιπλέον, η μικρή άνοδος των εξαγωγών αγαθών προέρχεται από τη σχετικά υψηλή, αρνητική μεταβολή των τιμών τους κατά περίπου 3%, δηλαδή την πτώση του αποπληθωριστή τους, που είχε σαν αποτέλεσμα η μείωσή τους κατά 2,6% σε τρέχουσες τιμές στο πρώτο τρίμηνο του 2014 να μεταβληθεί σε ήπια αύξηση όταν τα ίδια μεγέθη προσαρμοστούν σε σταθερές τιμές έτους 2005. Πάρα ταύτα, **οι εξαγωγές διαμορφώθηκαν στο υψηλότερο επίπεδο τους για τη συγκεκριμένη περίοδο του έτους από το 2009 (€8,9 δισεκ.).**

Ήπια ανοδικά κινήθηκαν, για δεύτερο τρίμηνο στα τρία πλέον πρόσφατα, οι εισαγωγές (+2,2%), όταν στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013 η εισαγωγική ζήτηση είχε εξασθενήσει κατά 7,0%. Η ποσοστιαία αύξηση ήταν παραπλήσια στις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (2,3% και 1,9% αντίστοιχα). Η συνεχής εναλλαγή της τάσης στις εισαγωγές από ανοδική σε πτωτική στα τελευταία τρίμηνα, στα οποία η ύφεση επιβραδύνθηκε σημαντικά, εκτιμάται ότι αντανακλά το γεγονός ότι δεν επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια υποκατάσταση εισαγωγών με εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα, παρά τη σημαντική κάμψη της εισαγωγικής ζήτησης, ιδίως για ακριβά εισαγόμενα προϊόντα, και την αναζήτηση εγχωρίως

παραγόμενων, με χαμηλότερη τιμή. **Η μικρή διεύρυνση των εισαγωγών μετρίασε τη βελτίωση του ισοζυγίου του εξωτερικού τομέα, οδηγώντας σε περιορισμό του ελλείμματός του στο αρχικό τρίμηνο του 2014 κατά 7,2% (-€206 εκατ.), έναντι μείωσής του κατά 18,9% στην αντίστοιχη περυσινή περίοδο (-€650 εκατ.).**

Προσεγγίζοντας το ΑΕΠ την πλευρά της παραγωγής, **η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παραγωγής ήταν 0,8% χαμηλότερη στις αρχές του 2014, έναντι αντίστοιχης πτώσης 6,0% πέρυσι.** Για άλλο ένα τρίμηνο, **η καθίζηση στην κατασκευή κατοικιών επηρέασε αντίστοιχα το προϊόν του Κατασκευαστικού κλάδου, που υποχώρησε κατά 22,7%,** όσο περίπου στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου 2013 (-21,9%). Σε συνάφεια με την τάση στις επενδύσεις σε κατοικίες από το πρώτο τρίμηνο του 2007, το προϊόν των Κατασκευών έχει υποχωρήσει έκτοτε κατά 83,3%. Οι Επαγγελματικές - επιστημονικές - τεχνικές - διοικητικές δραστηριότητες παραμένουν για δεύτερο χρόνο ο κλάδος με τη δεύτερη ευρύτερη μείωση στη δραστηριότητά τους (-9,7% από -12,5%). Έπονται οι Χρηματοπιστωτικές - ασφαλιστικές δραστηριότητες (-5,6%) και οι Τέχνες - διασκέδαση - ψυχαγωγία (-5,0%), έναντι πτώσης 9,9% και ανόδου 2,1% αντίστοιχα πριν ένα χρόνο. Στον τομέα Ενημέρωσης - Επικοινωνίας σημειώθηκε η μικρότερη ύφεση, κατά 1,0%. Από την άλλη πλευρά, ο τομέας Χονδρικού - λιανικού εμπορίου, Επισκευών οχημάτων - μοτοσικλετών και Υπηρεσιών

²Σύμφωνα με τα στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος

παροχής καταλύματος – εστίασης παρουσίασε τη μεγαλύτερη, αν και σχετικά ήπια, αύξηση προϊόντος, κατά 2,4%, σε αντίθεση με την τρίτη υψηλότερη κάμψη πριν ένα χρόνο (-12,3%), ακολουθούμενος από τον Πρωτογενή τομέα (+2,0% έναντι -2,9%). Μικρή άνοδος σημειώθηκε στο Δημόσιο τομέα (+0,7%), κατόπιν συρρίκνωσης κατά 4,4% στο πρώτο τρίμηνο πέρυσι, ενώ σταθεροποιητικές τάσεις επικράτησαν στη Βιομηχανία και στη Διαχείριση ακίνητης περιουσίας (0% και +0,2% αντίστοιχα).

Παρά τη σημαντική αποκλιμάκωση της ύφεσης **στις αρχές του 2014, η ανεργία δεν μεταβλήθηκε, παραμένοντας στο διαχρονικά υψηλό επίπεδο του προηγούμενου τριμήνου (27,8%)**. Ωστόσο, σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του 2013 ήταν μόλις 0,2 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη, διαφορά που είναι η μικρότερη από τότε που ξεκίνησε η άνοδος της ανεργίας, το 2009. Όμως, αυτή την εξέλιξη προκάλεσαν σε μεγάλο βαθμό συγκυριακοί παράγοντες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, η απασχόληση ενισχύθηκε στην Εκπαίδευση (+20,9 χιλ.), λόγω και της προσωρινής απασχόλησης στο πλαίσιο του

σχετικού προγράμματος εργασίας κοινωφελούς χαρακτήρα του ΟΑΕΔ, στις Υποστηρικτικές-διοικητικές δραστηριότητες (+14,4 χιλ.), στις οποίες επίσης ξεκίνησε να υλοποιείται εντός του πρώτου τριμήνου αντίστοιχο πρόγραμμα, καθώς και στις Υπηρεσίες παροχής καταλύματος - εστίασης (+12,6 χιλ.), ως αποτέλεσμα του ιδιαίτερα αυξημένου κύκλου εργασιών στον κλάδο (+44,9%). Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη υποχώρηση της απασχόλησης σημειώθηκε στις Κατασκευές (-21,4 χιλ.) και στη Μεταποίηση (-14 χιλ.).

Παρά τη μικρή άνοδο των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών στο πρώτο τρίμηνο του 2014, η υποχώρηση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή συνεχίστηκε. Σημειώθηκε αποπληθωρισμός 1,3%, χαμηλότερος σε σύγκριση με το ρυθμό μείωσης του ΓΔΤΚ στα τέλη του 2013 (-2,2%), ο οποίος είναι ο πλέον αρνητικός τουλάχιστον τα τελευταία 55 χρόνια. Η μείωση των τιμών στις κατηγορίες αγαθών - υπηρεσιών «Διατροφή - μη αλκοολούχα ποτά», «Στέγαση» και «Μεταφορές», που διαμορφώνουν το ΓΔΤΚ κατά σχεδόν 47%, υπεραντιστάθμισε τις μικρές αυξήσεις στα «Αλκοολούχα ποτά-καπνός», καθώς και στην «Υγεία».

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών –Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (σταθερές τιμές 2005)

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2001	165.023	4,2%	146.095	4,1%	38.908	-3,9%	39.522	0,0%	59.274	4,2%
2002	170.700	5,2%	153.724	5,2%	39.399	1,3%	36.205	-8,4%	58.532	-1,3%
2003	180.847	2,4%	157.479	2,4%	46.687	18,5%	37.262	2,9%	60.267	3,0%
2004	188.746	3,8%	163.422	3,8%	45.578	-2,4%	43.712	17,3%	63.682	5,7%
2005	193.049	3,8%	169.662	3,8%	41.321	-9,3%	44.807	2,5%	62.741	-1,5%
2006	203.688	4,1%	176.612	4,1%	50.048	21,1%	46.739	4,3%	69.711	11,1%
2007	210.895	4,3%	184.176	4,3%	56.524	12,9%	50.066	7,1%	79.820	14,5%
2008*	210.443	-0,2%	189.436	2,9%	50.672	-10,4%	50.899	1,7%	80.535	0,9%
α' 2009	47.439	-4,2%	45.860	-4,4%	9.258	-17,7%	8.296	-18,4%	16.017	-19,4%
β' 2009	51.254	-3,6%	47.727	-0,9%	9.072	-29,5%	10.368	-20,0%	15.961	-23,3%
γ' 2009	53.607	-3,0%	47.941	1,5%	8.526	-28,3%	13.378	-20,9%	16.279	-21,6%
δ' 2009	51.543	-1,9%	47.396	2,8%	11.135	-24,1%	8.973	-17,5%	16.004	-16,2%
2009*	203.843	-3,1%	188.924	-0,3%	37.992	-25,0%	41.014	-19,4%	64.261	-20,2%
α' 2010	46.972	-1,0%	46.939	2,4%	7.305	-21,1%	8.310	0,2%	15.707	-1,9%
β' 2010	49.816	-2,8%	44.856	-6,0%	8.979	-1,0%	10.826	4,4%	14.828	-7,1%
γ' 2010	50.064	-6,6%	43.437	-9,4%	7.916	-7,2%	13.677	2,2%	14.829	-8,9%
δ' 2010	46.916	-9,0%	40.884	-13,7%	10642	-4,4%	10328	15,1%	14932	-6,7%
2010*	193.768	-4,9%	176.116	-6,8%	34.842	-8,3%	43.142	5,2%	60.297	-6,2%
α' 2011	42.840	-8,8%	41.632	-11,3%	7.180	-1,7%	8.282	-0,3%	14.274	-9,1%
β' 2011	45.889	-7,9%	41.433	-7,6%	7.576	-15,6%	10.922	0,9%	14.051	-5,2%
γ' 2011	48.072	-4,0%	41.932	-3,5%	6.229	-21,3%	14.278	4,4%	14.406	-2,9%
δ' 2011	43.201	-7,9%	38.424	-6,0%	8.138	-23,5%	9.801	-5,1%	13.141	-12,0%
2011*	180.001	-7,1%	163.421	-7,2%	29.124	-16,4%	43.282	0,3%	55.871	-7,3%
α' 2012	39.679	-7,8%	38.285	-8,0%	4.897	-33,8%	8.630	4,2%	12.152	-14,9%
β' 2012	42.505	-7,4%	38.065	-8,1%	6.092	-19,7%	10.668	-2,3%	12.234	-12,9%
γ' 2012	44.305	-7,7%	37.454	-10,7%	4.481	-27,4%	13.831	-3,1%	11.718	-18,7%
δ' 2012	40.947	-4,9%	35.146	-8,5%	8.464	6,1%	9.407	-4,0%	12.071	-8,1%
2012*	167.436	-7,0%	148.950	-8,9%	23.934	-17,8%	42.536	-1,7%	48.176	-13,8%
α' 2013	37.281	-6,0%	34.885	-8,9%	5.309	8,4%	8.444	-2,2%	11.301	-7,0%
β' 2013	40.788	-4,0%	35.631	-6,4%	4.994	-18,0%	10.844	1,6%	10.881	-11,1%
γ' 2013	42.905	-3,2%	35.159	-6,1%	4.887	9,1%	14.556	5,2%	12.031	2,7%
δ' 2013	40.008	-2,3%	34.876	-0,8%	7.138	-15,7%	9.456	0,5%	11.392	-5,6%
2013*	160.981	-3,9%	140.552	-5,6%	22.329	-6,7%	43.300	1,8%	45.606	-5,3%
α' 2014	36.934	-0,9%	35.167	0,8%	4.420	-16,7%	8.897	5,4%	11.548	-2,2%

* προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Ιούνιος 2014, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Συνοψίζοντας, στο αρχικό τρίμηνο του τρέχοντος έτους, οι ισχυρές ενδείξεις επίτευξης δημοσιονομικού πρωτογενούς πλεονάσματος πέτυχε, για πρώτη φορά από το 2002, σε συνδυασμό με τη δια-

μόρφωση της ύφεσης το 2013 κοντά στο αναμενόμενο από την αρχή του έτους επίπεδο, καθώς και η μη λήψη πρόσθετων μέτρων το 2014, άμβλυαν σημαντικά την επιφυλακτικότητα εγχωρίως και διεθνώς

για την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης πολιτικής, την ικανότητα του ελληνικού κράτους να ολοκληρώσει μεσοπρόθεσμα τη δημοσιονομική προσαρμογή και τις δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας να εισέλθει σύντομα σε τροχιά ανάκαμψης. Η κάμψη της αβεβαιότητας στο εσωτερικό της χώρας οδήγησε σε αύξηση των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών, παρά την παραμονή της ανεργίας σε πολύ υψηλό επίπεδο, όπως επίσης σε βελτίωση του δείκτη οικονομικού κλίματος ο οποίος προσέγγισε τη μακροχρόνια μέση τιμή του για πρώτη φορά από το καλοκαίρι του 2008. Η ενίσχυση της διεθνούς εμπιστοσύνης αποτυπώθηκε στην αποκλιμάκωση των επιτοκίων των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου και στην επιτυχή έκδοση ομολόγου από ελληνική τράπεζα για πρώτη φορά μετά από τέσσερα χρόνια. Από την άλλη πλευρά, τα καλύτερα των αναμενόμενων δημοσιονομικά αποτελέσματα και οι επερχόμενες ευρωεκλογές και εκλογές για την αποκεντρωμένη διοίκηση, επέδρασαν ανασταλτικά στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα και των διαρθρωτικών αλλαγών σε αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Όμως, όπως θα αναδειχθεί στην συνέχεια, τα συγκεκριμένα πεδία άσκησης πολιτικής είναι αυτά στα οποία πρέπει να δοθεί προσεχώς προτεραιότητα και να κλιμακωθούν οι παρεμβάσεις πολιτικής, προκειμένου η ελληνική οικονομία να επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης στα προσεχή χρόνια και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών της.

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

Όπως είχε επισημανθεί ήδη από την τελευταία για το 2013 τριμηνιαία έκθεση του IOBE, παρά τις πρωτοφανείς ιδιαίτερα δυσμενείς τρέχουσες συνθήκες στην ελληνική οικονομία, οι οποίες δεν επιτρέπουν αποκλίσεις από τον προγραμματισμό των μεταρρυθμίσεων σε αυτή για τη μετάβασή της όσο το δυνατόν ταχύτερα σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, καθώς και από τη διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης, ο επερχόμενος εκλογικός κύκλος θα επέφερε χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής και αναβολή στην υλοποίηση των διαρθρωτικών αλλαγών. Τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογικών διαδικασιών δεν δρομολόγησαν ραγδαίες πολιτικές – κυβερνητικές εξελίξεις, οι οποίες θα όξυναν απότομα την αβεβαιότητα για τη συνέχιση του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής και θα επανέφεραν στο προσκήνιο το ενδεχόμενο νομισματικού κινδύνου, μαζί με τη σεναριολογία που το συνοδεύει. Τις επιδράσεις του εκλογικού κύκλου θεωρείται ότι περιέκλεισε σε μεγάλο βαθμό ο εκτεταμένος κυβερνητικός ανασχηματισμός.

Ανεξάρτητα από τις πολιτικές εξελίξεις και τις αλλαγές σε κυβερνητικό επίπεδο που προξένησαν οι πρόσφατες εκλογές, η ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου βρίσκει την παρούσα κυβέρνηση σε σχετικά μικρή απόσταση από την επόμενη αξιολόγηση από την τρόικα. Αυτό το γεγονός συνεπάγεται ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί η σχετική προετοιμασία, στην οποία περιλαμβάνεται η υλοποίηση των απαιτούμενων ενεργειών. Την πλειονότητα αυτών αποτελούν μεταρρυθμίσεις στο

οργανόγραμμα και τις αρμοδιότητες στο δημόσιο τομέα, ενέργειες προώθησης αποκρατικοποιήσεων και παραχώρησης μέρους της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου προς αξιοποίηση στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και διαρθρωτικές αλλαγές σε κλάδους και επαγγέλματα. Ωστόσο, παρά τη σχετική μεταρρυθμιστική αδράνεια επί αρκετούς μήνες στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, διακρίνεται σε ορισμένες περιπτώσεις έλλειψη διάθεσης στην τρέχουσα περίοδο από τους αρμόδιους φορείς και αξιωματούχους να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την πραγματοποίηση των προγραμματισμένων πολιτικών. Η εξαπλωσμένη κατά την προεκλογική περίοδο θέση, ιδίως αφότου διαφάνηκε η επίτευξη πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος, ότι δεν απαιτείται σημαντική και συστηματική περαιτέρω προσπάθεια για την ολοκλήρωση της δημοσιονομικής προσαρμογής, τείνει, προς το παρόν σε μικρή κλίμακα, να συνεχιστεί κατόπιν των εκλογών και να επεκταθεί στο πεδίο των μεταρρυθμίσεων.

Όμως, ο απαιτούμενος υψηλός μέσος ρυθμός ανάπτυξης τουλάχιστον μέχρι τις αρχές της επόμενης δεκαετίας, ελαφρώς άνω του 3%, προκειμένου να καταστούν τα δημόσια οικονομικά βιώσιμα και να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της πολυετούς ύφεσης, καθιστά απαραίτητες: α) την άμεση κινητοποίηση όλων των παραγωγικών δυνάμεων στην Ελλάδα, με την άρση υφιστάμενων περιορισμών εισόδου σε επαγγέλματα - κλάδους και στην απρόσκοπτη δραστηριότητα επαγγελματιών και επιχειρήσεων, β) τη λήψη μέτρων

προσέλκυσης και διευκόλυνσης παραγωγικών επενδύσεων από το εξωτερικό και γ) τη συνέχιση και επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού της λειτουργίας του κράτους. Εφόσον δεν πραγματοποιηθούν με γρήγορους ρυθμούς, βάσει σαφούς χρονοδιαγράμματος, οι μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται σε αυτά τα τρία πεδία, είναι αρκετά πιθανό να μην επιτευχθεί η αναγκαία γρήγορη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας από την έντονη ύφεση, της τάξης του 4% το 2013, σε ρυθμό ανάπτυξης ο οποίος να φθάνει ή και να ξεπερνάει το 3% το 2015. Ακολούθως, αυτή θα εγκλωβιστεί σε μια κατάσταση ασθενικής ανάκαμψης ή παλινωδιών μεταξύ μικρής ανόδου - οριακής πτώσης του ΑΕΠ, η οποία, εκτός των αναπτυξιακών προοπτικών, θα υποσκάψει ανεπανόρθωτα τα αποτελέσματα της δημοσιονομικής προσπάθειας κατά την τετραετία 2010-2013. Πάντως, παρά τις όποιες ενστάσεις έχουν έως τώρα εκδηλωθεί ως προς τη σκοπιμότητα υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων, εκτιμάται ότι σχεδόν το σύνολο των προαπαιτούμενων θα ολοκληρωθεί μέχρι το πέρας της προσεχούς αξιολόγησης.

Πέρα από την πραγματοποίηση των προαπαιτούμενων ενεργειών, οι διαπραγματεύσεις κατά την επόμενη αξιολόγηση του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής θα εστιάσουν πρωτίστως στην οριστικοποίηση των δημοσιονομικών μέτρων για την περίοδο 2015-2017, όπως επίσης στην εξέταση της ύπαρξης «χρηματοδοτικού κενού» και στους δυνητικούς τρόπους κάλυψής του, όπως έχει επισημανθεί σε προηγούμενες τριμηνιαίες εκθέσεις του IOBE. Σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ

για την περασμένη αξιολόγηση³, τα «δημοσιονομικό κενό» στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εκτιμάται σε €7,5 δισεκ., ενώ και στην αντίστοιχη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁴ το ύψος των αναγκαίων πρόσθετων μέτρων για το επόμενο έτος προσδιορίζεται σε 1% του ΑΕΠ, ελαφρώς μικρότερο από τη σχετική εκτίμηση του ΔΝΤ (1,1% του ΑΕΠ). Μέρος αυτού αναμένεται να καλυφθεί με την επέκταση υφιστάμενων μέτρων, τα οποία αρχικά προβλεπόταν να καταργηθούν κατά τη διετία 2014 - 2015, όπως η ειδική εισφορά κοινωνικής αλληλεγγύης. Η αναδιάρθρωση του ΦΠΑ το 2015 αναμένεται να αποτελέσει σημαντική πηγή αύξησης των φορολογικών εσόδων. Στο σκέλος των δαπανών, θεωρείται ότι υπάρχουν περιθώρια εξοικονόμησης από την αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα και τον περαιτέρω εξορθολογισμό του κόστους λειτουργίας του. Επιπλέον, το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης θα αξιολογηθεί εκ νέου ως προς το πόσο δίκαιο και αποτελεσματικό είναι, στο πλαίσιο της διασφάλισης της βιωσιμότητάς του στις προσεχείς δεκαετίες, κατά τις οποίες η αναλογία συνταξιούχων / εργαζόμενων θα επιδεινωθεί.

Ανεξάρτητα από το μείγμα δημοσιονομικών μέτρων για τα επόμενα χρόνια, στο δεύτερο εξάμηνο φέτος αναμένονται επιπλέον σε σύγκριση με πέρυσι πιέσεις στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων από την ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική μέσω των νέων μειώσεων στις επικουρικές συντάξεις, της μεγαλύτερης

συσσώρευσης φορολογικών υποχρεώσεων (ΕΝΦΙΑ, φόρος εισοδήματος) και των αλλαγών στο φορολογικό σύστημα (φορολόγηση ως νομικά πρόσωπα φορολογουμένων που μέχρι το 2013 φορολογούνταν ως φυσικά πρόσωπα, κατάργηση φοροαπαλλαγών).

Σε ότι αφορά την ύπαρξη ή όχι πρόσθετων χρηματοδοτικών αναγκών του ελληνικού κράτους μεσοπρόθεσμα και το ύψος τους, αποτελούν συνάρτηση των αποτελεσμάτων των stress tests στις τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες που θα διενεργήσει η ΕΚΤ στα τέλη του τρέχοντος έτους, στο πλαίσιο της διαδικασίας τραπεζικής ενοποίησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και του βαθμού προόδου και των εισπράξεων του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων. Το παραμένον «χρηματοδοτικό κενό» εκτιμάται από το ΔΝΤ στα €12,6 δισεκ. και αφορά εξολοκλήρου στην κάλυψη της διαφοράς ανάμεσα στις χρηματοδοτικές ανάγκες και στις λιγότερες-πηγές χρηματοδότησης κατά το προσεχές έτος. Η κεντρική διαχείριση αδρανών ρευστών διαθεσίμων φορέων της γενικής κυβέρνησης, των οποίων η διαχείριση ήταν έως τώρα κατακερματισμένη σε αυτούς, θα καλύψει μέρος των χρηματοδοτικών αναγκών από τον Μάιο του 2014 έως τον Μάιο του 2015, της τάξης των €3 δισεκ., από το σύνολο των €5,5 δισεκ. Για αυτό το σκοπό, έχει δημιουργηθεί ειδικός μηχανισμός, ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα έκδοσης repos, χρησιμοποιώντας ως εξασφαλίσεις στοιχεία παγίου κεφαλαίου της κεντρικής διοίκησης, προκειμένου να αντλεί κεφαλαιακούς πόρους από φορείς

³Country Report No. 14/151, IMF, June 2014

⁴Occasional Papers No. 192, DG ECFIN, European Commission, April 2014

της γενικής κυβέρνησης. Ταυτόχρονα, εφαρμόζεται ένα σχέδιο για τον περιορισμό της διασποράς των ρευστών διαθέσιμων σε πολλούς λογαριασμούς της κεντρικής κυβέρνησης έως τις αρχές του 2015. Σε πρώτη φάση, εξετάζονται όλοι οι λογαριασμοί σε εμπορικές τράπεζες του κράτους και φορέων της κεντρικής κυβέρνησης, προκειμένου να κλειστούν όσοι από αυτούς είναι περιττοί και να συγκεντρωθούν τα ποσά που περιέχουν στο Ενιαίο Λογαριασμό του Υπουργείου Οικονομικών (Treasury Single Account), ενισχύοντας τη ρευστότητά του. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τις παραπάνω ενέργειες θα εξυπηρετηθούν οι μη προγραμματισμένες έως την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του περασμένου Απριλίου χρηματοδοτικές ανάγκες του ελληνικού κράτους για τους επόμενους δώδεκα μήνες.

Κεφάλαια για την κάλυψη του «χρηματοδοτικού κενού» έως το τέλος του 2015 πιθανότατα θα προέλθουν και από την αξιοποίηση των αδιάθετων πόρων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ύψους περίπου €11 δισεκ. Στην αρκετά πιθανή περίπτωση μεν να προκύψουν από τα stress tests της ΕΚΤ νέες κεφαλαιακές ανάγκες των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζών, δε πολύ χαμηλότερες του υπόλοιπου μετά την πρόσφατη ανακεφαλαιοποίηση ομολόγων του ESM που διακρατεί το ΤΧΣ για την κεφαλαιακή θωράκισή τους, τότε μέρος ή το σύνολό τους, μπορεί να διοχετευθεί μέσω κατάλληλων χειρισμών στην αντιμετώπιση του «χρηματοδοτικού κενού».

Διευκολύνσεις στην εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους που διακρατείται από τις κυβερνήσεις της Ευρωζώνης και τον ESM θα παρασχεθούν στο πλαίσιο της νέας αξιολόγησης στην Ελλάδα, στη βάση της απόφασης του Eurogroup της 26/11/2012 (πχ. μείωση επιτοκίων). Το υπόλοιπο των χρηματοδοτικών αναγκών του ελληνικού κράτους για το 2015 αναμένεται να καλυφθεί με έκδοση ομολόγων, πιθανότατα μικρότερης αξίας από αυτή του προηγούμενου Απριλίου.

Από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται ότι η εκ νέου προς τα κάτω αναθεώρηση στην τελευταία αξιολόγηση από την τρόικα της πρόβλεψης για τα έσοδα του ΤΑΙΠΕΔ έως το 2020, κατά €3,9 δισεκ., στα €22,4 δισεκ., συνέβαλε εκ νέου στη διεύρυνση των χρηματοδοτικών αναγκών και στη διαμόρφωσή τους στα €12,6 δισεκ. τον επόμενο χρόνο. Ενδεχόμενη νέα υποχώρηση των πρώτων θα επιφέρει νέα αύξηση των τελευταίων. Σε αυτή εντάσσεται και η εκτεταμένη αναπροσαρμογή που πραγματοποιήθηκε στην εκτίμηση για τα έσοδα από τις αποκρατικοποιήσεις κατά το τρέχον έτος, από €3,6 δισεκ. στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2014, σε €1,5 δισεκ στο ΜΠΔΣ 2015 - 2018. Αυτή η εξέλιξη περιορίζει αισθητά, για ακόμα μια χρονιά, την προσδοκώμενη ώθηση στις επενδύσεις και την παραγωγική δραστηριότητα από το πρόγραμμα αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου.

Χαμηλή, ωστόσο υψηλότερη έναντι της περυσινής συμβολή στην επενδυτική δραστηριότητα αναμένεται να έχει το τραπεζικό σύστημα μέσω των χρηματο-

δοτήσεών του. Παρότι κατέστη εφικτή η επιστροφή του στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου από τις αρχές της άνοιξης, με τρεις «συστημικές» τράπεζες (Εθνική, Πειραιώς, Eurobank) να έχουν προχωρήσει στο χρονικό διάστημα Μαρτίου - Ιουνίου σε έκδοση μεσοπρόθεσμων ομολόγων (3-5 ετών), ενώ εκδηλώθηκε ισχυρό ενδιαφέρον κατά τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου μετά τα stress tests, και από ξένους επενδυτές, ο περιορισμός των πιστώσεων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις με ρυθμό στην περιοχή του 5% συνεχιζόταν μέχρι τουλάχιστον τον περασμένο Απρίλιο. Τον ίδιο μήνα, κινήθηκαν ανοδικά τα επιτόκια νέων δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις με και χωρίς προκαθορισμένη διάρκεια, ανεξαρτήτως του ποσού του δανείου, ανακόπτοντας τις πτωτικές τάσεις των προηγούμενων μηνών⁵.

Βεβαίως, εκτεταμένες μεταβολές στην πιστοδοτική πολιτική κάθε τράπεζας εξαιτίας των παραπάνω, ιδιαίτερα θετικών εξελίξεων, θα ήταν δύσκολο να λάβουν χώρα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, εκτιμάται ότι οι όροι και τα κριτήρια παροχής πιστώσεων δεν θα μεταβληθούν σημαντικά πριν την ολοκλήρωση της προσεχούς αξιολόγησης από την τρόικα και των stresstests από την ΕΚΤ, διαδικασίες κατά τις οποίες θα εξεταστούν η ποιότητα των χορηγήσεων και η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων κατόπιν των αυξήσεων στο μετοχικό κεφάλαιό τους, της άντλησης κεφαλαίων από τις αγορές και της εφαρ-

μογής νέων προϋποθέσεων για την προσαρμόσια της πρώτης κατοικίας δανειοληπτών και τη ρύθμιση των δανείων τους.

Στα διαθέσιμα για το πρώτο τετράμηνο του 2014 στοιχεία για τις ξένες άμεσες επενδύσεις αποτυπώνεται αισθητή εξασθένιση του ενδιαφέροντος για την ανάληψη επενδυτικών εγχειρημάτων στην Ελλάδα. Σε αυτή την περίοδο σημειώθηκε καθαρή εισροή επενδύσεων €228,6 εκατ., 39,9% χαμηλότερη από ότι στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013. Ταυτόχρονα, στις επενδύσεις κατοίκων στην Ελλάδα στο εξωτερικό σημειώθηκε μεταβολή της τάσης σε σύγκριση με πέρυσι, από καθαρή εισροή (+€113 εκατ.) σε καθαρή εκροή (-€219,7 εκατ.). Η κάμψη στις ξένες άμεσες επενδύσεις πιθανότατα σχετίζεται με τον εκλογικό κύκλο, ο οποίος επενεργεί ανασταλτικά στην εκκίνηση επενδυτικών σχεδίων, κυρίως από ξένους επενδυτές. Την ολοκλήρωσή του εκτιμάται ότι θα ακολουθήσει κλιμάκωση κινήσεων και πρωτοβουλιών από πολυεθνικές επιχειρήσεις για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων.

Σε αναθέρμανση των επενδύσεων και μάλιστα στην κατηγορία τους που παρουσίασε την εντονότερη υποχώρηση στο αρχικό τρίμηνο φέτος, τις κατασκευές κατοικιών, αναμένεται να οδηγήσει η ρύθμιση για το φόρο υπεραξίας στα ακίνητα που έγινε στα τέλη Απριλίου, αίροντας την απροσδιοριστία που υπήρχε από την αρχή του 2014. Πάρα ταύτα, οι επενδύσεις σε κατοικίες θα περιοριστούν για έβδομο έτος, αν και πολύ λιγότερο από ότι το 2013.

⁵ Τα στοιχεία για την ανάλυση της χρηματοδότησης προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις προέρχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος

Όπως αναμενόταν από τα τέλη του 2013, στους παράγοντες οι οποίοι θα καθορίσουν το εάν η ύφεση της ελληνικής οικονομίας θα περιοριστεί σημαντικά φέτος ή θα επιτευχθεί μικρή ανάπτυξη, συγκαταλέγεται η τάση της διεθνούς τουριστικής κίνησης. Στα στοιχεία του Ταξιδιωτικού Ισοζυγίου Πληρωμών για το πρώτο τετράμηνο του 2014 καταγράφεται σημαντική άνοδος των εισπράξεων, κατά 27,8% ή κατά €196 εκατ. σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του περασμένου έτους. Συνεχίζεται όμως και η καταγεγραμμένη από τις αρχές του τρέχοντος έτους παραπλήσια αύξηση των ταξιδιωτικών πληρωμών (+26,9% ή +€138 εκατ.). Ακολουθως, το πλεόνασμα του Ταξιδιωτικού Ισοζυγίου Πληρωμών διευρύνθηκε κατά 30% (ή κατά 58 εκατ.). Βάσει των στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος, η αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων οφείλεται πρωτίστως στην άνοδο των διεθνών αφίξεων κατά 21,1% και δευτερευόντως στην αύξηση κατά 6,2% (ή 26 ευρώ) της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι. Πάντως, διαχρονικά στο αρχικό τετράμηνο του έτους, η διαφορά μεταξύ διεθνών τουριστικών εισπράξεων και πληρωμών είναι μικρή, ενώ κλιμακώνεται έντονα στους επόμενους μήνες. Τούτου δεδομένου, ο θετικός αντίκτυπος στην ελληνική οικονομία του ιδιαίτερα ενισχυμένου τουρισμού από το εξωτερικό θα εκδηλωθεί από τον Μάιο, οπότε αρχίζει η περίοδος των θερινών διακοπών.

Στα υπόλοιπα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία για βασικά τμήματα της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας αποτυπώνεται, είτε περαιτέρω εξασθένιση της υπο-

χώρησης, είτε μικρή άνοδος των σχετικών δεικτών. Υφίστανται όμως και ορισμένες δραστηριότητες ή κλάδοι, στους οποίους τουλάχιστον πρόσκαιρα, αντιστρέφεται η τάση βελτίωσης που είχε παρουσιάσει έως τα τέλη του 2013 ή τον Ιανουάριο φέτος.

Συγκεκριμένα, η βιομηχανική παραγωγή περιορίστηκε κατά περίπου 2,5% στο δίμηνο Μαρτίου-Απριλίου, σε αντίθεση με την ήπια ενίσχυσή της, της τάξης του 1,4%, στην προηγούμενη περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου. Ανάσχεση της βελτίωσης σημειώθηκε σε όλους τους βασικούς βιομηχανικούς κλάδους και τομείς. Περισσότερο σταθερή στο πρόσφατο δίμηνο για το οποίο υπάρχουν στοιχεία ήταν η πτώση στα Ορυχεία-Λατομεία (-2,9%, από +2,8% στο αρχικό δίμηνο του έτους) και στη Μεταποίηση (-2,1% από +2,0%). Μεγάλες διακυμάνσεις παρουσιάζονται στην Παραγωγή - διανομή Ηλεκτρικού Ρεύματος (-3,1% από +1,9%), ενώ η υποχώρηση που είχε εκδηλωθεί στην Παροχή Νερού από τον Ιανουάριο διευρύνθηκε (-4,5% από -1,8%). Αντιθέτως, αποκλιμακώθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου η συρρίκνωση της οικοδομικής δραστηριότητας, από 39,4% σε επιφάνεια και 41,1% σε όγκο τον Ιανουάριο, σε 22,1% και 17,5% αντίστοιχα στο σύνολο της περιόδου Ιανουαρίου - Μαρτίου. Επισημαίνεται ότι σε αυτή την εξέλιξη συνέβαλε η πολύ χαμηλή βάση σύγκρισης κατά τους ίδιους μήνες του 2013, όταν η πτώση έφθανε το 60%, εξαιτίας των τότε παρατεταμένων διαπραγματεύσεων με την τρόικα σχετικά με το φόρο ο οποίος θα διαδεχόταν το Έκτακτο Ενιαίο Τέλος Ακινήτων. Ωστόσο,

ενίσχυση της δραστηριότητας στο σύνολο του κλάδου των Κατασκευών κατά 2,9% σημειώθηκε στο πρώτο τρίμηνο φέτος, μετά από ακριβώς τρία έτη συνεχούς μείωσης. Καθώς τα οικοδομικά έργα περιορίστηκαν, προήλθε εξολοκλήρου από τα έργα μηχανικού.

Στην πλευρά των μεγεθών που αντανakλούν τις τάσεις από την πλευρά της ζήτησης, εγχώριας και διεθνούς για ελληνικά προϊόντα, η σταθερότητα του όγκου του Λιανικού Εμπορίου σε σύγκριση με πέρυσι διατηρήθηκε καθόλο το περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου, όταν την αντίστοιχη περίοδο του 2013 υποχώρουσε κατά 12,3%. Όμως τον Απρίλιο αυξήθηκε κατά 7,3% με την ισχυρότερη άνοδο να εκδηλώνεται στην «Ένδυση - Υπόδηση» (+16,2%). Ωστόσο, αφαιρώντας την επίδραση των πωλήσεων καυσίμων και λιπαντικών, ο όγκος του Λιανικού Εμπορίου ήταν 1,0% χαμηλότερος στο αρχικό τετράμηνο του τρέχοντος έτους. Επιπλέον, καθώς στους επόμενους μήνες του 2013 η τιμή του γενικού δείκτη ήταν υψηλότερη, είναι πιθανή εξασθένιση της ανόδου ή ήπια πτώση του στην αντίστοιχη φετινή περίοδο. Σχεδόν αμετάβλητος παρέμεινε και ο κύκλος εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο στο πρώτο φετινό τρίμηνο, έναντι μείωσης κατά 14,2% πριν ένα χρόνο.

Στο πεδίο των τιμών, ο αποπληθωρισμός εκ νέου κλιμακώθηκε από τον Μάρτιο, με αποτέλεσμα να φτάσει τον Μάιο το 2,0%. Στο δίμηνο Απριλίου - Μαΐου η μείωση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ήταν της τάξης του 1,7%, έναντι υποχώρησης κατά 1,3% στο πρώτο τρίμηνο του

2014 και 0,5% στο αντίστοιχο δίμηνο πέρυσι. Η πτώση τιμών στην κατηγορία «Ένδυση και Υπόδηση», που έφτασε το 7,0% στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ήταν ο βασικός παράγοντας που οδήγησε σε ενίσχυση του αποπληθωρισμού και προφανώς ευνόησε την ενίσχυση των πωλήσεων σε αυτά τα προϊόντα που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Στο σκέλος της εξωτερικής αγοράς, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών) αυξήθηκαν στο δίμηνο Μαρτίου – Απριλίου του τρέχοντος έτους κατά 8,7%, βάσει στοιχείων της ΤΤΕ, εξαιτίας της σημαντικής ενίσχυσης της διεθνούς ζήτησης υπηρεσιών (+18,8%), στον τουρισμό και σε λοιπές υπηρεσίες, με την άνοδο στα προϊόντα να είναι ανεπαίσθητη (+0,6%). Μικρή αύξηση σημειώθηκε και στην πλευρά των εισαγωγών, κατά 1,1%, προερχόμενη από την υψηλότερη εγχώρια κατανάλωση εισαγόμενων προϊόντων (+1,7%), καθώς οι εισαγωγές υπηρεσιών περιορίστηκαν ελαφρώς (-1,1%). Οι τάσεις στις εισαγωγές επαληθεύουν τη διοχέτευση μεγάλου τμήματος της ανάσχεσης της πτώσης στην κατανάλωση των νοικοκυριών, στη ζήτηση εισαγόμενων προϊόντων. Συνισταμένη των παραπάνω μεταβολών ήταν η συρρίκνωση του ελλείμματος του εξωτερικού τομέα κατά 25,3% σε τρέχουσες τιμές έναντι του αντίστοιχου διμήνου του 2013.

Δεδομένων των πρόσφατων πολιτικοοικονομικών εξελίξεων λόγω του εκλογικού κύκλου, καθώς και των αναμενόμενων στο πλαίσιο της προσεχούς αξιολόγησης του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτι-

κής, οι οποίες αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς και βάσει των πλέον πρόσφατων στατιστικών στοιχείων, η ήπια άνοδος της κατανάλωσης των νοικοκυριών που σημειώθηκε στο αρχικό τρίμηνο φέτος αναμένεται να συνεχιστεί, τουλάχιστον κατά τα δύο επόμενα τρίμηνα. Αυτή η τάση ευνοείται από τη μικρή άνοδο της απασχόλησης, ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σε εποχικές δραστηριότητες στον τουρισμό, την άρση της εκλογικής αβεβαιότητας καθώς και από τη συνεχιζόμενη πτώση των τιμών, αν και με χαμηλότερους ρυθμούς από τον Αύγουστο. Ώθηση στην απασχόληση, καθώς και οριακές αυξήσεις στις αποδοχές των μισθωτών θα προέλθουν από τον περιορισμό των ασφαλιστικών εισφορών για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ κατά 3,9%, που άρχισε να εφαρμόζεται από την 1^η Ιουλίου. Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη το τρέχον έτος από ότι το 2013 συσσώρευση φορολογικών υποχρεώσεων από τα μέσα του τρίτου τριμήνου και οι ισχύουσες από φέτος αλλαγές στη φορολογία φυσικών προσώπων που προαναφέρθηκαν, σε συνδυασμό με τις νέες περικοπές στις επικουρικές συντάξεις θα συγκρατήσουν τη διεύρυνση των καταναλωτικών εξόδων. **Ως αποτέλεσμα των παραπάνω επιδράσεων, η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών θα ανέλθει οριακά, κατά 1,0% το τρέχον έτος.**

Στο έτερο σκέλος της εγχώριας καταναλωτικής δαπάνης, τη **δημόσια κατανάλωση**, η οριακή άνοδος της στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου αναμένεται να ανακοπεί στα επόμενα τρίμηνα, υπό την επίδραση της αναδιάρθρωσης του δημό-

σιου τομέα, η οποία είχε ατονήσει προεκλογικά και στην οποία εντάσσονται οι απολύσεις στα τέλη του πρώτου τριμήνου, μετά την ολοκλήρωση της διαθεσιμότητας για ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων (εκπαιδευτικοί, σχολικοί φύλακες, δημοτικοί αστυνομικοί). Η τάση μείωσης των καταναλωτικών εξόδων του κράτους ενδεχομένως να μετριαστεί προς τα τέλη του 2014, εν μέρει από την υλοποίηση των δικαστικών αποφάσεων για την επιστροφή των μισθολογικών περικοπών που είχαν γίνει σε κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων από τα μέσα του 2012. Πάντως, επισημαίνεται ότι στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2014, στις πιστώσεις αποδοχών - συντάξεων, δεν περιλαμβανόταν η περικοπή από την εφαρμογή του νέου μισθολογίου στους ένστολους (€144 εκατ. στους μισθούς, €192 εκατ. στις συντάξεις, σε ακαθάριστη βάση⁶), συνεπώς δεν προξενείται απόκλιση στις δημόσιες δαπάνες από την υλοποίηση της σχετικής δικαστικής απόφασης. **Ακολούθως, η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης θα είναι χαμηλότερη από ότι τα πέρυσι, στην περιοχή του 2%.**

Σε ότι αφορά τις **δημόσιες δαπάνες για επενδυτικούς σκοπούς**, η επιτάχυνσή τους στο πρώτο δίμηνο φέτος σε σχέση με πέρυσι που είχε καταγραφεί στην προηγούμενη έκθεση του IOBE για την ελληνική οικονομία συνεχίζεται και στο σύνολο του πενταμήνου Ιανουαρίου - Μαΐου. Σε αυτή την περίοδο, οι δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων ανήλθαν κατά 56% από το – πολύ

⁶σελίδα 94, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2014, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2013

χαμηλό- επίπεδο τους πριν ένα χρόνο, φθάνοντας τα €1,8 δισεκ. και ξεπερνώντας το σχετικό στόχο στο ΜΠΔΣ 2015-2018 (€1,67 δισεκ.). Παρα ταύτα, δεδομένων των εκτιμήσεων στον Προϋπολογισμό του 2014 για το συνολικό ύψος των δαπανών του ΠΔΕ φέτος (€6,8 δισεκ.) και της έως τον Μάιο τήρησης της προγραμματισμένης μηνιαίας κατανομής τους, το μεγαλύτερο μέρος τους, περίπου τα 2/3, θα καταβληθούν στο χρονικό διάστημα Ιουλίου - Δεκεμβρίου. Αντίρροπα και ενδεχομένως αντισταθμιστικά στην περισσότερη εμπροσθοβαρή από ότι το 2013 υλοποίηση του ΠΔΕ, που επιτρέπει την πληρέστερη λειτουργία των σχετικών πολλαπλασιαστών, επιδρά η εκτεταμένη προς τα κάτω αναθεώρηση των δραστηριοτήτων του ΤΑΙΠΕΔ στο ΜΠΔΣ 2015 - 2018, χωρίς να αποκλείεται και περαιτέρω αναπροσαρμογή τους. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντικότητα των αποκρατικοποιήσεων και της αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου για τις επενδύσεις και την απασχόληση, όπως επίσης το σχετικά μεγαλύτερο χρόνο ωρίμανσης που χρειάζονται αυτές οι επενδύσεις, η μικρή πρόοδος σε αυτά τα πεδία, πλήττει και τις αναπτυξιακές προοπτικές του 2015, κατά το οποίο ο ρυθμός μεγέθυνσης θα πρέπει να φθάσει στην περιοχή του 3,0%.

Στον αντίποδα, η ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου, χωρίς διαταραχές στη διακυβέρνηση της χώρας, αίρει τη στάση αναμονής για την υλοποίηση **ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων**, κυρίως από τους ξένους επενδυτές. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, το διεθνές επενδυτικό ενδι-

αφέρον ήταν μέχρι και τον Απρίλιο σαφώς υποτονικό σε σύγκριση με πέρυσι, χωρίς να συντρέχει κάποια αρνητική εξέλιξη στην Ελλάδα. Η αναβάθμιση από τη Fitch της πιστοληπτικής ικανότητας του αξιόχρεου του ελληνικού κράτους από B- σε B, με σταθερές προοπτικές (stable outlook), αλλά και της «οροφής χώρας» (country ceiling) από B+ σε BB, λίγες εβδομάδες μετά από την ανακοίνωση επίτευξης δημοσιονομικού πρωτογενούς πλεονάσματος το 2013 από τη Eurostat, σε συνδυασμό με την πρόσφατη εκτίμηση της Moody's για καλύτερη από ότι προηγουμένως προβλεπόταν πορεία της ελληνικής οικονομίας, έχουν περαιτέρω ενισχύσει διεθνώς την αξιοπιστία της. Η καλύτερευση των προοπτικών, σε συνδυασμό με το σχετικά ευσταθές κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον στην Ελλάδα, αναμένεται να οδηγήσουν σε κλιμάκωση της πραγματοποίησης άμεσων επενδύσεων από πολυεθνικές επιχειρήσεις από το καλοκαίρι.

Βεβαίως, τα περισσότερα από τα εμπόδια - τρέχοντα και διαχρονικά - στην πραγματοποίηση επενδύσεων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα εξακολουθούν να υφίστανται. Ως προς τα τρέχοντα, η στενότητα επενδυτικών κεφαλαίων παραμένει, καθώς το τραπεζικό σύστημα προετοιμάζεται για τα προσεχή stress tests από την ΕΚΤ. Τμήματα της εγχώριας ζήτησης εμφανίζουν σημάδια ανάκαμψης, όμως και για εισαγόμενα προϊόντα, ενώ η διεθνής ζήτηση ελληνικών προϊόντων πιθανότατα θα κυμανθεί γύρω από τα περυσινά επίπεδα. Στην πλευρά των διαχρονικών παραγώ-

ντων με ανασχετική επίδραση στην υλοποίηση επενδυτικών εγχειρημάτων, η πρόσφατη υλοποίηση της συμφωνίας ΔΕΠΑ-Gazprom για μείωση των τιμών φυσικού αερίου κατά 15%, που οδήγησε σε μείωση τιμών για τους βιομηχανικούς καταναλωτές της τάξης του 10% αναδρομικά από την 1^η Ιουλίου 2013, μετριάξει σε μικρό βαθμό την επιβάρυνση του συνολικού κόστους παραγωγής από το κόστος ενέργειας. Ολοκληρώνοντας την ανάλυση των βασικών παραγόντων οι οποίοι θα καθορίσουν την τάση των επενδύσεων στο υπόλοιπο του 2014, η οικοδομική δραστηριότητα θα κλιμακωθεί μετά την οριστικοποίηση του φόρου υπεραξίας ακινήτων. Καθώς το επίπεδο της ήταν ιδιαίτερα χαμηλό σε όλα τα τρίμηνα πέρυσι, είναι πιθανή η άνοδος των επενδύσεων σε κατοικίες προς τα τέλη του τρέχοντος έτους. **Συνεκτιμώντας τις τάσεις στους προσδιοριστικούς παράγοντες των επενδύσεων, αναμένεται μικρή μείωσή τους φέτος, της τάξης του 2-3%.**

Στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας, η αύξηση των **εξαγωγών** στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους θα συνεχιστεί στα υπόλοιπα. Όπως έχει επισημανθεί σε προηγούμενες τριμηνιαίες εκθέσεις, η ανοδική τάση θα στηριχθεί κυρίως και μάλλον αποκλειστικά στις υψηλότερες εξαγωγές υπηρεσιών, από περαιτέρω ενίσχυση του διεθνούς τουριστικού ρεύματος και κλιμάκωση των μεταφορικών δραστηριοτήτων. Τα στοιχεία για τις εξαγωγές αγαθών στο τετράμηνο Ιανουαρίου – Απριλίου επιβεβαιώνουν την κάμψη της ζήτησης από τις χώρες της

Ευρωπαϊκής Ένωσης (-2,9%), του κυριότερου εξαγωγικού προορισμού, που είχε διαφανεί ήδη από τον Ιανουάριο, παρά την οριακή αύξηση του ΑΕΠ της κατά 0,3% στο πρώτο τρίμηνο. Επιπλέον, οι τάσεις των ελληνικών εξαγωγών προς προορισμούς με δυναμική αύξηση της ζήτησης παρουσιάζουν μεταξύ τους μεγάλες διαφορές. Είναι ανοδικές προς τις χώρες της Ν.Α. Ασίας και της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών, έντονα πτωτικές όμως προς την Κίνα, την Ινδία και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Όμως, συνεχίζεται η ανάκαμψη σε σημαντικές αγορές για τις ελληνικές εξαγωγές, όπως αυτές των Βαλκανίων και της Βορείου Αφρικής - Μέσης Ανατολής. Συνισταμένη αυτών των αντίρροπων εξελίξεων αναμένεται να είναι η **οριακή πτώση ή η σταθερότητα των εξαγωγών αγαθών φέτος, χωρίς ωστόσο να υπεραντισταθμίσει την έντονα ανοδική δυναμική των εξαγωγών υπηρεσιών, η οποία θα οδηγήσει το σύνολο των εξαγωγών σε επίπεδα υψηλότερα των περυσινών, κατά περίπου 4%.**

Η τόνωση της καταναλωτικής ζήτησης θα συνεχίσει να επιδρά ενισχυτικά, όπως στο τετράμηνο Ιανουαρίου – Απριλίου, στη ζήτηση για **εισαγωγές αγαθών**, επιφέροντας αύξησή τους στο δεύτερο τρίμηνο, υψηλότερη από ότι στο προηγούμενο. Ωστόσο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μάλλον θα υποχωρήσουν, εξαιτίας και του σχετικά υψηλού επιπέδου τους την ίδια εποχή πριν ένα χρόνο, τάση που θα αντιστραφεί ξανά στο καταληκτικό τρίμηνο του 2014. Στο σκέλος των **εισαγωγών υπηρεσιών**, η σταθερή από την αρχή

του τρέχοντος έτους και μεγάλη διεύρυνση της ζήτησης τουριστικών υπηρεσιών από το εξωτερικό θα συνεχιστεί στον ίδιο ή σε παραπλήσιο βαθμό έως το τέλος του. **Οι διακυμάνσεις των εισαγωγών αγαθών γύρω από τα περυσινά τους επίπεδα και η άνοδος των εισαγωγών υπηρεσιών θα διαμορφώσουν το σύνολο των εισαγωγών υψηλότερα από ότι το 2013, κατά περίπου 3%.** Όμως, η μεγαλύτερη αύξηση των εξαγωγών θα επιφέρει νέα βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου, διαμορφώνοντας το έλλειμμα του σε όρους Εθνικών Λογαριασμών κάτω από το 1% του ΑΕΠ.

Συνοψίζοντας τις τάσεις στις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2013, η μικρή αύξηση της απασχόλησης, ιδίως σε εποχικές δραστηριότητες το καλοκαίρι και πρόσκαιρα, μέσω δράσεων του ΟΑΕΔ, η άρση της προερχόμενης από τον εκλογικό κύκλο αβεβαιότητας και η πτώση των τιμών θα υπεραντισταθμίσουν τις περιοριστικές πιέσεις στις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών από τη συσσώρευση φορολογικών υποχρεώσεων από τα μέσα του τρίτου τριμήνου, τις αλλαγές στη φορολογία φυσικών προσώπων και τα δημοσιονομικά μέτρα (περικοπές επικουρικών, νέο μισθολόγιο στο δημόσιο τομέα). Η κλιμάκωση των διαδικασιών αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών του κράτους θα επιφέρει περικοπές στη δημόσια κατανάλωση. Σε ότι αφορά τη συμβολή του δημόσιου τομέα στις επενδύσεις, ενώ η επιτάχυνση του ΠΔΕ επιδρά τονωτικά σε αυτές, το αρκετά περιορισμένο πλέον σε σχέση με τους στόχους στα τέλη του

2013 πρόγραμμα δραστηριοτήτων του ΤΑΙΠΕΔ, πλήττει τις αναπτυξιακές προοπτικές τόσο φέτος, όσο και για το 2015. Στο πεδίο των ιδιωτικών επενδύσεων, η ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου θα επιτρέψει την εκδήλωση του αυξημένου διεθνούς επενδυτικού ενδιαφέροντος, κατόπιν των περυσινών δημοσιονομικών επιδόσεων και της επιστροφής του ελληνικού κράτους στις αγορές κεφαλαίου, που ενίσχυσαν σημαντικά την αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας. Πάρα ταύτα, η δυσκολία άντλησης επενδυτικών κεφαλαίων και η προερχόμενη σχεδόν αποκλειστικά από την εσωτερική αγορά μικρή αύξηση της ζήτησης, σε συνδυασμό με το συνεχώς μεταβαλλόμενο φορολογικό σύστημα, δεν ενθαρρύνουν την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων από τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα. Στο σκέλος του εξωτερικού τομέα της ελληνικής οικονομίας, βαρόμετρο για την έκταση της αύξησης των εξαγωγών θα αποτελέσει ο βαθμός της νέας ανόδου της διεθνούς τουριστικής κίνησης, καθώς οι εξαγωγές αγαθών θα διαμορφωθούν κοντά στα περυσινά επίπεδα.

Η ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης θα τονώσει τις εισαγωγές αγαθών, ενώ ανοδικά θα κινηθούν και οι εισαγωγές υπηρεσιών, κυρίως τουριστικών. Υπό τις τάσεις στις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ που αναλύθηκαν, το IOBE αναμένει πλέον ανάπτυξη της τάξης του 0,7% για τη φετινή χρονιά (**Πίνακας 3.3**).

Πίνακας 3.2
Εγχώρια Δαπάνη και Ακαθάριστο Εγχώριο –Προϊόν – Εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής
(σε σταθερές αγοραίες τιμές έτους 2005)

	2012	2013	2014	2015
<i>Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές</i>				
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	-7,0	-3,9	0,6	2,9
Ιδιωτική Κατανάλωση	-9,3	-6,0	-1,8	1,6
Δημόσια Κατανάλωση	-6,9	-4,1	-1,8	-2,0
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	-19,2	-12,8	5,3	11,7
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-1,7	1,8	4,1	5,2
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-13,8	-5,3	-1,2	2,2
Απασχόληση	-8,3	-4,1	0,6	2,6
Αποδοχές Εργαζομένων κατά Κεφαλή	-3,7	-6,6	-2,7	0,0
Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας	-4,8	-4,9	-2,0	-0,7
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	1,0	-0,9	-0,8	0,3
<i>Συμβολή στη μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ</i>				
Τελική Εγχώρια Ζήτηση	-11,1	-6,8	-1,9	2,3
Καθαρές Εξαγωγές	4,1	2,2	1,6	0,8
Αποθέματα	0,0	0,8	0,0	-0,2
<i>Σε ποσοστό του ΑΕΠ</i>				
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-8,9	-12,7	-1,6	-1,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-4,6	-2,4	-2,3	-2,2
Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	157,2	175,1	177,2	172,4
<i>Σε ποσοστό</i>				
Ανεργία (% του εργατικού δυναμικού)	24,3	27,3	26,0	24,0

Πηγή: European Economic Forecast, spring 2014, European Commission, Μάιος 2014

Πίνακας 3.3
Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για τα έτη 2013- 2015
(σε σταθερές αγοραίες τιμές 2005, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ			ΕΕ			ΟΟΣΑ			ΔΝΤ		
	2012	2013	2014	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ΑΕΠ	-6,4	-4,0	0,6	-3,9	0,6	2,9	-3,5	-0,3	1,9	-3,9	0,6	2,9
Τελική Ζήτηση	:	:	:	-4,2	0,2	2,6	:	:	:	:	:	:
Ιδιωτ. Κατανάλωση	-9,1	-6,7	-1,6	-6,0	-1,8	1,6	-6,0	-1,9	0,3	-6,0	-1,8	1,7
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	1,0	-0,8	-0,4	-0,9	-0,8	0,3	-0,9	-1,1	-1,0	-0,9	:	:
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	:	:	:	-12,8	5,3	11,7	-12,7	-2,7	4,4	-12,8	5,9	9,7
Ανεργία (%)	22,8*	25,5*	24,5*	27,3	26,0	24,0	27,3	27,1	26,7	27,3	25,8	23,8
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-6,1	-2,2	-2,3	-12,7	-1,6	-1,0	-12,7	-2,5	-1,4	-3,2	-2,7	-1,9
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	:	-2,4	-2,3	-2,2	0,7	0,2	0,8	0,7	0,7	0,2
Ακαθ. Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	157,7	178,2	177,8	175,1	177,2	172,4	175,1	177,7	177,2	175,1	174,2	171,0

* Σε εθνολογιστικούς όρους

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2014, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2013 – European Economic Forecast, spring 2014, European Commission, Μάιος 2014- OECD Economic Outlook No. 95, May 2014 – Greece, Fifth Review under the Extended Arrangement Under the Extended Facility, IMF, June 2014

Η ήπια ανάπτυξη στην ελληνική οικονομία κατά το τρέχον έτος θα οδηγήσει σε περαιτέρω επιβράδυνση της ανόδου της ανεργίας, τάση που ξεκίνησε πέρυσι και θα εξελιχθεί στο δεύτερο εξάμηνο του 2014 καθώς και στο σύνολό του σε μικρή υποχώρησή της, για πρώτη φορά από το 2008.

Βεβαίως, καθώς οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας έπονται αυτών στην παραγωγική δραστηριότητα με χρονική υστέρηση 2-3 τριμήνων, η πτώση της ανεργίας θα γίνει αρκετά αισθητή από το τρίτο τρίμηνο, υπό την περιοριστική επίδραση της σημαντικής διεύρυνσης της εποχικής απασχόλησης σε δραστηριότητες στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού.

Οι διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας κατά τα τελευταία χρόνια, στις οποίες προστέθηκε από την 1^η Ιουλίου η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ κατά 3,9%, θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης. Τόνωσή της θα προέλθει από τα εν εξελίξει και μελλοντικά προγράμματα του ΟΑΕΔ. Ανασχετικά στην υποχώρηση της ανεργίας, αλλά σε μικρό βαθμό, αναμένεται να επενεργήσει η πραγματοποίηση φέτος 6.500 απολύσεων στο δημόσιο τομέα από τις συνολικά 15.000 που έχουν προγραμματιστεί για τη διετία 2013-2014. Συνεκτιμώντας το υψηλό επίπεδο της ανεργίας στις αρχές του 2014, η πρόβλεψη **για το μέσο επίπεδο της φέτος αναθεωρείται οριακά επί τα χείρω, στο 26,7%**, ποσοστό που είναι ελαφρώς μικρότερο του περυσινού (27,5%).

Η μικρή διεύρυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης θα επιβραδύνει σταδιακά την υποχώρηση των **τιμών**, χωρίς να αναμένεται να προκαλέσει αύξησή τους. Σε αποκλιμάκωση του αποπληθωρισμού θα οδηγήσει και η προσεχής αύξηση στα οικιακά τιμολόγια της ΔΕΗ για τα χαμηλότερα κλιμάκια κατανάλωσης. Από την άλλη πλευρά, τη συνέχιση της πτώσης του ΓΔΤΚ αναμένεται να ευνοήσει, σε μικρό βαθμό, η μείωση της τιμής εισιτηρίων στα μέσα μεταφοράς σε Αθήνα-Πειραιά. **Λαμβάνοντας υπόψη την σημαντική πτώση τιμών στο πρώτο εξάμηνο φέτος, εκτιμάται ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΓΔΤΚ θα παραμείνει αρνητικός το 2014 αλλά ελαφρώς μικρότερος του περυσινού, -0,7%**, έναντι -0,9% το 2013.

Ανακεφαλαιώνοντας, η επίτευξη πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος, οι υπαρκτές τάσεις και οι προοπτικές σε μεγέθη της ελληνικής οικονομίας που καταγράφηκαν παραπάνω και προμηνύουν την εκκίνηση της ανάκαμψής της μετά από έξι χρόνια ύφεσης, ενώ είναι θεμιτό και αναγκαίο να περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό την αβεβαιότητα και την απαισιοδοξία των τελευταίων ετών, ταυτόχρονα έχουν αρχίσει να δημιουργούν σε τμήματα του πληθυσμού την αίσθηση ολοκλήρωσης των απαραίτητων προσαρμογών για τη δημοσιονομική προσαρμογή και την επαναφορά της ελληνικής οικονομίας σε τροχιά σταθερής ανάκαμψης. Όμως, όπως έχει τονιστεί επανειλημμένα από το IOBE, ενώ οι δημοσιονομικές επιδόσεις του 2013 και η διαφαινόμενη επιστροφή στην ανάπτυξη το τρέχον έτος

αποτελούν δύο από τα κρισιμότερα βήματα για την επίτευξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης και το ξεκίνημα της απόδοσης των αλλαγών που έχουν συντελεστεί στην ελληνική οικονομία κατά τα τελευταία χρόνια, οι οποίες δεν είναι αποτελεσματικές σε συνθήκες έντονης ύφεσης, επ' ουδενί πρέπει να θεωρηθούν ως το επιστέγασμα των προσπαθειών προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και της ανάπτυξης της Ελλάδας.

Αξιοποιώντας την αισθητή βελτίωση της διεθνούς αξιοπιστίας της Ελλάδας λόγω των περυσινών δημοσιονομικών επιδόσεων, καθώς και τις συνθήκες σαφώς μεγαλύτερης αποδοτικότητας των διαρθρωτικών πολιτικών που δημιουργούνται εντός μιας οικονομίας που βρίσκεται σε φάση σταθεροποίησης, είναι αναγκαίο και ταυτόχρονα εφικτό να προωθηθεί άμεσα, χωρίς να υφίστανται πλέον τα προσκόμματα από τον εκλογικό κύκλο, η υλοποίηση των πρόσθετων διαρθρωτικών αλλαγών σε κλάδους – δραστηριότητες και των μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα προκειμένου να καταστεί το ελληνικό κράτος λειτουργικό, αποδοτικό και η ελληνική οικονομία ικανή να προσαρμόζεται στο όλο και ταχύτερα μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. Η ελληνική κοινωνία και οικονομία βρέθηκαν πριν τέσσερα χρόνια, με τη στήριξη και των διεθνών εταιρών τους σε μια κατάσταση που τους επέτρεπε να μπορούν να ελπίζουν σε ευόδωση των προσπαθειών τους. Στην τρέχουσα περίοδο αρχίζουν να απολαμβάνουν τους «καρπούς» των προσπαθειών τους, οι

οποίες, εφόσον συνεχιστούν, θα επιτρέψουν τη μετάβαση σε ένα νέο, βιώσιμο και αποτελεσματικό αναπτυξιακό υπόδειγμα, παράλληλα με την αποτελεσματική εξάλειψη των δυνητικών εστίων δημοσιονομικού εκτροχιασμού.

3.2 Εξελίξεις και προοπτικές σε βασικούς τομείς της Οικονομίας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι δείκτες δραστηριότητας που καταρτίζει η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και οι οποίοι αποτυπώνουν την πορεία της παραγωγής στη Βιομηχανία, καθώς και του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων στους τομείς των Κατασκευών, του Εμπορίου και των Υπηρεσιών. Ταυτόχρονα παρουσιάζονται αντίστοιχοι κλαδικοί δείκτες που κατασκευάζει το IOBE με βάση τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας τις οποίες διεξάγει στην Ελλάδα από το 1981. Ο συνδυασμός των δεικτών αυτών και η συνεκτίμηση των τάσεων που προκύπτουν, συνεισφέρουν σε μια ευρύτερη απεικόνιση της πλευράς της προσφοράς της οικονομίας, αποτυπώνοντας την ένταση της εγχώριας ζήτησης.

Βιομηχανία

Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής υποχώρησε εκ νέου το πρώτο τετράμηνο του 2014 κατά 0,3%, σαφώς λιγότερο από ότι στο ίδιο χρονικό διάστημα του 2013 (-2,6%). Φαίνεται πως η ελληνική βιομηχανία παρουσιάζει τάσεις σταθεροποίησης, κατόπιν σωρευτικής υποχώρησης κατά περίπου 30% σε σχέση με το 2005.

Την ίδια περίοδο φέτος στην Ευρωζώνη-18, η βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε

κατά 2,0% σε σύγκριση με το περυσινό πρώτο τετράμηνο, όταν ο σχετικός δείκτης κατέγραφε απώλειες της τάξης του 1,8%.

Σε επίπεδο βασικών βιομηχανικών τομέων, η μεγαλύτερη υποχώρηση παραγωγής στο τετράμηνο Ιανουαρίου-Απριλίου φέτος καταγράφεται στον κλάδο Παροχής Νερού (-3,2% αντί -0,7% πριν ένα χρόνο). Ακολουθεί ο κλάδος της Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας του οποίου η παραγωγή εξακολουθεί να συρρικνώνεται, αλλά με ηπιότερο ρυθμό σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο (-0,6% έναντι -8,4%). Στα Ορυχεία-Λατομεία, η κάμψη επιβραδύνεται με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται οριακά, μόλις κατά 0,3%, έναντι μείωσης κατά 2,6% στο αρχικό τετράμηνο του 2013. Τέλος, στο ίδιο επίπεδο με το περυσινό πρώτο τετράμηνο παραμένει το προϊόν της Μεταποίησης (-0,1%), όταν επίσης ήταν σταθερό ως προς το 2012.

Αναλυτικά, απώλειες καταγράφονται σε δυο από τους τέσσερις υποκλάδους των Ορυχείων – Λατομείων. Η μεγαλύτερη μείωση εμφανίζεται στην Εξόρυξη άνθρακα- λιγνίτη όπου ο σχετικός δείκτης περιορίστηκε κατά 5,6% σε σχέση με το πρώτο τετράμηνο του 2013, όταν η πτώση του ήταν υπερδιπλάσια (-13,9%). Ακολουθεί η Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων της οποίας η παραγωγή περιορίζεται κατά 4,0%, ενώ πέρυσι αυξανόταν με ρυθμό 7,2%. Στον αντίποδα, στις λοιπές Εξορυκτικές-Λατομικές δραστηριότητες το προϊόν αυξήθηκε κατά περίπου 20,7%, σε συνέχεια αύξησης κατά 2,5% την ίδια περίοδο του 2013.

Τέλος ο υποκλάδος της άντλησης Αργού Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου ενισχύεται κατά 2,9% με έναντι οριακών απωλειών 0,1% πριν ένα χρόνο.

Η εξασθένιση της ζήτησης άσκησε κατά το πρώτο τετράμηνο του 2014 περιοριστικές πιέσεις σε 12 από τους 24 υποκλάδους της Μεταποίησης. Ωστόσο παρατηρώντας τις επιμέρους τάσεις, προκύπτει βελτιωμένη εικόνα (δηλαδή περιορισμένες απώλειες ή αύξηση παραγωγής) για 14 υποκλάδους σε σχέση με το τετράμηνο Ιανουαρίου – Απριλίου του 2013.

Ειδικότερα μεταξύ των μεταποιητικών κλάδων με αυξημένη βαρύτητα για την ελληνική οικονομία, η παραγωγή στα Βασικά Μέταλλα αυξήθηκε κατά 7,7% σε αντίθεση με την υποχώρηση της τάξης του 7,6% πέρυσι, ενώ ο σχετικός δείκτης στα Φάρμακα περιορίστηκε κατά 2,0% αντί σημαντικής αύξησης κατά 12,1% στο πρώτο τετράμηνο του 2013. Τέλος, η παραγωγή Τροφίμων συνέχισε να περιορίζεται σε μικρό βαθμό, κατά 1,1%, έναντι 0,6%, πέρυσι.

Η μεγαλύτερη υποχώρηση προϊόντος μεταξύ των μεταποιητικών κλάδων εμφανίζεται στους κλάδους Ξύλου και Φελλού (-36,0% αντί +2,9% πριν ένα χρόνο), Καπνού (-17,0% έναντι +3,8%) και Ηλεκτρολογικού Εξοπλισμού, του οποίου η παραγωγή περιορίστηκε κατά 15,8% σε συνέχεια σημαντικής μείωσης 10,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Ακολουθεί ο κλάδος Κλωστοϋφαντουργικών υλών με εντονότερες απώλειες από ότι το 2013 (-11,1% έναντι -8,4%), τα Είδη Ένδυσης (-6,2% αντί -4,5%) και η παραγωγή Δερ-

μάτων και Ειδών Υπόδησης (-5,0% σε σχέση με -11,5%). Υποχώρηση σημειώθηκε στον κλάδο Παραγωγών Πετρελαίου και Άνθρακα (-3,0% αντί 7,3%) αλλά και στις λοιπές Μεταποιητικές Δραστηριότητες, των οποίων η παραγωγή περιορίζεται και φέτος, αλλά με σαφώς ηπιότερο ρυθμό σε σχέση με στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013 (-1,8% έναντι -7,3%). Τέλος, ιδιαίτερα μειωμένες έναντι των περυσινών ήταν οι απώλειες στην παραγωγή Λοιπού Εξοπλισμού Μεταφορών (-0,4% αντί -19,5%).

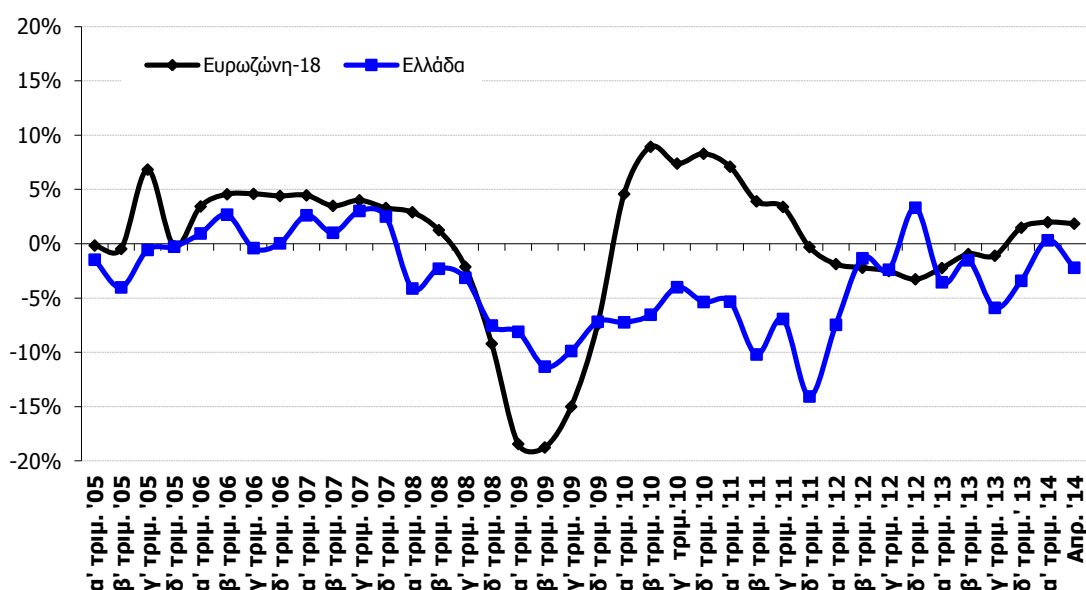
Στον αντίποδα, δηλαδή στους κλάδους της Μεταποίησης που κινήθηκαν καλύτερα το πρώτο τετράμηνο του 2014 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013, ανήκουν η παραγωγή Η/Υ, Ηλεκτρονικών και Ηλεκτρικών προϊόντων, που αυξήθηκε κατά 70%, αντί της σαφώς ηπιότερης αύξησης της τάξης του 7,3%. Ακολουθεί ο κλάδος των Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Ρυμουλκών (19,9% έναντι απωλειών κατά 17,5%), όπως επίσης η παραγωγή Μηχανημάτων και Ειδών Εξοπλισμού, που ενισχύθηκε κατά 11,4%, κατόπιν οριακών απωλειών της τάξης του 1,9%. Με διπλάσιο ρυθμό αναπτύσσεται φέτος ο κλάδος του Χαρτιού (6,7% αντί 3,4% πέρυσι), ενώ σε τροχιά ανάκαμψης έχει πλέον εισέλθει και ο κλάδος της παραγωγής Επίπλων, με ρυθμό 6,7%, όταν την αν-

τίστοιχη περίοδο του 2013 κατέγραφε έντονες απώλειες που ξεπερνούσαν το 27%. Ο κλάδος των Ποτών εξακολουθεί να μεγεθύνεται, με ρυθμό που πλέον φθάνει το 5,7% (αντί 4,4% πέρυσι), ενώ στην παραγωγή Προϊόντων από Ελαστική και Πλαστική Ύλη υπεραντισταθμίστηκαν οι περυσινές απώλειες (+3,6% αντί -1,7% το 2013). Ηπιότερες αυξήσεις εμφανίζονται στους κλάδους Μη Μεταλλικών Ορυκτών, των οποίων η παραγωγή ενισχύεται κατά 2,0%, από 10,0% πριν ένα χρόνο, καθώς και στις Εκτυπώσεις και Αναπαραγωγή Προεγγεγραμμένων Μέσων (1,3% έναντι -12,5%). Τέλος, οριακή αύξηση του προϊόντος, με ρυθμό παρόμοιο με πέρυσι (0,9%) σημειώνεται στον κλάδο Χημικών Προϊόντων.

Γενικότερα οι κλάδοι που σχετίζονται με Κεφαλαιουχικά και Ενδιάμεσα αγαθά κατέγραψαν αύξηση του προϊόντος τους κατά 11,1% (έναντι αντίστοιχης μείωσης κατά 18,4% πέρυσι) και κατά 2,8% (αντί -2,1% το 2013) αντίστοιχα. Στον αντίποδα, απώλειες σημειώνονται στην παραγωγή Διαρκών Καταναλωτικών αγαθών (-9,0% αντί -14,0% την αντίστοιχη περίοδο του 2013) και στα Μη Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά, η παραγωγή των οποίων περιορίζεται κατά 1,4%, ενώ πέρυσι ενισχύονταν κατά 2,3%.

Διάγραμμα 3.1

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη-18 Π.Μ.(%) ως προς την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Κατασκευές

Ο δείκτης παραγωγής στις Κατασκευές παρουσιάζει σημάδια ήπιας ανάκαμψης, καθώς αυξήθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2014 κατά 2,4%, έναντι υποχώρησης κατά 29,9% στο αντίστοιχο πρώτο τρίμηνο του 2013. Σε ότι αφορά τις τάσεις στους δείκτες που δείχνουν τις εξελίξεις στην οικοδομική δραστηριότητα, ο αριθμός των αδειών⁷ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014 μειώθηκε κατά 24,6%, σε συνέχεια αντίστοιχων απωλειών 22,1% την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Χαρακτηριστικό είναι πως στο σύνολο των ελληνικών περιφερειών, ο αριθμός των αδειών αυξήθηκε μόνο στην περιφέρεια Ανατολικής

Μακεδονίας και Θράκης (3,5%). Στις υπόλοιπες περιφέρειες, η μείωση των αδειών είναι εκτεταμένη. Αναλυτικά, η μεγαλύτερη κάμψη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014 καταγράφεται στην περιφέρεια Θεσσαλίας (-42,1%) και έπονται οι περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (-38,5%), Αττικής (-34,2%) και Κεντρικής Μακεδονίας (-31,4%). Ηπιότερες μειώσεις σημειώνονται στις περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (-3,6%) και Νοτίου Αιγαίου (-3,0%).

Τέλος σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι συναλλαγές επί οικιστικών ακινήτων κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014 περιορίστηκαν κατά 63,3%, σε συνέχεια απωλειών ίδιας έκτασης κατά την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Τουτέστιν, μόλις 3,9 χιλ. συναλλαγές διεκπεραιώθηκαν κατά την εν λόγω περίοδο, όταν κατά το πρώτο τρί-

⁷ Με τον όρο οικοδομικές άδειες, η ΕΛΣΤΑΤ αναφέρεται σε όλα τα είδη των οικοδομικών αδειών, περιλαμβάνοντας άδειες για νέα οικοδομή, προσθήκη, αναπαλαίωση, κατεδάφιση, περιτοίχιση, νομιμοποίηση, αναθεώρηση και τροποποίηση οικοδομής.

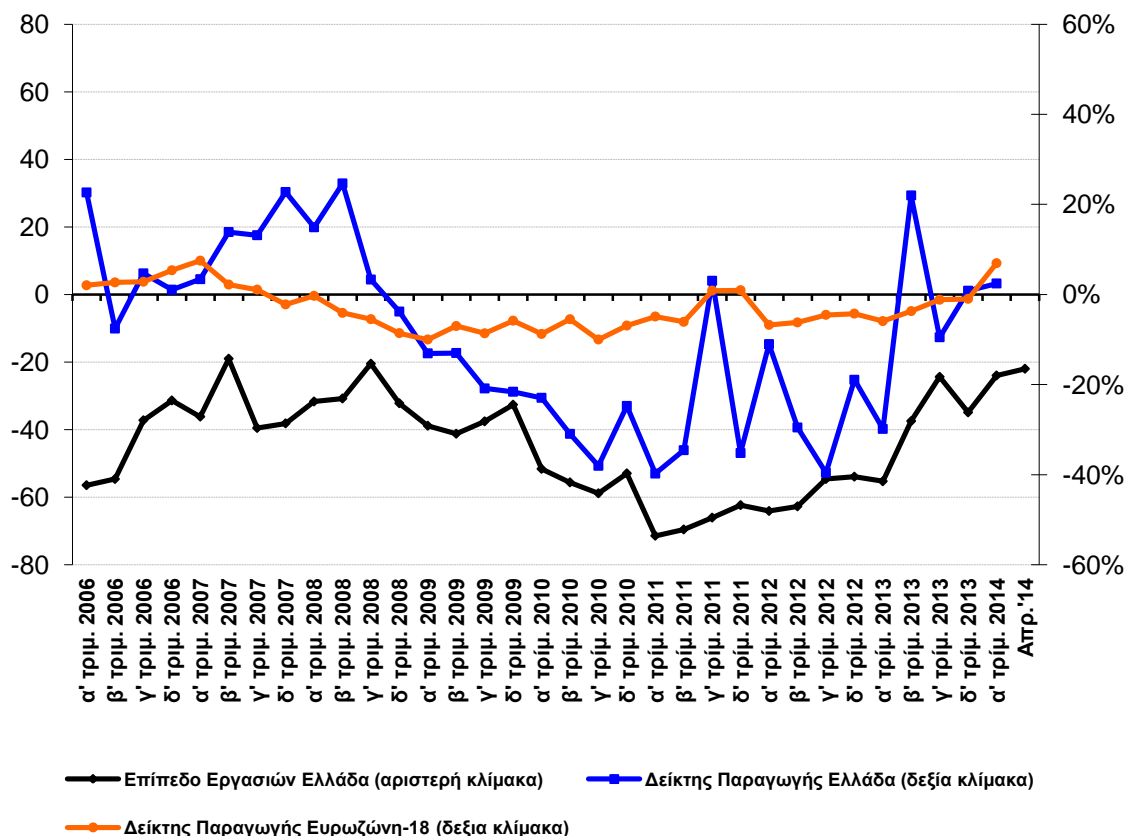
μηνο του 2013 οι συναλλαγές ξεπέρασαν τις 10,6 χιλ. Ίδια κάμψη κατέγραψε και ο δείκτης εκτιμήσεων αξίας συναλλαγών ο οποίος στο πρώτο τρίμηνο του έτους περιορίστηκε κατά 66,7% και διαμορφώθηκε στις 7,5 μονάδες, έχοντας παρουσιάσει σωρευτική μείωση κατά 92,5% σε σχέση με το 2007 (έτος βάσης). Ωστόσο, η σημαντική φετινή πτώση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη ρύθμισης για το φόρο υπεραξίας στα ακίνητα το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η θέσπιση του νέου φορολογικού καθεστώτος από τα

τέλη Απριλίου αναμένεται να αναθερμάνει αρκετά την αγορά ακινήτων στη συνέχεια του τρέχοντος έτους.

Τέλος, ως προς το σκέλος της χρηματοδότησης της οικοδομικής δραστηριότητας σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που αφορούν στον Απρίλιο του 2014, τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων με διάρκεια άνω των 5 ετών διαμορφώθηκαν στο 3,01% παραμένοντας ουσιαστικά αμετάβλητα σε σχέση με τους προηγούμενους δύο μήνες.

Διάγραμμα 3.2

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές –ετήσια Π.Μ. (%)– στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη -17 και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών στην Ελλάδα (Ελλάδα: 1996-2006=100, Ευρωζώνη 17: 2010=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ/Eurostat/IOBE

Λιανικό Εμπόριο

Ανακόπτεται η ύφεση στο λιανικό εμπόριο κατά το πρώτο τετράμηνο του 2014, με το δείκτη όγκου του να ενισχύεται για πρώτη φορά μετά από ακριβώς τέσσερα χρόνια, κατά 1,6%, έναντι σημαντικών απωλειών 13,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Φαίνεται πως οι γενικότερες τάσεις σταθεροποίησης που επικρατούν την τελευταία περίοδο στην ελληνική οικονομία υποστηρίζουν την αύξηση στη ζήτηση αγαθών, η οποία μπορεί μεν να είναι περιορισμένη, ωστόσο μάλλον αποτελεί προάγγελο μιας νέας περιόδου ανάκαμψης.

Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο τετράμηνο του 2014, ο δείκτης όγκου αυξήθηκε σε τέσσερις από τους οκτώ υποκλάδους σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα. Η μεγαλύτερη άνοδος σημειώθηκε στον κύκλο εργασιών του κλάδου Βιβλία – Χαρτικά (8,0% έναντι 17,2% πέρυσι), με τα είδη Ένδυσης και Υπόδησης, στα οποία ο τζίρος ενισχύθηκε με ρυθμό 5,5% πέρυσι να ακολουθούν (έναντι 1,8% το 2013). Θετικό πρόσημο εμφανίζουν και οι πωλήσεις Καυσίμων και Λιπαντικών, καθώς ο σχετικός δείκτης βελτιώνεται με ρυθμό της τάξης του 4,1%, ελαφρώς ηπιότερα από ότι την αντίστοιχη περίοδο πριν ένα χρόνο (-5,4%). Τέλος, ήπια ενίσχυση, της τάξης του 1,0%, καταγράφεται στον κλάδο των Μεγάλων Καταστημάτων Τροφίμων, αντί σημαντικών απωλειών της τάξης του 14,1% στο πρώτο τρίμηνο του 2013.

Στον αντίποδα, η ζήτηση στα Πολυκαταστήματα περιορίστηκε κατά 0,7% (έναντι -

0,4% πέρυσι). Παράλληλα, αποκλιμακώθηκε αρκετά η κάμψη στα Φάρμακα – Καλλυντικά, όπου διαμορφώθηκε στο 7,7% έναντι -21,6% κατά την ίδια περυσινή περίοδο. Τέλος, σταθεροποίηση στις αρχές του 2013 του δείκτη στον κλάδο των Επίπλων, Ηλεκτρικών Ειδών και Οικιακού Εξοπλισμού αντιστρέφεται φέτος, με το σχετικός δείκτη να περιορίζεται κατά 7,2%.

Οι πρόδρομοι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών που εκτιμώνται στο πλαίσιο της έρευνας οικονομικής συγκυρίας του IOBE σκιαγραφούν τις προσδοκίες των εκπροσώπων του λιανικού εμπορίου και επομένως προσφέρουν αξιόπιστες ενδείξεις για τις τάσεις στη δραστηριότητα του κλάδου. Οι προσδοκίες στο Λιανικό Εμπόριο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014 εμφανίζονται βελτιωμένες κατά 23,8% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (23,1%). Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός πως αισιοδοξία επικρατεί σε όλους ανεξαιρέτως τους κλάδους του Λιανικού Εμπορίου.

Η μεγαλύτερη μεταβολή στο δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών καταγράφεται στον κλάδο Οχημάτων – Ανταλλακτικών (42,7% αντί 39,1% πέρυσι), με το σχετικό δείκτη να ανέρχεται στις 114,5 μονάδες τον Ιούνιο, στην καλύτερη επίδοση του από τον Οκτώβριο του 2009. Στο πρώτο εξάμηνο του 2014 ο δείκτης διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στις 107,6 μονάδες, έναντι 75,4 μονάδων κατά το αντίστοιχο διάστημα του 2013, ενώ η επίδοση του 2014 είναι η υψηλότερη μετά το 2008 (113,6). Στο πρώτο εξάμηνο καταγράφεται εντυπωσιακή βελτίωση σε όλους τους

επιμέρους δείκτες, όπως στο ισοζύγιο πωλήσεων το οποίο είναι πλέον θετικό, στις 5,7 μονάδες, έναντι -48,2 μονάδων το 2013. Έτσι, στο πρώτο μισό του 2014, μια στις τρεις εταιρείες εκτιμά ότι οι πωλήσεις είναι υψηλότερες σε σχέση με το κανονικό, ενώ η βελτίωση αυτή αντανakλάται και στο ισοζύγιο αποθεμάτων, το οποίο είναι αρνητικό, στις -13,5 μονάδες, δηλαδή περισσότερες εταιρείες εκτιμούν ότι τα αποθέματα τους είναι σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι του κανονικού. Παράλληλα όμως με το ισοζύγιο των πωλήσεων, σημαντική ώθηση στο δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών έδωσε τόσο το ισοζύγιο των παραγγελιών, με θετικό πρόσημο (+6,6 μονάδες), έναντι αρνητικού το 2013 (-38,2), όσο και το ισοζύγιο για τις προοπτικές των πωλήσεων όπου διαμορφώθηκε στις 14,7, έναντι -24,7 μονάδων το 2013. Οι παραπάνω θετικές εξελίξεις δεν επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό το ισοζύγιο απασχόλησης, το οποίο παραμένει αρνητικό (-4,9), ωστόσο είναι αρκετά βελτιωμένο σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη (2013:-31,7 / 2012:-67,7). Η βελτίωση των δεικτών αντανakλάται και στα επίσημα στοιχεία, με τις πωλήσεις επιβατικών στο πρώτο 5μηνο του έτους να είναι κατά 19,2% υψηλότερες σε σχέση με πέρυσι, ενώ θετικό πρόσημο

είχε καταγραφεί τελευταία φορά το 2008. Σημαντική ενίσχυση καταγράφεται και στην κατηγορία των ελαφρών φορτηγών, κατά 28,9% στο 5μηνο.

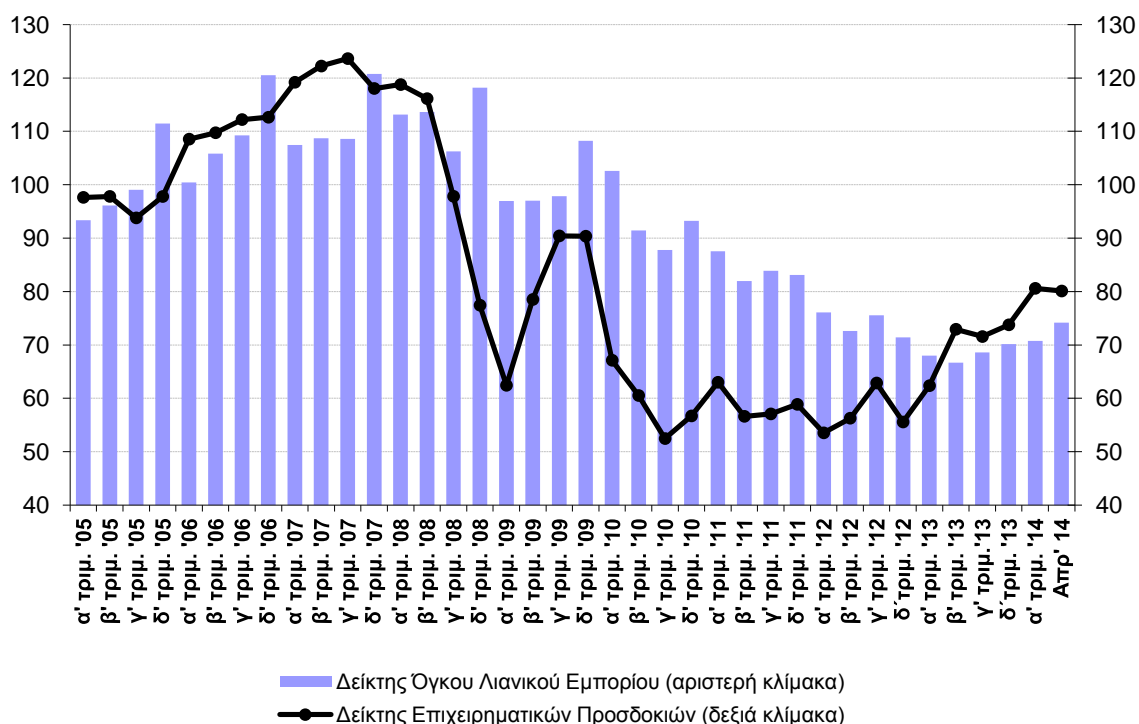
Ακολουθεί ο κλάδος Ένδυσης – Υπόδησης όπου ο σχετικός δείκτης μεταβάλλεται θετικά κατά 38,6% σε σχέση με παρόμοια μεταβολή της τάξης του 39,3% την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Στα Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός η τάση των προσδοκιών αντιστράφηκε πλήρως στο πρώτο εξάμηνο του έτους σε σχέση με πέρυσι καθώς εμφανίζονται βελτιωμένες κατά 26,6%, όταν πέρυσι σημείωναν κατακόρυφη πτώση, της τάξης του 15,4%. Τέλος ενισχύονται και τα Πολυκαταστήματα κατά 7,3%, όπου συνεχίζεται η βελτίωση των προσδοκιών που έχει ξεκινήσει ήδη από το περσινό πρώτο εξάμηνο (11,6%).

Χονδρικό Εμπόριο

Η σταθεροποίηση των τάσεων στο Λιανικό Εμπόριο επηρεάζει και τον προηγούμενο κρίκο της αλυσίδας, το Χονδρικό Εμπόριο. Πράγματι, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014, ο σχετικός δείκτης κύκλου εργασιών εξακολουθεί μεν να περιορίζεται (-0,4%) αλλά με σαφώς ηπιότερο ρυθμό σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο (-14,2%).

Διάγραμμα 3.3

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2005=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.4

Ετήσιες Μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2005=100)				
	Ιαν. - Απρ. 2012	Ιαν. - Απρ. 2013	Ιαν. - Απρ. 2014	Μεταβολή 2012/2013	Μεταβολή 2014/2013
Γενικός Δείκτης	81,10	70,50	71,60	-13,1%	1,6%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	82,10	71,70	71,00	-12,7%	-1,0%
Επιμέρους Κατηγορίες Καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	90,15	77,40	78,20	-14,1%	1,0%
Πολυκαταστήματα	82,50	82,20	73,40	-0,4%	-10,7%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	62,05	65,40	68,10	5,4%	4,1%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	65,03	66,30	66,30	2,0%	0,0%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	92,33	72,40	66,80	-21,6%	-7,7%
Ένδυση-Υπόδηση	61,20	62,30	65,70	1,8%	5,5%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	59,70	59,70	55,40	0,0%	-7,2%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	68,25	80,00	86,40	17,2%	8,0%

Πηγή: IOBE

Πίνακας 3.5

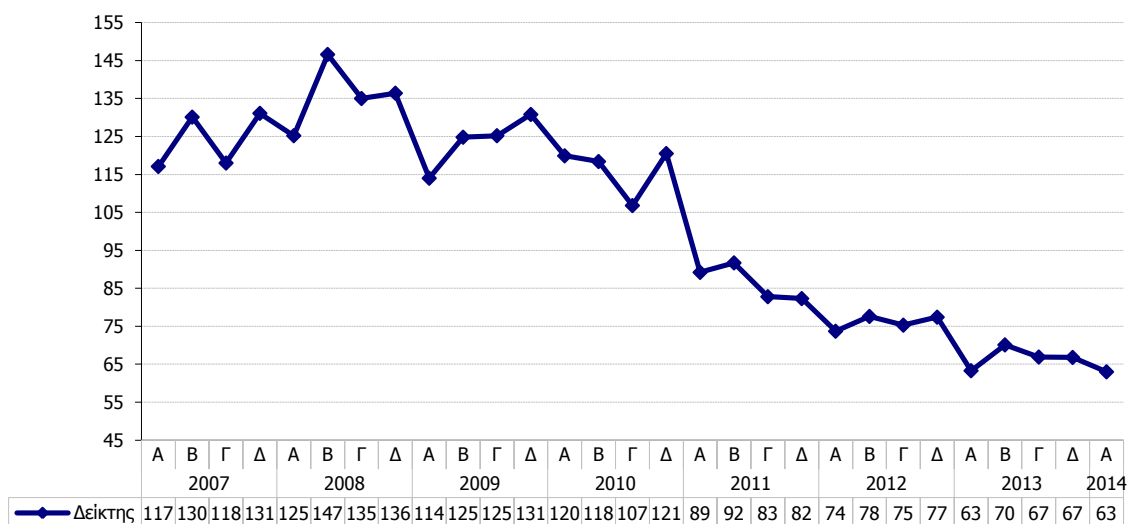
Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	Ιαν. - Ιουν. 2012	Ιαν. - Ιουν. 2013	Ιαν. - Ιουν. 2014	ΠΜ% '13/'12	ΠΜ% '14/'13
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	77,3	65,4	82,8	-15,4%	26,6%
Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση	51,2	71,3	98,8	39,3%	38,6%
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	56,3	63,4	70,1	12,6%	10,6%
Οχήματα-Ανταλλακτικά	54,2	75,4	107,6	39,1%	42,7%
Πολυκαταστήματα	51,9	57,9	62,1	11,6%	7,3%
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	54,9	67,6	83,7	23,1%	23,8%

Πηγή: ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 3.4

Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο (2005=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Η πτωτική πορεία της δραστηριότητας σε κλάδους των υπηρεσιών που έχει ξεκινήσει ήδη από το 2009 συνεχίζεται και κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014 καθώς ο κύκλος εργασιών περιορίζεται σημαντικά στην πλειονότητά τους. Ειδικότερα, 8 στους 13 καταγράφουν απώλειες, περιορισμένες ωστόσο σε σχέση με αυτές της αντίστοιχης περυσινής περιόδου.

Η μεγαλύτερη υποχώρηση καταγράφεται στις υπηρεσίες αρχιτεκτόνων, μηχανικών

και λοιπών συναφών δραστηριοτήτων (κλάδος 71), όπου η κατακρήμνιση της κατασκευαστικής δραστηριότητας οδηγεί σε περιορισμό του κύκλου εργασιών τους κατά 27,1%, σε συνέχεια αντίστοιχης μείωσης πέρυσι (-26,8%). Ακολουθεί ο κλάδος των υπηρεσιών καθαρισμού (κλάδος 81.2) όπου η μείωση συνεχίζεται εντονότερα σε σχέση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2013 (-17,1% αντί -13,9%), καθώς και οι υπηρεσίες σχετικές με την απασχόληση (κλάδος 78) όπου η μείωση του δείκτη κύκλου εργασιών

επιταχύνεται, ξεπερνώντας το 6,0%, όταν πέρυσι ήταν μόλις 0,4%.

Ο κύκλος εργασιών των υπηρεσιών εκδοτικών δραστηριοτήτων (κλάδος 58) μειώνεται εκ νέου, κατά 4,6%, παρά την περυσινή σημαντική διόρθωση (+12,2%). Παρόμοιες απώλειες καταγράφονται και στις υπηρεσίες παροχής προστασίας και έρευνας (κλάδος 80) έχοντας όμως περιοριστεί σε σχέση με πριν ένα χρόνο (-4,3% έναντι -8,1%). Τέλος, οριακή μείωση της τάξης του 0,2% (αντί αύξησης κατά 5,5%) εμφανίζεται στις υπηρεσίες νομικών και λογιστικών δραστηριοτήτων (σωρευτικός κλάδος 69 & 70.2).

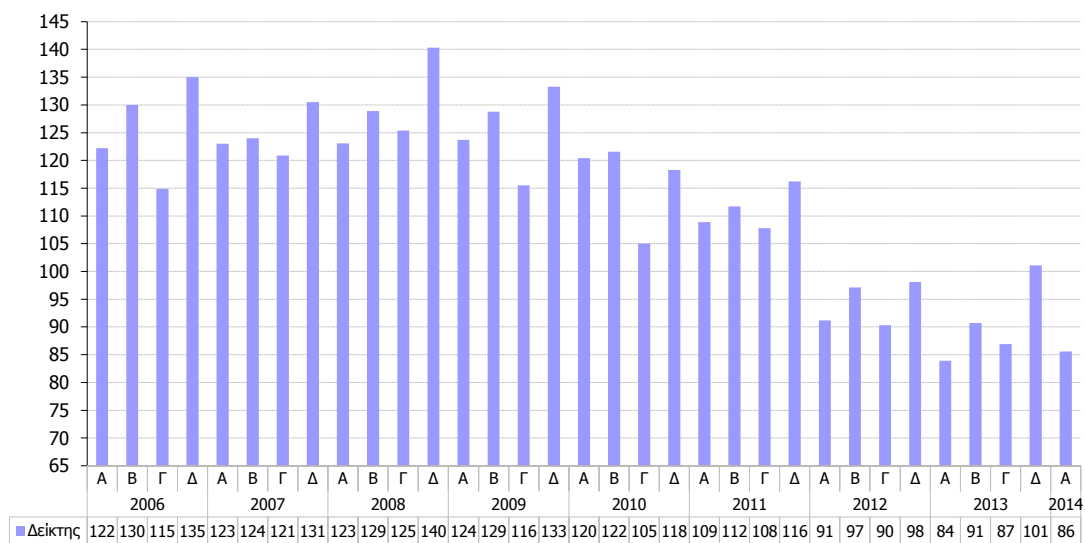
Στον αντίποδα, σημαντική ενίσχυση του τζίρου κατά 44,9% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο καταγράφηκε στον Τουρισμό (κλάδοι 55 & 56), όταν ο δείκτης είχε διαμορφωθεί σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Παράλληλα, υψηλότερη από πέρυσι είναι η δραστηριότητα στον κλάδο Πληροφορικής (κλάδος 62), με το δείκτη κύκλου εργασιών να αυξάνεται κατά 18,7% σε αντίθεση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο όπου περιοριζόταν με ρυθμό 18,6%. Στις υπηρεσίες τεχνικών και επιστημονικών δραστηριοτήτων (κλάδος 74) σημειώθηκε άνοδος με ρυθμό 12,3%, αντισταθμίζοντας εν μέρει την κατακόρυφη πτώση κατά 42,6% στο αρχικό τρίμηνο του 2013. Σε αναπτυξιακή τροχιά εισέρχονται και οι υπηρεσίες επεξεργασίας δεδομένων και δραστηριοτήτων παροχής πληροφόρησης (κλάδος 63) καθώς μεγεθύνονται κατά 5,2%, έναντι

ίδιας έκτασης απωλειών 5,3% πριν ένα χρόνο. Με ηπιότερο ρυθμό αυξάνεται ο τζίρος στις υπηρεσίες διοικητικών δραστηριοτήτων γραφείου (κλάδος 82), κατά 3,0% αντί απωλειών 15,7% πέρυσι, καθώς και στις υπηρεσίες ταχυδρομικών και ταχυμεταφορικών δραστηριοτήτων (κλάδος 53) με τον κύκλο εργασιών να αυξάνεται κατά 2,0%, σε αντίθεση με τη μείωση της τάξης του 8,0% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Από την άλλη μεριά, οι προσδοκίες στους κλάδους των Υπηρεσιών κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014, **όπως αποτυπώνονται στην έρευνα οικονομικής συγκυρίας του IOBE**, είναι σαφώς καλύτερες σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Συγκεκριμένα, ο γενικός δείκτης στις υπηρεσίες ενισχύθηκε κατά 27,1% σε συνέχεια ηπιότερης αύξησης κατά 18,9% το πρώτο εξάμηνο του 2014. Σε όλους ανεξαιρέτως τους υποκλάδους των υπηρεσιών οι προσδοκίες βελτιώνονται, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε υψηλότερα των περυσινών επίπεδα. Αναλυτικότερα, ο δείκτης προσδοκιών των Τουριστικών γραφείων ενισχύεται κατά 55,3% (αντί 37,9% πέρυσι), ενώ ακολουθεί ο κλάδος της Πληροφορικής (38,6% έναντι 49,6%) και τα Ξενοδοχεία – Εστιατόρια (31,4% σε σχέση με 17,3%). Λιγότερο από ότι πέρυσι βελτιώνονται οι προσδοκίες στους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς με το σχετικό δείκτη να βελτιώνεται κατά 15,2% σε σχέση με 36,7% κατά την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

Διάγραμμα 3.5

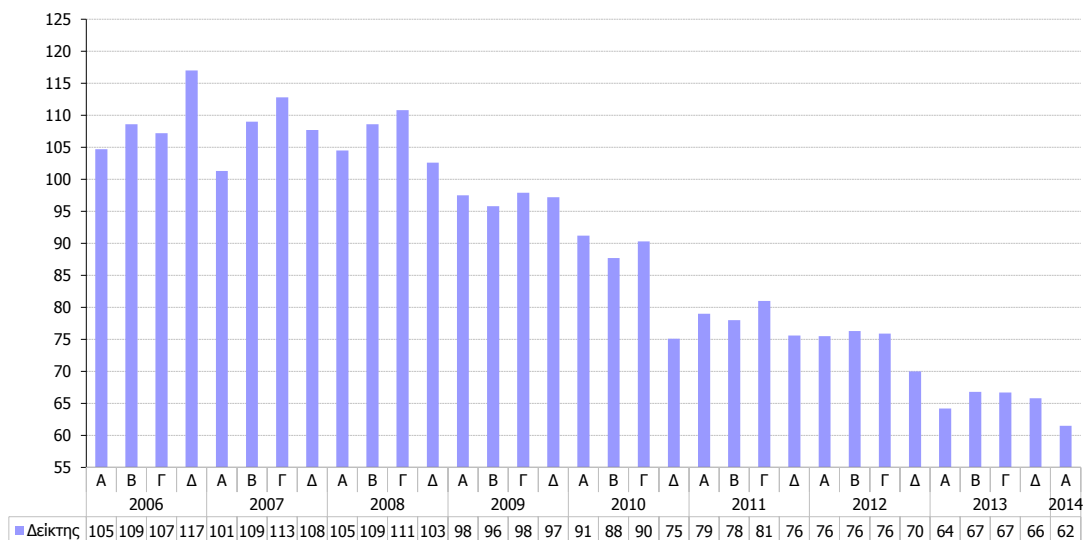
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Ταχυδρομικών και ταχυ-μεταφορικών δραστηριοτήτων (κλάδος 53)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.6

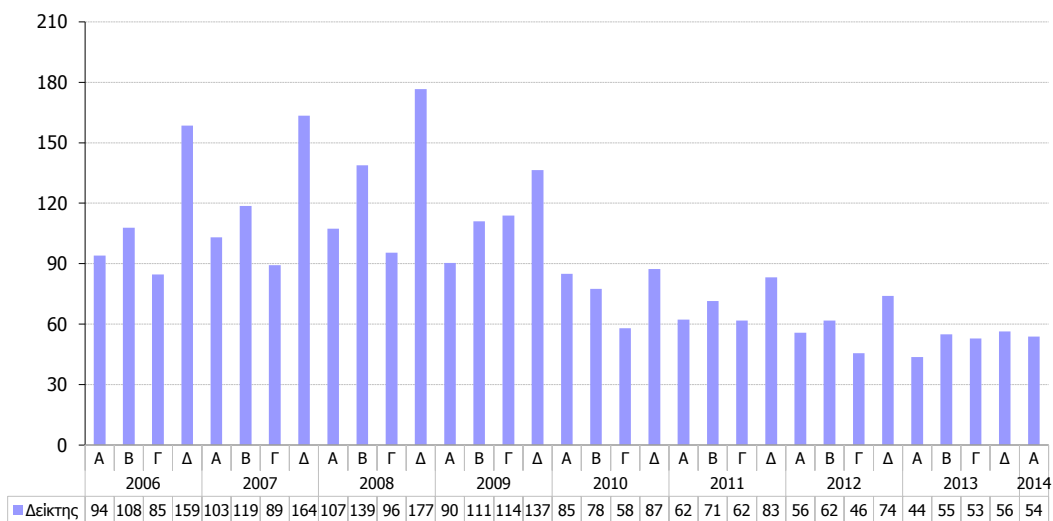
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Υπηρεσιών Τηλεπικοινωνιών (κλάδος 61)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.7

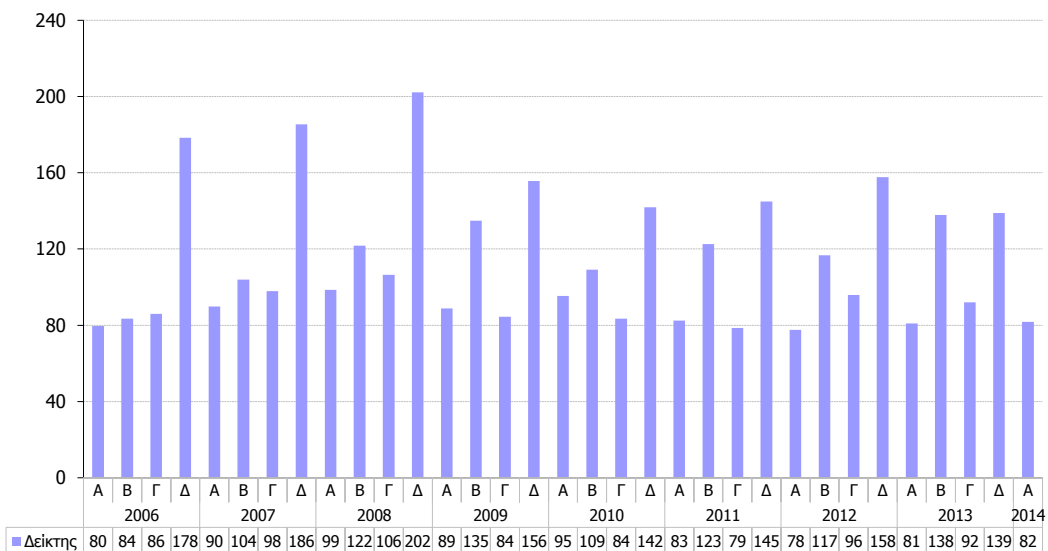
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος 62)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.8

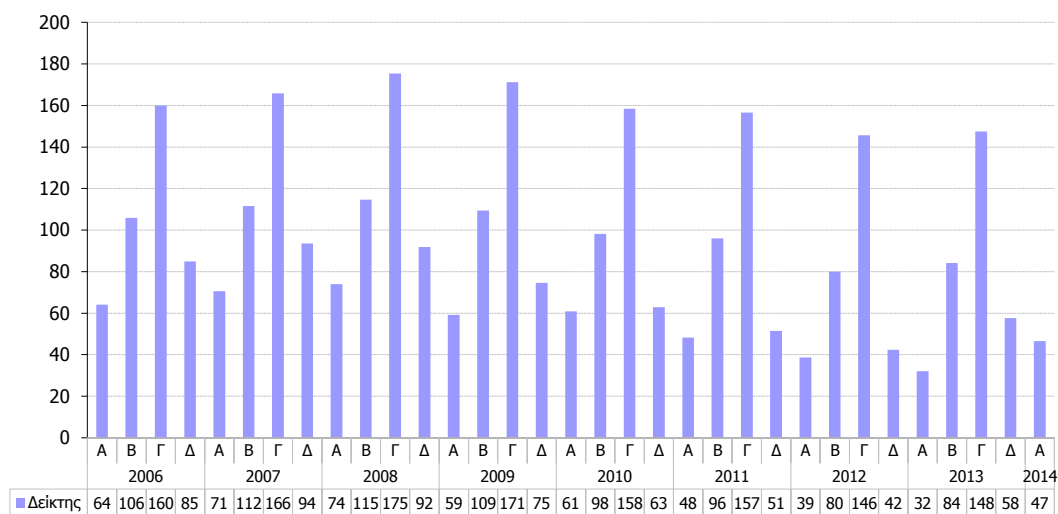
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Νομικών, Λογιστικών & παροχής συμβουλών διαχείρισης δραστηριοτήτων (κλάδοι 69 & 70.2)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.9

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης) (Κλάδοι 55 & 56)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.6

Δείκτες Κύκλου Εργασιών (Ετήσια Μεταβολή, 2005=100)

	α' τριμ. 2012	α' τριμ. 2013	α' τριμ. 2014	ΠΜ% '13/'12	ΠΜ% '14/'13
Εμπόριο Αυτοκινήτου	49,4	43,6	51,3	-11,7%	17,7%
Μεταφορές Χερσαίες και μέσω Αγωγών	87,3	83,2	51,3	-4,7%	-38,3%
Πλωτές Μεταφορές	50,8	54,8	44,3	7,9%	-19,2%
Αεροπορικές Μεταφορές	65,1	64,8	70,4	-0,5%	8,6%
Υποστηρικτικές προς τις Μεταφορές Υπηρεσίες & Υπηρεσίες Αποθήκευσης	50,1	70,0	73,8	39,7%	5,4%
Ταξιδιωτικά Πρακτορεία	19,4	19,5	22,3	0,5%	14,4%
Ταχυδρομικές και Ταχυμεταφορικές Δραστηριότητες	91,2	83,9	85,6	-8,0%	2,0%
Εκδοτικές Δραστηριότητες	40,9	45,9	43,8	12,2%	-4,6%
Τηλεπικοινωνίες	75,5	64,2	64,2	-15,0%	0,0%
Πληροφορική	55,8	45,4	53,9	-18,6%	18,7%
Επεξεργασία Δεδομένων	151,2	143,3	150,7	-5,2%	5,2%
Νομικές, Λογιστικές, Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	77,6	81,9	81,7	5,5%	-0,2%
Αρχιτέκτονες, Μηχανικοί	50,4	36,9	26,9	-26,8%	-27,1%
Διαφήμιση, Έρευνα Αγοράς, Δημοσκοπήσεις	37,3	28,4	24,6	-23,9%	-13,4%
Διοικητικές Δραστηριότητες Γραφείου	80,3	67,7	69,7	-15,7%	3,0%
Τουρισμός	38,6	32,1	46,5	-16,8%	44,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.7

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1996-2006=100)

	Ιαν. - Ιούν. 2012	Ιαν. - Ιούν. 2013	Ιαν. - Ιούν. 2014	ΠΜ% '13-'12	ΠΜ% '14-'13
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια	61,7	72,4	95,1	17,3%	31,4%
Τουριστικά Γραφεία - Πρακτορεία	58,3	80,4	124,9	37,9%	55,3%
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	56,3	57,3	66,2	1,8%	15,5%
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	52,6	71,9	82,8	36,7%	15,2%
Πληροφορική	40,5	60,6	84,0	49,6%	38,6%
Σύνολο Υπηρεσιών	54,9	65,3	83,0	18,9%	27,1%

Πηγή: IOBE

3.3 Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας

Οι εξαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Μαρτίου του τρέχοντος έτους στα €6,3 δισεκ., σημειώνοντας υποχώρηση της τάξης του 3,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Όμως, **εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, οι εξαγωγές ήταν 4,7% λιγότερες στο α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους από ότι πριν ένα χρόνο.** Πτώση μικρότερης έκτασης καταγράφηκε στις εισαγωγές αγαθών, οι οποίες περιορίστηκαν κατά 1,1%, με αποτέλεσμα η αξία τους να διαμορφωθεί στα €11,5 δισεκ. Συνεπώς, το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά €84,4 εκατ., (+16%), στα €5,3 δισεκ. **Έτσι, η αξία των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας αντιστοιχεί στο 54% των εισαγωγών της, αναλογία σχεδόν διπλάσια εκείνης μόλις πριν μια τριετία.** Όσον αφορά στον Απρίλιο, για τον οποίο δεν υπάρχουν προς το παρόν αναλυτικά στοιχεία, η αξία των εξαγωγών σημείωσε υποχώρηση της τάξης του 20,8% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2013 (-12,4% χωρίς τα πετρελαιοειδή), με την αξία τους να προσεγγίζει τα €2 δισεκ., ενώ οι εισαγωγές

υποχώρησαν κατά 7,5%, στα €3,6 δισεκ. Ακολούθως, το εμπορικό έλλειμμα της χώρας παρουσίασε τον περασμένο Απρίλιο αύξηση κατά 17,2%, ανερχόμενο στα €1,6 δισεκ.

Αναλυτικά, πτωτικά κινήθηκαν στο αρχικό τρίμηνο του 2014 οι εξαγωγές στα Αγροτικά προϊόντα, με την αξία τους να υπολείπεται κατά 15,5% της αντίστοιχης περυσινής, ξεπερνώντας οριακά το €1 δισεκ (από €1,2 δισεκ. το ίδιο χρονικό διάστημα του 2013), καθώς και στα Καύσιμα, όπου σημειώθηκε κάμψη κατά 2%, στα €2,4 δισεκ. (από € 2,5 δισεκ.). Συνολικά αυτές οι δύο κατηγορίες εξαγωγικών αγαθών αντιπροσωπεύουν περίπου τα 5/9 των ελληνικών εξαγωγών (πίνακας 3.8). Στα Αγροτικά προϊόντα, αξιοσημείωτη εξασθένιση της εξαγωγικής ζήτησης σημειώθηκε στα Λάδια και λίπη ζωικής - φυτικής προέλευσης (-74,2%), η αξία των οποίων δεν ξεπέρασε τα €70 εκατ., με το μερίδιό τους στη συγκεκριμένη κατηγορία αγαθών να καταγράφει σημαντική μείωση (από 2/9 σε 1/15). Ταυτόχρονα, στα Τρόφιμα και ζώα ζωντανά, τα οποία αποτελούν τη σημαντικότερη κατηγορία εξαγόμενων προϊόντων μεταξύ των αγροτικών, σημειώθηκε οριακή ενίσχυση, της τάξης του 1,1% (+€9 εκατ.), με τη συνο-

λική τους αξία να μην ξεπερνά τα €850 εκατ. Οριακή ενίσχυση παρουσίασαν και οι εξαγωγές Ποτών-Καπνού, κατά 0,2%, με την αξία τους να ξεπερνά τα €104 εκατ., ενώ χαμηλότερες κατά 0,4% ήταν οι εξαγωγές των Πρώτων Υλών, αγγίζοντας τα €257 εκατ. Επομένως, δεδομένων των προαναφερθεισών τάσεων στις επιμέρους κατηγορίες αγαθών, η εξασθένιση των εξαγωγών στα Αγροτικά προϊόντα συνολικά οφείλεται στην σημαντική υποχώρηση στα Λάδια και λίπη ζωικής-φυτικής προέλευσης.

Ανοδική τάση επικράτησε στις εξαγωγές Βιομηχανικών προϊόντων στο πρώτο τρίμηνο του 2014 (+0,9%), με την αξία τους να αγγίζει τα €2,4 δισεκ., και το μερίδιό τους στο σύνολο των εξαγωγών να παραμένει σε σχετικά υψηλό επίπεδο (38%). Η οριακή ενίσχυση των εξαγωγών στη συγκεκριμένη κατηγορία αγαθών ερμηνεύεται κυρίως από την αύξηση των εξαγωγών στα Χημικά προϊόντα (+9% ή κατά €54 εκατ.) και στα Διάφορα βιομηχανικά είδη (+5,7% ή €22 εκατ.). Σε πτωτική τροχιά βρέθηκαν οι εξαγωγές στα Μηχανήματα-Υλικό Μεταφορών (-4,1% ή -€20 εκατ.), η αξία των οποίων αποτελεί το 1/5 του συνόλου των εξαγωγών Βιομηχανικών προϊόντων, αλλά και στα Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά άύλη, με την αξία τους να περιορίζεται κατά 3,5% έναντι του 2013, στα €877 εκατ. Ενίσχυση των εξαγωγικών επιδόσεων έλαβε χώρα στα Μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες αγαθά, κατά 8,1%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €138 εκατ. Όσον αφορά στη γεωγραφική διάσταση των εξαγωγών της Ελλάδας, πτωτικά κινήθηκαν στο α' τρίμηνο του 2014 οι

εξαγωγές προς τις χώρες της Ευρωζώνης-15, κατά 2,3%, προσεγγίζοντας τα €1,9 δισεκ., ενώ ηπιότερη ήταν η μείωση προς την ΕΕ-27 (-0,7%), η αξία των οποίων διαμορφώθηκε στα €2,8 δισεκ. Σε επίπεδο χωρών της Ευρωζώνης, μικρής έκτασης ενίσχυση των εξαγωγών έλαβε χώρα προς την Γερμανία (+3,5%), που απορροφά μεγάλο μέρος των ελληνικών προϊόντων, με την αξία τους να ξεπερνά τα €438 εκατ., ενώ υψηλότερες ήταν οι εξαγωγές και προς την Κύπρο κατά 18,2%, φθάνοντας τα €304 εκατ., επίδοση που τη διατηρεί στην πέμπτη θέση μεταξύ των σημαντικότερων μας εμπορικών εταίρων. Σημαντική βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων σημειώθηκε και προς την Γαλλία (+7%) και το Βέλγιο (+24,3%), με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €175 εκατ. και €67 εκατ. αντιστοίχως. Αντιθέτως, έντονη συρρίκνωση των εξαγωγών καταγράφηκε προς την Ιταλία, το δεύτερο σημαντικότερο προορισμό τους, με την αξία τους να υποχωρεί κατά 16,2%, στα €575 εκατ., καθώς και προς την Ισπανία (-7,4%), η αξία των οποίων άγγιξε τα €148 εκατ.

Σταθερότητα παρουσίασαν οι εξαγωγικές ροές προς την Τουρκία το πρώτο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με πέρυσι, με την αξία τους να ξεπερνά τα €702 εκατ., διατηρώντας την τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της χώρας μας. Έντονη ενίσχυση των εξαγωγών, κατά 15,6%, σημειώθηκε προς το Ηνωμένο Βασίλειο, με την αξία τους να φθάνει τα €215 εκατ., ενώ υποχώρηση της τάξης του 18% καταγράφηκε προς τις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα η αξία τους να μην ξεπεράσει τα €202 εκατ.

Πίνακας 3.8

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές (εκατ. €)

Ιανουάριος-Μάρτιος					
	Αξία (εκατ. €)		ΠΜ(%)	Σύνθεση (%)	
	2014	2013	'14/'13	2014	2013
Αγροτικά προϊόντα	1.020,5	1.207,4	-15,5%	16,2%	18,6%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	848,1	839,2	1,1%	13,5%	12,9%
Ποτά & καπνός	104,1	103,9	0,2%	1,7%	1,6%
Λάδια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης	68,2	264,3	-74,2%	1,1%	4,1%
Πρώτες ύλες	257,1	258,1	-0,4%	4,1%	4,0%
Πρώτες ύλες μη εδωδιμες εκτός από καύσιμα	257,1	258,1	-0,4%	4,1%	4,0%
Καύσιμα	2.471,0	2.521,1	-2,0%	39,3%	38,8%
Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	2.471,0	2.521,1	-2,0%	39,3%	38,8%
Βιομηχανικά προϊόντα	2.395,4	2.375,0	0,9%	38,1%	36,6%
Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	643,4	590,0	9,0%	10,2%	9,1%
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	876,7	911,7	-3,8%	14,0%	14,0%
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	467,7	487,5	-4,1%	7,4%	7,5%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	407,7	385,8	5,7%	6,5%	5,9%
Άλλα	138,7	128,4	8,1%	2,2%	2,0%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	138,7	128,4	8,1%	2,2%	2,0%
Συνολικές εξαγωγές	6.282,7	6.490,0	-3,2%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΠΣΕ-ΚΕΕΜ-ΕΛΣΤΑΤ

Η ζήτηση για ελληνικά προϊόντα από τις χώρες των Βαλκανίων ενισχύθηκε κατά 9,4%, με το μερίδιό τους στο σύνολο των εξαγωγών να ανέρχεται κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες και την αξία τους να προσεγγίζει τα €830 εκατ. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην άνοδο των εξαγωγών προς την Βουλγαρία (+8%), που κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές της Ελλάδας μεταξύ των χωρών της περιοχής, με την αξία τους να ξεπερνά τα €315 εκατ. Ταυτόχρονα, αυξημένες εμφανίζονται οι εξαγωγές αγαθών και προς την Αλβανία και την ΠΓΔΜ (+41,7% και +23,8% αντίστοιχα), με τη συνολική αξία τους να ξεπερνά τα €264 εκατ. Έντονα ανοδικές τάσεις εκδηλώθηκαν προς την Βοσνία-Ερζεγοβίνη (+22,6%) και την Κροατία (+57,6%), η αξία των εξαγωγών προς τις οποίες διαμορφώθηκε στα €18

εκατ. και €17 εκατ. αντίστοιχα, ενώ ελαφρώς ηπιότερη ήταν η ενίσχυση των εξαγωγών προς τη Ρουμανία (+18,5%, στα €151 εκατ.). Στον αντίποδα, σημαντική εξασθένηση των εξαγωγών σημειώθηκε προς τη Σερβία και το Κόσσοβο (-10,6% και -56%), με την συνολική αξία τους να αγγίζει τα €55 εκατ.

Στις χώρες της Βόρειας Αμερικής, εκτός των ΗΠΑ, ενίσχυση της εξαγωγικής ζήτησης εκδηλώθηκε από το Μεξικό (+21%), με την αξία τους να ανέρχεται στα €31 εκατ., ενώ συρρίκνωση των εξαγωγικών ροών κατά 3% καταγράφηκε προς τον Καναδά και την αξία τους να προσεγγίζει τα €21 εκατ.

Ανοδικά κινήθηκαν στο πρώτο τρίμηνο φέτος οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προς τις χώρες της Βόρειας Αφρικής και

της Μέσης Ανατολής, με τη συνολική τους αξία να διαμορφώνεται στα €980 εκατ. Μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος στην περιοχή αναδεικνύεται η Αίγυπτος, με εξαγωγές προς αυτή ύψους €202 εκατ., 31% υψηλότερες έναντι του α' τριμήνου του 2013. Αξιοσημείωτη τόνωση των εξαγωγών παρατηρήθηκε προς τη Σαουδική Αραβία, καθώς οι εξαγωγές προς αυτή εξαπλασιάστηκαν, φθάνοντας τα €177 εκατ. Παράλληλα, σημαντική διεύρυνση έλαβε χώρα στις εξαγωγές αγαθών προς την Τυνησία (+77%), με την αξία τους να προσεγγίζει τα €28 εκατ., αλλά και προς τα Ην. Αραβικά Εμιράτα, προς τα οποία ξεπέρασε τα €158 εκατ., επίπεδο σχεδόν τριπλάσιο σε σχέση με το αυτό στο ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Διεύρυνση, της τάξης του 23%, παρουσίασαν και οι εξαγωγές προς το Λίβανο, αγγίζοντας τα €149 εκατ. Αντιθέτως, χαμηλότερες ήταν οι εξαγωγές προς το Ισραήλ και την Αλγερία, κατά 65% και 55% (στα €38 εκατ. και €64 εκατ., αντίστοιχα), αλλά και προς τη Λιβύη, κατά 39,3%, στα € 95 εκατ.

Διεύρυνση των εξαγωγών κατά 5,5% σημειώθηκε προς τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών, αυξάνοντάς τις στα €151 εκατ., εξέλιξη που προήλθε κυρίως από την ισχυρή ανοδική τάση που παρατηρήθηκε στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προς την Ουκρανία (+156%), με την αξία τους να φθάνει τα €33 εκατ. Στον αντίποδα, υποχώρηση των εξαγωγών κατά 24% σημειώθηκε προς την

Ρωσία, περιορίζοντας την αξία τους στα €63 εκατ., ενώ σταθεροποιητικές δυνάμεις επικράτησαν στις εξαγωγές προς την Γεωργία, με την αξία τους να παραμένει στα €31 εκατ. Σημαντική υποχώρηση των εξαγωγών των ελληνικών αγαθών, κατά 70,4%, καταγράφηκε το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους προς τις αγορές των χωρών της Λατινικής Αμερικής, με την αξία τους να προσεγγίζει τα €20 εκατ. Η εξασθένιση των εξαγωγικών επιδόσεων προς τις χώρες της Λατινικής Αμερικής οφείλεται κυρίως στην κατακόρυφη μείωση της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από τη Βραζιλία, κατά 85%, που διαμόρφωσε την αξία τους στα €9 εκατ., αντισταθμίζοντας τις σταθεροποιητικές τάσεις των εξαγωγών προς τις υπόλοιπες, με μικρό μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών προς τη Λατινική Αμερική, χώρες της.

Αντιθέτως, φαίνεται να διατηρείται η αύξηση της ζήτησης των ελληνικών αγαθών που είχε διαφανεί τα προηγούμενα χρόνια προς τις ταχέως αναπτυσσόμενες χώρες της Ν.Α. Ασίας, καθώς στο α' τρίμηνο του 2014 καταγράφηκε ενίσχυση των εξαγωγών προς αυτές κατά 6% σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, διαμορφώνοντάς τις στα €270 εκατ. Αυτή η εξέλιξη αντισταθμίζει, σε μεγάλο βαθμό, την έντονα πτωτική τάση στη ζήτηση ελληνικών προϊόντων από την Κίνα στις αρχές του 2014, κατά 48%, με τις εξαγωγικές ροές προς αυτή να διαμορφώνονται στα €53 εκατ.

Πίνακας 3.9

Εξαγωγές ανά προορισμό την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2014 και 2013

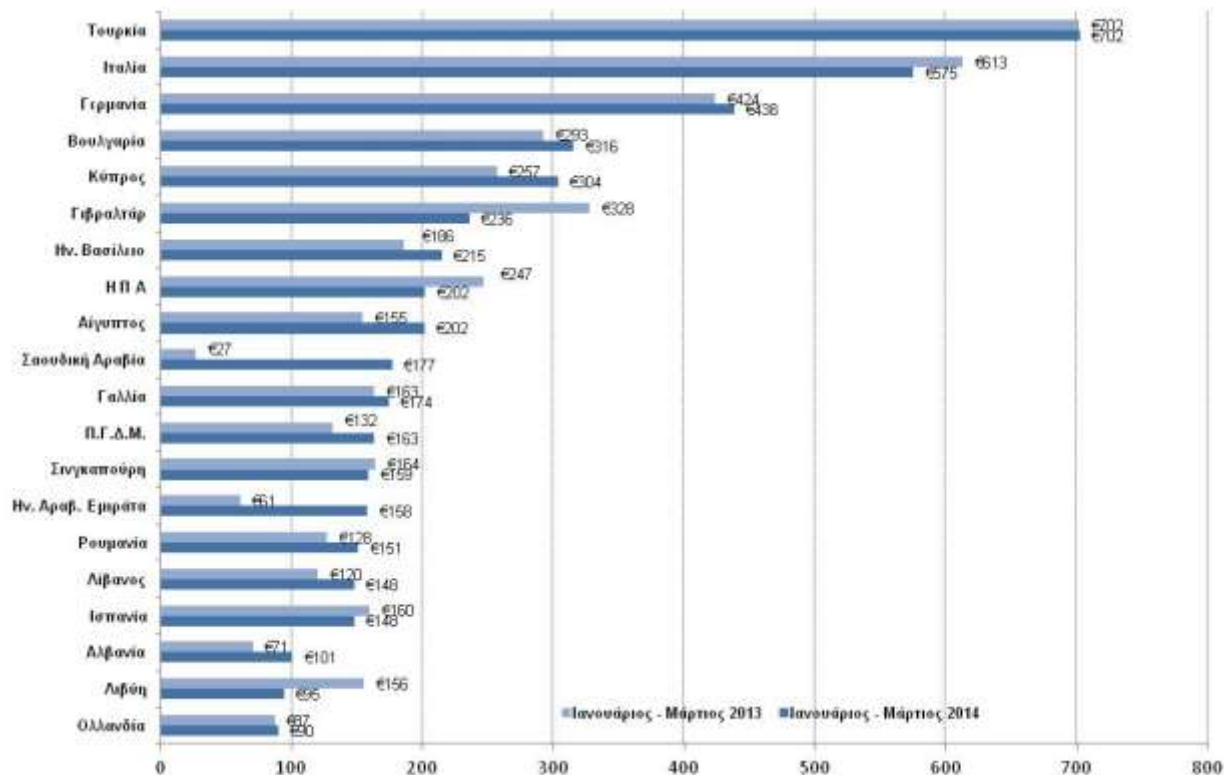
	Αξία (εκατ. €)		Π.Μ. (%) '14/'13	Σύνθεση	
	2014*	2013*		2014	2013
ΟΟΣΑ (29 χώρες)	3.122,8	3.179,2	-1,8%	49,7%	49,0%
Ε.Ε. (27)	2.795,6	2.816,5	-0,7%	44,5%	43,4%
Ε.Ε. (15)	1.874,8	1.918,1	-2,3%	29,8%	29,6%
Β. Αμερική	253,6	298,4	-15,0%	4,0%	4,6%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	45,1	46,6	-3,2%	0,7%	0,7%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός Ν.Κορέας)	713,7	731,2	-2,4%	11,4%	11,3%
Βαλκάνια	829,4	758,0	9,4%	13,2%	11,7%
Κοινοπολ. Ανεξάρτ. Κρατών (ΚΑΚ)	150,9	143,0	5,5%	2,4%	2,2%
Β. Αφρική & Μ. Ανατολή	979,6	923,2	6,1%	15,6%	14,2%
Χώρες Αφρικής (εκτός Β.Αφρικής)	31,5	22,9	37,6%	0,5%	0,4%
Ν.Α. Ασία	268,9	253,8	5,9%	4,3%	3,9%
Λατ. Αμερική	19,8	67,0	-70,4%	0,3%	1,0%
Λοιπές Χώρες	639,4	855,6	-25,3%	10,2%	13,2%
ΣΥΝΟΛΟ	6.282,7	6.490,0	-3,2%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-ΚΕΕΜ

Διάγραμμα 3.10

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων (σε εκ. €), κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2014 και 2013

Πηγή: ΠΣΕ Επεξεργασία: ΙΟΒΕ

Ανακεφαλαιώνοντας, η υποχώρηση των εξαγωγών προϊόντων στο πρώτο τρίμηνο φέτος οφείλεται κυρίως στην πτώση τους στα Καύσιμα και τα Αγροτικά προϊόντα, που αντιστάθμισαν την ενίσχυση στις υπόλοιπες κατηγορίες αγαθών. Η ανακοπή της ανοδικής δυναμικής των εξαγωγών που είχε εκδηλωθεί τα προηγούμενα έτη στις αρχές του 2014 οφείλεται κυρίως στην συρρίκνωση της ζήτησης ελληνικών αγαθών από χώρες της Βορείου, αλλά και της Λατινικής Αμερικής, καθώς και από την Ιταλία, το δεύτερο σημαντικότερο εξαγωγικό προορισμό τους, και την Κίνα. Αυτές οι τάσεις πιθανότατα θα διατηρηθούν καθ' όλο το έτος. Παρά την ανάκαμψη της οικονομίας της Ευρωζώνης κατά το τρέχον έτος μετά από δύο έτη ύφεσης, οι εξαγωγικές επιδόσεις προς τις χώρες της υποχώρησαν. Ωστόσο, ενισχυτικά στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων εκτιμάται ότι θα επιδράσει η ζήτηση από τις χώρες των Βαλκανίων, την Κύπρο και τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών.

Γενικότερα, οι τάσεις των ελληνικών εξαγωγών προς προορισμούς με δυναμική αύξηση της ζήτησης, όπως οι αναπτυσσόμενες χώρες της Ν.Α. Ασίας, η Κίνα και η Ινδία, οι χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών και αυτές της Λατινικής Αμερικής είναι μεικτές στο πρώτο τετράμηνο του τρέχοντος έτους. Σημειώνεται άνοδος προς Ν.Α. Ασία και προς Κ.Α.Κ. η οποία υπεραντισταθμίζεται, τουλάχιστον προσωρινά, από την έντονη υποχώρηση προς Κίνα, Ινδία και Λατινική Αμερική. Πέρυσι, στο πρώτο τρίμηνο οι εξαγωγές προς τις αγορές της Κίνας και της Ινδίας

κατέγραψαν σαφώς ηπιότερη εξασθένηση, ενώ διεύρυνσή τους, έστω οριακή, παρατηρήθηκε προς τις χώρες της Λατινικής Αμερικής (+1%) και ισχυρή προς τις χώρες της Κ.Α.Κ. (+24%). Από αυτά τα στοιχεία είναι προφανές ότι δεν έχει διαμορφωθεί ένα σταθερό προφίλ των ελληνικών προϊόντων σε αυτές τις πολλά υποσχόμενες αγορές και ότι οι εξαγωγικές επιδόσεις εύκολα επηρεάζονται από πλήθος παραγόντων, χωρίς να μπορούν να επιδείξουν ανθεκτικότητα. Ως εκ τούτου, παρουσιάζουν σε μικρό χρονικό διάστημα μεγάλες διακυμάνσεις. **Τούτων δεδομένων, η αξία των εξαγωγών συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών το 2014 εκτιμάται ότι θα προσεγγίσει τα €26,5 δισεκ. από €27,2 δισεκ. το 2013, σημειώνοντας υποχώρηση της τάξης του 2,5%.** Χωρίς τα πετρελαιοειδή αναμένεται να διαμορφωθεί φέτος στα €16,2 δισεκ., από €16,8 δισεκ. το 2013, καταγράφοντας μείωση της τάξης του 3,5%.

3.4 Απασχόληση - Ανεργία

Η ανεργία παρέμεινε στο πρώτο τρίμηνο του 2014 στο ίδιο επίπεδο με το αμέσως προηγούμενο, δηλαδή στο 27,8%, το οποίο είναι και το διαχρονικά υψηλότερό της, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ. Από την άλλη πλευρά, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013 η ανεργία αυξήθηκε μόλις κατά 0,2%, άνοδος που είναι η μικρότερη από το ξεκίνημα της διεύρυνσης της ανεργίας το 2009, με αποτέλεσμα οι άνεργοι να ανέλθουν σε ένα χρόνο κατά 6,3 χιλ., στους 1.342,3 χιλ. από 1.336 χιλ.

Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα παραμένει το υψηλότερο στην ΕΕ-18 από το τρίτο τρίμηνο του 2012⁸. Το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (25,3%) παρουσιάζεται στην Ισπανία, στην οποία, όμως, η ανεργία παρουσίασε για τέταρτο συνεχόμενο τρίμηνο στις αρχές του τρέχοντος έτους αποκλιμάκωση. Ακολουθούν σε απόσταση δύο χώρες που έχουν προσφύγει στο Μηχανισμό Στήριξης, η Κύπρος και η Πορτογαλία, με 16,5% και 14,9% αντίστοιχα. Ωστόσο στην Πορτογαλία - η οποία πρόσφατα εξήλθε από το Μηχανισμό - επίσης σημειώνεται για τέταρτο συνεχόμενο τρίμηνο πτώση της ανεργίας, ενώ στην Κύπρο η ανεργία παρουσιάζει μείωση για πρώτη φορά ύστερα από το τέταρτο τρίμηνο του 2010. Παραπλήσια είναι η τάση της ανεργίας και στην Ιρλανδία (εκτός Μνημονίου από τα τέλη του προηγούμενου έτους), στην οποία η πτώση της ξεκίνησε από το πρώτο τρίμηνο του 2012 και πλέον δεν ξεπερνά το 12%. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη-18 στο αρχικό τρίμηνο του 2014 καταγράφηκε στην Γερμανία (5,2%), και ακολουθούν το Λουξεμβούργο (6,1%), η Τσεχία (6,6%) και η Μάλτα (6,9%).

Όπως έχει αναφερθεί κατ' επανάληψη σε προηγούμενες εκθέσεις, **η άνοδος της ανεργίας προήλθε αποκλειστικά από τη μείωση της απασχόλησης** κατά 0,6% ή 20,5 χιλ. άτομα (από 3.504,2 χιλ. το πρώτο τρίμηνο του 2013 σε 3.483,7 χιλ. το ίδιο τρίμηνο φέτος), καθώς στο ίδιο χρονικό διάστημα **το μέγεθος του**

εργατικού δυναμικού μειώθηκε οριακά, κατά 0,3% ή 14,2 χιλ. άτομα (από 4.840,2 χιλ. σε 4.826 χιλ.). Επισημαίνεται και πάλι το πολύ χαμηλό επίπεδο απασχόλησης, που είναι το χαμηλότερο τουλάχιστον από το 1998.

Σε ότι αφορά τα επιμέρους χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, **η ανεργία συνεχίζει να πλήττει περισσότερο τις γυναίκες από τους άντρες** καθώς το ποσοστό ανεργίας τους στο πρώτο τρίμηνο του έτους ήταν 6,4 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο σε σύγκριση με αυτό των ανδρών. Ωστόσο, η ανεργία στους άνδρες το πρώτο τρίμηνο του 2014 διαμορφώθηκε ουσιαστικά στο ίδιο επίπεδο με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι (25% και 24,9% αντίστοιχα), ενώ η ανεργία στις γυναίκες παρουσίασε οριακή άνοδο, στο 31,4% από 31,1%. Στην Ευρωζώνη-18, η διαφορά της ανεργίας μεταξύ ανδρών και γυναικών ήταν αμελητέα, με τα ποσοστά ανεργίας να διαμορφώνονται σε 11,7% και 11,9% αντίστοιχα. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών στην ΕΕ-18 το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους (11,7%) ήταν οριακά χαμηλότερο έναντι αυτού στο ίδιο τρίμηνο του 2013 (-0,2 ποσοστιαίες μονάδες), όπως και στις γυναίκες (από 12% σε 11,9%).

Από τη σκοπιά της **ηλικιακής διάρθρωσης της ανεργίας**, αυτή παρέμεινε-όπως τα προηγούμενα χρόνια - πολύ πιο οξυμένη στα άτομα νεαρής ηλικίας. Ωστόσο, την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2014 η ανεργία των ατόμων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών μειώθηκε σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013, από 60% σε 56,7%, όταν σε όλες

⁸ Από την 1^η Ιανουαρίου 2014 η Λετονία έγινε το 18^ο μέλος της Ευρωζώνης. Κατά συνέπεια, πλέον, όπου αυτό είναι εφικτό θα γίνονται συγκρίσεις με την ανεργία στην Ευρωζώνη-18 και αναφορές σε αυτή.

τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες η τάση ήταν ανοδική. Στις ηλικίες 25-29 ετών το σχετικό ποσοστό διαμορφώθηκε στο 42,3%, από 41,1% ένα χρόνο νωρίτερα, ενώ τα άτομα που βρίσκονται στην παραγωγική ηλικία 30-44 ετών πλήττονται από την ανεργία, αλλά σε χαμηλότερο βαθμό από τους νεότερους τους, με το ποσοστό της να ανέρχεται σε 26,7%, αυξημένο κατά 0,6% σε σύγκριση με το αρχικό τρίμηνο πέρυσι (26,1%). Παρόμοια είναι η τάση στην ανεργία της ηλικιακής ομάδας 45-64 ετών, όπου ανήλθε κατά 0,7%, στο 20,3% από 19,6%. Συνολικά, περίπου το 70% του συνόλου των ανέργων της χώρας κατά τους πρώτους μήνες φέτος προερχόταν από άτομα ηλικίας 30 ετών και άνω (69,8% έναντι 68% την αντίστοιχη περίοδο το 2013), όταν το αντίστοιχο ποσοστό το 2008 δεν ξεπερνούσε 56,1%. Αυτή η εξέλιξη καταδεικνύει τα προβλήματα που δημιουργούνται στην κοινωνική συνοχή δεδομένου τα άτομα αυτών των ηλικιών φέρουν το κύριο βάρος της κάλυψης των οικογενειακών αναγκών.

Η διαρκής αδυναμία της ελληνικής οικονομίας να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας αντικατοπτρίζεται στην αύξηση του αριθμού των ανέργων που βρίσκονται εκτός της αγοράς εργασίας για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το πρώτο τρίμηνο του 2009 το ποσοστό των **μακροχρόνια ανέργων** ανήλθε κατά 32,3 ποσοστιαίες μονάδες, φθάνοντας στο αρχικό τρίμηνο του 2014 το 71,4% (958,7 χιλ. άτομα), 7,8 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο εκείνου πριν ένα χρόνο (63,6% ή 849,5 χιλ. άτομα). Από την

άλλη πλευρά, κρίνεται θετική η εξέλιξη ότι για τρίτο συνεχόμενο τρίμηνο το ποσοστό των **νέων ανέργων** παρουσίασε μείωση, καθώς διαμορφώθηκε στο 23%, από 23,7% και 23,8% στα δύο αμέσως προηγούμενα τρίμηνα, και 23,4% το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2013.

Η ανεργία συνεχίζει να μαστίζει περισσότερο όσους έχουν **χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης**, καθώς τα υψηλότερα ποσοστά της παρουσιάζονται στα άτομα που έχουν παρακολουθήσει μερικές τάξεις του Δημοτικού (44,8% το πρώτο τρίμηνο του 2014 έναντι 32,6% πριν ένα χρόνο) ή δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (38,7% φέτος, έναντι όμως 42,9% στις αρχές του 2013). Υψηλή είναι η ανεργία και στα άτομα που έχουν λάβει απολυτήριο Γυμνασίου, με ένα στα τρία (33,1%) να μην έχει απασχόληση, αναλογία οριακά χαμηλότερη σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2013 (33,7%). Ελαφρώς χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζεται στα άτομα με απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης (31,1% από 30,1%), ενώ έπονται οι απόφοιτοι Ανώτερης Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με 29,2% στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου, από 30% στο αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο. Στα επίπεδα του εθνικού ποσοστού ανεργίας κυμαίνεται το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με απολυτήριο Δημοτικού (27,6% από 27,9%). Του εθνικού μέσου όρου υπολείπονται τα ποσοστά ανεργίας στα άτομα με πτυχίο Ανώτατων Σχολών ή με Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό Τίτλο (18,7% και 15,3%, αντίστοιχα, έναντι 17,8% και 15,6% το ίδιο τρίμηνο πέρυσι).

Ως προς τις τάσεις της ανεργίας σε **περιφερειακό επίπεδο**, είναι χαρακτηριστικό ότι παρουσιάζει μείωση σε πέντε περιφέρειες (Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Αττική, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Δυτική Μακεδονία), για πρώτη φορά από το 2008 η οποία κυμαίνεται από 0,4 ποσοστιαίες μονάδες (Θεσσαλία) έως 3,5 ποσοστιαίες μονάδες (Δυτική Μακεδονία). Στον αντίποδα, στην Κρήτη, την Κεντρική Μακεδονία και το Βόρειο Αιγαίο η ανεργία παρουσίασε οριακή άνοδο (0,1 - 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014. Στις υπόλοιπες πέντε περιφέρειες της χώρας η αύξηση της ανεργίας κυμάνθηκε μεταξύ 1,8 (Ηπειρος) και 5,4 ποσοστιαίων μονάδων (Νότιο Αιγαίο) και, με εξαίρεση την Πελοπόννησο, ήταν χαμηλότερη από ότι στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Επισημαίνεται ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στο αρχικό τρίμηνο φέτος καταγράφηκε στο Νότιο Αιγαίο, με την ανεργία να ανέρχεται από 24,9% στο πρώτο περυσινό τρίμηνο, που ήταν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά εκείνης της περιόδου, σε 30,3% μετά από ένα έτος. Ακολουθούν με παραπλήσια έκταση ανεργίας οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας, όπου τα σχετικά ποσοστά διαμορφώθηκαν σε 29,9% και 29,7%, αντίστοιχα (από 29,7% και 27% το ίδιο τρίμηνο πέρυσι), ενώ ίδιο ποσοστό ανεργίας (28,5%) σημειώθηκε στη Δυτική Μακεδονία και Ήπειρο (από 32% και 26,7%, αντίστοιχα). Κοντά στον εθνικό μέσο όρο είναι το ποσοστό ανεργίας στην Αττική (28,1% από 28,6%), που συγκεντρώνει το 40% περίπου του εργατικού δυναμικού της χώρας, καθώς και στην Στερεά Ελλάδα (27,6% από 28,2%).

Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας σημειώθηκε στην Πελοπόννησο, όπου, παρότι η ανεργία ανήλθε ταχύτερα από ότι πέρυσι, δεν ξεπέρασε το 23,4% από 20,7% την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2013. Έπεται η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, με αμετάβλητο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με ένα χρόνο πριν (24,4% από 24,3% πέρυσι).

Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στον αριθμό των ανέργων σημειώθηκε στο Νότιο Αιγαίο, φθάνοντας το 24% (από 37,9 χιλ. το πρώτο τρίμηνο του 2013 σε 47 χιλ. το πρώτο τρίμηνο του 2014), ενώ η δεύτερη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση έλαβε χώρα στα Ιόνια Νησιά (+19,2%, από 20,8 χιλ. σε 24,8 χιλ. φέτος). Ακολουθούν σε αναλογική διεύρυνση του αριθμού των ανέργων η Πελοπόννησος με 13,4% (+6,8 χιλ. άνεργοι) και η Δυτική Ελλάδα με αύξηση 10,6% (+8 χιλ. άνεργοι). Η μεγαλύτερη μείωση στον αριθμό των ανέργων εντοπίστηκε στη Δυτική Μακεδονία (-10,5% ή -3,8 χιλ. άτομα), ενώ ακολούθησαν η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, με πτώση κατά 4,3% (από 68 χιλ. ανέργους το πρώτο τρίμηνο του 2013 σε 65,1 χιλ. ανέργους το αρχικό τρίμηνο του τρέχοντος έτους), καθώς και το Βόρειο Αιγαίο όπου η ανεργία μειώθηκε κατά 3,4% ή 0,7 χιλ. άτομα (από 20,7 χιλ. σε 20 χιλ. το πρώτο τρίμηνο φέτος). Τέλος, στην Αττική, με συγκέντρωση 38% του εργατικού δυναμικού της χώρας, η ανεργία μειώθηκε κατά 1,6% ή 8,5 χιλ. άτομα (από 526,3 χιλ. σε 517,8 χιλ.).

Προκειμένου να αναδειχθεί καλύτερα το μείζον πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα, αναφέρεται ότι σύμφωνα με πρόσφα-

τα στοιχεία που δημοσίευσε η Eurostat⁹ και αφορούν την ανεργία **στις 272 NUTS 2 περιφέρειες της ΕΕ-28 κατά το έτος 2013, πολλές από τις ελληνικές κατατάσσονται μεταξύ εκείνων με την υψηλότερη ανεργία πανευρωπαϊκά.** Συγκεκριμένα, στις περιφέρειες της Δυτικής και της Κεντρικής Μακεδονίας σημειώθηκαν το 6^ο και 8^ο μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ-28 (31,8% και 30% αντίστοιχα). Στην ανεργία των νέων ηλικίας 15-24 ετών, τέσσερις περιφέρειες της χώρας βρίσκονται μέσα στις δέκα πρώτες με τα υψηλότερα ποσοστά (Δυτική Μακεδονία 2^η με ποσοστό 70,6%, Ήπειρος 3^η με 67%, Κεντρική Μακεδονία 7^η με 61,8% και Αττική 10^η με ποσοστό 60,6%). Τέλος, πέντε από τις δέκα περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το υψηλότερο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας πέρυσι ήταν ελληνικές (Δυτική Ελλάδα 4^η με ποσοστό 72,9%, Στερεά Ελλάδα 6^η με 71%, Πελοπόννησος 8^η με 70,8%, Αττική 9^η με 69,3% και Κεντρική Μακεδονία 10^η με 69%).

Σε επίπεδο **βασικών οικονομικών τομέων**, στο **Δευτερογενή Τομέα** παραγωγής σημειώθηκε εκ νέου μείωση της απασχόλησης, εξέλιξη ενδεικτική της συνεχιζόμενης αποβιομηχανοποίησης της ελληνικής οικονομίας. Η απασχόληση στο συγκεκριμένο τομέα συρρικνώθηκε επιπλέον κατά 5,6% στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος, σε συνέχεια μείωσης 12,9% το πρώτο τρίμηνο του 2013. Ακολούθως, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 31,3 χιλ., από 558,3 χιλ. σε 527 χιλ. το ίδιο τρίμηνο φέτος. Στους δύο

άλλους βασικούς τομείς, τον **Πρωτογενή** και τον **Τριτογενή**, η απασχόληση αυξήθηκε στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, έστω οριακά, κατά 0,9% και 0,3% αντίστοιχα, σε αντίθεση με τη μείωση κατά 1,1% και 7,2% το πρώτο τρίμηνο του 2013. Οι εργαζόμενοι στον Πρωτογενή Τομέα αυξήθηκαν κατά 4,2 χιλ. (από 475,4 χιλ. σε 479,6 χιλ.) και στον Τριτογενή κατά 6,7 χιλ. (από τους 2.470,4 χιλ. σε 2.477,1 χιλ.).

Προχωρώντας στα στοιχεία για τους **επιμέρους κλάδων οικονομικής δραστηριότητας**, σε έντεκα από αυτούς (Γεωργία - Δασοκομία-Αλιεία, Ορυχεία-Λατομεία, Παροχή Νερού, Μεταφορά - Αποθήκευση, Τουρισμός, Χρηματοπιστωτικές - Ασφαλιστικές Δραστηριότητες, Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας, Διοικητικές - Υποστηρικτικές Δραστηριότητες, Εκπαίδευση, Τέχνες - Διασκέδαση-Ψυχαγωγία, Ετερόδοκοι Οργανισμοί και Φορείς) παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης στις αρχές του 2014. Αναλυτικά, η μεγαλύτερη αύξηση στην απασχόληση σημειώθηκε στον κλάδο των Διοικητικών-Υποστηρικτικών Δραστηριοτήτων, φθάνοντας το 24,6% (ή +14,4 χιλ. εργαζόμενοι), έναντι μείωσης κατά 17,6% (-12,5 χιλ. εργαζόμενοι) το πρώτο τρίμηνο του 2013. Έπεται ο κλάδος Παροχής Νερού, με διεύρυνση απασχόλησης κατά 19,2% (ή +3,7 χιλ. εργαζόμενοι) όταν την ίδια περίοδο πέρυσι παρουσίασε μείωση της τάξης του 13,8% (-3,1 χιλ. εργαζόμενοι). Σε έναν κλάδο τον οποίο επηρέασε έντονα αρνητικά η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, αυτόν της Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας, η απασχόληση ενισχύθη-

⁹ Την 15/04/2014 (Eurostat News Release, No.60/2014, 15 April 2014)

κε κατά 15,4% (ή +0,4 χιλ. εργαζόμενους), σε αντίθεση με την κατακόρυφη πτώση κατά 54,4% (-3,1 χιλ. εργαζόμενοι) κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2013. Πάντως, ο συναφής κλάδος των Κατασκευών παρουσίασε τη μεγαλύτερη μείωση στην απασχόληση σε απόλυτα μεγέθη κατά το πρώτο τρίμηνο φέτος 12,5% (ή -21,4 χιλ. εργαζόμενους), σε συνέχεια μείωσης κατά 20,3% (ή -43,5 χιλ. εργαζόμενους) πέρυσι. Αξιοσημείωτη αύξηση στην απασχόληση, της τάξης του 7,8% (+20,9 χιλ. εργαζόμενοι) έλαβε χώρα στην Εκπαίδευση, παρότι το ίδιο τρίμηνο πέρυσι καταγράφηκε συρρίκνωση κατά 11,2% (-34 χιλ. εργαζόμενοι). Οριακή αύξηση στην απασχόληση κατά 0,2% (+0,4 χιλ. εργαζόμενοι) και 0,6% (+0,6 χιλ. εργαζόμενοι) εντοπίζεται στους κλάδους Μεταφοράς-Αποθήκευσης και Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών Δραστηριοτήτων αντίστοιχα. Στο σημαντικό για την οικονομία της Ελλάδας κλάδο του Τουρισμού, η απασχόληση ενισχύθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2014 κατά 12,6 χιλ. εργαζόμενους, ή 5,3%, όταν το ίδιο τρίμηνο πέρυσι η συρρίκνωση είχε φθάσει το 8,4% (-21,8 χιλ. εργαζόμενοι).

Από τους κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας στους οποίους παρουσιάζεται συρρίκνωση στην απασχόληση-πέραν αυτών των Κατασκευών που ήδη αναφέρθηκε-η μεγαλύτερη μείωση σημειώθηκε στις Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, φθάνοντας το 6,9% (ή -3,6 χιλ. εργαζόμενοι). Το 6% (-13,1 χιλ. εργαζόμενοι) έφθασε η μείωση στην απασχόληση στον κλάδο Δραστηριοτήτων Ανθρώπινης Υγείας-Κοινωνικής Μέριμνας, ενώ η

μικρότερη συρρίκνωση στην απασχόληση, κατά μόλις 0,8% (-2,5 χιλ. εργαζόμενοι) σημειώθηκε στη Δημόσια Διοίκηση-Άμυνα-Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση. Τέλος, αμετάβλητη παρέμεινε η απασχόληση στον κλάδο Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος (28,7 χιλ. εργαζόμενοι).

Συμπερασματικά, τα στοιχεία απασχόλησης σε κλαδικό επίπεδο δείχνουν ότι η αύξηση στην απασχόληση, η οποία προήλθε κυρίως από **α)** την Εκπαίδευση (+20,9 χιλ.), λόγω και της προσωρινής απασχόλησης στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος εργασίας κοινωφελούς χαρακτήρα του ΟΑΕΔ, **β)** τις Υποστηρικτικές-Διοικητικές Δραστηριότητες (+14,4 χιλ.), στις οποίες επίσης ξεκίνησε πρόγραμμα και **γ)** τις Υπηρεσίες Παροχής Καταλύματος-Εστίασης (+12,6 χιλ.), ως αποτέλεσμα του ιδιαίτερα αυξημένου κύκλου εργασιών στον κλάδο (+44,9%), εξουδετερώθηκε από την υποχώρηση της απασχόλησης στις Κατασκευές (-21,4 χιλ.), τη Μεταποίηση (-14 χιλ.) και το Χονδρικό-Λιανικό Εμπόριο.

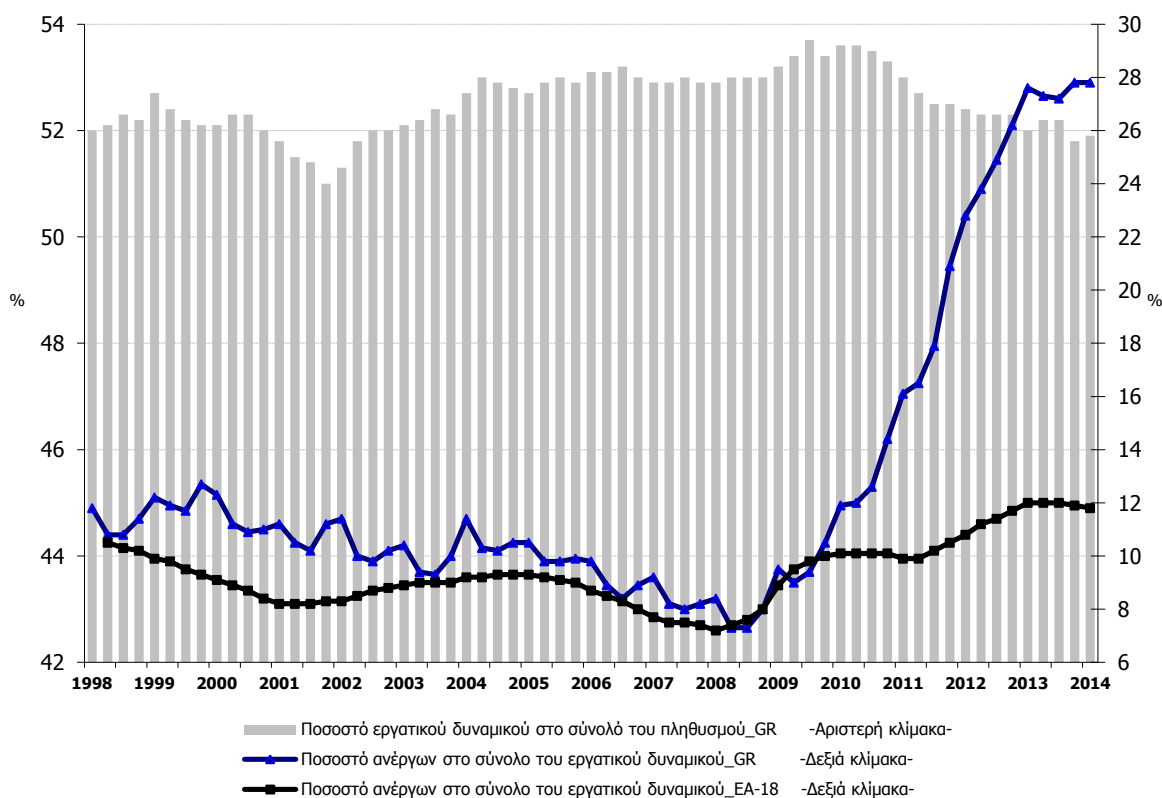
Το **κόστος εργασίας στον ιδιωτικό τομέα**, περιορίστηκε περαιτέρω το τέταρτο τρίμηνο του 2013, κατά 9,3%, σε συνέχεια μείωσης κατά 4,8% στο προηγούμενο τρίτο τρίμηνο και 4,5% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012. Συνολικά το 2013 το κόστος εργασίας υποχώρησε κατά 9,2%, σε συνέχεια μείωσης κατά 5,3% το 2012 και 4,6% το 2011. **Στο δημόσιο τομέα**, το κόστος εργασίας υποχώρησε το τελευταίο τρίμηνο του 2013 κατά 7,6%, σε αντίθεση με την πρόσκαιρη άνοδο κατά 2,3% που παρουσίασε το τρίτο τρίμηνο του έτους. Σε

ετήσια βάση, περιορίστηκε με χαμηλότερο ρυθμό το 2013 σε σχέση με το 2012 (6,1% έναντι 11,2%), ενώ το 2011 η μείωσή του έφτασε το 5,8%. Από το πρώτο τρίμηνο του 2013, ο περιορισμός του κόστους εργασίας στον ιδιωτικό τομέα είναι μεγαλύτερος σε σχέση με το δημόσιο τομέα, σε αντίθεση με την περίοδο 4Q/2011-4Q/2012 όπου το κόστος εργασίας στον τελευταίο μειώθηκε με

υψηλότερους ρυθμούς. Βεβαίως, η ταχύτερη αποκλιμάκωση οφείλεται και στο αρκετά υψηλότερο πριν την έναρξη της πτώσης επίπεδο στον δημόσιο τομέα. Από τις αρχές του 2010, οπότε ξεκίνησε η υποχώρηση του κόστους εργασίας, έως τα τέλη του 2013, η σωρευτική μείωση στον ιδιωτικό τομέα είναι της τάξης του 21,5% και στο δημόσιο τομέα 27,1%.

Διάγραμμα 3.11

Εξέλιξη του Ποσοστού του Εργατικού Δυναμικού στο Σύνολο του Πληθυσμού και του Ποσοστού των Ανέργων στο σύνολο του Εργατικού Δυναμικού

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Πίνακας 3.10

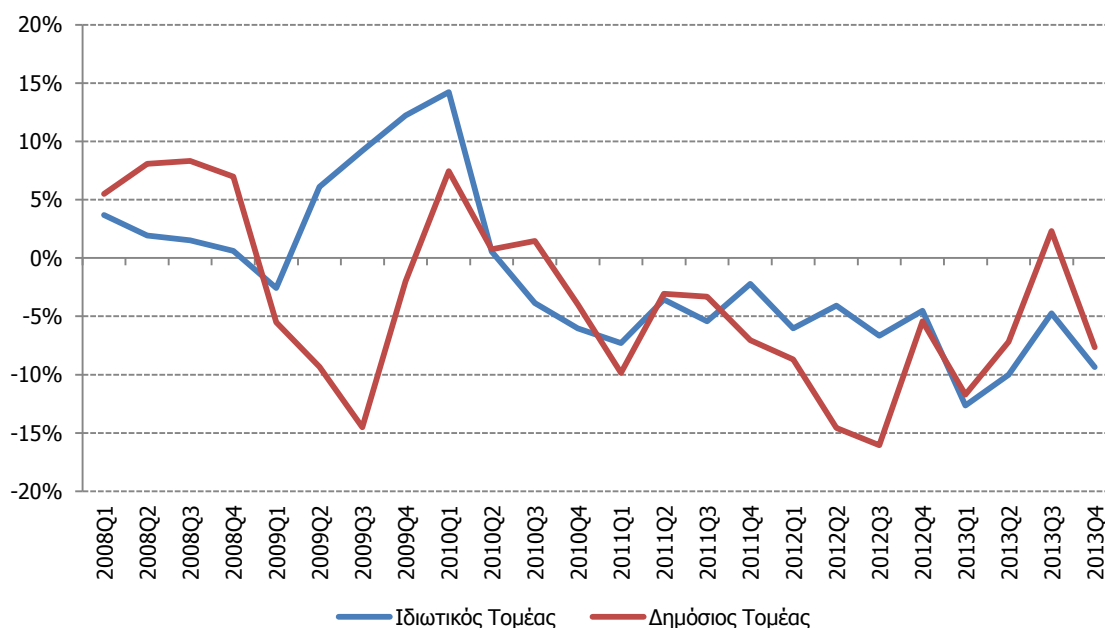
Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Εργατικό Δυναμικό				
		Ποσοστό (%) του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού
1998	8.680,4	52,1	4.017,9	88,8	507,9	11,2
1999	8.764,5	52,3	4.031,4	87,9	554,7	12,1
2000	8.839,8	52,2	4.088,5	88,6	523,5	11,4
2001	9.156,0	51,4	4.202,1	89,2	508,4	10,8
2002	9.188,3	51,8	4.265,0	89,7	492,7	10,4
2003	9.234,9	52,3	4.353,2	90,2	472,7	9,8
2004	9.285,3	52,9	4.389,5	89,4	520,0	10,6
2005	9.332,4	52,9	4.443,6	90,0	493,6	10,0
2006	9.374,1	53,1	4.527,5	91,0	448,2	9,0
2007	9.412,3	52,9	4.564,1	91,6	418,4	8,4
2008	9.435,1	53,0	4.610,5	92,3	387,9	7,8
2009	9.431,1	53,4	4.556,0	90,4	484,7	9,6
A' τρίμηνο 2010	9.418,1	53,6	4.446,0	88,1	600,2	11,9
B' τρίμηνο 2010	9.405,4	53,6	4.436,5	88,0	604,6	12,0
Γ' τρίμηνο 2010	9.393,1	53,5	4.398,0	87,4	631,9	12,6
Δ' τρίμηνο 2010	9.381,0	53,3	4.278,5	85,6	720,8	14,4
2010	9.399,4	53,5	4.389,8	87,3	639,4	12,7
A' τρίμηνο 2011	9.374,4	53,0	4.165,5	83,9	799,6	16,1
B' τρίμηνο 2011	9.373,1	52,7	4.124,2	83,5	815,6	16,5
Γ' τρίμηνο 2011	9.372,2	52,5	4.040,8	82,1	883,5	17,9
Δ' τρίμηνο 2011	9.371,7	52,5	3.886,9	79,1	1.028,6	20,9
2011	9.372,9	52,7	4.054,4	82,2	881,8	17,9
A' τρίμηνο 2012	9.364,7	52,4	3.785,0	77,2	1.119,1	22,8
B' τρίμηνο 2012	9.351,2	52,3	3.729,9	76,2	1.163,0	23,8
Γ' τρίμηνο 2012	9.338,0	52,3	3.668,0	75,1	1.218,4	24,9
Δ' τρίμηνο 2012	9.325,3	52,3	3.597,0	73,8	1.279,9	26,2
2012	9.344,8	52,3	3.695,0	75,6	1.195,1	24,4
A' τρίμηνο 2013	9.316,5	52,0	3.504,2	72,4	1.336,0	27,6
B' τρίμηνο 2013	9.311,7	52,2	3.535,0	72,7	1.327,9	27,3
Γ' τρίμηνο 2013	9.307,1	52,2	3.533,7	72,8	1.320,3	27,2
Δ' τρίμηνο 2013	9.302,7	51,8	3.479,9	72,2	1.337,2	27,8
2013	9.309,5	52,1	3.513,2	72,5	1.330,4	27,5
A' τρίμηνο 2014	9.295,8	51,9	3.483,7	72,2	1.342,3	27,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Διάγραμμα 3.12

Εξέλιξη του Κόστους Εργασίας στο Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα στην Ελλάδα (2008 Q1-2013 Q4)

Πηγή: Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Οι σταθεροποιητικές τάσεις που εκτιμάται ότι θα επικρατήσουν στην ελληνική οικονομία κατά το τρέχον έτος θα επιτρέψουν τη συνέχιση της επιβράδυνσης της ανόδου της ανεργίας που έλαβε χώρα το 2013, η οποία αναμένεται να εξελιχθεί σε μικρή υποχώρηση στα επόμενα τρίμηνα και στο σύνολο του 2014, για πρώτη φορά από το 2008. Ωστόσο, καθώς οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας ακολουθούν αυτές στην παραγωγική δραστηριότητα με χρονική υστέρηση 2-3 τριμήνων, η πτώση της ανεργίας θα είναι αισθητή από το τρίτο τρίμηνο, υπό την περιοριστική επίδραση της σημαντικής διεύρυνσης της εποχικής απασχόλησης σε δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με τον τουρισμό, καθώς η περυσινή ενίσχυση του διεθνούς τουριστικού ρεύματος εδραιώνεται και

διευρύνεται φέτος. Εκτός από την εξασθένιση της ύφεσης, την ενίσχυση της απασχόλησης θα ευνοήσουν οι εκτεταμένες διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας κατά τα τελευταία χρόνια, στις οποίες προστέθηκε από την 1^η Ιουλίου φέτος η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ κατά 3,9%. Τόνωση της απασχόλησης θα προέλθει από τα εν εξελίξει προγράμματα του ΟΑΕΔ, καθώς και αυτά τα οποία πρόκειται να υλοποιηθούν μέχρι το τέλος του έτους. Ανασχετικά στην υποχώρηση της ανεργίας, αλλά σε μικρό βαθμό, αναμένεται να επενεργήσει η πραγματοποίηση φέτος 6.500 απολύσεων στο δημόσιο τομέα από τις συνολικά 15.000 που έχουν προγραμματιστεί για τη διετία 2013 - 2014. Υπό την επίδραση των παραπάνω παραγόντων και λαμβάνοντας υπόψη την παραμονή της ανεργίας σε ιδιαίτερα υψη-

λό επίπεδο στις αρχές του 2014, η εκτίμηση **για το μέσο επίπεδο της φέτος αναθεωρείται οριακά επί τα χείρω, στο 26,7%**, ποσοστό που είναι ελαφρώς μικρότερο του περυσινού (27,5%).

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE, **καταγράφεται βελτίωση των προβλέψεων για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης σε όλους τους υπό εξέταση τομείς της ελληνικής οικονομίας κατά το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου σε σχέση με το τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2014.** Συγκεκριμένα:

Οι προβλέψεις για την απασχόληση παρουσίασαν βελτίωση το δεύτερο τρίμηνο φέτος σε σχέση με το πρώτο κυρίως στους τομείς του Λιανικού Εμπορίου και των Κατασκευών, ενώ ηπιότερη ήταν η καλύτερευσή τους στις Υπηρεσίες και τη Βιομηχανία. Σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, επίσης καταγράφεται βελτίωση στις προβλέψεις όλων των τομέων, μικρότερης έκτασης στη Βιομηχανία, αλλά αισθητή στις Υπηρεσίες, τις Κατασκευές και το Λιανικό Εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το αρνητικό ισοζύγιο των σχετικών προβλέψεων για την απασχόληση αμβλύνεται ελαφρά το διάστημα Απριλίου – Ιουνίου 2014 σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του έτους και διαμορφώνεται στις -6 (από -10) μονάδες. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση, ο μέσος τριμηνιαίος δείκτης είναι επίσης υψηλότερος, κατά 6 μονάδες. Το ποσοστό των βιομηχανικών επιχειρήσεων που προβλέπει άνοδο της

απασχόλησής του το προσεχές χρονικό διάστημα διαμορφώνεται στο 8% (από 5%), ενώ παραμένει στο 14-15% το ποσοστό εκείνων που αναμένουν πτώση στον αριθμό των θέσεων εργασίας τους βραχυπρόθεσμα. Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα (78%) προβλέπει και πάλι σταθερότητα σε όρους απασχόλησης.

Στις Κατασκευές, οι σχετικές προβλέψεις κατά το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου 2014 βελτιώνονται σε σχέση με το διάστημα Ιανουαρίου – Μαρτίου, παραμένοντας έτσι σε θετικά επίπεδα από την αρχή του έτους. Συγκεκριμένα, το τρέχον τρίμηνο, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται υψηλότερα κατά 10 μονάδες, φθάνοντας στις +18, αυξημένος κατά 18 μονάδες σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2013. Οι επιχειρήσεις του τομέα που προβλέπουν λιγότερες θέσεις εργασίας μειώνονται στο 18% (από 28%), ενώ παραμένει στο 36% το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο της απασχόλησης. Σε επίπεδο επιμέρους κλάδων, η ανάκαμψη του συνολικού δείκτη του τομέα εκπορεύεται περισσότερο από την έντονη θετική μεταβολή στις Ιδιωτικές Κατασκευές, με το σχετικό μέσο δείκτη το εξεταζόμενο διάστημα να φθάνει τις -12 (από -45) μονάδες, και λιγότερο από τα Δημόσια Έργα (+29 από +27 μονάδες κατά μέσο όρο ο δείκτης).

Στις Υπηρεσίες, οι προβλέψεις για την απασχόληση κατά το β' τρίμηνο του 2014 ήταν ανοδικές, σε αντίθεση με τον αρνητικό μέσο όρο του αρχικού φετινού τριμήνου, ενώ σημαντι-

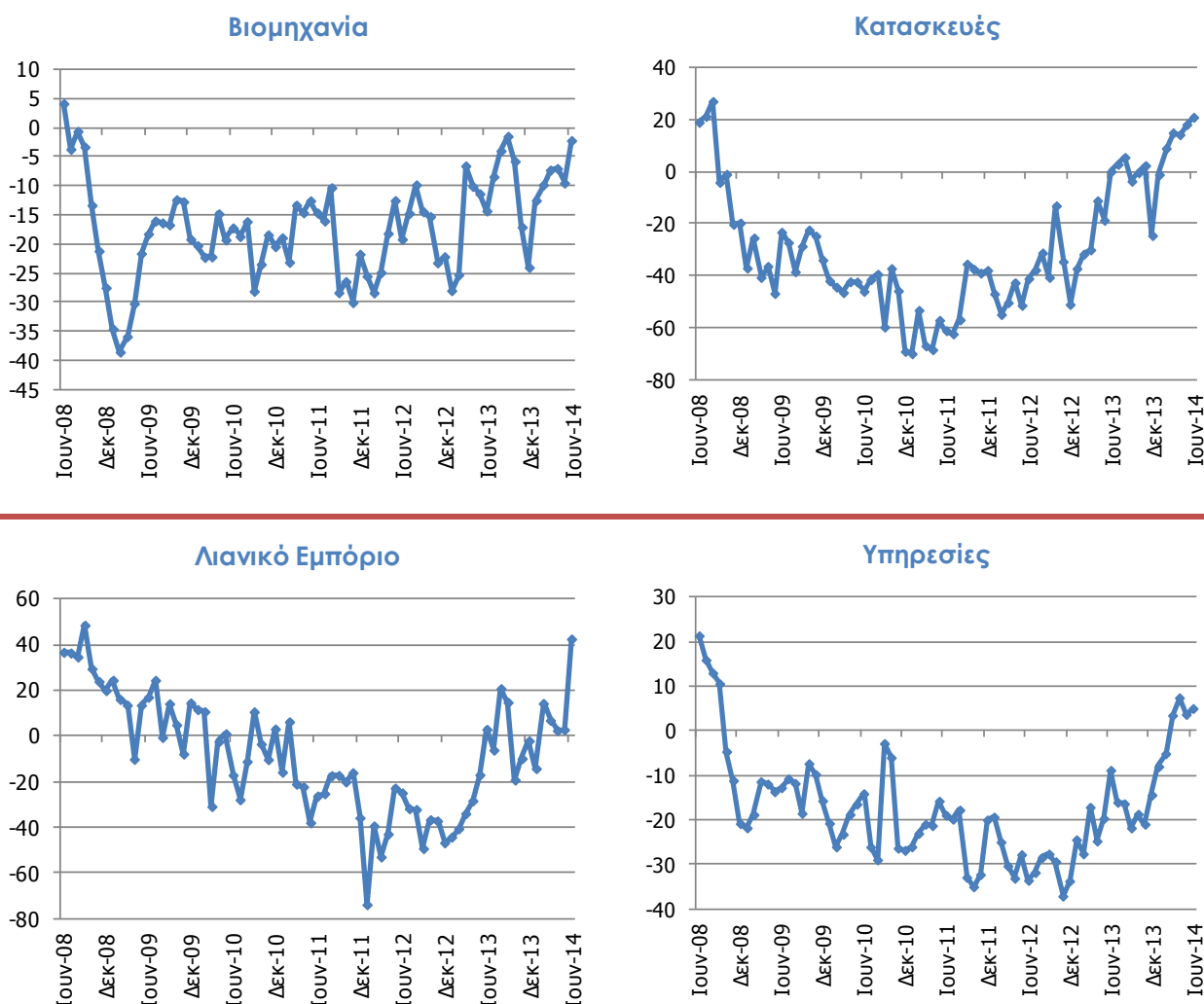
κή είναι η βελτίωση που καταγράφουν και σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στις +5 μονάδες (από -3 μον. το α' τρίμηνο και -18 μον. το β' τρίμηνο του 2013). Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 13% (από 20%) αναμένει μείωση της απασχόλησης το επόμενο διάστημα, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν άνοδο να παραμένει στο 17-18%. Σε κλαδικό επίπεδο, οι τάσεις είναι μικτές: οι σχετικές προβλέψεις έχουν βελτιωθεί στα Ξενοδοχεία, Εστιατόρια, Τουριστικά πρακτορεία και τις Χερσαίες μεταφορές, δεν έχουν μεταβληθεί στην Πληροφορική, ενώ στους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες ο σχετικός μέσος δείκτης καταγράφει υποχώρηση. Τέλος, τα πρόσημα των επιμέρους μέσων τριμηνιαίων δεικτών είναι θετικά στην Πληροφορική και στα Ξενοδοχεία, Εστιατόρια, Τουριστικά πρακτορεία.

Ανοδικά κινείται κατά το δεύτερο τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο και ο δείκτης των προβλέψεων για την απασχόληση στο Λιανικό Εμπό-

ριο, διαμορφούμενος σε σαφώς υψηλότερη θετική τιμή, στις +16 (από +2) μονάδες. Η επίδοση αυτή είναι αισθητά υψηλότερη έναντι της αντίστοιχης περυσινής (-14 μονάδες ο αντίστοιχος μέσος όρος). Το 12% (από 15%) των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας, ενώ αυξάνεται στο 28% (από 18%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδο της απασχόλησης, με εκείνους που αναμένουν σταθερότητα να εκφράζονται από το 61% του συνόλου (από 67%). Αναλυτικότερα στους εξεταζόμενους κλάδους, σημειώνεται σημαντική άνοδος στο ισοζύγιο των προβλέψεων της απασχόλησης στα Τρόφιμα – Ποτά - Καπνός - όπου ο σχετικός δείκτης λαμβάνει μέση τιμή +45 μονάδες (από +32), ενώ μικρότερη ανάκαμψη καταγράφεται στα Οχήματα & Ανταλλακτικά και τα Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση. Στα Είδη οικιακού εξοπλισμού και τα Πολυκαταστήματα, ο σχετικός δείκτης παραμένει σχεδόν στο ίδιο επίπεδο κατά το εξεταζόμενο τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο. Εκτός από τα Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός, οι δείκτες της προβλεπόμενης απασχόλησης το τρέχον τρίμηνο είναι θετικοί στα Πολυκαταστήματα και οριακά στα Οχήματα & Ανταλλακτικά.

Διάγραμμα 3.13

Προβλέψεις για την απασχόληση (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: ΙΟΒΕ

3.5 Τιμές Καταναλωτή

Πρόσφατες εξελίξεις

Συνεχίζονται και στο δεύτερο τρίμηνο του 2014 οι αποπληθωριστικές τάσεις που εκδηλώθηκαν στο β' τρίμηνο του 2013, με υψηλότερη ένταση από ότι το ίδιο διάστημα του προηγούμενου έτους. Κατά κύριο λόγο η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος, αν και σε μικρότερο βαθμό

από ότι πέρυσι και ακολούθως της καταναλωτικής ζήτησης λόγω των δημοσιονομικών μέτρων, η εκτεταμένη υιοθέτηση των διαρθρωτικών αλλαγών στην αγορά εργασίας και η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, συνέβαλλαν στην αρνητική μεταβολή τιμών. Έτσι, στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Μαΐου του τρέχοντος έτους καταγράφηκε αποπληθωρισμός στην Ελλάδα, με το ΓΔΤΚ να σημειώνει υποχώρηση της τάξης του 1,5%, όταν το

ίδιο χρονικό διάστημα του 2013 ο δείκτης σημείωνε οριακή μείωση της τάξης του 0,2%. Κατόπιν αυτής της εξέλιξης, συμπληρώθηκε ένας χρόνος συνεχούς αποπληθωρισμού.

Αναλυτικά σε κλαδικό επίπεδο στο αρχικό πεντάμηνο του 2014, συνέχισα της μείωσης των τιμών με τον περυσινό ρυθμό καταγράφεται στον κλάδο των Μεταφορών και της Αναψυχής, κατά 1,8% και 2,8% αντίστοιχα, ακριβώς όσο στο αντίστοιχο πεντάμηνο του 2013¹⁰. Ενισχυμένη υποχώρηση παρουσιάζεται στον κλάδο των Ξενοδοχείων-Εστιατορίων, αγγίζοντας το 2,5%, από 1,4% στο ίδιο χρονικό διάστημα του 2013. Ισχυρότερες είναι οι αποπληθωριστικές τάσεις στην Εκπαίδευση (-3,9%) και στα Άλλα Αγαθά (-4,7%), ενώ για πρώτη φορά παρατηρήθηκε εξασθένιση των τιμών στον κλάδο της Ένδυσης και Υπόδησης, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί κατά 3,4% έναντι αύξησης 1,7% στο αρχικό περυσινό πεντάμηνο. Σε αρνητικό έδαφος κινήθηκαν στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου φέτος οι μεταβολές τιμών στον κλάδο της Διατροφής (-1,6%) έναντι ανόδου 0,3% την ίδια περίοδο του 2013, ενώ ηπιότερη από πέρυσι εμφανίζεται η εξασθένιση των τιμών στα Διαρκή αγαθά (-1,5% έναντι -3,5%). Αξιοσημείωτη είναι η υποχώρηση των τιμών στον κλάδο της Στέγασης, κατά 1,3%, για πρώτη φορά μετά από πολλά έτη και δεδομένου ότι στο αντί-

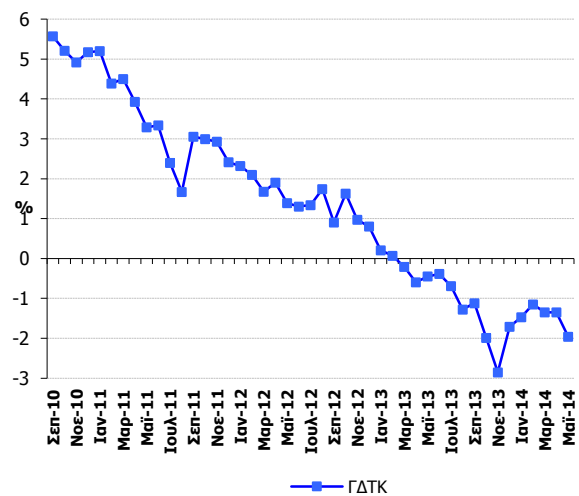
¹⁰ Η ερμηνεία της εξέλιξης του ΓΔΤΚ στις αρχές του 2014 έναντι της αντίστοιχης περυσινής περιόδου βάσει των επιμέρους δεικτών, σε βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, δεν είναι πλέον εφικτή λόγω της αναθεώρησης στη μεθοδολογία υπολογισμού τους από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. από τον Ιανουάριο του 2014, που δεν επιτρέπει τη σύγκριση με προηγούμενα έτη.

στοιχο χρονικό διάστημα του 2013 οι τιμές ενισχύονταν κατά 8%. Τέλος, χαμηλότερα του περυσινού του επιπέδου κινήθηκε ο δείκτης τιμών στον κλάδο της Διατροφής και των μη Αλκοολούχων Ποτών (-1,6%) έναντι οριακής ανόδου κατά 0,3% πριν ένα χρόνο.

Στον αντίποδα, ανοδικές τάσεις σημειώθηκαν στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου φέτος στις τιμές στα Αλκοολούχα ποτά-Καπνό, με το ρυθμό αύξησής τους να διαμορφώνεται στο 1,6%, έναντι 3,2% την ίδια περίοδο του 2013. Ηπιότερη άνοδος τιμών καταγράφηκε στον κλάδο της Υγείας, της τάξης του 2%, έναντι υποχώρησης κατά 4% στο α' πεντάμηνο του 2013. Τέλος, σταθεροποιητικές τάσεις επικράτησαν στις τιμές στις Επικοινωνίες, με το σχετικός δείκτη να ανέρχεται οριακά (+0,1%), μετά όμως από σημαντική εξασθένιση κατά 5,1% στο ίδιο χρονικό διάστημα του 2013.

Διάγραμμα 3.14

Εξέλιξη ΓΔΤΚ
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

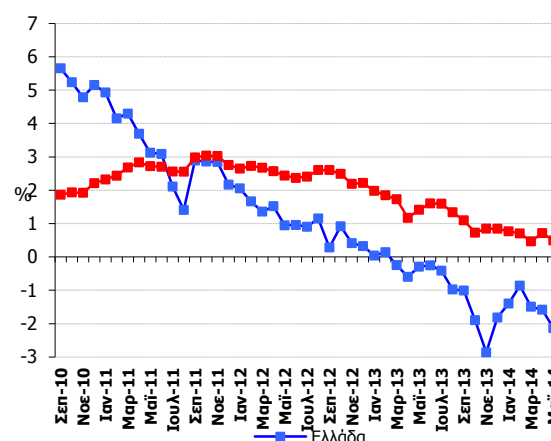
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία: IOBE

Σε ότι αφορά τη μεταβολή του Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα, διαμορφώθηκε στο -1,5% στην περίοδο Ιανουαρίου - Μαΐου του τρέχοντος έτους, όταν στο ίδιο χρονικό διάστημα του προηγούμενου 2013 κατέγραφε οριακή υποχώρηση της τάξης του 0,2%. Συγκεκριμένα, φέτος τον Μάιο ο εν λόγω δείκτης υποχώρησε κατά 2,1%, παραμένοντας σε πτωτική τροχιά επί 15 μήνες. Ως αποτέλεσμα, η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των τεσσάρων χωρών της Ευρωζώνης-18 στις οποίες καταγράφεται αποπληθωρισμός βάσει του Εν.ΔΤΚ (Σλοβακία -0,1%, Πορτογαλία -0,2% και Κύπρος -0,8%). Γενικότερα, ο μέσος πληθωρισμός στην Ευρωζώνη-18 το α' πεντάμηνο του 2014 διαμορφώθηκε στην περιοχή του 0,6%, μια ποσοστιαία μονάδα χαμηλότερα από ότι την ίδια περίοδο πριν ένα χρόνο, επίπεδο το οποίο είναι το χαμηλότερο από τα τέλη του 2009. Εκτός των παραπάνω χωρών, χαμηλότερος του μέσου όρου της Ευρωζώνης εμφανίζεται ο εναρμονισμένος πληθωρισμός στην Πορτογαλία (0,4%) και την Ισπανία (0,1%), ενώ στην Αυστρία (1,5%) και τη Φινλανδία (1,4%) εκδηλώθηκε η υψηλότερη αύξηση τιμών μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης. Αντίστοιχα στην ΕΕ-28, με τον πληθωρισμό να διαμορφώνεται στο 0,7% στο πρώτο πεντάμηνο του έτους έναντι 1,8% το ίδιο διάστημα του 2013, η εντονότερη αποπληθωριστική τάση εκδηλώθηκε στην Βουλγαρία (-1,7%), ενώ η ταχύτερη αύξηση τιμών, παρά τη σημαντική επιβράδυνση σε σύγκριση με την ίδια περυσινή περίοδο, στην Εσθονία και στη Ρουμανία (1,0% και 1,3% αντίστοιχα έναντι 3,7% και 4,6% το α' πεντάμηνο του 2013).

Αναφορικά με τις εξελίξεις στο κόστος παραγωγής στο πρώτο τετράμηνο φέτος, συνεχίζονται οι περυσινές αποπληθωριστικές τάσεις και μάλιστα ενισχυμένες σε σύγκριση με το 2013, καθώς ο γενικός δείκτης εγχώριας αγοράς εξασθενεί κατά περίπου 1,2%, έναντι υποχώρησης της τάξης του 0,7% στο ίδιο χρονικό διάστημα ένα χρόνο πριν.

Διάγραμμα 3.15

Εξέλιξη ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη-18
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία: IOBE

Παρόμοια τάση παρατηρήθηκε και στην Ευρωζώνη-18, με την Κύπρο και το Βέλγιο να παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες μειώσεις (-5,1% και -4,5% αντίστοιχα) και τη Λιθουανία να έπεται (-4%). Στον αντίποδα, οι τιμές παραγωγού στην Ιρλανδία ενισχύθηκαν κατά 0,5%, και στη Λετονία κατά 0,4%, όταν το α' τετράμηνο του προηγούμενου έτους κατέγραφαν άνοδο, της τάξης του 1,3% και 1,6% αντίστοιχα.

Σε επίπεδο βιομηχανικών κλάδων, η μεγαλύτερη άνοδος στις τιμές παραγωγού την περίοδο Ιανουαρίου – Απριλίου σημειώθηκε στο Ηλεκτρικό ρεύμα-Φυσικό αέριο, κατά 5,8% (από 6,7% πέρυσι), με τα Μεταλλεύματα να έπονται, παρουσιάζο-

ντας αύξηση κατά 1,1%, αισθητά χαμηλότερη πάντως σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2013 (+5,4%). Σταθεροποιητικές τάσεις επικράτησαν στις τιμές των Προϊόντων Καπνού (+0,2%, μετά την υποχώρησή τους κατά 6% πριν ένα χρόνο.

Πάρα ταύτα, στην πλειονότητα των κλάδων οι τιμές παραγωγού ήταν χαμηλότερες στο αρχικό τετράμηνο του 2014 από ότι στις αρχές του 2013. Στον Ηλεκτρικό εξοπλισμό μειώθηκαν κατά 6,6% (έναντι -2,1% την αντίστοιχη περυσινή περίοδο) και στα Βασικά μέταλλα κατά 4,0% (από -3%). Με τον περυσινό, υψηλό ρυθμό, της τάξης του 7%, συνεχίζεται η αποκλιμάκωση των τιμών στα Ενεργειακά Αγαθά, όπως επίσης στα Προϊόντα Οπτάνθρακα, φθάνοντας (-6,8% από -7,3%). Κλιμάκωση της πτώσης των τιμών σημειώθηκε στον κλάδο Άνθρακα-Λιγνίτη (-10,1% από -4,8% το α' τετράμηνο του 2013), καθώς και στο Αργό πετρέλαιο-Φυσικό αέριο (-7,6%, αντί οριακής υποχώρησης 0,5%).

Όσον αφορά τις τάσεις στις τιμές των εισαγόμενων πρώτων υλών κατά τον περασμένο Ιανουάριο - Απρίλιο, υποχώρησαν κατά 2,3%, ελαφρώς ηπιότερα από την ίδια χρονική περίοδο του 2013 (-3,2%). Σε πτωτική τροχιά κινείται ο δείκτης τιμών εισαγόμενων πρώτων υλών και στην Ευρωζώνη-18 (-2,9%), διευκολύνοντας τις επιχειρήσεις στη μείωση του κόστους παραγωγής τους, με τη μεγαλύτερη υποχώρηση να σημειώνεται στην Σλοβακία (-3,8% από -2,2% στις αρχές του 2013) και τη Φινλανδία (-3,2% από -1,3%). Αποκλιμάκωση των τιμών των εισαγόμενων πρώτων υλών παρατηρήθη-

κε και στην Ισπανία, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στο -2,9%, από -1,3% το α' τετράμηνο του 2013.

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Η περυσινή αποπληθωριστική τάση θα συνεχιστεί και το 2014, ελαφρώς ηπιότερη. Σε αυτή την εξέλιξη θα συμβάλει κυρίως η μη επιβολή νέων έμμεσων φόρων. Στην πτώση του ΓΔΤΚ διευκολύνει η μείωση της τιμής εισιτηρίων στα ΜΜΜ. Από την άλλη πλευρά, ο νέος, αλλά χαμηλότερος σε σύγκριση με το 2013, περιορισμός του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, καθώς και η προσεχής αύξηση στα οικιακά τιμολόγια της ΔΕΗ για τα χαμηλότερα κλιμάκια κατανάλωσης, θα επιδράσουν ανασχετικά στην κάμψη των τιμών, χωρίς όμως να την αποτρέψουν. **Συνεκτιμώντας τις επιδράσεις που αναφέρθηκαν, εκτιμάται ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΓΔΤΚ θα παραμείνει αρνητικός το 2014 και ελαφρώς μικρότερος του περυσινού, στο -0,7%, έναντι -0,9% το 2013.**

Στην Ευρωζώνη ο πληθωρισμός αναμένεται να διαμορφωθεί φέτος χαμηλότερα από το περυσινό του επίπεδο, στην περιοχή του 1% (από 1,4%). Παρά την επιστροφή της Ευρωζώνης σε ανάπτυξη, μετά από δύο χρόνια ύφεσης, οι πληθωριστικές τάσεις αναμένεται να προέλθουν κυρίως από τις επενδύσεις, και την ήπια ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης, καθώς η ανεργία βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, συμβάλλοντας σε ένα βαθμό στην επιβράδυνση της αύξησης των τιμών.

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνητών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς.

Οι προβλέψεις για μειώσεις τιμών στο δεύτερο τρίμηνο του τρέχοντος έτους έναντι του πρώτου επικρατούν, όπως συμβαίνει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό στο αντίστοιχο τρίμηνο τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Παρόλα αυτά, τα αρνητικά ισοζύγια εξομαλύνονται σε όλους τους τομείς, εκτός της Βιομηχανίας. Συγκεκριμένα, οι προβλέψεις αποκλιμάκωσης των τιμών το διάστημα Απριλίου – Ιουνίου σε σύγκριση με το τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου **εξασθενούν περισσότερο στις Ιδιωτικές Κατασκευές και τις Υπηρεσίες και λιγότερο στο Λιανικό Εμπόριο, ενώ αντίθετα εντείνονται ήπια στη Βιομηχανία.** Ως προς την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες έχουν διευρυνθεί ήπια μόνο στη Βιομηχανία, ενώ έχουν εξασθενήσει σημαντικά στις Ιδιωτικές Κατασκευές και τις Υπηρεσίες και λιγότερο στο Λιανικό Εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις μείωσης των τιμών στο περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου αποκλιμακώνονται σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, με το σχετικό αρνητικό δείκτη να χάνει 8 μονάδες, κινούμενος στις -10 μονάδες (από -6 μον. την αντίστοιχη περυσινή περίοδο). Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 13% κατά

μέσο όρο (από 1/10 το α' τρίμηνο φέτος) προβλέπει μείωση τιμών στο επόμενο διάστημα, με το 85% (από 83%) να αναμένει σταθερότητα και το 2% (από 8%) μείωσή τους.

Στο Λιανικό Εμπόριο, οι προβλέψεις αποκλιμάκωσης των τιμών των επιχειρήσεων του τομέα εξομαλύνονται ελαφρά στο δεύτερο τρίμηνο του 2014, με το σχετικό μέσο αρνητικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -10 μονάδες (από -16 μονάδες στο προηγούμενο τρίμηνο και -25 μονάδες κατά την ίδια περίοδο του 2013). Από τις ερωτηθείσες επιχειρήσεις του τομέα, το 17% (από 20%) αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα και μόνο ένα 7% (από 4%) προβλέπει άνοδό τους, με το 76% να εκτιμά ότι θα παραμείνουν σταθερές. Στους επιμέρους κλάδους του λιανεμπορίου, οι προβλέψεις μείωσης των τιμών το εξεταζόμενο τρίμηνο σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο εξομαλύνονται σε όλους, εκτός από τα Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση, με τη μεγαλύτερη άνοδο του σχετικού ισοζυγίου να καταγράφεται στα Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός.

Ο μέσος τριμηνιαίος δείκτης πρόβλεψης της μεταβολής των τιμών στις Υπηρεσίες αυξήθηκε το υπό εξέταση τρίμηνο σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο κατά 10 μονάδες, ανερχόμενος στις -5, 18 μονάδες υψηλότερα έναντι της περυσινής του επίδοσης. Το 10% (από 17%) των επιχειρήσεων του κλάδου αναμένει μείωση τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 5% (από 2%) προβλέπει εκ νέου άνοδο. Ο σχετικός δείκτης κινήθηκε ανοδικά στο τρίμηνο

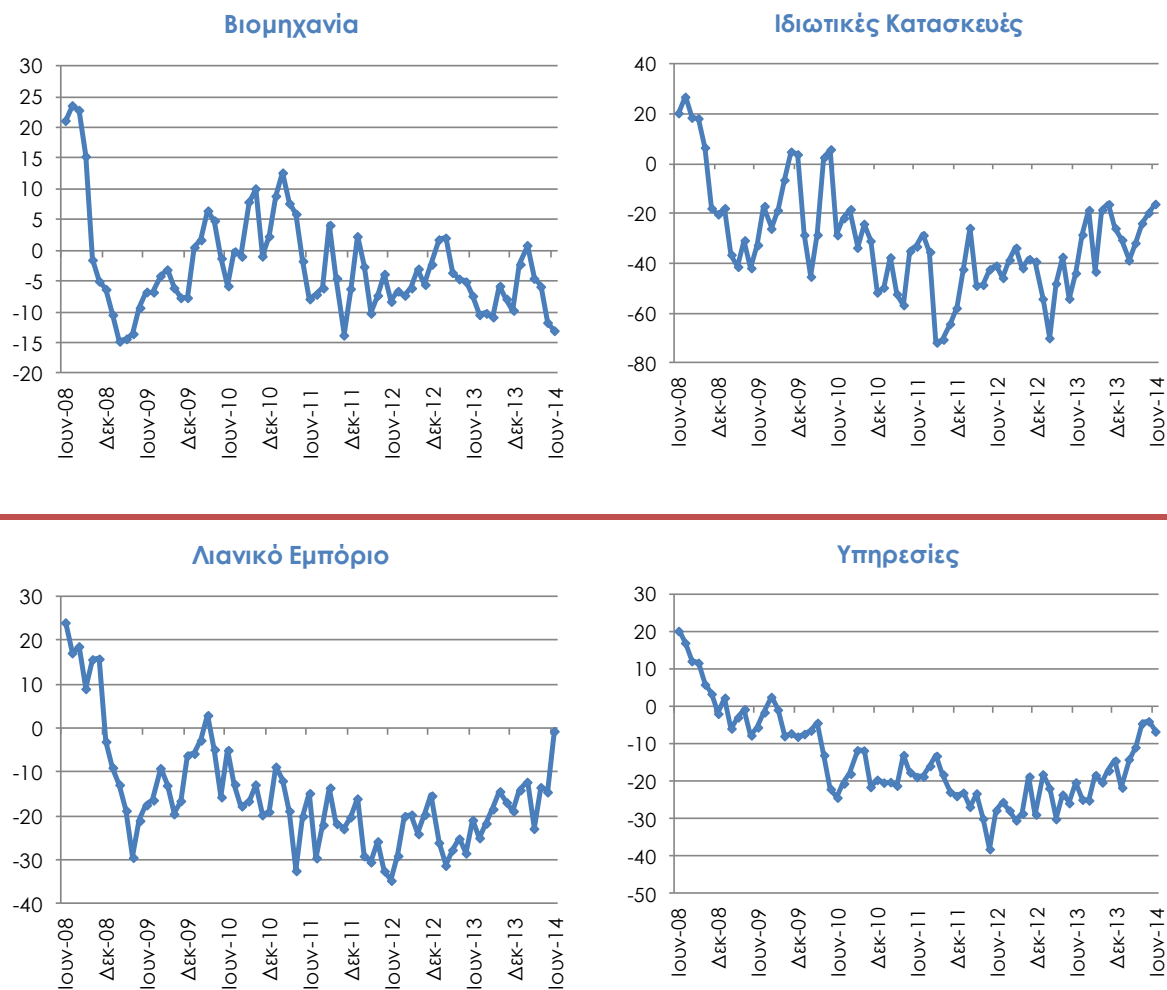
Απριλίου-Ιουνίου σε σχέση με το προηγούμενο σε όλους τους επιμέρους κλάδους, εκτός από τους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς, όπου το αρνητικό ισοζύγιο διευρύνθηκε ελαφρά. Τα Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά πρακτορεία είναι ο μόνος κλάδος στον οποίο το μέσο τριμηνιαίο ισοζύγιο λαμβάνει θετικό πρόσημο, ήδη από τις αρχές του τρέχοντος έτους.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το αρνητικό ισοζύγιο

τιμών του προηγούμενου τριμήνου περιορίζεται κατά το εξεταζόμενο διάστημα και διαμορφώνεται κατά μέσο όρο 14 μονάδες χαμηλότερα, στις -20, σε λιγότερο αρνητικά επίπεδα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013 (-45 μονάδες κατά μέσο όρο). Το υπό εξέταση τρίμηνο, το 1/5 (από 34%) των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπει υποχώρηση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ παραμένει σταθερό τα τελευταία δύο χρόνια το μηδενικό ποσοστό των ερωτηθέντων που δεν αναμένει άνοδο τιμών.

Διάγραμμα 3.16

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών περιορίστηκε κατά 34,7% (σχεδόν κατά €1,2 δισεκ.) στο πρώτο τετράμηνο του 2014, λόγω της βελτίωσης των ισοζυγίων υπηρεσιών, εισοδημάτων και μεταβιβάσεων, ενώ το εμπορικό έλλειμμα διογκώθηκε ελαφρώς το 2014. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε στα €2,2 δισεκ. στο διάστημα Ιανουαρίου-Απριλίου, έναντι €3,4 δισεκ. το 2013. Το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά €219,9 εκατ., ενώ σε αντίθετη κατεύθυνση διαμορφώθηκαν τα πλεονάσματα υπηρεσιών και μεταβιβάσεων, τα οποία ενισχύθηκαν κατά €660,9 εκατ. και €485 εκατ. αντίστοιχα. Τέλος, το έλλειμμα στο ισοζύγιο εισοδημάτων συρρικνώθηκε κατά €249,5 εκατ.

Το έλλειμμα του **εμπορικού ισοζυγίου** ενισχύθηκε κατά 3,6% (€219,9 εκατ.)¹¹ στο πρώτο τετράμηνο του 2014 και διαμορφώθηκε στα -€6,3 δισεκ., έπειτα από συνεχή συρρίκνωση από το 2010. Σημειώθηκε μείωση των εξαγωγών και άνοδος των εισαγωγών, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα €7,3 δισεκ. και €13,6 δισεκ. αντίστοιχα. Ωστόσο η εξέλιξη αυτή αντανakλά περισσότερο μεταβολές στο ισοζύγιο πλοίων, καθώς στο αμιγώς εμπορικό τμήμα του ισοζυγίου, δηλαδή στο **εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία**, το έλλειμμα συρρικνώθηκε περαιτέρω, κατά 5,1% (€137,5 εκατ.) και διαμορφώθηκε στα -€2,6 δισεκ., σε νέο

ιστορικά χαμηλό επίπεδο. Οι εξαγωγές (λοιπών αγαθών) εξασθένησαν, κατά 0,8%, στα €4,6 εκατ., έναντι αύξησης 7,2% το 2013, ενώ οι εισαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν στα €7,1 δισεκ., μειωμένες κατά 2,4%, έναντι ηπιότερης μείωσης το 2013. Στο ισοζύγιο καυσίμων καταγράφεται εξασθένηση του ρυθμού συρρίκνωσης του ελλείμματος, στο 6,5%, έναντι -24,4% στο ίδιο χρονικό διάστημα του 2013, με τις εξαγωγές να διαμορφώνονται στα €2,5 δισεκ. και τις εισαγωγές στα €5,3 δισεκ., δηλαδή η αναλογία εξαγωγών - εισαγωγών καυσίμων είναι περίπου στο 1/2.

Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου υπηρεσιών** αναπλήρωσε τις απώλειες του 2013 και διαμορφώθηκε στα €2,8 δισεκ., ενισχυμένο κατά 31,6% (€660,9 εκατ.) σε σχέση με το 2013. Οι εισπράξεις διαμορφώθηκαν στα €6,5 δισεκ., ενισχυμένες κατά 13% (€741,9 εκατ.), ενώ οι πληρωμές εμφάνισαν οριακή άνοδο κατά 2,2% και διαμορφώθηκαν στα €3,7 δισεκ. Στα επιμέρους στοιχεία εισπράξεων, τα τουριστικά έσοδα ενισχύθηκαν κατά 27,8%, στα €900,2 εκατ., ενώ οι εισπράξεις από τις μεταφορές ενισχύθηκαν κατά 7,8%, στα €4,152 εκατ. και από λοιπές υπηρεσίες κατά 21,5%. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πρώτο τετράμηνο του 2013 και οι τρεις αυτές κατηγορίες κατέγραφαν σημαντική κάμψη. Στο τμήμα των πληρωμών, οι ταξιδιωτικές πληρωμές διαμορφώθηκαν στα 648,2 εκατ., αυξημένες κατά 26,9%, ενώ και στις μεταφορές σημειώνεται περαιτέρω πτώση κατά 9%, στα €1,7 δισεκ., σε αντίθεση με τις λοιπές υπηρεσίες, όπου η άνοδος φθάνει το 9,7% (€115,9 εκατ.).

¹¹ Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2012, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

Το έλλειμμα του **ισοζυγίου εισοδημάτων** υποχώρησε κατά 24,7% και διαμορφώθηκε στα -€762 εκατ. από -€1,0 δισεκ, στο αρχικό τετράμηνο του 2013. Οι πληρωμές σε αμοιβές, μισθούς, τόκους και μερίσματα διαμορφώθηκαν στα €1,9 δισεκ., μειωμένες κατά 9,9%, ενώ οι εισπράξεις ενισχύθηκαν κατά 3%, φθάνοντας στα €1,2 δισεκ.

Σημαντική άνοδο κατέγραψε το πλεόνασμα του **ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων στο πρώτο τετράμηνο του 2014**, φθάνοντας τα €2,1δισεκ. Οι συνολικές εισπράξεις¹² αυξήθηκαν κατά 13,2% (€388,2 εκατ.) και διαμορφώθηκαν στα €3,3 δισεκ., ενώ οι πληρωμές¹³ κατέγραψαν μείωση της τάξης του -7,2% (-€96,9 εκατ.).

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων

Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων** διευρύνθηκε και στους πρώτους μήνες του 2014, στο €1,5 δισεκ., έναντι €1,1 δισεκ. το 2013, με τις εισπράξεις¹⁴ να καταγράφουν αύξηση 21,8% (€276,3 εκατ.), ενώ οι πληρωμές, που αποτελούν μικρό τμήμα του ισοζυγίου, μειώθηκαν κατά 28,8%, στα €95,6 εκατ.

Τέλος, το πρόσημο του **Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων**, που αντανακλά τη σχέση δανειστή ή δανειζόμενου μιας οικονομίας με το εξωτερικό ήταν αρνητι-

κό, στα -€768,2 εκατ., έναντι όμως τριπλάσιου ελλείμματος, -€2,3 δισεκ., πριν ένα χρόνο.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το **ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών** παρουσίασε στο πρώτο διάστημα του 2014 καθαρή εισροή ύψους €557,7 εκατ., έναντι καθαρής εισροής €2,1 δισεκ. το 2013.

Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι **άμεσες επενδύσεις** εμφάνισαν το 2014 καθαρή εισροή ύψους €8,9 εκατ. Οι άμεσες επενδύσεις προς την Ελλάδα διαμορφώθηκαν σε καθαρή εισροή ύψους €228,7 εκατ., έναντι €380 εκατ. το 2013, ενώ οι επενδύσεις ελλήνων προς το εξωτερικό διαμορφώθηκαν σε καθαρή εκροή -€219,7 εκατ., έναντι εισροής €112,9 εκατ. το 2013.

Στην κατηγορία των **επενδύσεων χαρτοφυλακίου**, η καθαρή εισροή του 2013 διπλασιάζεται στα €5,6 δισεκ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος οι τοποθετήσεις μη κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια ενισχύθηκαν στο πρώτο τετράμηνο του 2014, και διαμορφώθηκαν στα €6,3 δισεκ., ενώ αύξηση καταγράφηκε και στις τοποθετήσεις κατοίκων σε ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και μετοχές του εξωτερικού στα -691,4 εκατ., αντισταθμίζοντας εν μέρει την αρχική εισροή.

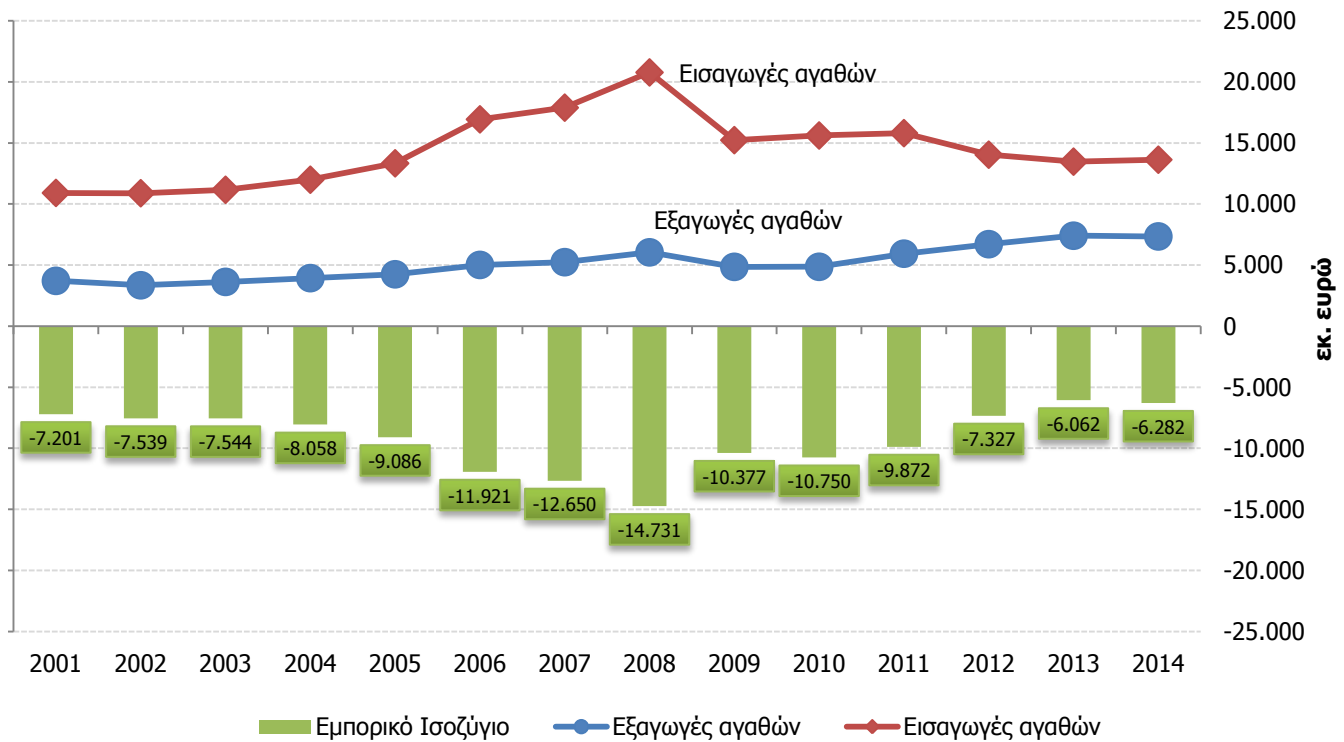
¹² Οι εισπράξεις αφορούν σε καταβολές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

¹³ Οι πληρωμές αφορούν κυρίως σε καταβολές προς τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό

¹⁴ Οι εισπράξεις κεφαλαιακών μεταβιβάσεων αφορούν σε καταβολές από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής

Διάγραμμα 3.17

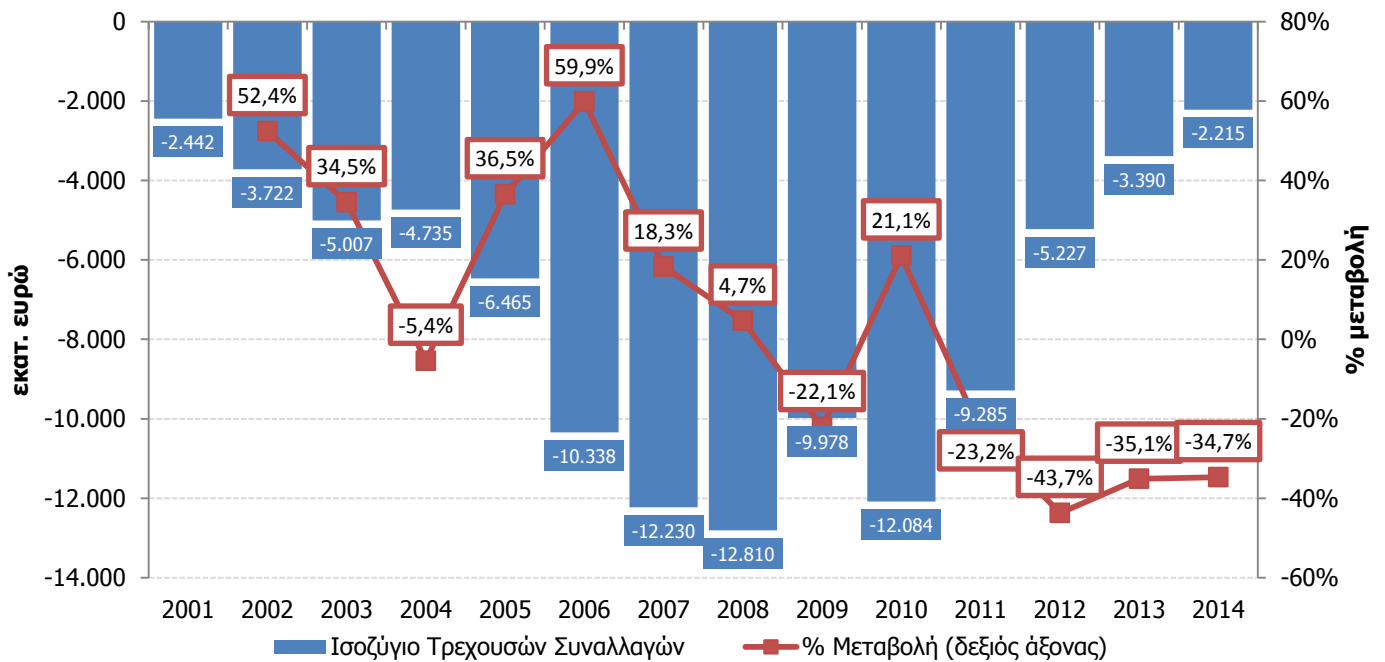
Εισαγωγές-Εξαγωγές 2001-2014 (Ιανουάριος-Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 3.18

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών 2001-2014 (Ιανουάριος- Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος-Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Στην κατηγορία των **λοιπών επενδύσεων**, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώθηκε σε καθαρή εκροή €-4,3 δισεκ., έναντι €990,5 εκατ. το 2013. Οι απαιτήσεις για το 2013 ανήλθαν στα €519,9 εκατ., και οι υποχρεώσεις σε καθαρή εκροή -€4,8 δισεκ. Οι τοποθετήσεις μη κατοίκων σε καταθέσεις και repos στην Ελλάδα αυξήθηκαν, με αντίστοιχη αύξηση στις δανειακές υποχρεώσεις του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα προς το εξωτερικό. Τέλος, τα **συναλλαγματικά διαθέσιμα** της χώρας διαμορφώθηκαν στα τέλη Απριλίου 2014 στα €5,2 δισεκ., από €5,0 δισεκ. τον Απρίλιο του 2013.

Αποτίμηση

Η ελληνική οικονομία διένυσε το 2013 το 6^ο κατά σειρά έτος με συρρίκνωση του ΑΕΠ της (23,5% σωρευτικά), με πρωτοφανείς επιπτώσεις στην απασχόληση και στην παραγωγική δομή. Το 2013 ήταν επίσης το τέταρτο κατά σειρά έτος διαρθρωτικών αλλαγών, οι οποίες συνοδεύουν το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, από την είσοδο της Ελλάδας στον Μηχανισμό στήριξης ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ. Η διαδικασία εξομάλυνσης χρόνιων και επίμονων στρεβλώσεων στη λειτουργία των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας είναι σαφής τα τελευταία έτη, ωστόσο η αποτύπωση αυτών των αλλαγών σε δείκτες και μεγέθη γίνεται με μεγάλη χρονική υστέρηση. Οι εξαγωγές, οι οποίες επιδιώκεται να αποτελέσουν έναν βασικό μοχλό αναδιάρθρωσης του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας, με σημαντική συνεισφορά στην αύξηση του ΑΕΠ τα επόμενα έτη, δεν έχουν αποκτήσει την απαιτούμενη ανάλογη δυναμική. Ενώ έχουν δημιουργηθεί ορισμένες σημαντικές απαραίτητες συνθήκες για την ενίσχυση της ανταγω-

νιστικότητας από το σκέλος του κόστους, μέσω των σημαντικών μεταρρυθμίσεων πρωτίστως στην αγορά εργασίας και δευτερευόντως στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, εντούτοις η βελτίωση αυτή δεν έχει προς το παρόν μετακυλυθεί στους όρους εμπορίου. Αναλύοντας τα στοιχεία για τις Πραγματικές Σταθμισμένες Συναλλαγματικές Ισοτιμίες ΠΣΣΙ (real effective exchange rates), για την Ελλάδα αλλά και άλλες χώρες της ΕΕ, αποτυπώνονται οι διαφορές μεταξύ των αναγκαιών και των ικανών συνθηκών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Διευκρινίζεται ότι η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία είναι ένα μέτρο της μεταβολής της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας, λαμβάνοντας υπόψη τη μεταβολή του κόστους εργασίας ή των τιμών σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της στις διεθνείς αγορές. Μια αύξηση του δείκτη αποτελεί απώλεια της ανταγωνιστικότητας. Η ΠΣΣΙ μπορεί να εκφραστεί σε σχέση με το **μοναδιαίο κόστος εργασίας** και τον **δείκτη τιμών καταναλωτή**. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η ΠΣΣΙ ως προς το πρώτο μέγεθος αποτελεί την αναγκαία συνθήκη, ενώ ως προς τελικές τιμές -μέσω του δείκτη τιμών αποτελεί την ικανή συνθήκη για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

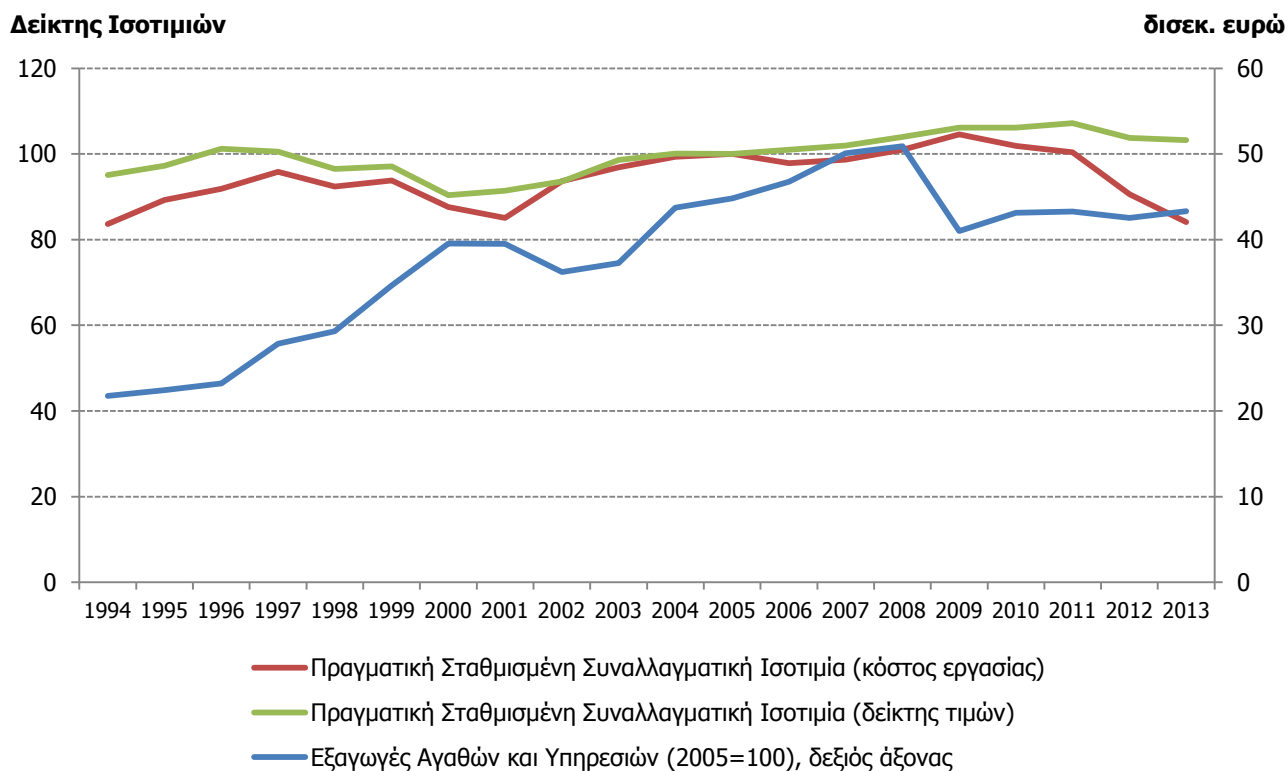
Στην Ελλάδα, η ΠΣΣΙ σε όρους μοναδιαίου κόστους εργασίας έχει υποχωρήσει σημαντικά μεταξύ 2009-2013, περίπου κατά 19,6%. Αντιθέτως, εκφρασμένη με βάση τον δείκτη τιμών καταναλωτή η μείωση ήταν μόλις 2,8% για την ίδια περίοδο. Έτσι, ενώ σε σχέση με το κόστος εργασίας καταγράφεται μια σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, σε σχέση με τον δείκτη τιμών η βελτίωση είναι αρκετά

περιορισμένη. Αυτή η σημαντική διάσταση στην τάση μεταξύ των δύο δεικτών εκτιμάται ότι προβάλλει τη συνέχιση ύπαρξης περιορισμών και στρεβλώσεων σε αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Στο μέσο όρο της ΕΕ-28 δεν υφίσταται απόκλιση μεταξύ της ΠΣΣΙ εκφρασμένης σε κόστος εργασίας και αυτής ως προς το δείκτη τιμών καταναλωτή. Μεταξύ τους διαφορές καταγράφονται σε λίγες χώρες, όπως η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πορτογαλία και

η Σλοβακία. Ακόμα και σε αυτές η απόκλιση εμφανίζει μια σχετική σταθερότητα, ενώ στην Ελλάδα διευρύνεται από το 2010. Η εξομάλυνση της υφιστάμενης ανισορροπίας με την εφαρμογή των νομοθετημένων και την επιτάχυνση υλοποίησης των πρόσθετων αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών, θα επιτρέψει μια σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τιμών, με έντονη θετική επίδραση στις εξαγωγές.

Διάγραμμα 3.19α

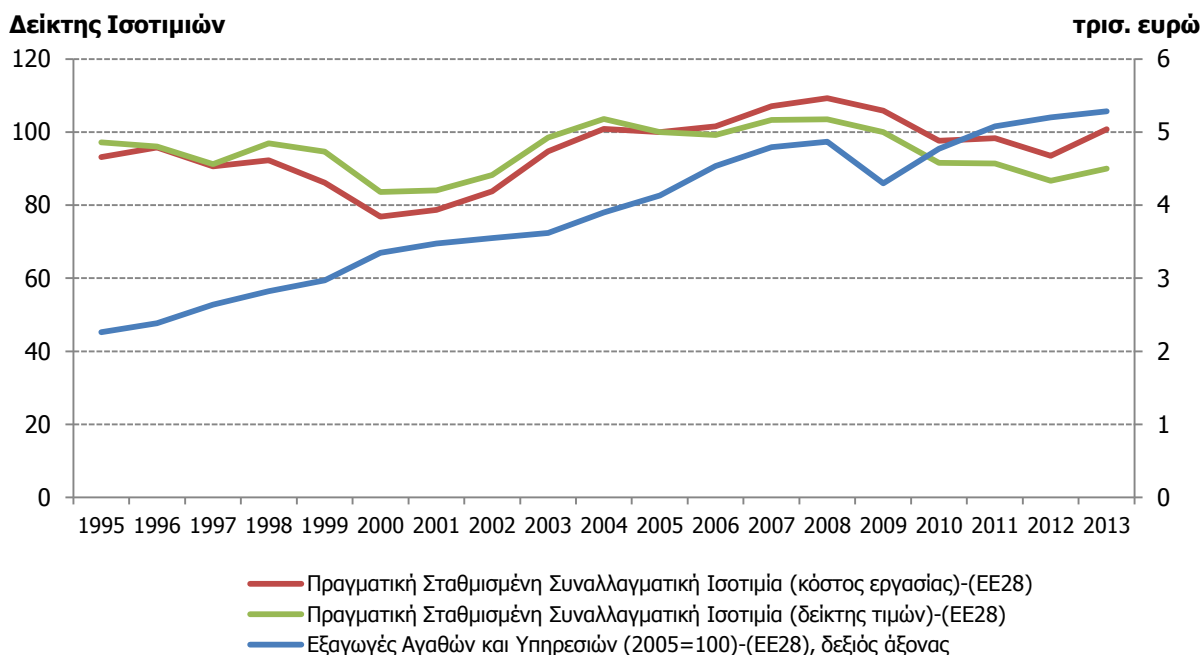
Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία & Εξαγωγές, Ελλάδα

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Διάγραμμα 3.19β

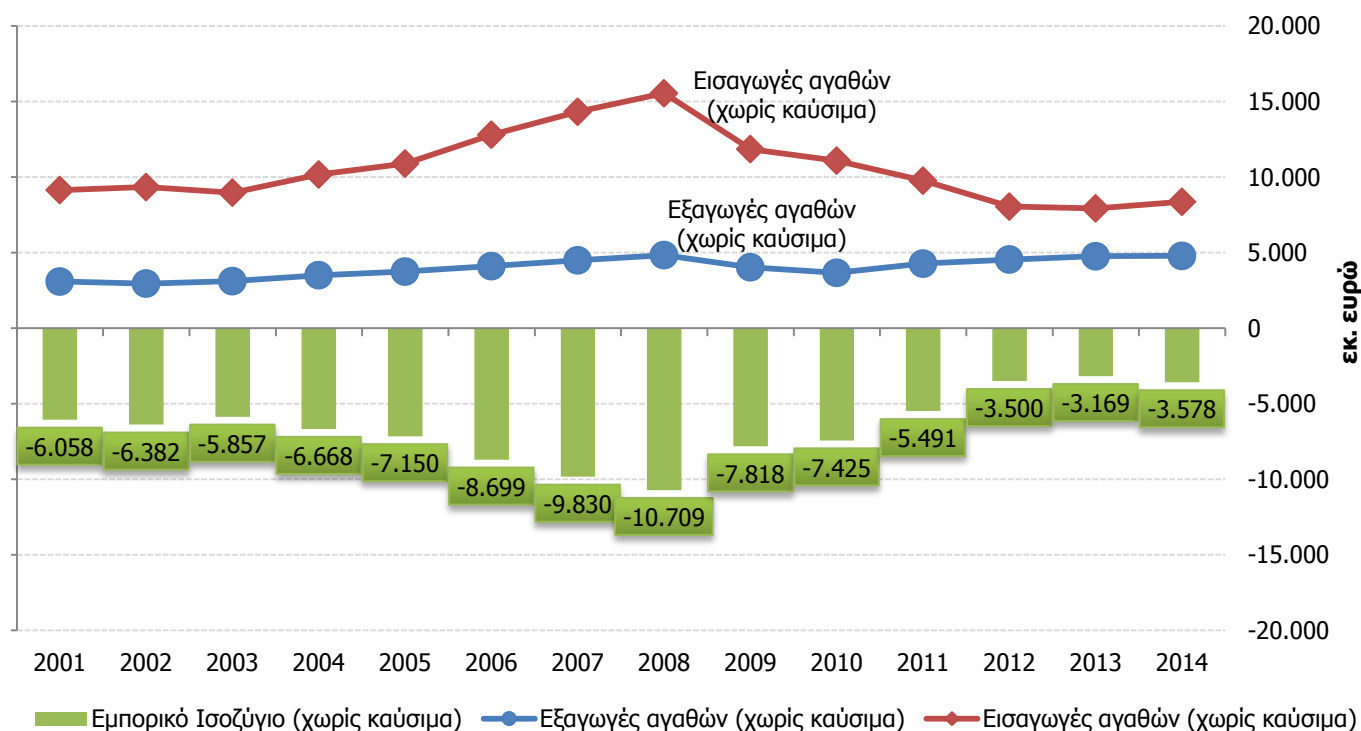
Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία & Εξαγωγές - ΕΕ28

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3.20

Εισαγωγές-Εξαγωγές (χωρίς καύσιμα) 2001-2014 (Ιανουάριος- Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 3.11

Προσωρινό Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών (Ιανουάριος- Απρίλιος) σε εκατ. ευρώ

		Ιανουάριος - Απρίλιος			Απρίλιος		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014
I	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (ΙΑ+ΙΒ+ΙΓ+ΙΔ)	-5.226,5	-3.390,4	-2.215,2	-794,7	-1.151,5	-1.166,5
I.A	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1 - I.A.2)	-7.326,9	-6.062,1	-6.282,1	-1.454,7	-1.539,7	-1.723,2
I.A.1	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-3.826,6	-2.892,9	-2.704,7	-683,7	-593,8	-517,4
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-3.500,3	-3.169,3	-3.577,4	-771,0	-945,9	-1.205,8
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-417,4	-468,2	-1.013,9	-60,6	-168,2	-501,5
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα και πλοία	-3.083,0	-2.701,0	-2.563,5	-710,4	-777,7	-704,3
	Εξαγωγές αγαθών	6.716,2	7.409,9	7.349,1	1.785,2	1.963,3	1.901,5
	Καύσιμα	2.169,1	2.648,7	2.562,8	698,4	728,1	593,3
I.A.2	Πλοία (εισπράξεις)	252,1	155,0	216,8	74,1	45,6	131,2
	Λοιπά αγαθά	4.295,0	4.606,2	4.569,5	1.012,8	1.189,6	1.177,0
	Εισαγωγές αγαθών	14.043,1	13.472,0	13.631,2	3.240,0	3.503,0	3.624,7
	Καύσιμα	5.995,7	5.541,5	5.267,4	1.382,0	1.321,9	1.110,7
I.B	Πλοία (πληρωμές)	669,5	623,2	1.230,7	134,7	213,8	632,7
	Λοιπά αγαθά	7.377,9	7.307,3	7.133,0	1.723,2	1.967,4	1.881,4
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 - I.B.2)	2.303,0	2.093,6	2.754,4	782,0	616,6	813,6
I.B.1	Εισπράξεις	6.465,7	5.707,0	6.449,0	1.747,9	1.560,8	1.812,0
	Ταξιδιωτικό	771,6	704,6	900,2	359,0	302,7	411,1
	Μεταφορές	4.458,9	3.853,2	4.152,3	1.091,2	970,1	1.027,3
	Λοιπές υπηρεσίες	1.235,2	1.149,2	1.396,4	297,7	288,0	373,5
I.B.2	Πληρωμές	4.162,7	3.613,4	3.694,6	965,9	944,2	998,4
	Ταξιδιωτικό	555,3	510,7	648,2	140,8	151,7	232,2
	Μεταφορές	2.137,4	1.906,5	1.734,4	497,6	500,7	406,9
	Λοιπές υπηρεσίες	1.470,1	1.196,2	1.312,0	327,4	291,8	359,3
I.Γ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-1.460,1	-1.011,4	-762,1	-0,5	-127,0	-122,1
I.Γ.1	Εισπράξεις	1.259,9	1.153,2	1.187,4	294,0	275,7	290,3
	Αμοιβές, μισθοί	64,1	71,9	64,7	15,1	17,7	16,3
	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	1.195,8	1.081,3	1.122,7	278,8	257,9	274,0
I.Γ.2	Πληρωμές	2.720,0	2.164,6	1.949,5	294,4	402,7	412,4
	Αμοιβές, μισθοί	156,8	155,1	140,3	37,1	47,4	36,0
	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	2.563,2	2.009,6	1.809,2	257,3	355,3	376,4
I.Δ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I.Δ.1 - I.Δ.2)	1.257,5	1.589,6	2.074,6	-121,5	-101,4	-134,7
I.Δ.1	Εισπράξεις	2.782,5	2.943,5	3.331,7	151,3	164,8	152,8
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις απο ΕΕ)	2.412,2	2.444,8	2.932,8	55,8	68,1	63,4
	Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα, κλπ)	370,3	498,7	398,9	95,5	96,7	89,4
I.Δ.2	Πληρωμές	1.525,0	1.353,9	1.257,1	272,8	266,2	287,5
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	1.127,1	1.107,6	1.048,6	200,4	189,7	232,6
	Λοιποί τομείς	397,9	246,3	208,4	72,4	76,5	54,9
II	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1-II.2)	1.078,9	1.133,0	1.447,0	25,5	40,6	-14,2
II.1	Εισπράξεις	1.154,7	1.266,2	1.542,6	36,1	71,7	6,1
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις απο ΕΕ)	1.130,1	1.238,2	1.520,6	28,6	65,2	0,5
	Λοιποί τομείς	24,7	28,0	22,0	7,5	6,5	5,6
II.2	Πληρωμές	75,8	133,2	95,5	10,6	31,1	20,3
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	2,6	1,3	5,5	0,6	0,5	0,4
	Λοιποί τομείς	73,3	131,8	90,1	10,0	30,7	19,8
III	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I + II)	-4.147,6	-2.257,4	-768,2	-769,2	-1.110,9	-1.180,7
IV	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (ΙVΑ+ΙVΒ+ΙVΓ+ΙVΔ)	4.701,5	2.078,6	557,7	117,2	1.716,7	1.777,0
IV.A	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	-579,1	493,4	8,9	313,1	523,0	-84,5
IV.B	Κατοίκων στο εξωτερικό	159,2	113,0	-219,7	405,2	187,5	-24,8
	Μη κατοίκων στην Ελλάδα	-738,3	380,5	228,6	-92,1	335,5	-59,6
	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ*	-64.835,5	2.592,5	5.631,5	-27.801,8	121,7	5.321,6
IV.Γ	Απαιτήσεις	-37.320,0	3.965,3	-691,3	-25.512,6	161,0	-683,4
	Υποχρεώσεις	-27.515,4	-1.372,8	6.322,8	-2.289,2	-39,2	6.005,0
	ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	70.114,1	-990,4	-4.264,7	27.583,9	1.096,9	-3.681,1
IV.Δ	Απαιτήσεις	11.565,4	15.544,5	519,9	1.317,6	-306,0	-159,5
	Υποχρεώσεις	58.548,6	-16.535,0	-4.784,6	26.266,3	1.402,9	-3.521,6
	(Δάνεια Γενικής Κυβέρνησης)	70.325,4	7.937,9	4.553,9	31.594,3	-2,9	6.279,6
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ**	2,0	-17,0	-818,0	22,0	-25,0	221,0
V	ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	-553,9	178,8	210,4	652,0	-605,8	-596,3
ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ (τέλος περιόδου)***					5.422,0	5.026,0	5.215,0

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* (+) καθαρή εισροή (-) καθαρή εκροή, ** (+) μείωση (-) αύξηση

***Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

4. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

4.1 Εισαγωγή – σκοπός της μελέτης

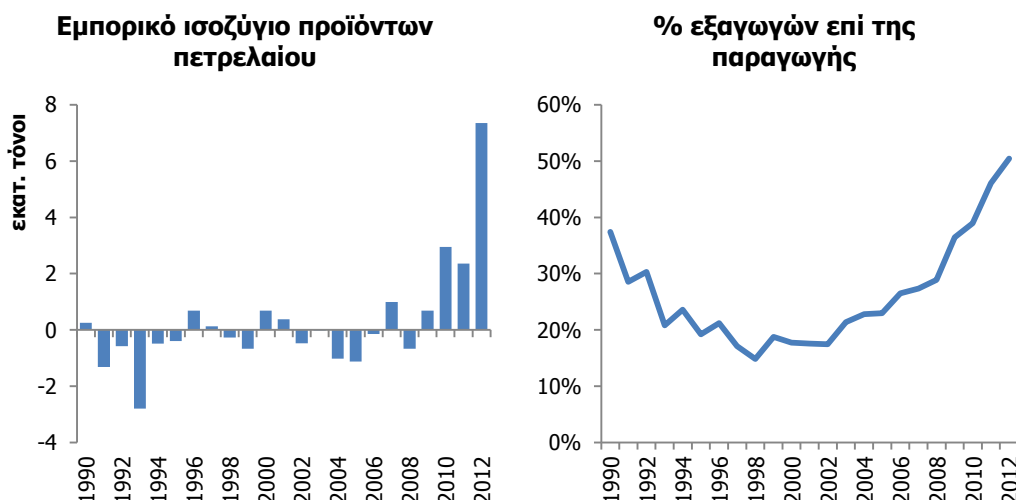
Η κρίση της ελληνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με την ύφεση στην Ευρώπη, έχουν επιδράσει καταλυτικά στον κλάδο διύλισης στην Ελλάδα, οδηγώντας σε σημαντική αλλαγή του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται τα ελληνικά διυλιστήρια. Στο πλαίσιο αυτό, στην παρούσα μελέτη αναλύθηκε το περιβάλλον δραστηριοποίησης των ελληνικών διυλιστηρίων, εξετάστηκε η συνεισφορά του κλάδου διύλισης πετρελαίου στην ελληνική οικονομία και εκτιμήθηκαν οι προοπτικές του. Επιπλέον, αξιολογήθηκε ο τρόπος με τον οποίο το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον κλάδο επηρεάζει την ανταγωνιστικότητά του και διατυπώθηκαν προτάσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον των ενεργειακών αγορών.

4.2 Το περιβάλλον δραστηριοποίησης των ελληνικών διυλιστηρίων

Λόγω των συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί στο εγχώριο και διεθνές περιβάλλον τα τελευταία χρόνια, ο κλάδος της διύλισης αντιμετωπίζει υψηλό κόστος εφοδιασμού αργού πετρελαίου, χαμηλά περιθώρια διύλισης, κατακόρυφη πτώση της εγχώριας ζήτησης και αυξημένο κόστος χρηματοδότησης και ενέργειας. Η στροφή στην εξαγωγική δραστηριότητα έδωσε διέξοδο στα ελληνικά διυλιστήρια, τα οποία, λόγω της πτώσης της εγχώριας αγοράς βρέθηκαν αντιμέτωπα με τον κίνδυνο χαμηλής αξιοποίησης της παραγωγικής τους δυναμικότητας, κάτι που θα τα απομάκρυνε από την ελάχιστα αποδοτική κλίμακα παραγωγής, επιβαρύνοντας περαιτέρω τα οικονομικά τους αποτελέσματα.

Διάγραμμα 4.1

Εμπορικό ισοζύγιο (σε όγκο) και βαθμός εξωστρέφειας κλάδου διύλισης στην Ελλάδα, 1990-2012

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Αυτή η επιλογή εμπεριέχει αρκετές προκλήσεις και υπολογίσιμους επιχειρηματικούς κινδύνους προκειμένου να αποδειχθεί βιώσιμη. Οι ανταγωνιστικές πιέσεις που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά διυλιστήρια είναι σήμερα ιδιαίτερα ισχυρές και αναμένεται να οξυνθούν, εκπορευόμενες από την πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα σε διεθνές επίπεδο και την ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της παραγωγικής δυναμικότητας διύλισης σε Μέση Ανατολή και Νοτιοανατολική Ασία.

Επιπλέον, τα εκτός ΕΕ διυλιστήρια δεν επιβαρύνονται με το κόστος συμμόρφωσης στις ποιοτικές προδιαγραφές των προϊόντων και τις αποδεκτές περιβαλλοντικές επιδόσεις της παραγωγικής διαδικασίας που ισχύουν στην ΕΕ.

Στο μεταξύ, η πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής επιβάλλει στον κλάδο, μέσω του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ), πρόσθετα κόστη: α) από τις εκπομπές CO₂ του ίδιου του κλάδου (άμεσο κόστος εκπομπών) και β) από την αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνει ο κλάδος, οι οποίες ενσωματώνουν το κόστος των εκπομπών CO₂ που προέρχονται από την ηλεκτροπαραγωγή (έμμεσο κόστος εκπομπών). Επιπλέον, αβεβαιότητα υπάρχει σχετικά με την προστασία του κλάδου από τον κίνδυνο «διαρροής άνθρακα» σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η διαρροή άνθρακα οδηγεί σε μειωμένη οικονομική δραστηριότητα, χαμηλότερο εισόδημα και λιγότερες θέσεις εργασίας, όχι μόνο στον κλάδο αλλά και στην οικονομία συνολικά.

4.3 Η συνεισφορά του κλάδου διύλισης στην εθνική οικονομία

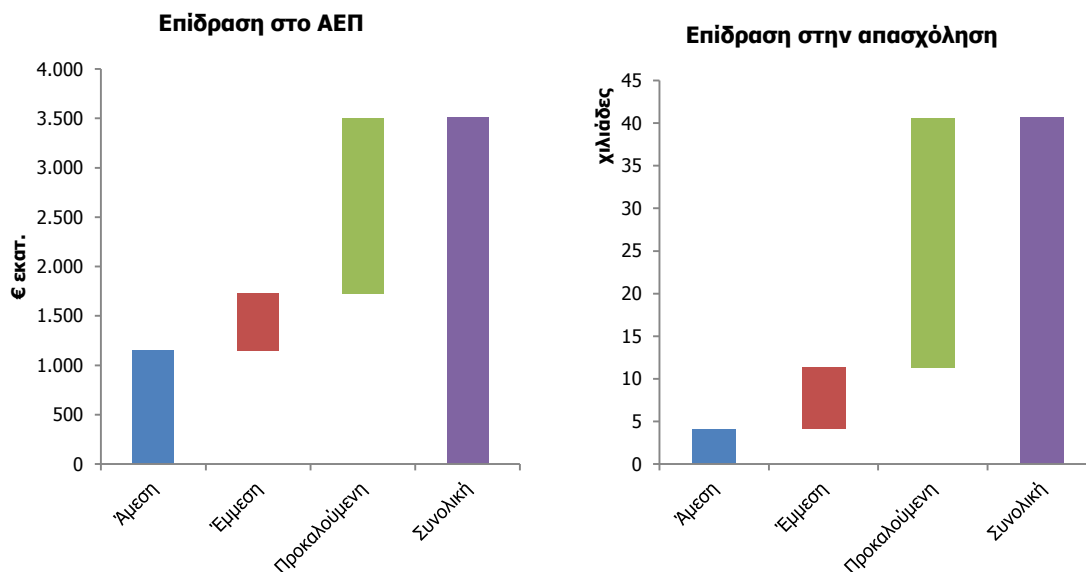
Η συνεισφορά των ελληνικών διυλιστηρίων στην εθνική οικονομία αν και ιδιαίτέρως σημαντική δεν έχει τύχει ευρύτερης αναγνώρισης. Συγκεκριμένα:

- Με περισσότερο από €1 δισεκ. ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας το 2011, που αντιστοιχεί στο 0,5% του ΑΕΠ, ο κλάδος της διύλισης κατατάσσεται τρίτος μεταξύ των κλάδων της Μεταποίησης σε συνεισφορά στο εγχώριο προϊόν, παρουσιάζοντας σημαντική διεύρυνση του μεριδίου του τα τελευταία χρόνια.
- Το ανθρώπινο δυναμικό του κλάδου είναι ιδιαίτερα εξειδικευμένο και διατηρεί καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας συγκριτικά με άλλους βιομηχανικούς κλάδους. Συνολικά στον κλάδο εργάζονται άμεσα περίπου 4.100 άτομα.
- Ο κλάδος παρουσιάζει ισχυρή επενδυτική δραστηριότητα, με επενδύσεις συνολικού ύψους €2,7 δισεκ. την περίοδο 2009-2012 κατά την οποία το ΑΕΠ της χώρας συρρικνώθηκε κατά περισσότερο από 20%.
- Οι στενά συνδεδεμένοι με τον κλάδο τομείς χονδρικού και λιανικού εμπορίου προϊόντων πετρελαίου προσφέρουν άμεσα στην εθνική οικονομία επιπλέον €500 εκατ. προστιθέμενης αξίας και τουλάχιστον 23.000 θέσεις εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών καυσίμων από ανεξάρτητους μεταφορείς.

Αν εκτός από την άμεση συμβολή ληφθούν υπόψη οι έμμεσες και προκαλούμενες επιδράσεις του κλάδου στην οικονομία, εκτιμάται ότι μέσω της δραστηριότητάς του ο κλάδος διύλισης συνεισέφερε το 2012 περίπου €3,8 δισεκ. εγχώριου προϊόντος (2% του ΑΕΠ) και περισσότερες από 40.000 θέσεις εργασίας στην εθνική οικονομία. Σημαντική είναι επίσης η συνεισφορά του κλάδου στα φορολογικά έσοδα και στα έσοδα από εργοδοτικές εισφορές.

Διάγραμμα 4.1

Άμεση, έμμεση και προκαλούμενη επίδραση του κλάδου διύλισης στο ΑΕΠ και στην απασχόληση, 2012 (σε εκατ. €)

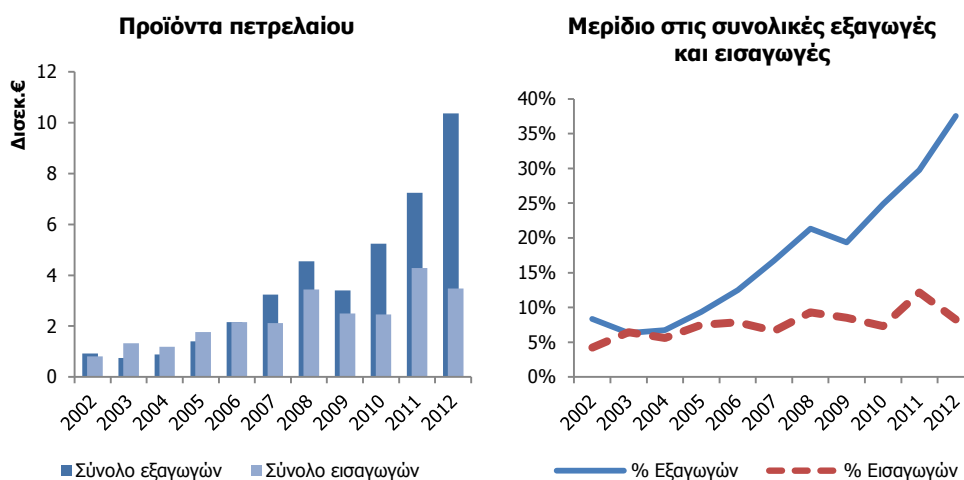

Πηγή: IOBE

Μια λιγότερο εμφανής επίδραση από τη δραστηριότητα των ελληνικών διυλιστηρίων έγκειται στη συμβολή τους στη συγκράτηση του ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο. Με τις εξαγωγές προϊόντων πετρελαίου να φτάνουν το 2012 τα €10,3 δισεκ., κατευθυνόμενες στην πλειονότητά τους (86%) σε εκτός ΕΕ χώρες, τα ελληνικά διυλιστήρια συνεισέφεραν το 37,5% στο σύνολο των εξαγωγών προϊόντων της χώρας, από 8,4% μια δεκαετία νωρίτερα, χωρίς να έχει παρουσιαστεί αντίστοιχη τάση στο σκέλος των εισαγωγών. Ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, ο βαθμός κάλυψης των εισαγωγών αργού και προϊόντων πετρελαίου από τις εξαγωγές έχει αυξηθεί από 25% το 2005 σε 42% το 2012.

Διάγραμμα 4.3

Εξέλιξη εξαγωγών και εισαγωγών προϊόντων πετρελαίου και μερίδιο στο συνολικό εξωτερικό εμπόριο προϊόντων, 2002-2012 (σε δισεκ. €)

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

4.4 Ευρωπαϊκές πολιτικές και επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου

Πλήθος ευρωπαϊκών οδηγιών και κανονισμών ρυθμίζει κάθε πλευρά της δραστηριότητας των διυλιστηρίων. Στην παρούσα φάση ο κλάδος αναμένει αποφάσεις και υπό διαμόρφωση πολιτικές, οι οποίες δύναται να επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητά του:

- Βραχυπρόθεσμα, εντός του 2014, εξαιρετικής σημασίας είναι η συγκρότηση της νέας λίστας διαρροής άνθρακα (2015-2019) και η αναγνώριση ότι ο κλάδος συνεχίζει να είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο διαρροής άνθρακα, έχει δηλαδή υψηλό άμεσο και έμμεσο κόστος εκπομπών CO₂ και υψηλή ένταση εμπορικών συναλλαγών με τρίτες χώρες.
- Η τελική διαμόρφωση του επιπέδου εκπομπών που συνδέεται με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (BAT) στο πλαίσιο της Οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές, με το οποίο είναι υποχρεωμένα να συμμορφωθούν τα διυλιστήρια, επίσης θα επηρεάσει σημαντικά τον κλάδο.
- Η Οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων, η οποία υποχρεώνει τη μείωση του «αποτυπώματος» άνθρακα των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στις μεταφορές.

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ λαμβάνει υπόψη τον **κίνδυνο διαρροής άνθρακα** και προστατεύει τους κλάδους που είναι εκτεθειμένοι σε αυτόν, όπως ο κλάδος της διύλισης, με τη διανομή δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών. Ωστόσο, για μια σειρά από λόγους τα ευρωπαϊκά διυλιστήρια δεν λαμβάνουν δωρεάν το σύνολο των απαιτούμενων δικαιωμάτων, επομένως η προστασία τους είναι μερική και μάλιστα μειώνεται διαχρονικά.

Την ίδια στιγμή, λόγω γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων, ο κίνδυνος διαρροής άνθρακα για τα ελληνικά διυλιστήρια είναι σημαντικά υψηλότερος συγκριτικά με τα διυλιστήρια σε άλλα κράτη μέλη. Η ένταση εμπορίου στις εγχώριες συναλλαγές με τρίτες χώρες – ένα από τα κριτήρια για την ένταξη στη λίστα διαρροής άνθρακα – έφτασε για την Ελλάδα στο 52% το 2012 (38% στην ΕΕ27) από 24% το 2005 (18% στην ΕΕ27). Επομένως, η μη-συμμετοχή στη λίστα διαρροής άνθρακα θα είχε σημαντικές επιπτώσεις για τα ελληνικά διυλιστήρια. Το ενδεχόμενο αυτό, μετά τις πρόσφατες ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεν φαίνεται προς το παρόν ισχυρό. Όμως, η συγκεκριμένη αβεβαιότητα περιορίζεται μόνον πρόσκαιρα, καθώς η νέα λίστα ισχύει για μια πενταετία και δεν είναι σαφές αν ο κλάδος θα συνεχίσει να λαμβάνει από το 2020 έστω και τη μερική προστασία που λαμβάνει σήμερα. Η διαχείριση του κινδύνου διαρροής άνθρακα από την ΕΕ μετά το 2020 θα πρέπει να αποσαφηνιστεί εγκαίρως διότι αποτελεί κρίσιμη παράμετρο στον επενδυτικό προγραμματισμό των διυλιστηρίων.

Η υποχρεωτική συμμόρφωση με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (BAT) στο πλαίσιο της **Οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές** συνεπάγεται υψηλό κόστος περιορισμού των εκπομπών για τα διυλιστήρια. Αν δεν δοθεί η κατάλληλη ευελιξία για την επίτευξη των ορίων εκπομπών, το κόστος συμμόρφωσης θα είναι πολλαπλάσιο και θα επιδεινώσει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα του κλάδου.

Η **Οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων** υποχρεώνει τη μείωση του «αποτυπώματος» άνθρακα των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στις μεταφορές. Οι αλλαγές στην αποδεκτή ποιότητα των καυσίμων εισάγουν πρόσθετες απαιτήσεις κατεργασίας ή/και αλλαγές στην επιλογή αργού πετρελαίου, οι οποίες αυξάνουν τις απαιτούμενες επενδύσεις και το λειτουργικό κόστος των διυλιστηρίων, καθώς προκαλούν αύξηση των εκπομπών CO₂ και ανάγκη αγοράς επιπλέον δικαιωμάτων.

4.5 Προτάσεις πολιτικής

Η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών διυλιστηρίων, η οποία αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη βιωσιμότητά τους και τη διατήρηση της σημαντικής συνεισφοράς τους στην εθνική οικονομία, δεν είναι εξασφαλισμένη, καθώς επηρεάζεται από πλήθος εξωγενών για τον κλάδο παραγόντων. Μεταξύ αυτών η νομοθεσία και οι υπό διαμόρφωση πολιτικές της ΕΕ δημιουργούν πρόσθετο βάρος/αβεβαιότητα στον κλάδο διύλισης, ενώ σε εθνικό επίπεδο πολλοί παράγοντες επιβαρύνουν μέσω των τιμολογίων ηλεκτρισμού σημαντικά το κόστος παραγωγής. Η διασφάλιση των προοπτικών βιωσιμότητας του κλάδου επομένως απαιτεί ενδεικτικά τα εξής:

- Την ισορροπημένη προσέγγιση στην εφαρμογή μέτρων πολιτικής για την Ενέργεια και το Περιβάλλον, ώστε εκτός από τις επιπτώσεις στο περιβάλλον να λαμβάνονται υπόψη και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Αυτό αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εξασφάλιση χιλιάδων θέσεων εργασίας στην οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η προστασία του κλάδου διύλισης έ-

ναντι του κινδύνου διαρροής άνθρακα πριν και μετά το 2020, ειδικά εάν ληφθούν υπόψη οι γεωγραφικές διαφορές σε όρους κινδύνου διαρροής άνθρακα στον κλάδο διύλισης μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων χωρών της ΕΕ.

- Την αλλαγή στόχευσης της κλιματικής πολιτικής της ΕΕ, από μέτρα που λαμβάνει μονομερώς στην επίτευξη μιας παγκόσμιας συμφωνίας για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.
- Την ολοκλήρωση του ελέγχου καταλληλότητας (fitness check) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τον κλάδο διύλισης, ιδίως όσον αφορά στην επίπτωσή του στην ανταγωνιστικότητα των διυλιστηρίων, πριν από τη λήψη σημαντικών αποφάσεων για την υλοποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας ή τη ψήφιση νέων ρυθμίσεων. Είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό οι έλεγχοι καταλληλότητας να περιλαμβάνουν / επεκταθούν και σε επικείμενες αναθεωρήσεις της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας.
- Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της εθνικής βιομηχανικής πολιτικής που θα οδηγούν σε μείωση του ενεργειακού κόστους – εκτός από αυτές που έχουν εξαγγελθεί – όπως για παράδειγμα η μείωση του ΕΦΚ στην ηλεκτρική ενέργεια και στο φυσικό αέριο, η μείωση των χρεώσεων στα τιμολόγια ηλεκτρισμού για υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (ΥΚΩ) και του ειδικού τέλους μείωσης εκπομπών αερίων ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ) για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις.
- Παρεμβάσεις στο συνδεδεμένο με τα διυλιστήρια κλάδο εμπορίας πετρελαιοειδών για την ενίσχυση της συνολικής ρευστότητας και ανταγωνιστικότητας στην εγχώρια αγορά, όπως η παροχή ημερών πίστωσης για την απόδοση του ΕΦΚ υγρών καυσίμων, η εφαρμογή των νομοθετημένων μέτρων για την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου καυσίμων κ.ά.

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Πίνακας 1: Ρυθμός Μεταβολής στο ΑΕΠ

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αυστρία	2,4	3,7	3,7	1,4	-3,8	1,8	2,8	0,9	0,3
Βέλγιο	1,8	2,7	2,9	1	-2,8	2,3	1,8	-0,1	0,2
Βουλγαρία	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,4	1,8	0,6	0,9
Γαλλία	1,8	2,5	2,3	-0,1	-3,1	1,7	2	0	0,2
Γερμανία	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	4	3,3	0,7	0,4
Δανία	2,4	3,4	1,6	-0,8	-5,7	1,4	1,1	-0,4	0,4
ΕΕ-28	2,2	3,4	3,2	0,4	-4,5	2	1,6	-0,4	0,1
ΕΕ-17	1,7	3,3	3	0,4	-4,4	2	1,6	-0,7	-0,4
Ελλάδα	2,3	5,5	3,5	-0,2(p)	-3,1(p)	-4,9(p)	-7,1(p)	-7(p)	-3,9(p)
Εσθονία	8,9	10,1	7,5	-4,2	-14,1	2,6	9,6	3,9	0,8
Ην. Βασίλειο	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,6	6	3,7	3,3
Ιρλανδία	6,1	5,5	5	-2,2	-6,4	-1,1	2,2	0,2	-0,3
Ισπανία	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,6	6	3,7	3,3
Ιταλία	0,9	2,2	1,7	-1,2	-5,5	1,7	0,4	-2,4	-1,9
Κύπρος	3,9	4,1	5,1	3,6	-1,9	1,3	0,4	-2,4	-5,4
Λετονία	10,1	11	10	-2,8	-17,7	-1,3	5,3	5,2	4,1
Λιθουανία	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,6	6	3,7	3,3
Λουξεμβούργο	5,3	4,9	6,6	-0,7	-5,6	3,1	1,9	-0,2	2,1
Μάλτα	3,6	2,6	4,1	3,9	-2,8	4,2	1,5	0,8	2,6
Ολλανδία	2,0	3,4	3,9	1,8	-3,7	1,5	0,9	-1,2	-0,8
Ουγγαρία	4	3,9	0,1	0,9	-6,8	1,1	1,6	-1,7	1,1
Πολωνία	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9	4,5	2,0	1,6
Πορτογαλία	0,8	1,4	2,4	0,0	-2,9	1,9	-1,3	-3,2	-1,4
Ρουμανία	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,1	2,3	0,6	3,5
Σλοβακία	6,7	8,3	10,5	5,8	-4,9	4,4	3,0	1,8	0,9
Σλοβενία	4,0	5,8	7,0	3,4	-7,9	1,3	0,7	-2,5	-1,1
Σουηδία	3,2	4,3	3,3	-0,6	-5	6,6	2,9	0,9	1,6
Τσεχία	6,8	7	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,8	-1	-0,9
Φινλανδία	2,9	4,4	5,3	0,3	-8,5	3,4	2,8	-1	-1,4
Κροατία	4,3	4,9	5,1	2,1	-6,9	-2,3	-0,2	-2,2	-0,9

b=break in time series, p=provisional, f=forecast

Πίνακας 2: Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αυστρία	64,2	62,3	60,2	63,8	69,2	72,5	73,1	74,4	74,5
Βέλγιο	92	87,9	84	89,2	96,6	96,6	99,2	101,1	101,2
Βουλγαρία	27,5	21,6	17,2	13,7	14,6	16,2	16,3	18,4	18,9
Γαλλία	66,7	64	64,2	68,2	79,2	82,7	86,2	90,6	93,5
Γερμανία	68,6	68	65,2	66,8	74,6	82,5	80	81	78,4
Δανία	37,8	32,1	27,1	33,4	40,7	42,8	46,4	45,4	44,5
ΕΕ-28	4,6	4,4	3,7	4,5	7,1	6,7	6,1	9,8	10
ΕΕ-17	4,6	4,4	3,7	4,5	7,1	6,7	6,1	9,8	10
Ελλάδα	101,2	107,5	107,2	112,9	129,7	148,3	170,3	157,2	175,1
Εσθονία	4,6	4,4	3,7	4,5	7,1	6,7	6,1	9,8	10
Ην. Βασίλειο	41,7	42,7	43,7	51,9	67,1	78,4	84,3	89,1	90,6
Ιρλανδία	27,2	24,6	24,9	44,2	64,4	91,2	104,1	117,4	123,7
Ισπανία	43,2	39,7	36,3	40,2	54	61,7	70,5	86	93,9
Ιταλία	105,7	106,3	103,3	106,1	116,4	119,3	120,7	127	132,6
Κύπρος	69,4	64,7	58,8	48,9	58,5	61,3	71,5	86,6	111,7
Λετονία	12,5	10,7	9	19,8	36,9	44,5	42	40,8	38,1
Λιθουανία	18,3	17,9	16,8	15,5	29,3	37,8	38,3	40,5	39,4
Λουξεμβούργο	6,1	6,7	6,7	14,4	15,5	19,5	18,7	21,7	23,1
Μάλτα	68	62,5	60,7	60,9	66,5	66	68,9	70,7	72,6
Ολλανδία	51,8	47,4	45,3	58,5	60,8	63,4	65,7	71,3	73,5
Ουγγαρία	61,7	65,9	67	73	79,8	82,2	82,1	79,8	79,3
Πολωνία	47,1	47,7	45	47,1	50,9	54,9	56,2	55,6	57
Πορτογαλία	67,7	69,4	68,4	71,7	83,7	94	108,2	124,1	128,9
Ρουμανία	15,8	12,4	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7	38	38,4
Σλοβακία	34,2	30,5	29,6	27,9	35,6	41	43,6	52,7	55,4
Σλοβενία	26,7	26,4	23,1	22	35,2	38,7	47,1	54,4	71,7
Σουηδία	50,4	45,2	40,2	38,8	42,6	39,4	38,6	38,3	40,5
Τσεχία	28,4	28,3	27,9	28,7	34,6	38,4	41,4	46,2	46
Φινλανδία	41,7	39,6	35,2	33,9	43,5	48,8	49,3	53,6	57
Κροατία	:	:	:	:	36,6	45	52	56,2	67,4

Πίνακας 3: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αυστρία	-1,7	-1,5	-0,9	-0,9	-4,1	-4,5	-2,5	-2,6	-1,5
Βέλγιο	-2,5	0,4	-0,1	-1	-5,6	-3,8	-3,8	-4,1	-2,6
Βουλγαρία	1	1,9	1,2	1,7	-4,3	-3,1	-2	-0,8	-1,5
Γαλλία	-2,9	-2,3	-2,7	-3,3	-7,5	-7	-5,2	-4,9	-4,3
Γερμανία	-3,3	-1,6	0,2	-0,1	-3,1	-4,2	-0,8	0,1	0
Δανία	5,2	5,2	4,8	3,2	-2,7	-2,5	-1,9	-3,8	-0,8
ΕΕ-28	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,5	-4,4	-3,9	-3,3
EZ-17	-2,5	-1,3	-0,7	-2,1	-6,4	-6,2	-4,1	-3,7	-3,1
Ελλάδα	-5,2	-5,7	-6,5	-9,8	-15,7	-10,9	-9,6	-8,9	-12,7
Εσθονία	1,6	2,5	2,4	-3	-2	0,2	1,1	-0,2	-0,2
Ην. Βασίλειο	-0,3	0,5	0,2	0,5	-5,6	-5,1	-4,3	-4,1	-2,5
Ιρλανδία	1,6	2,9	0,2	-7,4	-13,7	-30,6	-13,1	-8,2	-7,2
Ισπανία	-0,3	0,5	0,2	0,5	-5,6	-5,1	-4,3	-4,1	-2,5
Ιταλία	-4,4	-3,4	-1,6	-2,7	-5,5	-4,5	-3,7	-3	-3
Κύπρος	-2,4	-1,2	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3	-6,4	-5,4
Λετονία	-0,4	-0,6	-0,7	-4,4	-9,2	-8,2	-3,5	-1,3	-1
Λιθουανία	-0,5	-0,4	-1	-3,3	-9,4	-7,2	-5,5	-3,2	-2,2
Λουξεμβούργο	0	1,4	3,7	3,2	-0,7	-0,8	0,2	0	0,1
Μάλτα	-2,9	-2,7	-2,3	-4,6	-3,7	-3,5	-2,7	-3,3	-2,8
Ολλανδία	-0,3	0,5	0,2	0,5	-5,6	-5,1	-4,3	-4,1	-2,5
Ουγγαρία	-7,9	-9,4	-5,1	-3,7	-4,6	-4,3	4,3	-2,1	-2,2
Πολωνία	-4,1	-3,6	-1,9	-3,7	-7,5	-7,8	-5,1	-3,9	-4,3
Πορτογαλία	-6,5	-4,6	-3,1	-3,6	-10,2	-9,8	-4,3	-6,4	-4,9
Ρουμανία	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9	-6,8	-5,5	-3	-2,3
Σλοβακία	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-8	-7,5	-4,8	-4,5	-2,8
Σλοβενία	-1,5	-1,4	0	-1,9	-6,3	-5,9	-6,4	-4	-14,7
Σουηδία	2,2	2,3	3,6	2,2	-0,7	0,3	-0,2	-0,6	-1,1
Τσεχία	-3,2	-2,4	-0,7	-2,2	-5,8	-4,7	-3,2	-4,2	-1,5
Φινλανδία	2,9	4,2	5,3	4,4	-2,5	-2,5	-0,7	-1,8	-2,1
Κροατία	-2,8	-2,8	-1,9	-1,9	-5,4	-6,4	-7,8	-5	-4,9

Πίνακας 4: Ποσοστό Πληθυσμού στο Όριο της Φτώχειας ή Κοινωνικού Αποκλεισμού^(*)

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αυστρία	17,5	16,8	17,8	16,7	18,6	17	16,6	16,9	18,5(b)
Βέλγιο	21,6	22,6	21,5	21,6	20,8	20,2	20,8	21	21,6
Βουλγαρία	:	:	61,3	60,7	44,8(b)	46,2	49,2	49,1	49,3
Γαλλία	19,8	18,9	18,8	19	18,5(b)	18,5	19,2	19,3	19,1
Γερμανία	:	18,4	20,2	20,6	20,1	20	19,7	19,9	19,6
Δανία	16,5	17,2	16,7	16,8	16,3	17,6	18,3	18,9	19
ΕΕ-28	:	:	:	:	:	:	23,7	24,3	24,8
EZ-17	:	21,5	21,8	21,7	21,6	21,3	21,8	22,8	23,3
Ελλάδα	30,9	29,4	29,3	28,3	28,1	27,6	27,7	31	34,6
Εσθονία	26,3	25,9	22	22	21,8	23,4	21,7	23,1	23,4
Ην. Βασίλειο	:	:	72,4	:	:	:	:	:	:
Ιρλανδία	24,8	25	23,3	23,1	23,7	25,7	27,3	29,4	30
Ισπανία	25	24,3	24	23,3	24,5	24,5	26,7	27,7	28,2
Ιταλία	26,4	25	25,9	26	25,3	24,7	24,5	28,2	29,9
Κύπρος	:	25,3	25,4	25,2	23,3(b)	23,5	24,6	24,6	27,1
Λετονία	:	46,3	42,2	35,1	34,2(b)	37,9	38,2	40,1	36,2
Λιθουανία	:	41	35,9	28,7	27,6	29,6	34	33,1	32,5
Λουξεμβούργο	16,1	17,3	16,5	15,9	15,5	17,8	17,1	16,8	18,4
Μάλτα	:	20,5	19,5	19,7	20,1	20,3	21,2	22,1	23,1
Ολλανδία	:	16,7	16	15,7	14,9	15,1	15,1	15,7	15
Ουγγαρία	:	32,1	31,4	29,4	28,2	29,6	29,9	31	32,4
Πολωνία	:	45,3	39,5	34,4	30,5(b)	27,8	27,8	27,2	26,7
Πορτογαλία	27,5	26,1	25	25	26	24,9	25,3	24,4	25,3
Ρουμανία	:	:	:	45,9	44,2	43,1	41,4	40,3	41,7
Σλοβακία	:	32	26,7	21,3	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5
Σλοβενία	:	18,5	17,1	17,1	18,5	17,1	18,3	19,3	19,6
Σουηδία	16,9	14,4	16,3	13,9	14,9	15,9	15	16,1	15,6
Τσεχία	:	19,6	18	15,8	15,3	14	14,4	15,3	15,4
Φινλανδία	17,2	17,2	17,1	17,4	17,4	16,9	16,9	17,9	17,2
Κροατία	:	:	:	:	:	:	30,7	32,3	32,3

b=break in time series, e=estimated

(*) Για τον ακριβή ορισμό του δείκτη δείτε εδώ:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=T2020_50

Πίνακας 5: Πληθωρισμός

	Ετήσια στοιχεία (%)				Ιανουάριος-Μάιος (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	1,7	3,6	2,6	2,1	2,6	2,5	1,5	-0,1	-0,9
Βέλγιο	2,3	3,5	2,6	1,1	3,0	1,1	1,0	-1,9	-0,2
Βουλγαρία	3,0	3,4	2,4	0,4	1,9	1,7	-1,7	-0,2	-3,4
Γαλλία	1,7	2,3	2,2	1,0	2,5	1,1	0,8	-1,4	-0,2
Γερμανία	1,2	2,5	2,1	1,6	2,3	1,6	1,0	-0,7	-0,7
Δανία	2,2	2,7	2,4	0,5	2,5	0,7	0,4	-1,8	-0,3
ΕΕ-28	2,1	3,1	2,6	1,5	2,8	1,8	0,7	-1,0	-1,0
ΕΖ-18	1,6	2,7	2,5	1,4	2,6	1,6	0,6	-1,0	-1,0
Ελλάδα	4,7	3,1	1,0	-0,9	1,5	-0,2	-1,5	-1,7	-1,3
Εσθονία	2,7	5,1	4,2	3,3	4,4	3,7	1,0	-0,7	-2,7
Ην. Βασίλειο	3,3	4,5	2,8	2,6	3,2	2,7	1,8	-0,6	-0,9
Ιρλανδία	-1,6	1,2	1,9	0,5	1,8	0,8	0,3	-0,9	-0,6
Ισπανία	1,8	3,3	2,4	1,5	1,9	2,3	0,1	0,4	-2,2
Ιταλία	1,6	2,9	3,3	1,3	3,6	1,7	0,5	-1,8	-1,3
Κροατία	1,1	2,2	3,3	2,3	2,2	3,5	0,1	1,2	-3,4
Κύπρος	2,6	3,5	3,1	0,4	3,4	1,1	-0,8	-2,3	-1,9
Λεττονία	-1,2	4,2	2,3	0,0	3,0	0,1	0,6	-2,9	0,5
Λιθουανία	1,2	4,1	3,2	1,2	3,3	1,9	0,3	-1,4	-1,6
Λουξεμβούργο	2,8	3,7	2,9	1,7	3,0	1,9	1,1	-1,1	-0,9
Μάλτα	2,0	2,4	3,3	1,0	2,8	1,5	1,0	-1,3	-0,5
Ολλανδία	0,9	2,5	2,8	2,6	2,7	3,1	0,4	0,4	-2,7
Ουγγαρία	4,7	3,9	5,7	1,7	5,6	2,3	0,2	-3,3	-2,1
Πολωνία	2,7	3,9	3,7	0,8	4,0	1,0	0,5	-3,0	-0,5
Πορτογαλία	1,4	3,6	2,8	0,4	3,1	0,5	-0,2	-2,6	-0,7
Ρουμανία	6,1	5,9	3,4	3,2	2,4	4,6	1,3	2,3	-3,3
Σλοβακία	0,7	4,1	3,7	1,5	3,8	2,0	-0,1	-1,8	-2,2
Σλοβενία	2,1	2,1	2,8	1,9	2,6	2,2	0,6	-0,3	-1,6
Σουηδία	1,9	1,4	0,9	0,4	0,9	0,4	0,1	-0,5	-0,3
Τσεχία	1,2	2,1	3,5	1,4	3,9	1,6	0,3	-2,3	-1,3
Φινλανδία	1,7	3,3	3,2	2,2	3,0	2,5	1,4	-0,5	-1,1

Πίνακας 6: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, ΕΕ-28=100)

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
Αυστρία	125 ^(b)	126	124	125	126	127	129	130	129
Βέλγιο	120 ^(b)	118	116	116	118	121	120	120	119
Βουλγαρία	37 ^(b)	38	40	44	44	44	47	47	47
Γαλλία	110 ^(b)	108	108	107	109	109	109	109	108
Γερμανία	116 ^(b)	116	116	116	115	120	123	123	124
Δανία	124 ^(b)	124	123	125	124	128	126	126	125
ΕΕ-28	100 ^(b)	100	100	100	100	100	100	100	100
ΕΖ-17	109 ^(b)	109	109	109	109	109	109	108	108
Ελλάδα	91 ^(b)	92	90	93	94	88	80	75	75
Εσθονία	62 ^(b)	66	70	69	64	64	69	71	72
Ην. Βασίλειο	124 ^(b)	122	118	114	112	108	105	106	106
Ιρλανδία	144 ^(b)	146	146	132	129	129	129	129	126
Ισπανία	102 ^(b)	105	105	104	103	99	96	96	95
Ιταλία	105 ^(b)	105	104	104	104	103	102	101	98
Κύπρος	93 ^(b)	93	94	100	100	97	94	92	86
Λεττονία	50 ^(b)	53	57	59	54	55	60	64	67
Λιθουανία	55 ^(b)	58	62	64	58	62	68	72	74
Λουξεμβούργο	254 ^(b)	270	275	264	253	263	266	263	264
Μάλτα	80 ^(b)	79	78	81	84	87	86	86	87
Ολλανδία	131 ^(b)	131	132	134	132	130	129	128	127
Ουγγαρία	63 ^(b)	63	62	64	65	66	67	67	67
Πολωνία	51 ^(b)	52	55	56	61	63	65	67	68
Πορτογαλία	80 ^(b)	79	79	78	80	80	77	76	75
Ρουμανία	35 ^(b)	38	42	47	47	48	48	50	54
Σλοβακία	60 ^(b)	63	68	73	73	74	75	76	76
Σλοβενία	87 ^(b)	88	89	91	86	84	84	84	83
Σουηδία	122 ^(b)	123	125	124	120	124	125	126	127
Τσεχία	79 ^(b)	80	83	81	83	81	81	81	80
Φινλανδία	114 ^(b)	114	118	119	115	114	116	115	112
Κροατία	57 ^(b)	58	61	63	62	59	61	62	61

b=break in time series, p=provisional, f=forecast

Πίνακας 7: Παραγωγικότητα Εργασίας ανά Απασχολούμενο Άτομο (ΕΕ-28=100)

	Ετήσια στοιχεία (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
Αυστρία	118,3 ^(b)	119	116,9	116,3	116,1	114,9	115,4	114,8	113,3
Βέλγιο	130,3 ^(b)	129	127,5	126,7	127,7	129,6	128,4	128,4	127,3
Βουλγαρία	35,8 ^(b)	36,4	37,4	39,7	39,7	40,8	42,9	44,5	43,4
Γαλλία	116,3 ^(b)	115,2	115,4	115,1	117,1	116,5	116,6	116,2	:
Γερμανία	108,5 ^(b)	108,6	108,2	107,7	104,1	106,6	108	107	107
Δανία	107,1 ^(b)	106,9	104,6	105,7	106,7	112,7	111,4	112	110,8
ΕΕ-28	99,8 ^(b)	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,9	99,9
ΕΖ-17	108,6 ^(b)	108,5	108,7	108,8	108,8	108,8	108,8	108,8	108,8
Ελλάδα	95,8 ^(b)	97	95,3	97,5	98,1	92,8	89,7	91,7	92,7
Εσθονία	60,7 ^(b)	62,3	66,6	65,6	65,9	68,8	69,7	69,9	:
Ην. Βασίλειο	114,9 ^(b)	114,3 ^(p)	111,7 ^(p)	108,8 ^(p)	106,9 ^(p)	102,3 ^(p)	100,2 ^(p)	99,2 ^(p)	99,4 ^(p)
Ιρλανδία	135,4 ^(b)	135,4 ^(p)	136,2 ^(p)	126,9 ^(p)	132,8 ^(p)	137,6 ^(p)	141 ^(p)	141,7 ^(p)	135,5 ^(p)
Ισπανία	101,3 ^(b)	102,7	103	104,1	109,2	106,5	106	109,6	111,2
Ιταλία	111,9 ^(b)	111	111,4	112,7	112,4	111,4	110,2	109,3	:
Κύπρος	82,9 ^(b)	84	85,2	90,8	92,2	90,8	89,7	92,5	:
Λετονία	47,8 ^(b)	48,8	53,9 ^(b)	55 ^(b)	57,2 ^(b)	60,7 ^(b)	63,7 ^(b)	66,2 ^(b)	66,9 ^(b)
Λιθουανία	54,9 ^(b)	56,7	59,5	61,9	57,9	68,1	72,2	74	:
Λουξεμβούργο	170 ^(b)	179,2	179,7	168,2	159,2	163,9	165,2	162,6	163,9
Μάλτα	94,5 ^(b)	93	92,2	94,3	97	97,5	94,5	92,6	91,6
Ολλανδία	114,4 ^(b)	114,2	114,3	115,2	112,5	110,5	109,9	108,4	108,8
Ουγγαρία	67,6 ^(b)	67,7	66,5	70,5	72,3	71,6	72,5	71,2	70,6
Πολωνία	61,7 ^(b)	61,1	62,1	62,3	65,4	70 ^(b)	71,9	73,6	:
Πορτογαλία	72,8 ^(b)	73	73,9	73,4	76	76,5	74,4 ^(p)	76	76,7
Ρουμανία	36,1 ^(b)	39,7	43,3	49,1	49,3	49,7	50,4	51	51,7
Σλοβακία	68,7 ^(b)	71,6	76,3	79,6	79,9	82,2	81,5	82	:
Σλοβενία	83,1 ^(b)	83,2	83	83,6	80	79,4	81	80,8	81,1
Σουηδία	111,9 ^(b)	112,9	114,7	114,1	112	114	114	114,3	114,5
Τσεχία	73 ^(b)	73,9	76,2	73,9 ^(b)	75,8	74,2	74,5	73,8	71,9
Φινλανδία	111,1 ^(b)	110,5	113,5	113,1	110	109,2	109,6	109	107,1
Κροατία	74,5 ^(b)	73,5	77,1	78,2	76,1	75	77,1	80,3	80,1

b=break in time series, p=provisional, f=forecast, e=estimated

Πίνακας 8: Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Ηλικίας 20-64 ετών^(*)

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	13/12	14/13
Αυστρία	74,9	75,2	75,6	75,5	74,6	74,4	74,6	-0,2	0,2
Βέλγιο	67,6	67,3	67,2	67,2	67	66,7	67	-0,3	0,3
Βουλγαρία	65,4	63,9	63,0	63,5	61,1	61,7	:	0,6	:
Γαλλία	69,2	69,2	69,3	69,5	68,8	68,9	:	0,1	:
Γερμανία	74,9	76,3	76,7	77,1	75,9	76,4	:	0,5	:
Δανία	75,8	75,7	75,4	75,6	75,3	75	74,4	-0,3	-0,6
ΕΕ-28	68,6	68,6	68,4	68,4	67,9	67,6	:	-0,3	:
ΕΖ-17	68,4	68,5	69,4	69,3	69	68,7	:	-0,3	:
Ελλάδα	64,0	59,9	55,3	53,2	56,4	53	52,5	-3,4	-0,5
Εσθονία	66,7	70,4	72,1	73,3	71	72,2	72,4	1,2	0,2
Ην. Βασίλειο	73,6	73,6	74,2	74,9	73,5	74,3	75,7	0,8	1,4
Ιρλανδία	65,0	63,8	63,7	65,5	63,2	64,3	66	1,1	1,7
Ισπανία	62,5	61,6	59,3	58,6	59,9	58	58,5	-1,9	0,5
Ιταλία	61,1	61,2	61,0	59,8	60,7	59,7	59,2	-1	-0,5
Κύπρος	75,4	73,4	70,2	67,1	70,3	67,4	:	-2,9	:
Λετονία	65,0	66,3	68,2	69,7	66,2	68,8	70,4	2,6	1,6
Λιθουανία	64,4	67,2	68,7	69,9	67,2	68,5	70,3	1,3	1,8
Λουξεμβούργο	70,7	70,1	71,4	71,1	70,3	70,7	:	0,4	:
Μάλτα	60,1	61,5	63,1	64,8	62,7	64	65,2	1,3	1,2
Ολλανδία	76,8	77,0	77,2	76,5	77,2	76,5	75,5	-0,7	-1
Ουγγαρία	60,4	60,7	62,1	63,2	60,6	61,3	:	0,7	:
Πολωνία	64,6	64,8	64,7	64,9	63,9	63,6	:	-0,3	:
Πορτογαλία	70,5	69,1	66,5	65,6	67	64,3	66,5	-2,7	2,2
Ρουμανία	63,3	62,8	63,8	63,9	62,3	62,3	:	0	:
Σλοβακία	64,6	65,1	65,1	65	64,9	64,9	:	0	:
Σλοβενία	70,3	68,4	68,3	67,2	68,3	66,4	66,4	-1,9	0
Σουηδία	78,7	80,0	79,4	79,8	78,4	78,7	:	0,3	:
Τσεχία	70,4	70,9	71,5	72,5	70,6	71,6	:	1	:
Φινλανδία	73,0	73,8	74,0	73,3	73,1	72,3	:	-0,8	:
Κροατία	58,7	57,0	55,4	53,9	54,4	52,3	:	-2,1	:

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πίνακας 9: Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Ηλικίας 55-64 ετών^(*)

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2012	2013	2014	2012	2013	2014	13/12	14/13
Αυστρία	42,4	41,5	43,1	44,9	41,3	42,9	45,2	1,6	2,3
Βέλγιο	37,3	38,7	39,5	41,7	38,5	40,5	41	2	0,5
Βουλγαρία	43,5	43,9	45,7	47,4	43,9	45,5	:	1,6	:
Γαλλία	39,8	41,5	44,5	45,6	43,1	45,1	:	2	:
Γερμανία	57,7	59,9	61,5	63,5	60,5	62,2	:	1,7	:
Δανία	58,4	59,5	60,8	61,7	60,4	60,4	61,5	0	1,1
ΕΕ-28	46,3	47,4	48,8	50,1	47,7	49	:	1,3	:
EZ-17	45,8	47,1	50,9	52,3	50	51,2	:	1,2	:
Ελλάδα	42,3	39,4	36,4	35,6	36,9	35,3	34,7	-1,6	-0,6
Εσθονία	53,8	57,2	60,6	62,6	60,3	62,9	59,5	2,6	-3,4
Ην. Βασίλειο	57,1	56,7	58,1	59,8	57,2	58,7	60,8	1,5	2,1
Ιρλανδία	50,2	50,0	49,3	51,3	48,9	50,2	52,4	1,3	2,2
Ισπανία	43,6	44,5	43,9	43,2	43,6	42,6	43,3	-1	0,7
Ιταλία	36,6	37,9	40,4	42,7	39	41	44,9	2	3,9
Κύπρος	56,8	54,8	50,7	49,6	49,7	50,4	:	0,7	:
Λετονία	48,2	50,5	52,8	54,8	50,9	53,2	56	2,3	2,8
Λιθουανία	48,6	50,5	51,8	53,4	50,8	52,4	55,1	1,6	2,7
Λουξεμβούργο	39,6	39,3	41,0	40,5	41,3	40,3	:	-1	:
Μάλτα	30,2	31,7	33,6	36,2	33,1	35,6	37	2,5	1,4
Ολλανδία	53,7	56,1	58,6	60,1	57,6	59,2	59,9	1,6	0,7
Ουγγαρία	34,4	35,8	36,9	38,5	35,4	37,2	:	1,8	:
Πολωνία	34,0	36,9	38,7	40,6	36,9	39	:	2,1	:
Πορτογαλία	49,2	47,9	46,5	46,7	46,9	45,4	47,6	-1,5	2,2
Ρουμανία	41,1	40,0	41,4	41,5	39,3	39,8	:	0,5	:
Σλοβακία	40,5	41,4	43,1	44	42,1	44,3	:	2,2	:
Σλοβενία	35,0	31,2	32,9	33,5	31,3	32	33	0,7	1
Σουηδία	70,5	72,3	73,0	73,6	72,1	72,7	:	0,6	:
Τσεχία	46,5	47,6	49,3	51,6	47,5	50,3	:	2,8	:
Φινλανδία	56,2	57,0	58,2	58,5	57,5	57,6	:	0,1	:
Κροατία	37,6	37,1	36,7	36,5	35,6	36	:	0,4	:

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 55-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πίνακας 10: Μεταβολή της Απασχόλησης (άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω)

	Ετήσια στοιχεία (%)						α' τρίμηνο (%)		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2012/11	2013/12	2014/13
Αυστρία	2	-0,7	0,8	1,7	1,0	-0,2	1,2	-0,3	0,7
Βέλγιο	1,8	-0,2	0,7	1,4	0,3	0,1	1,1	-0,3	0,4
Βουλγαρία	2,6	-2,6	-4,7	-4,2	-1,1	0,0	-1,8	0,1	:
Γαλλία	0,5	-1,3	-0,1	0,5	0,1	0,0	0,1	-0,2	:
Γερμανία	1,2	0,1	0,6	1,4	0,8	0,9	1,2	0,9	:
Δανία	1,7	-2,4	-2,3	-0,4	-0,5	0,0	-0,2	-0,4	-0,4
ΕΕ-28	1	-1,8	-0,5	0,3	-0,5	-0,2	-0,3	-0,4	:
ΕΕ-17	0,8	-1,8	-0,5	0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5	:
Ελλάδα	0,8	-0,2	-1,9	-6,7	-8,0	-4,0	-8,5	-6,3	-3,1
Εσθονία	0,2	-9,9	-4,8	7	2,5	1,0	3,3	0,9	-0,7
Ην. Βασίλειο	0,3	-1,7	-0,7	0,5	1,2	1,3	0,1	1,5	2,5
Ιρλανδία	-1,1	-8,1	-4,2	-2,1	-0,6	2,4	-0,9	1,1	2,3
Ισπανία	-0,1	-6,5	-2,5	-1,5	-4,5	-2,8	-3,6	-4,1	-0,5
Ιταλία	0,3	-1,6	-0,7	0,3	-0,3	-2,1	-0,4	-1,8	-0,9
Κύπρος	2,1	-0,5	0,1	0,5	-2,4	-3,5	-3,4	-2,8	:
Λετονία	0,9	-13,2	-4,8	-8,1	2,8	2,1	1,5	3,8	0,2
Λιθουανία	-0,7	-6,8	-5,1	2	1,8	1,3	1,5	1,3	2,2
Λουξεμβούργο	:	:	:	:	5,0	1,1	2,0	3,4	:
Μάλτα	2,6	-0,3	2,4	2,5	2,4	3,0	2,1	2,3	1,9
Ολλανδία	1,5	-0,7	-0,4	0,7	0,7	-0,7	0,7	-0,3	-1,3
Ουγγαρία	-1,4	-2,8	0,3	0,3	1,7	1,6	1,6	0,7	:
Πολωνία	3,9	0,4	0,5	1	-3,3	-0,1	0,3	-0,7	:
Πορτογαλία	0,5	-2,6	-1,5	-1,5	-4,2	-2,6	-4,2	-4,9	-0,1
Ρουμανία	:	-2	-1,4	0,4	1,4	-0,2	-0,6	-0,2	:
Σλοβακία	3,2	-2	-1,5	1,8	-1,0	0,0	1,2	0,1	:
Σλοβενία	2,6	-1,8	-2,2	-1,6	-1,3	-1,9	-0,2	-4,2	1,0
Σουηδία	0,9	-2,4	1,2	2,2	0,7	1,0	0,8	0,8	:
Τσεχία	2,3	-1,2	-1,7	0,2	-0,3	1,0	0,0	1,0	:
Φινλανδία	2,6	-2,6	-0,1	1,1	0,4	-1,1	1,0	-1,0	:
Κροατία	:	:	:	:	-3,1	-3,9	-5,6	-3,6	:

Πίνακας 11: Ποσοστό Ανεργίας – Σύνολο Πληθυσμού

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	4,4	4,2	4,3	4,9	4,3	5,4	5,4	1,1	0
Βέλγιο	8,3	7,2	7,6	8,4	7,2	8,5	8,7	1,3	0,2
Βουλγαρία	10,2	11,2	12,3	13	12,9	13,8	:	0,9	:
Γαλλία	9,3	9,2	10,3	10,3	9,9	10,4	:	0,5	:
Γερμανία	7,1	5,9	5,5	5,3	5,9	5,9	:	0	:
Δανία	7,5	7,6	7,5	7	8,1	7,7	7,4	-0,4	-0,3
ΕΕ-28	9,6	9,6	10,5	10,8	10,6	11,4	:	0,8	:
ΕΕ-17	10,0	10,1	0	11	10,7	11,5	:	0,8	:
Ελλάδα	12,6	17,7	24,3	27,3	22,6	27,4	27,9	4,8	0,5
Εσθονία	16,9	12,5	10,2	8,6	11,3	10	8,5	-1,3	-1,5
Ην. Βασίλειο	7,8	8,0	7,9	7,5	8,2	7,8	6,7	-0,4	-1,1
Ιρλανδία	13,7	14,7	14,7	13,1	15	13,7	12,1	-1,3	-1,6
Ισπανία	20,1	21,7	25	26,4	24,2	26,9	25,9	2,7	-1
Ιταλία	8,4	8,4	10,7	12,2	11	12,8	13,6	1,8	0,8
Κύπρος	6,2	7,9	11,9	15,9	11,1	15,9	:	4,8	:
Λετονία	18,7	16,2	14,9	11,9	16,3	13	11,9	-3,3	-1,1
Λιθουανία	17,8	15,4	13,3	11,8	14,6	13,1	12,4	-1,5	-0,7
Λουξεμβούργο	4,4	4,9	5,1	5,8	5,9	5,4	:	-0,5	:
Μάλτα	6,9	6,5	6,4	6,5	6,4	6	6	-0,4	0
Ολλανδία	4,5	4,4	5,3	6,7	5,3	6,5	7,5	1,2	1
Ουγγαρία	11,2	10,9	10,9	10,2	11,7	11,8	:	0,1	:
Πολωνία	9,6	9,7	10,1	10,3	10,5	11,3	:	0,8	:
Πορτογαλία	11,0	12,9	15,9	16,5	15,2	17,9	15,3	2,7	-2,6
Ρουμανία	7,3	7,4	7	7,3	7,6	7,5	:	-0,1	:
Σλοβακία	14,4	13,5	14	14,2	14,1	14,5	:	0,4	:
Σλοβενία	7,3	8,2	8,9	10,1	8,6	11,1	10,8	2,5	-0,3
Σουηδία	8,4	7,5	8	8	8,2	8,6	:	0,4	:
Τσεχία	7,3	6,7	7	7	7,1	7,4	:	0,3	:
Φινλανδία	8,4	7,8	7,7	8,2	8	8,8	:	0,8	:
Κροατία	11,8	13,5	15,9	17,2	16,5	18,1	:	1,1	0

Πίνακας 12: Ποσοστό Ανεργίας στους Άνδρες

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	4,6	4,0	4,4	4,9	4	5,6	5,4	1,6	-0,2
Βέλγιο	8,1	7,1	7,7	8,7	7,2	8,8	9,3	1,6	0,5
Βουλγαρία	10,9	12,3	13,5	13,9	14,5	15,2	:	0,7	:
Γαλλία	6,0	8,1	10,1	10,4	10	10,8	:	0,8	:
Γερμανία	6,4	5,8	5,7	5,6	6,4	6,4	:	0	:
Δανία	8,4	7,7	7,5	6,7	8,2	7,7	7,1	-0,5	-0,6
ΕΕ-28	19,5	13,1	10,4	10,8	10,7	11,5	:	0,8	:
ΕΕ-17	9,9	9,9	0	11	10,7	11,7	:	1	:
Ελλάδα	9,6	9,5	21,4	24,3	19,7	24,7	25	5	0,3
Εσθονία	9,1	8,4	11	9,1	12,7	10,8	9,4	-1,9	-1,4
Ην. Βασίλειο	9,0	8,8	8,3	8	8,8	8,3	7	-0,5	-1,3
Ιρλανδία	7,5	6,2	17,7	15	18,2	15,9	13,9	-2,3	-2
Ισπανία	9,9	15,0	24,7	25,8	24	26,7	25,4	2,7	-1,3
Ιταλία	11,6	11,0	9,9	11,5	10,1	12	13	1,9	1
Κύπρος	16,9	17,8	12,6	16,6	12,3	16,3	:	4	:
Λετονία	7,6	7,6	16	12,6	17,6	14,6	13,7	-3	-0,9
Λιθουανία	21,7	18,6	15,1	13,1	16,6	14,9	14	-1,7	-0,9
Λουξεμβούργο	21,2	17,8	4,5	5,4	5,8	5,5	:	-0,3	:
Μάλτα	3,8	3,8	5,9	6,6	5,9	6,2	6,4	0,3	0,2
Ολλανδία	6,8	6,1	5,3	7,1	5,3	6,9	7,7	1,6	0,8
Ουγγαρία	4,4	4,5	11,2	10,2	12	12,4	:	0,4	:
Πολωνία	9,3	9,0	9,4	9,7	10,2	10,8	:	0,6	:
Πορτογαλία	10,0	12,7	16	16,4	15,1	18,2	15,3	3,1	-2,9
Ρουμανία	7,9	7,9	7,6	7,9	8,4	8,2	:	-0,2	:
Σλοβακία	14,2	13,5	13,5	14	13,8	14,1	:	0,3	:
Σλοβενία	7,5	8,2	8,4	9,5	8,4	10,7	10,1	2,3	-0,6
Σουηδία	19,7	21,2	8,2	8,2	8,5	8,8	:	0,3	:
Τσεχία	8,5	7,6	6	5,9	6,3	6,6	:	0,3	:
Φινλανδία	8,6	8,7	8,3	8,8	8,8	9,7	:	0,9	:
Κροατία	11,4	13,8	16,2	17,8	17,1	18,4	:	1,3	:

Πίνακας 13: Ποσοστό Ανεργίας στις Γυναίκες

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	4,2	4,3	4,3	4,9	4,6	5,1	5,3	0,5	0,2
Βέλγιο	8,5	7,2	7,4	8,2	7,2	8,1	8,1	0,9	0
Βουλγαρία	9,5	10,0	10,8	11,8	11,1	12,2	:	1,1	:
Γαλλία	9,7	9,7	10,5	10,2	9,9	10,1	:	0,2	:
Γερμανία	6,6	5,6	5,2	5	5,4	5,3	:	-0,1	:
Δανία	6,5	7,5	7,5	7,3	7,9	7,7	7,8	-0,2	0,1
ΕΕ-28	9,6	9,7	10,6	10,9	10,5	11,2	:	0,7	:
ΕΕ-17	10,2	10,4	0	11	10,6	11,3	:	0,7	:
Ελλάδα	16,2	21,4	28,1	31,3	26,5	31	31,5	4,5	0,5
Εσθονία	14,3	11,8	9,3	8,2	10	9,1	7,7	-0,9	-1,4
Ην. Βασίλειο	6,8	7,3	7,4	7	7,5	7,2	6,3	-0,3	-0,9
Ιρλανδία	9,7	10,8	11	10,7	11,1	11	9,9	-0,1	-1,1
Ισπανία	20,5	22,2	25,4	27	24,5	27,3	26,6	2,8	-0,7
Ιταλία	9,7	9,6	11,9	13,1	12,2	13,9	14,5	1,7	0,6
Κύπρος	6,4	7,7	11,1	15,2	9,9	15,4	:	5,5	:
Λετονία	15,7	13,8	13,9	11,1	15,1	11,4	10	-3,7	-1,4
Λιθουανία	14,5	13,0	11,5	10,5	12,5	11,4	10,9	-1,1	-0,5
Λουξεμβούργο	5,1	6,3	5,8	6,4	5,9	5,4	:	-0,5	:
Μάλτα	7,1	7,1	7,3	6,4	7,3	5,7	5,5	-1,6	-0,2
Ολλανδία	4,5	4,4	5,2	6,3	5,3	6,1	7,2	0,8	1,1
Ουγγαρία	10,7	10,9	10,6	10,2	11,4	11	:	-0,4	:
Πολωνία	10,0	10,5	10,9	11,1	11	11,9	:	0,9	:
Πορτογαλία	12,1	13,2	15,8	16,6	15,3	17,7	15,3	2,4	-2,4
Ρουμανία	6,5	6,8	6,4	6,6	6,6	6,6	:	0	:
Σλοβακία	14,6	13,6	14,5	14,5	14,5	15	:	0,5	:
Σλοβενία	7,1	8,2	9,4	10,9	8,8	11,7	11,6	2,9	-0,1
Σουηδία	8,3	7,5	7,7	7,8	7,8	8,4	:	0,6	:
Τσεχία	8,5	7,9	8,2	8,3	8,1	8,5	:	0,4	:
Φινλανδία	7,6	7,1	7,1	7,5	7,1	7,8	:	0,7	:
Κροατία	12,3	13,2	15,6	16,6	15,7	17,8	:	2,1	:

Πίνακας 14: Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας^(*)

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	39,9	42,9	24,8	17,8	23,4	21	25,7	-2,4	4,7
Βέλγιο	42,5	45,2	44,7	44,7	44,5	45,5	47,2	1	1,7
Βουλγαρία	48,8	48,4	55,2	:	53,8	54,9	:	1,1	:
Γαλλία	46,4	56,1	40,3	39,3	39,7	37,9	:	-1,8	:
Γερμανία	41,0	40,6	45,5	36,8	45	42,7	:	-2,3	:
Δανία	20,2	24,4	28	26,9	27,3	24,7	28	-2,6	3,3
ΕΕ-28	47,4	48,0	44,6	39,3	42,8	45,4	:	2,6	:
ΕΖ-17	45,3	56,8	44	41,9	44,5	47,5	:	3	:
Ελλάδα	49,3	59,3	59,3	63,2	54,7	64	71,4	9,3	7,4
Εσθονία	45,0	49,6	54,1	:	59,1	45,9	43,7	-13,2	-2,2
Ην. Βασίλειο	36,6	41,6	34,8	23,1	34	36,2	37,4	2,2	1,2
Ιρλανδία	40,2	41,5	61,7	57,8	64	62,4	61,4	-1,6	-1
Ισπανία	48,4	51,9	44,5	39,9	42	47,1	52,3	5,1	5,2
Ιταλία	20,3	20,8	53	47,8	48,9	55,2	59,1	6,3	3,9
Κύπρος	45,1	54,5	30,1	28,7	24,5	34,7	:	10,2	:
Λετονία	41,4	51,9	51,9	:	51,7	53,8	43,6	2,1	-10,2
Λιθουανία	29,3	28,6	49	:	50,6	45,3	41,6	-5,3	-3,7
Λουξεμβούργο	49,3	47,9	30,3	31,9	33,1	34,8	:	1,7	:
Μάλτα	46,3	46,2	47,4	:	50,9	51,2	47,1	0,3	-4,1
Ολλανδία	27,5	33,5	34	32,2	34	33,3	37,9	-0,7	4,6
Ουγγαρία	25,2	25,9	45	:	42,6	42,9	:	0,3	:
Πολωνία	31,1	37,2	40,3	:	38,9	39,8	:	0,9	:
Πορτογαλία	52,3	48,1	48,7	57,3	45,3	52,8	57	7,5	4,2
Ρουμανία	34,9	41,9	45,3	:	42,9	44,7	:	1,8	:
Σλοβακία	43,3	44,2	67,3	:	66,5	67,8	:	1,3	:
Σλοβενία	64,0	67,8	47,9	:	44,5	46,9	52,8	2,4	5,9
Σουηδία	24,0	22,2	18,9	23,9	19,5	18,7	:	-0,8	:
Τσεχία	17,8	18,6	43,4	45,2	43,1	43,3	:	0,2	:
Φινλανδία	32,6	33,4	21,4	:	22,4	20,6	:	-1,8	:
Κροατία	56,9	63,9	64,6	:	63,2	61,7	:	-1,5	:

(*) % ανέργων για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών στο σύνολο των ανέργων

Πίνακας 15: Ποσοστό ανεργίας στους νέους 15 έως 24 ετών

	Ετήσια στοιχεία (%)				α' τρίμηνο (%)			Μεταβολή (%)	
	2010	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2013/12	2014/13
Αυστρία	8,8	8,3	8,7	9,2	8,9	9,3	10,6	0,4	1,3
Βέλγιο	22,4	18,7	19,8	23,7	18,8	23,3	26,3	4,5	3
Βουλγαρία	23,2	26,6	28,1	28,4	31,4	29,5	:	-1,9	:
Γαλλία	22,8	22,0	24,6	24,8	23,1	25,4	:	2,3	:
Γερμανία	9,9	8,6	8,1	7,9	8	7,8	:	-0,2	:
Δανία	14,0	14,2	14,1	13	15,5	13,5	14	-2	0,5
ΕΕ-28	20,9	21,3	23	23,4	23	24,2	:	1,2	:
ΕΖ-17	20,6	20,7	22,3	23,9	22,7	24,7	:	2	:
Ελλάδα	32,9	44,4	55,3	58,6	52,7	60	56,7	7,3	-3,3
Εσθονία	32,9	22,3	20,9	18,7	23,1	23	17,4	-0,1	-5,6
Ην. Βασίλειο	19,6	21,1	21	20,5	21,4	20,1	18,2	-1,3	-1,9
Ιρλανδία	27,8	29,1	30,4	26,8	29,7	26,7	25,3	-3	-1,4
Ισπανία	41,6	46,4	53,2	55,7	51,7	56,9	55,5	5,2	-1,4
Ιταλία	27,8	29,1	35,3	40	35,9	41,9	46	6	4,1
Κύπρος	16,7	22,4	27,8	38,9	26,7	37,5	:	10,8	:
Λετονία	34,5	31,0	28,4	23,2	29,8	22,9	18,2	-6,9	-4,7
Λιθουανία	35,1	32,9	26,4	21,9	28,7	22,7	21,2	-6	-1,5
Λουξεμβούργο	14,2	16,8	18	17,4	22,7	19,6	:	-3,1	:
Μάλτα	13,0	13,7	14,2	13,5	13,7	11,8	14,3	-1,9	2,5
Ολλανδία	8,7	7,6	9,5	11	9,9	11,1	12	1,2	0,9
Ουγγαρία	26,6	26,1	28,1	27,2	27,8	30,5	:	2,7	:
Πολωνία	23,7	25,8	26,5	27,3	27,7	29,2	:	1,5	:
Πορτογαλία	22,4	30,1	37,7	37,7	36,2	42,1	37,5	5,9	-4,6
Ρουμανία	22,1	23,7	22,7	23,6	23,9	23,8	:	-0,1	:
Σλαβακία	33,6	33,2	34	33,7	33,7	34,4	:	0,7	:
Σλοβενία	14,7	15,7	20,6	21,6	18,9	23,3	23,9	4,4	0,6
Σουηδία	25,2	22,9	23,7	23,4	24,8	26,6	:	1,8	:
Τσεχία	18,3	18,0	19,5	18,9	19,4	19,2	:	-0,2	:
Φινλανδία	21,4	20,1	19	19,9	21,7	22,4	:	0,7	:
Κροατία	32,6	36,1	43	49,8	45,1	59	:	13,9	: